

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
KASIM-ARALIK 2019 SAYI: 23 FİYAT: 20TL

POLİSİYEDE 2019'UN EN İYİLERİ ROMAN • DİZİ • FİLM

İNGİLTERE
İSPANYA
İZLANDA
İSVİÇRE
TÜRKİYE
NORVEÇ
FRANSA
İTALYA
İSVEÇ
A.B.D.

ÖZEL DOSYA
YENİ BİR
ALT TÜR MÜ DOĞUYOR?

ANNE
ODAKLI
POLİSİYELER
CYNTHIA SCHMIDT-CRUZ

MUTLULUK RESİMLERİMİZ NUR KOÇAK

3 EYLÜL -
29 ARALIK

SALT
kurucu Garanti BBVA
Giriş ücretsiz
saltonline.org

SALT BEYOĞLU
SALT GALATA

Özlem Özdemir

ÜRETKEN AMA ZOR BİR YILI GERİDE BIRAKIRKEN...

Çok okuduğumuz, çok izlediğimiz hatta üretilen polisiye eserlere yetişmekte zorlandığımız, bereketli bir yılı geride bırakıyoruz. Memleketin ilk ve tek polisiye kültür dergisi olarak geçtiğimiz sayıda son 20 yılda ekranlara uyarlanan polisiye romanlarla ilgili arşivlik bir sayı hazırlamıştık. 22. sayımızla ilgili siz okurlarımızdan o kadar güzel yorumlar aldık ki... Bu yorumlarda okurlarımızın önemli bir bölümü “yılın en iyi polisiyeleri” ile ilgili bir dosya belediklerini de iletiler. Biz de sizden aldığımız bu öneriyle kapak dosyamıza karar vermiş olduk ve hazırlıklara başladık. Üstelik sadece Türkiye’den değil, dünyada polisiye edebiyata, polisiye eserlere yön veren ülkelerde öne çıkan, bu yılın en çok konuşulan ve en çok beğenilen eserlerini irdeledik.

Nordik ülkelerde polisiyeye dair neler olup bittiğini kuzey polisiyeleri üzerine önemli çalışmalar yapan Katarina Gregersdotter ve Kim Toft Hansen, 221B için yazdı. Fransa’da yılın polisiye roman, film ve dizilerini Çınla Akdere değerlendirdi. İtalyan polisiyeleri alanında uzman yazarımız Bülent Ayyıldız, İtalya’da bu yıla damga vurmuş polisiye romanları aktardı. Melike Yazıcı Çangur, İspanya’da yılın çok konuşulan romanlarını incelerken ABD’de bu yıl neler olup bittiğini ve 2020’de beklediğimiz eserleri sizler için derledik. Polisiye edebiyat alanındaki önemli incelemeleri ve kitaplarıyla tanınan; *The Guardian*, *Independent* gibi gazeteler için kitap eleştirileri yazan, İngiliz Polisiye Yazarlar Birliği üyesi Barry Forshaw, 221B okurları için tüm yılın en iyilerini seçti. Ekran dedektifimiz Ezgi Özcan ise bu yıldan bize kalan en etkili 6 hikâyeyi sizler için değerlendirdi. Üstadımız Erol Üyepazarcı, yerli polisiyede bu yıl neler oldu, dikkat çeken romanlar hangileriydi, tek tek kaleme aldı.

2019, polisiye dünyası için üretken ve bereketli bir yıldır ancak aynı zamanda eksildiğimiz de bir yıl oldu. Ustamız, yazarımız Celil ağabeyimizi ve dostumuz, yazarımız Esra Türkeku’u kaybettik. Polisiye edebiyatımıza değer katan bu iki yazarımız eserleriyle, yarattıkları karakterlerle hep aramızda olacak.

2020’de cinayetler, katiller, maktuller ile yolumuzun sadece polisiye eserlerde kesişmesini diliyoruz. Tüm okurlarımızın, tüm yazarlarımızın yeni yılını şimdiden kutluyoruz. Kayıpsız, üretken ve heyecan dolu bir yıl olması dileğiyle!

221B, Sayı 23, Kasım-Aralık 2019
İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir
ozlem@mylosyayingrubu.com

Editör:

Fulya Turhan
fulya@mylosyayingrubu.com

Ufuk Kaan Altın

kaan@mylosyayingrubu.com
Yoldaş Özdemir

yoldas@mylosyayingrubu.com

Kapak Tasarım: Cansu Özcömert

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam ve Proje: Yoldaş Özdemir
yoldas@mylosyayingrubu.com

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com

facebook.com/221bdergi |

twitter.com/221bdergi

Online sipariş ve yıllık abonelik için:
dukkani.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık
Hizmetleri Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Dr. Şakirpaşa Sok.
No:3/A Kadıköy - İstanbul
Tel: 0543 345 46 00

Baskı: Dünya Eko Basım

Yayın ve Dağ. Tic. ve San. A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. No: 37/8

Sarıyer-İstanbul

Tel: 0212 4402424

Sertifika No: 31566

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B’de yayımlanan tüm yazı, çizim ve
karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi,
yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir
yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal
ortamlarda kullanılamaz.

TÜRKİYE'NİN TEK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ EPISODE
17. sayısı bayilerde!

DERGİ SATAN HER YERDE • DERGİLİK UYGULAMASINDA • ONLINE SİPARİŞ bit.ly/MylosDukkan

Mylos
Yavin Grubu

221B

SAYI 23

OLAĞANÜSTÜ BEYEFENDİLER CEMİYETİ: KOLEKTİF KURGUYA SAYGI DURUŞU 6

BATUHAN CANTÜRK & ÖZGÜR HÜNEL

ÖYKÜ: TANGO 20

ERCAN AKBAY

BALTACININ PEŞİNDE: NEW ORLEANS NE DİNLEDİ? 24

ONUR BAYRAKÇEKEN

2019'DA İTALYAN POLİSİYE EDEBİYATI 37

BÜLENT AYYILDIZ

YILIN EN İYİ POLİSİYE ROMANLARI.....42

BARRY FORSHAW

ABD'DE 2019'UN EN İYİLERİ 46

FRANSA'DA 2019'UN POLİSİYE ROMANLARI, DİZİLERİ VE FİLMLERİ.....50

ÇINLA AKDERE

İSPANYA'DA 2019'UN EN İYİ ROMANLARI 56

MELİKE YAZICI ÇANGUR

2019'UN BİZE BIRAKTIĞI 6 HİKÂYE.....58

EZGİ ÖZCAN

2019'DA POLİSİYE ROMANDAKİ GELİŞMELER 62

EROL ÜYEPAZARCI

ZEKİ DEMİRBİLEK NE YER, NE İÇER? 71

FULYA TURHAN

BÖYLE BUYURDU ŞEYTAN 84

ERCAN AKBAY

ÖYKÜ: TOSCA v2.0 89

ÖZGÜR HÜNEL

SEVİL ATASOY'LA OLAY YERİ İNCELEME VE KRİMİNOLOJİNİN PEŞİNDE.....92

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ

RÖPORTAJ 66

TESS GERRITSEN

KATARINA GREGERSDOTTER &
KIM TOFT HANSEN

2019'DA NORDİK SUÇ ANLATILARI 28

CYNTHIA SCHMIDT-CRUZ

ANNE ODAKLI POLİSİYE 74

BÜYÜK KORKU

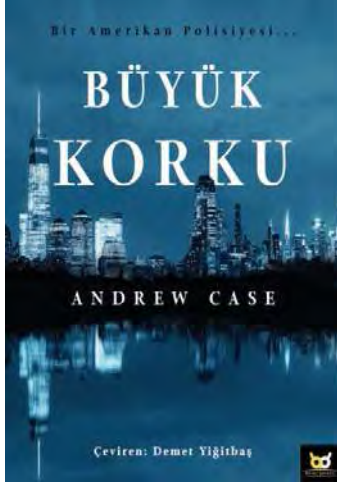
Andrew Case, Çev: Demet Yiğitbas, Beyaz Baykus Yayınları

Suç ve adaletsizlik... Amerikalı yazar Andrew Case'in polisiye romanlarında ustalıklı sorguladığı, okuru duygusal ve düşünsel açıdan etkili

bir şekilde sarstığı iki temel kavram...

Büyük Korku, yazarın bu bağlamda en çok konuşulan, hakkında en fazla eleştiri yazılan kitabı.

Piş işlere bulaşan bir polis- le onun peşine düşen başka bir polisin tekinsiz bir ortaklığa sürüklenen ilişkilerinin anlatıldığı *Büyük Korku*, sürükleyici kurgusunun yanı sıra sürprizli akışı ve düşünmeye sevk ettiği derinlikli adalet sorulamasıyla soluksuz okunacak bir roman.

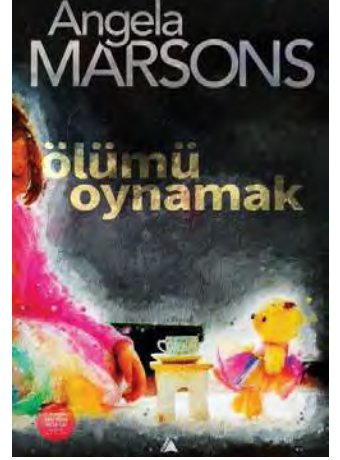
ÖLÜMÜ OYNAMAK

Angela Marsons, Çev: Gökhan Tuna, Kuzey Yayınları

Cinayetin hikâyesini en iyi kurbanı anlatır... Tabii dinlemeyi biliyorsanız.

Düzgün bir aile hayatı yaşamamış bir kız, büyüüp suçlular dünyasına atılır. Ama onlarla birlikte değil, onlara karşı oynamaktadır. Dışarıdan sert görünen bu dedektif, karşılaştığı davalarda aynı zamanda geçmişiy- le de yüzleşiyordur.

Angela Marsons'un Kim Stone serisine bir kez başladıysanız bitirdiğinizde bir sonraki kitabı sabırsızlıkla beklemeniz kaçınılmaz!

KOD ADI VILLANELLE

Luke Jennings, Çev: Süleyman Fatih Tural, Salon Yayınları

Televizyon dizisi *Killing Eve*'e esin kaynağı olan "görebileceğiniz hiçbir ajan hikâyesine benzemeyen" aşırı heyecanlı ve gerilim dolu bir hikâye.

Villanelle dünyadaki en başarılı suikastçılardan birisidir. Suikastlarını bir oyun heyecanı içinde sürdüren psikopat ruhlu bu kadın, dünyanın en zengin ve en güçlü tabakasından insanları hedef almaktadır.

Ancak uluslararası çapta etkili bir Rus politikacıyı öldürdüğünde peşine acımasız birini takmayı da başarır. Eve Polastri (gerçek isim) tek bir iş için görevlendirilmiş, eski bir MI6 çalışanıdır. Görevi ise bu suikastı gerçekleştiren kadını ve ona yardım edenleri bulmak ya da öldürmektir. Son derece bilgili yapısı ve keskin zekâsıyla çelişen sessiz ve sıradan bir hayata sahip Eve bu görevi kabul eder.

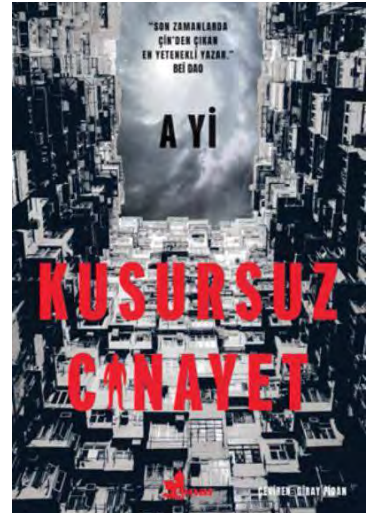
KUSURSUZ CİNAYET

A Yi, Çev: Giray Fidan, Cinar Yayınları

Çin taşrasında, normal bir günde, sıradan bir genç vahşi bir cinayet işler.

Hem katil hem kurban hem de tanıklar açısından belirsizliklerle dolu olan bu cinayetin sebebinin ne olduğunu çözmek pek de kolay değildir. Maktul, katilin tanıdığı biridir

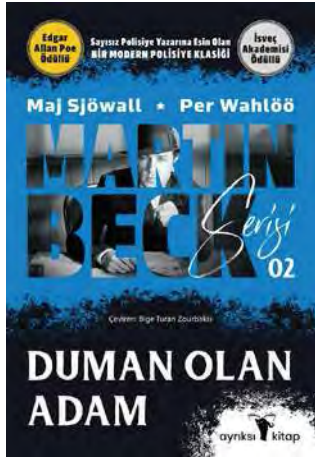
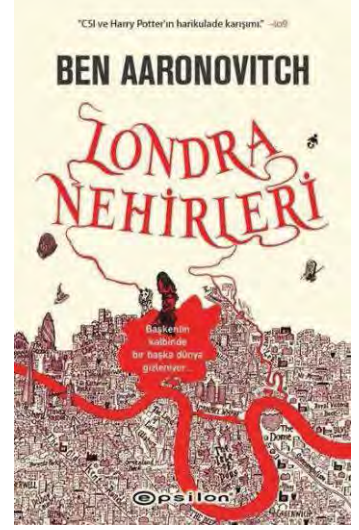
ama başlayan kedi-fare oyununun gerilimi yükseldikçe katilin de görüldüğü gibi biri olmadığı ortaya çıkacaktır. Eski bir polis olan yazar A Yi'nin sade ama güçlü kaleminden çıkan *Kusursuz Cinayet*, bir katilin psikolojisi hakkında nefes kesici bir suç romanı.

LONDRA NEHİRLERİ

Ben Aaronovitch, Çev: Aslı Dağlı, Epsilon Yayınevi

Stajyer polis memuru Peter Grant'ın tek bir hayali vardır: Bir gün Londra Metropolitan Polis Teşkilatı'nda dedektif olmak. Ne yazık ki teşkilattaki üstleri onunla aynı fikirde değildir. Peter karşılaşacağı en büyük tehlikenin kâğıt kesiğinden öteye geçmeyeceği Vaka Takip Birimi'nde görevlendirilir. Artık bu sıkıcı ve pek de arzu etmediği vazifeyi sürdürmek zorundadır, ta ki tüm hayatını değiştirecek o karmaşık cinayete kadar... Peter, hayalet olan görgü tanığından cinayetle ilgili çok özel bilgiler edinmeyi başarır ve bu becerisi onun teşkilattaki konumunun tekrar gözden geçirilmesini sağlar. Aramızdan ayıramamış ölümlerle iletişim kurabilmesi, onu büyü ve tekinsizlerin diğer tezahürleriyle alakalı suçların soruşturmalarını yürüten Başmüfettiş Thomas Nightingale'in ilgi odağı haline getirir. Londra çok zor günler geçirmektedir. Acımasız ve tuhaf cinayetler dört bir yanı sarmış; uzun süredir gizlenen bir karanlık, artan büyü dalgasıyla yeniden harekete geçmiştir. Tanrıların ve tanrıçaların ölümlüleriyle iç içe yaşadığı bu gizemli ve karanlık dünyada Peter kendi yolunu bulmak zorundadır.

DUMAN OLAN ADAM

Per Wahlöf & Maj Sjöwall, Çev: Bilge Turan Zoubakis, Ayırksız Kitap

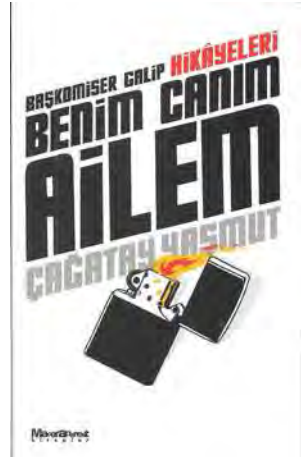
Efsanevi Martin Beck serisi, ikinci kitapla devam ediyor. Ünlü bir İsveçli gazeteci, arkasında hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolur. Duman olup uçmuştur sanki. Bu gizemli kayboluşun izini sürmek de Komiser Martin Beck'e düşer. Üstelik bir de bu gizemli olay yüzünden soruşturmayı, dilini hiç bilmediği Budapeşte'de yürütmek zorunda kalacaktır.

RUHLAR MAHKEMESİ

Donato Carrisi, Çev: Sema Savas, Pegasus Yayınları

Genç bir doktor olan Monica, acil bir çağrı üzerine gittikleri evde kalp krizi geçirmekte olan adama müdahale eder. Fakat adamın göğsünde "Öldür Beni" yazan bir dövme vardır. Hemen arkasında ise yerde kırmızı bir paten bulunuyordur. Üstelik bu patenler Monica'nın yıllar önce canı bir seri katil tarafından öldürülen ikizine aittir ve yerde yatan bu adam da o canının ta kendisidir. Gerçekler gün gibi ortada olsa da kötülüğü ancak gözleri zifiri karanlığa alışanlar görebilir.

BENİM CANIM AİLEM, BAŞKOMİSER GALİP HİKÂYELERİ

Çağatay Yaşmut, Oğlak Yayınları

221B'nin ilk sayılarından itibaren polisiye öykülerine yer verdiğimiz Çağatay Yaşmut'un Başkomiser Galip'in başrolde olduğu öykülerinden oluşan ilk kitabı *Doktor Ceyda'yı Kim Öldürdü?* adıyla Kasım 2017'de yayımlanmıştı. Başkomiser Galip'in yeni öyküleri ise şimdi *Benim Canım Ailem* ile raflarda!

OLAĞANÜSTÜ BEYEFENDİLER CEMİYETİ:

**KOLEKTİF KURGUYA
SAYGI DURUŞU**

Moore'un Promethea adlı çizgi romanında okur, idea evrenine yolculuğa çıkartılır. Promethea'da teorik olarak kullanılmış idea evreni düşüncesinin Olağanüstü Beyefendiler Cemiyeti'nde pratiğe dökülmüş olduğu söylenebilir; Moore, Promethea'da fikirlerin nerede depolandığını gösterir, Cemiyet'te ise bizzat kendisi insanlığın bu kolektif hayal gücünden aldığı yüzlerce unsuru bir araya getirerek bir yapıt ortaya koyar.

"Hayal gücü en az bizim kadar eskidir. Ağaçlardan ilk indiğimiz zamanlardan beri, her daim insanlığın yoldaşı olmuştur. Önemi çok büyüktür zira öyle olmasaydı ona sahip olmazdık."

Alan Moore, 2007

2 019 yılı Türkiye'de Alan Moore eserleri için önemli bir yıl oldu. Usta çizgi roman yazarının en önemli yapıtları arasında yer alan *From Hell* (Cehennemden Gelen) ve *The League of Extraordinary Gentlemen* ilk defa bu yıl Türkçeye kazandırıldı. Yapı Kredi Yayınları'nın *Olağanüstü Beyefendiler Cemiyeti* adıyla ilk iki kitabını yayımladığı *The League of Extraordinary Gentlemen*, ilk defa 1999'da Amerikan yayınevi DC Comics bünyesindeki WildStorm/America's Best Comics tarafından yayımlanmıştı. Yayın hayatını belli aralıklarla sürdüren seri, bu yıl Top Shelf ve Knockabout yayınevlerinden çıkan son macerasıyla final yaparak, 20 yıllık yayın serüvenini sonlandırdı. *League*'in tüm sayıları Kevin O'Neill tarafından çizilmiştir.

Bazı edebiyat yapıtları, yazarından bağımsız düşünülemez. Alan Moore'un çizgi ve grafik romanları da böyledir. Örneğin bir anarşist olan Moore, politik düşüncelerini *V for Vendetta*'nın her tarafına serpiştirmiştir. Okültizme ilgisi, *From Hell*'de derinden hissedilir. Olağanüstü

nüstü Beyefendiler Cemiyeti ise Moore'un "idea evreni" teorisiyle ilişkilidir. Bu düşünceye göre, insanlığın tüm kolektif hayal gücü, kurgusu ve fikirleri, idea evreni adlı alanda toplanır. Hayal gücümüzü kullandığımızda bu alana yolculuk ederiz; bulduğumuz tüm fikirleri idea evreninden toplamışızdır.

Moore, hayal gücüne verdiği önemi *Locus* dergisinde yer alan 2003 tarihli röportajında şu sözlerle belirtir:

"Eğer hayali yerleri ve canlıları yaratmak biyolojik ve kültürel bir ihtiyaçtan kaynaklanmasaydı, doğa bize bunu yapacak kapasiteyi vermezdi diye düşünüyorum. Doğayla yalnızca eğlenince ya da süs amaçlı olsun diye o kadar az şey yaratmış ki! Çoğu şey hayatta kalma dürtüsüyle ilişkilidir ve sanat, edebiyat ve hayal gücü geleneğimizin, bu kategoriye girmemesi için ortada hiçbir neden yok."

Moore'un *Promethea* adlı çizgi romanında okur, idea evrenine yolculuğa çıkartılır. *Promethea*'da teorik olarak kullanılmış idea evreni düşüncesinin *Olağanüstü Beyefendiler Cemiyeti*'nde pratiğe dökülmüş olduğu söylenebilir; Moore, *Promethea*'da fikirlerin nerede depolandığını gösterir, *Cemiyet*'te ise bizzat kendisi insanlığın bu kolektif hayal gücünden aldığı yüzlerce unsuru bir araya getirerek bir yapıt ortaya koyar. 16. yüzyıldan günümüze kadar her dönemden ve tüm üsluplarıyla edebiyat başta olmak üzere her kurgu mecra-
sından yararlanarak bir kolaj

Alan Moore ve Kevin O'Neill

oluşturduğu için *Cemiyet*'in tam anlamıyla bir postmodern yapıt olduğu söylenebilir.

BAŞKARAKTERLER

İlk iki kitabın özelinde bakıldığında *Cemiyet*'in konsepti, İngiltere başta olmak üzere Victoria dönemi Avrupa serüven edebiyatının bilindik karakterlerini bir "steampunk"¹ atmosferinde bir araya getirmek. Farklı romanların kahramanlarını bir araya getiren "team-up"² ve "crossover"³ maceralarının örneklerine daha önce de sıkça rastlanmaktaydı. Örneğin Jules Verne, *Denizler Altında 20.000 Fersah* romanının başkarakteri Kaptan Nemo'nun öyküsünü *Esrarlı Ada* romanında sonlandırıyor. Edgar Allan Poe'nun *Arthur Gordon Pym'in Hikâyesi* adlı romanı da gene Verne tarafından *Buzlar Sfenksi* adlı öyküde sonlandırılmıştı. Zaman ilerledikçe Victoria dönemi edebiyatı karakterlerini bir araya getiren çeşitli denemeler yapıldı fakat bunlar arasında en detaylı ve büyük ölçekli olan, Moore'un *Cemiyet*'i oldu; Moore, konsepti bambaşka bir noktaya taşıdı.

Cemiyet'te serüven boyunca yüzlerce edebiyat eserine gönderme yapılır, onlarca roman kahramanı görünür fakat özellikle beş karakter üzerinde yoğunlaşılır. Her edebiyat okurunun, çizgi romanın başlığındaki "Cemiyet"i oluşturan bu karakterlerden en azından bir veya birkaçıyla yaşamının bir döneminde tanışmış olma olasılığı yüksektir.

Mina Murray (Mina Harker): Bram Stoker'un *Dracula* romanındaki karakterlerden biri olan

Mina, romanda yaşanan olaylardan sonra İngiliz Gizli Servisi tarafından işe alınarak cemiyetin ilk üyesi ve lideri olur. Liderin kadın olmasına karşın cemiyete "beyefendiler" denmesi, Moore tarafından Victoria dönemi normlarına daha uygun olacağı düşüncesiyle kasıtlı yapılmış bir tercihtir. Mina yaşadığı olaylar yüzünden dış dünyaya mesafeli, soğuk fakat güçlü bir karakter haline gelmiştir.

Allan Quatermain: Henry Rider Haggard'ın *King Solomon's Mines* romanının ve devam romanlarının başkarakteri olan fil avcısı ve Afrika kâşifidir. *King Solomon's Mines*, ülkemizde de Hz. Süleyman'ın *Hazineleri* adıyla birçok farklı yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Indiana Jones, Tomb Raider ve türevi "büyük beyaz avcı"ların atası olan Quatermain karakteri için ilk aksiyon kahramanı olduğu yakıştırması da yapılır.

Hawley Griffin/Görünmez Adam: Herbert George Wells'in *Görünmez Adam* romanının başkarakteridir. Romanda sadece soyadı verilen bu karakterin ön ismi Alan Moore tarafından eklenmiştir. Griffin, uyguladığı deneyler sonucu görünmez hale gelmiş bir biliminsanıdır.

Dr. Henry Jekyll/Mr. Edward Hyde: Robert Louis Stevenson'ın *Dr. Jekyll ve Mr. Hyde* romanındaki çift kişilikli karakterdir. Dr. Jekyll'ın serum destekli karakter değişimi o denli güçlü olmaktadır ki kişiliğiyle birlikte fiziksel yapısı da değişmektedir.

Kaptan Nemo/Prens Dakkar: Jules Verne'in *Denizler Altında 20.000 Fersah* ve *Esrarlı Ada* romanlarında görünen bu esrarengiz ve karizmatik

denizci, mühendislik harikası Nautilus adlı bir denizaltının kaptanıdır. Britanya İmparatorluğu başta olmak üzere emperyalist devletlerden nefret eden Nemo, geçmişindeki trajik olaylar sebebiyle tüm insanlığa küsmüş ve kendini dünyadan soyutlayarak denizler altında bir yaşamı tercih etmiştir.

Victoria dönemi serüven edebiyatı denilince ilk akla gelecek karakter Sherlock Holmes, Moore tarafından kasıtlı olarak Cemiyet'e dahil edilmez. Çünkü Moore, cemiyetteki karakterlerin hiçbirinin ön plana çıkmasını istememiştir. Serüven/polisiye edebiyatındaki konumu ve dünya çapındaki ünü düşünüldüğünde Holmes'un dışarıda bırakılması yerinde bir tercih olarak görünebilir. Her ne kadar cemiyetin bir üyesi olmasa da Holmes, abisi Mycroft Holmes ve başdüşmanı Prof. James Moriarty'nin öykünün kilit noktalarında yer alması Holmes'un gölgesini serüvenin içine sokmuştur.

Cemiyet'in evreninde tüm bu karakterlerin ilk ortaya çıktıkları romanlardaki olaylar da aynen yaşanmış kabul edilir fakat çeşitli durumlarda Moore'un, hikâyenin akışı için gerekli olan bazı değişiklikler yaptığı görülür: Örneğin *Esrarlı Ada*'nın sonunda ölmüş olan Nemo aslında ölmemiş, sadece öldü süsü verilmiştir. Bir başka örnek olarak Dr. Jekyll, Mr. Hyde'a dönüşürken

romandakinin aksine küçülmez, iri ve kuvvetli bir canavar haline gelir çünkü bünyesindeki ikisiz zamanla böyle bir yan etkiye yol açmıştır. Karakterlerden bahsettikten sonra bir not düşmek elzemdir: Karakterlerin serüven edebiyatından derlenmiş olması ve O'Neill'in çizimlerinin karikatürize üslubu, bu eserin çocuklara da hitap edeceği yanılgısına yol açmamalı zira *Cemiyet*, hayli yüksek oranda şiddet, cinsellik ve argo içermesiyle doğrudan doğruya ve sadece yetişkin okura hitap eden bir yapıt. Özellikle cinsellik ve şiddetin ikinci kitapta zirve yaptığını söyleyebiliriz.

SERÜVENLERİN KURGUSU

İlk kitabın başlangıcında, İngiliz gizli servisi birimi MI5 Ajanı Campion Bond, Mina Murray'e *Cemiyet*'i oluşturacak diğer üyeleri bulma ve bir araya getirme görevini verir. (Campion Bond karakteri, *Cemiyet*'te başka bir edebi kaynaktan alınmamış, Moore tarafından yaratılmış nadir orijinal karakterlerden biridir ve soyadından tahmin edileceği üzere, Ian Fleming'in meşhur İngiliz casusu James Bond'un büyük büyükbabasıdır.)

Murray ve ona eşlik eden Nemo, ilk olarak Kahire'deki bir batakhane de afyon bağımlılığının pençesine düşmüş Allan Quatermain'i kurtarıp

Cemiyet'e dahil ederler. Ardından Cemiyet'in kas gücünü teşkil edecek Mr. Hyde'ı (ve dolayısıyla diğer kişiliği Dr. Jekyll'ı) yakalamak üzere Paris'in yolunu tutarlar. Bu noktada polisiye okurlarını bir sürpriz bekler: Morgue Sokağı'nda, insandan ziyade hayvana benzeyen bir yaratık tarafından işlenmekte olan korkunç cinayetlerin zanlısının Mr. Hyde olduğundan şüphelenilmektedir ve bu soruşturmada Cemiyet'in yardımına koşan kişi, geçmişte benzer bir vaka üzerinde çalışmış olan dedektif C. Auguste Dupin'den başkası değildir! Dupin; Edgar Allan Poe tarafından yazılmış ve birçok otoriteye göre ilk polisiye yapıt kabul edilen *Morgue Sokağı Cinayetleri* adlı öyküdeki dedektiftir. Zorlu bir macera sonrasında Mr. Hyde da ele geçirilip ekibe zoraki dahil edildikten sonra geriye yalnızca bir üye kalır: Görünmez Adam. Yatılı bir kız okulunda gece vakitleri bazı öğrenciler, görünmeyen bir varlık tarafından tecavüze uğramakta ve bu varlığın bir çeşit kutsal ruh olduğunu düşünmektedirler. Hazırda bekleyen Cemiyet üyelerince suç üstü yakalanan bu "varlığın" Görünmez Adam Hawley Griffin'den başkası olmadığı ortaya çıkar. Böylelikle tüm üyeleri bir araya gelen Olağanüstü Beyefendiler Cemiyeti, Britanya İmparatorluğu'nu türlü tehlikelerden koruma görevine hazırdır!

Cemiyet'in görevleri ise Campion Bond'un amiri olan ve yalnızca "M" olarak bilinen gizemli bir kişiden gelmektedir. Hikâye ilerledikçe ortaya çıkar ki bu kişi, "Suçun Napolyon'u" olarak bilinen ve Sherlock Holmes'ün en büyük düşmanı olan Profesör James Moriarty'den başkası değildir. Bu noktada bir flashback sekansı ile Sir Arthur Conan Doyle'un "The Final Problem" adlı Sherlock Holmes öyküsündeki dramatik ana yeniden tanık oluruz; Holmes ve Moriarty, Reichenbach şelalesinde ölümüne bir dövüşe girişmişlerdir. Ancak Conan Doyle'un öyküsünün aksine Moriarty şelaledeki düşüşünden sağ çıkmıştır. Hatta İngiliz istihbarat sistemi içinde yükselerek eskisinden de güçlü bir hale gelmiştir. Suçun Napolyon'unun böyle bir mevkide ne aradığı, dahası Cemiyet'le ne gibi bir işi olduğu gizemlerini çözmeyi ise okura bırakmak en doğrusu olacak.

İlk kitapta; Cemiyet'in rakibi olarak ilk önce, yazar Sax Rohmer'in romanlarında görünen ikonik Çinli suç lordu Fu Manchu'yu görürüz (gerçi telif hakkı yüzünden karakterden sadece "doktor" olarak bahsedilir). Fu Manchu, Kavorit adlı olağanüstü güçleri olan bir maddeyi çalmıştır. Ekibin görevi bu maddeyi ele geçirmektir ancak serüven ilerledikçe Cemiyet, daha "derin" bir işin içinde olduğunu anlayacaktır.

Cemiyet'te, serüven boyunca yüzlerce edebiyat eserine gönderme yapılır, onlarca roman kahramanı görünür fakat özellikle beş karakter üzerinde yoğunlaşılır. Her edebiyat okurunun, çizgi romanın başlığındaki "Cemiyet"i oluşturan bu karakterlerden en azından bir veya birkaçıyla yaşamının bir döneminde tanışmış olma olasılığı yüksektir.

İkinci kitapta ise Cemiyet'in yeni emir vereni (yeni "M") olarak, Sherlock Holmes'ün abisi Mycroft Holmes'ü görürüz. Holmes, Cemiyet'i bu defa daha çetin bir düşmanı durdurmakla görevlendirir: Mars'tan gelen uzaylı istilacılar! Buradan tahmin edilebileceği üzere ikinci kitap, H.G. Wells'in bilimkurgu romanı *Dünyalar Savaşı*'nı ana tema olarak kullanır. Üç ayaklı uzaylılar Londra'yı işgal etmeye başlayınca Kaptan Nemo yönetimindeki Nautilus, Thames Nehri üzerinde uzaylılara karşı umutsuz bir savaşa girer. İşler kötüye gidince gizli servis, beklenmedik birinden yardım almaya karar verir. Bu kişi öldüğü sanılan Dr. Alphonse Moreau'dur! Moreau, yaptığı korkunç deneyler yüzünden Londra'dan kaçmış ve Pasifik'te ıssız bir adaya saklanmıştı. Geliştirdiği H-142 adlı biyolojik silah, dünyanın son umududur. Öte yandan ikinci kitapta dramatik bir olaya da şahit oluruz; ana karakterlerden birinin ihanetine, diğerinin de canını feda ederek dünyayı kurtarmaya çalışmasına. Beklenmedik bir ihanet ve görkemli bir fedakârlık, Moore tarafından ustaca kullanılmıştır.

İkinci kitabın ardından farklı bir noktaya evrilmeye başlayan *Olağanüstü Beyefendiler Cemiyeti*, bazı karakterleri çıkararak ve yenilerini ekleyerek evrenini genişletir ve zamanda ilerleyerek her macerada günümüze biraz daha yaklaşır. 19. yüzyıl Victoria dönemi ile açılan Cemiyet maceraları, dördüncü ve son kitap *The Tempest* ile 2010'lu yıllara kadar ulaşır.

Cemiyet'in maceraları ve genel konseptindeki değişimin nedeni, Moore'un bu çizgi roman üzerine düşüncelerinin zaman içinde evrim geçirmiş olmasıdır. Moore ilk başta bu seriyi, Victoria döneminde geçen bir süper kahraman takımı macerası olarak görüyordu. Ancak özellikle ikinci ciltten sonra, sadece Victoria dönemi Avrupa serüven edebiyatıyla sınırlı kalmayıp zamandan bağımsız olarak "tüm insanlık kurgusunu" işin içine dahil etmeye karar verdi. Bu çizgi roman, "insanlığın yarattığı tüm kurgu, tek bir evrende bir araya getirilirse ne olur?" sorusunun cevabı

haline gelmişti onun için. Böylelikle Moore, idea evreni teorisinin uygulamasını da sunmuş oluyordu.

KİTAP SONLARINDAKİ EKLER VE KEVIN O'NEILL ETKİSİ

Moore'un Cemiyet evreninin genişlemesinde, her bir cildin sonunda yer alan ve neredeyse bir kitap kalınlığında olan ekler de büyük rol oynamıştır. Çizgi roman değil, illüstrasyonlu düz metin olarak hazırlanan bu eklerden özellikle ikinci ciltte yer alan *New Traveler's Almanac* (Yeni Gezgin Almancağı), kurgu edebiyatta adı geçen neredeyse tüm hayali mekânların (ki burada yüzlerce edebi eser söz konusudur) haritasını çıkarmasıyla hayret veren bir gezi rehberidir. *Cemiyet*'te referans hususu bazen öyle bir seviyeye varır ki, kimi panelleri büyüteçle incelemek gerekebilir. Örneğin ilk cildin kapağında, arka plandaki Nautilus tablosunun altındaki ressam imzasına bakılırsa "Basil Hallward" adı görülecektir. (Hallward, Oscar Wilde'in *Dorian Gray*'in Portresi romanındaki ressamdır.) Ya da Nautilus'ta bir köşeye atılmış bir gazeteye dikkatli bakılırsa gazetenin isminin *New Lincoln Herald* olduğu görülecektir. (Jules Verne'in *Esrarlı Ada* romanındaki kazazedelerin adadan kurtulduktan sonra yayımlamaya başladığı ga-

zetenin adıdır.) *Cemiyet*'in, konsepti gereği edebi eserlere bu denli fazla referans barındırması, Jess Nevins'in kaleme aldığı açıklamalı notlardan oluşan üç rehber kitabın yayımlanmasına neden olmuştur. *Cemiyet* bu özelliğiyle sıkı edebiyat okurları için zaman zaman bir çeşit entelektüel bulmacaya, bir edebiyat bilgisi sınama oyununa dönüşebilmektedir.

Cemiyet'te referanslar, edebiyatla sınırlı kalmaz. Çizgi romanın kendisi, grafik tasarım anlamında 19. yüzyılda yayımlanan bir tefrika hissi verecek şekilde tasarlanmıştır; mizahi editör notları, sahte reklamlar-ılanlar ve bulmaca ekleri dönem atmosferi sunan eğlenceli eklentilerdir. Yaratılan bu atmosferde çizer Kevin O'Neill'in büyük payı elbette yadsınmaz. O'Neill'in olağanüstü detaylı ve özenli çizimleri, Victoria dönemi yayınlarının gravür baskı illüstrasyonlarını andırması sebebiyle çizgi romanın içeriğiyle uyum içerisinde. Moore, Kevin O'Neil'i özellikle seçer. Moore'a göre çizerin tarzı safkan İngiliz tarzıdır. Moore'un düşüncesine göre, usta çizerin çizgilerinde abartılı İngiliz geleneğinin, Beano ve Dany'den Hogart ve Gray'a kadar geriye giden, 18. ve 19. yüzyıl İngiliz siyasi karikatürlerinin acayip hiciv anlayışına tanık olabilirsiniz. O'Neill sanatında, gerçekçilik sınırlarının ötesinde duygusal bir gerçeklik hâkimdir.

SON SÖZ

Olağanüstü Beyefendiler Cemiyeti'nin özel çekiciliği, zengin edebi coşkusunda yatıyor. Moore, 19. yüzyılın sonlarına ait fantastik edebiyatın derinliklerine dalmış ve orada çok değerli bir inci bularak, ondan sıradışı ve şaşırtıcı steampunk bir yapıt yaratmıştır. Yaratığı bu dünyayı belirsiz bir aldatmayla değil, gerçek bir edebi tutkuyla oluşturmuştur.

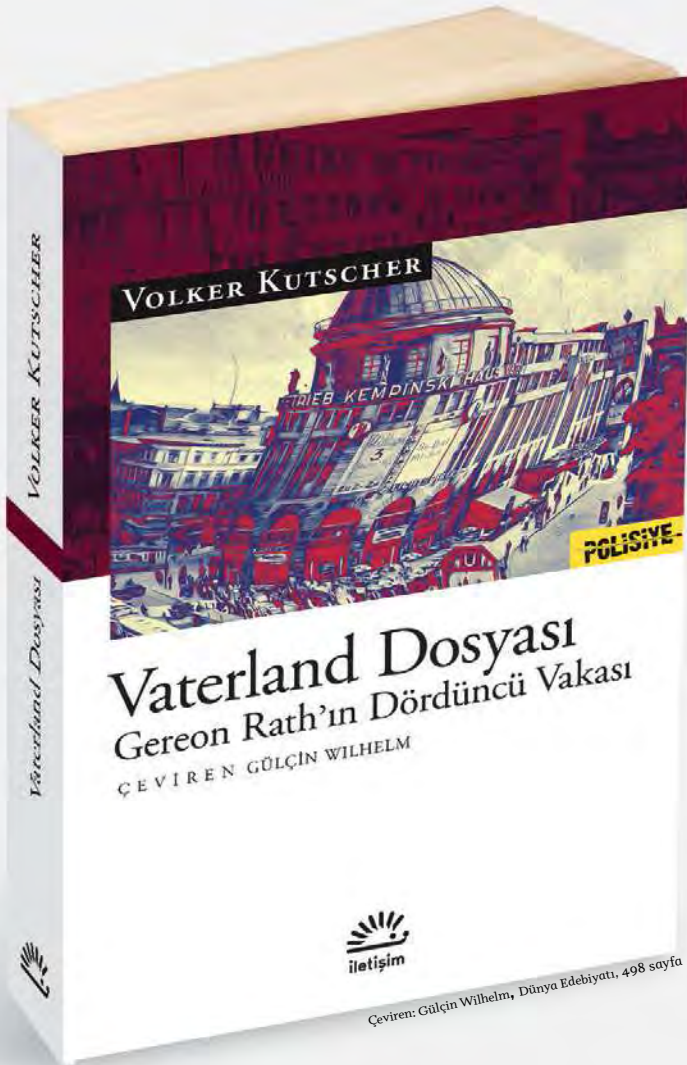
Cemiyet'in sayfaları, sadece çizgi roman ya da polisiyeseverleri değil, edebiyatın herhangi bir türüne meraklı olan herkesi, insanlık kurgusunun büyüleyici evreninde kaybolmaya davet ediyor...

NOTLAR

- 1) Cyberpunk'tan türemiş bir bilimkurgu alt türü. Steampunk anlatılarında, İngiltere'deki endüstri devriminden sonra teknolojik gelişmelerin gerçek dünyaya kıyasla yüz yıl daha erken başladığı fakat bu teknolojilerin elektrikten ziyade buhar enerjisinden güç aldığı alternatif bir tarih konu edilir.
- 2) Aynı kurgusal evrende yer alan karakterlerin birlikte yer aldığı serüvenler.
- 3) Farklı kurgusal evrenlerin karakterlerinin bir araya getirildiği serüvenler.

“Babylon Berlin”’in Komiseri Rath yine sürükleyici bir macera peşinde

Olay yerleri: İkinci Dünya Savaşı’nda yıkılana kadar Berlin’in eğlence ve tüketim tapınağı olan Vaterland Evi ile Prusya’nın doğusunda, Polonya sınırında bir küçük şehir, Treuburg... Volker Kutscher, yaklaşmakta olan Nazi iktidarının karanlık atmosferi ile metropol hayatının çılgın eğlencesinin iç içeliğini çarpıcı bir şekilde sergiliyor.

VOLKER KUTSCHER
ISLAK BALIK
GEREON RATH'IN İLK VAKASI
Çeviren: Cem Sey
Dünya Edebiyatı 113 sayfa

VOLKER KUTSCHER
SESSİZ ÖLÜM
GEREON RATH'IN İKİNCİ VAKASI
Çeviren: Gülçin Wilhelm
Dünya Edebiyatı, 483 sayfa

VOLKER KUTSCHER
GOLDSTEIN
GEREON RATH'IN ÜÇÜNCÜ VAKASI
Çeviren: Cem Sey
Dünya Edebiyatı, 531 sayfa

ROMAN GİBİ BİR HAYAT:

MARY ROBERTS
RINEHART

Mary Roberts küçükliğünden beri çok iyi bir okurdu ve özellikle hikâyelere düşküncüydü. Lisedeyken yerel gazetelerde yayımlanan kısa öyküler yazdı ancak mezun olduktan sonra yazmaya devam etmek yerine, hemşire olmaya karar verdi. O sıralar amcası John Roberts, duvarkâğıdı işinden büyük paralar kazandığı için şanslıydı. John’un maddi yardımıyla Pittsburg Homeopatik Tıp ve Cerrahi Hastanesi’ne gitti. Burada genç bir doktor olan Stanley Marshall Rinehart ile tanıştı ve Mary’nin eğitiminin sonunda, 1896’da evlendiler.

Agatha Christie’den çok önce, okyanusun karşı tarafı ABD’de, Mary Roberts Rinehart adlı bir polisiye kraliçesi yaşadı. “Katil Uşak” kalıbını ilk kez o kullanmış; “Ah, Şimdiki Aklım Olsaydı” adlı başlı başına yeni bir edebi akımı literatüre sokmuş; Bob Kane’nin “Batman”ine ilham olan yarattığı kurgu karakterden milyonlarca dolar kazanmış; ilk kadın savaş muhabiri olarak I. Dünya Savaşı esnasında cephenin ön saflarına kadar sızmayı başarmış; siz deyin Churchill ben diyeyim Kraliçe Mary’e kadar herkesle görüşmüş; bir dergide belki de ilk kez meme kanseri olduğunu açıklayan biri olmaktan çekinmemiş; Vahşi Batı’ya yaptığı at sırtındaki yolculuk sonrası Kızılderililerin en ateşli savunucusu olmuş; aşçıbaşısı tarafından öldürülmekten kılıpayı kurtulmuş; kısa bir süre sonra da büyük bir yangında muazzam evini kaybetmiş üç çocuk annesi bu kadının hayatı adeta “gerçek, kurgudan daha ilginçtir” iddiasını kanıtlar.

Mary Roberts Rinehart, 12 Ağustos 1876’da Pennsylvania’nın Allegheny şehrinde doğdu. Ailesi, Tom ve Cornelia hâlâ babaannesinin evinde beş aile üyesiyle birlikte yaşıyordu. Kız kardeşi Olive doğduktan kısa bir süre sonra, caddenin aşağısında kendi evlerine taşındılar. *Benim Hikâyem* (My Story, 1931) isimli otobiyografisine göre babası büyük hayallerin adamıydı ama onları gerçekleştirmekte zorlanıyordu. Geçim sıkıntıları her daim mevcuttu. Mary, bir genç kız olup hemşirelik okuluna gitmek için evden ayrıldığı zaman babasının intihar haberini aldığı anda pek şaşırılmaz. Halbuki Tom Roberts, icat ettiği ve bu-

gün bile kullanılan, dikiş makineleri için geliştirdiği teknolojiye önerilen on bin doları az bulup burun kıvrımasaydı ve zamanla patent haklarını kaybetmeseydi ileride gelecek milyonlarla hiçbir ekonomik zorluk yaşamayacaklardı.

Mary Roberts küçükliğünden beri çok iyi bir okurdu ve özellikle hikâyelere düşküncüydü. Lisedeyken yerel gazetelerde yayımlanan kısa öyküler yazdı ancak mezun olduktan sonra yazmaya devam etmek yerine, hemşire olmaya karar verdi. O sıralar amcası John Roberts, duvarkâğıdı

işinden büyük paralar kazandığı için şanslıydı. John'un maddi yardımıyla Pittsburgh Homeopatik Tıp ve Cerrahi Hastanesi'ne gitti. Burada genç bir doktor olan Stanley Marshall Rinehart ile tanıştı ve Mary'nin eğitiminin sonunda, 1896'da evlendiler.

Mary'nin üç oğlu oldu ancak hamilelikler sırasında ve sonrasında yaşadığı sağlık sorunlarıyla uzun zaman mücadele etti. En küçük oğlunun doğumunu izleyen ciddi jinekolojik sorunlar yıllarca tedavi ve ameliyatlara yol açtı. Bu sırada yazdığı şiirler, gazetelerde yayımlandı ve karşılığında iyi ücretler kazandı. Bir hobi olarak başlayan yazarlık kariyeri, 1904'te kocası Stanley'in borsada bütün paralarını kaybetmesiyle ailenin başlıca geçim kaynağı haline geldi. Kısa öykülerin yanında daha uzun soluklu tefrikalara yöneldi. Rineharts'ın en çok bilinen polisiye romanı olan *Ölüm Merdiveni* (The Circular Staircase, 1908) ilk önce tefrika halinde yayımlandı.

Mary Roberts Rinehart, *Ölüm Merdiveni* ile birlikte Anna K. Green'den etkilenerek iki tane polisiye roman yazar ama öylesine yazdığı bu kitapları bir çekmeceye tıkar ve unuttur. Bir gün amcası John ziyaretine gelir, bir şeyler okumak ister. Mary, çekmecedeki taslağı amcasının eline tutuşturur. Rahat bir koltuğa oturup okumaya başlayan John amca, bir süre sonra ne öğle yemeğine iner ne de kriket maçına. Akşam doğru Mary'nin yanına gider, "Hiç fena değil, bundan daha kötülerini de okudum. Neden bir yayınevine göndermiyorsun?" der. Pek de umutlu olmayan Mary, kitaplığından bir Anna K. romanı çıkar ve içindeki yayıncının adı ile ad-

resini alır. Kısa bir süre sonra ise yayıncı bizzat Marylerin evine gelir, o gece misafir olarak kaldığı Rinehartların evinde piyano çalıp şarkılar söyleyerek, dondurma yiyerek güle oynaya genç yazarın üç romanının telif haklarını satın alır.

Bob-Merril Yayınevi akıllıca bir taktikle 1908'de daha popüler olacağını öngördüğü *Ölüm Merdiveni*'ni önce yayımlar. Ertesi yıl, Bobbs-Merrill diğer iki seri romanı da basar ve *The Man in Lower Ten*, dördüncü sıradan yılın en çok satanlar listesine giren ilk polisiye roman olur.

Mary'nin yeteneği ve çalışma ahlakı, Rinehart ailesi için finansal kaygının sonu anlamına gelmeliydi ancak Mary, parayı kazandığından daha hızlı bir şekilde harcayabiliyordu. Çok pahalı restorasyon çalışmaları gerektiren büyük eski evlerden hoşlanıyordu. Neyse ki Mary Roberts Rinehart gayet üretkendi, romanlarının yanı sıra kısa hikâyeler, tiyatro oyunları ve çizgi roman serileri de yazdı.

Macera duygusu sınırsız olan Rinehart'ın *Saturday Evening Post* ile uzun süredir devam eden bir bağlantısı vardı. I. Dünya Savaşı'nın Avrupa'da patlak vermesinden hemen sonra *Post*'a, savaş görüşmeleri yapmasına izin verecek tanıtım mektuplarını vermesi için ısrar eder. Avrupa'ya gider ve hemen ön cephele gitmesine izin verecek bağlantılar peşinde koşmaya başlar. Hiç yapmamış olsa da hemşirelik eğitimi sayesinde Kızıl Haç ile irtibat kurar ve birkaç bombardmana şahit olacağı ön hat hastanelerini ziyaret eder. ABD'ye gelmeden önce, sürgündeki Belçika Kralı Albert'in yanında Winston Churchill ve İngiltere Kraliçesi Mary ile de röportaj yapmayı başarır.

Mary Roberts Rinehart, Ölüm Merdiveni ile birlikte Anna K. Green'den etkilenerek iki tane polisiye roman yazar ama öylesine yazdığı bu kitapları bir çekmeceye tıkar ve unuttur. Bir gün amcası John ziyaretine gelir, bir şeyler okumak ister. Mary, çekmecedan çıkardığı taslağı amcasının eline tutuşturur. Rahat bir koltuğa oturup okumaya başlayan John amca, bir süre sonra ne öğle yemeğine iner ne de kriket maçına. Akşama doğru Mary'nin yanına gider. "Hiç fena değil, bundan daha kötülerini de okudum. Neden bir yayınevine göndermiyorsun?" der.

Savaşı anlattığı yazılar *Saturday Evening Post*'un en çok okunan bölümleri olur, böylelikle Rinehart ilk kadın savaş muhabiri payesini kazanır. Avrupa seyahatini Wyoming'deki bir arkadaşının çiftliğinde kalmak için at sırtında yaptığı batıya doğru bir yolculuk takip eder. Rinehart, Kara Ayak Kabilesi ile derin bir dostluk geliştirir ve Kızılderili meselelerinin savunucusu olur.

Mary Roberts Rinehart, hayatının son yıllarına kadar yazmaya devam eder. Asıl ismi Hilda Adams olmasına rağmen polis tarafından Miss Pinkerton diye çağrılan hınzır bir hemşire ile Tish adlı senelerce devam eden bir çizgi roman karakterinin maceraları en popüler eserlerindendir. Çalışmalarının birçoğu sessiz de olmak üzere filme uyarlanır. Muhtemelen en ünlüsü, 1926'da sessiz film olarak yayınlanan *The Bat*, 1930'da *The Bat Whispers* olarak yeniden düzenlenir. Televizyon popüler bir ortam haline geldiğinde, hem *Ölüm Merdiveni* hem de *After Hours*, 1950'lerin sonunda televizyon dizisi olarak gösterilir.

"NEREDEN BİLECEKTİM" AKIMI

ABD'de, Arthur Conan Doyle'un 1892'de *Sherlock Holmes*'ün Maceraları ile 1931'de Ellery Queen'in *Dutch Shoe Mystery* adlı polisiyeleri ara-

sında yalnızca bir dedektif romanı satışta en üst sırada yer alır: *Ölüm Merdiveni*.

Rinehart, *Ölüm Merdiveni* ile polisiye edebiyatında yeni bir alt tür de yaratmış olur. Nereden bilecektim (had-I-but-known) olarak adlandırılacak bu akım günümüzde, birkaç iflah olmaz romantik yazar haricinde tümden unutulmuştur. Özellikle S.S. Van Dine'nın kurguladığı, züppe dedektif Philo Vance nefretiyle tanınan zamanın ünlü hiciv ustası ve şairi Ogden Nash, "Tahmin Etme, Bırak Ben Sana Söyleyeyim" adını verdiği şiirinde, herkes bildiğini anında söyleseydi, kimse yanlış anlaşılmaktan korkmasaydı her şeyin ne kadar farklı olacağını hicveder.

"Ah, o karanlık koridorda ne olduğunu bilseydim asla oraya gitmezdim

duyduklarımı kendime saklamayıp da komisere söyleseydim

en az üç hayat kurtarmış olabilirdim,

ah eğer bilebilseydim..."

minvalinde komik bir şiir yazar. Fakat öte yandan insanlar bildiklerini anında söyleselerdi katil hemen ortaya çıkarılır, yeni cinayetler işlenmez, dolayısıyla polisiye eserlerin çoğu da olmazdı.

Mary Roberts Rinehart'ın en iyi romanı olarak kabul edilen *Ölüm Merdiveni* şöyle başlıyor:

"Bu hikâye orta yaşlı bir kızın, yazın şehir dı-

şında kiraladığı evde başına gelenleri anlatıyor. Alışmış olduğu şehir hayatını terk etti ve mobilyalı bir yazlık ev kiraladı, orada başından geçen esrarlı olaylar mahallî polis memurlarını bir hayli uğraştırdığı gibi gazetelerimizin de kapış kapış satılmasını temin etti.

(..) Sunnyside’da geçirdiğim son yaz aylarca cılgınlıklar içinde bocaladım. Şimdi aradan aylar geçti, geçmiş günleri hatırlayıp başıma gelenleri düşününce hâlâ nasıl yaşadığıma şaşıyorum. Son tatilde geçirmiş olduğum korku, ıstırap ve göz yaşlı dolu günleri bu kitapta anlattım.”

Pek çok sıradan okura ve daha önce hiç okumamış olanlara göre, kitap genellikle kadın yazarlar tarafından yazılan ve kadın okurları için görünüştü tasarlanan bir yazma okulunun baskın örneği olarak gözüktür. “Nereden Bilecektim? Ah, Şimdiki Kafam Olsaydı” diye özetlenebilecek türü etkileyen pek çok ürününden biri denilebilir.

Evet, o yaz başından müthiş olaylar geçecek olan Rachel mali açıdan rahat, pek fiziksel çekiciliği bulunmamakla beraber zeki ve muzip bir kadındır. Hiç evlenmeyen yaşlı kız, ölen kardeşinin küçük çocuklarını himayesine almıştır ve bundan asla pişmanlık duymamıştır. Aynı şekilde yeğenleri Gertrude ve Halsey de halaları

Rachel’a düşkünlüdürler. Innes ailesi New York’un bunaltıcı sıcağından kaçmak için şehir dışında kocaman bir malikâne kiralarlar, burası çok zengin bir bankere aittir.

Kısa bir sürede Sunnyside, güneşli yer olmaktan çıkarak karanlık, her köşesi korkutucu olaylara gebe bir yere dönüşür. Bu muazzam evin en önemli özelliği ise spiral biçimindeki merdivenleridir.

“Holde, üst kata doğru kıvrılan yuvarlak yani helezoni merdiven vardı. Merdiven çok dardı. İlk geldiğimiz gün Halsey bu merdiveni göstererek: ‘Bak Rachel teyze,’ demişti. ‘Mimar, bu merdiveni bilhassa Armstrongların oğlu için buraya koymuş. Arkadaşları ile kumar oynayıp geç kaldığı geceler bu merdivenden kimseyi rahatsız etmeden odasına çıkıyormuş.’”

Gerçi Armstrongların oğlunun kimseyi rahatsız etmemesi için merdivenlerin neden illa bu şekilde olması gerektiği pek anlaşılmasa da eve enteresan bir hava kattığını kabul etmek gerekir. Dedektif romanları yazarı ve edebiyat eleştirmeni H.R.F. Keating’e göre ise bu helezonik şeklin manası büyüktür; tıpkı merdiven basamaklarının kıvrılarak yukarı doğru uzanması gibi Rachel de çok katmanlı gerçeğe yavaş yavaş ulaşacaktır.

Sessiz, sakin bir tatil arayışı içinde olan Rachel beklentilerinin tam aksiyle karşılaşacaktır. Mantıklı ve alaycı bir tabiata sahip olmasından ötürü yerinde durup kurtarılmayı bekleyemez. Zaten bir süre sonra da iş başa düştü mantığıyla olayların çözümü peşinde koşup dedektiflere yardımcı olur. Bu duruma Miss Marplevari klasik amatör yaşlı kız sendromu diyemeyiz çünkü öncesinde yalnızca Anna K.'nin Amelia Butterworth'u vardı.

“Sunnyside’da işlenen seri halindeki cinayetler insanların içinde gizli kalmış olan hislerin neler olduğunu bana öğretti. Atalarımızın koyun postlarına sarınp av peşinde koşarken duydukları heyecanın ne olduğunu anladım. Ben de onlar gibi avlanmak arzusu içinde kıvrandım. Ben bekâr ve yaşlı bir kızım, onun için başımdan geçen ve sizin okuyacağınız maceraları yaşamak hayatım boyunca bir daha bana nasip olmaz artık.”

Ölüm Merdiveni, gotik edebiyatın izinden giden romantik-süspans kurgusunun tüm özelliklerini taşır: Karanlık ve ıssız bir yere hapsolmuş tehlike içinde kadınlar, aniden sönen lambalar, tam o sırada camlı kapıdan içeriye bakan soluk bir yüz, merdiven dibinde beliren cesedin hemen arkasından gelen diğer ölümler, gece yarılari duyulan

tuhaf gürültüler, gıcırtilar, tabanca sesleri, ne ararsanız kitapta bulunuyor. Karakterlerde pek derinlik aramayın, Julian Symons’un dediğı gibi herkesin bir işi vardır ama kimse de bir şeyler yapıyor gibi görünmez. Ne aşçı yemek pişirir, ne şoför araba sürer ne de polis dedektifleri cinayetleri çözer.

Rinehart’ın tipik polisiyelerinde iki tür araştırmacı vardır. Biri profesyonel bir dedektif, diğeri ise hikâyeyi anlatan bir kadın amatör. Rinehart’ın kitapları aynı zamanda hem romantizmi (bazen iki dedektif arasında) hem de mizahı içerir. Rinehart’ın hikâyeleri tipik olarak büyük bir evde ya da izole varlıklı bir toplulukta gerçekleşir. Savaşlar arası yılların İngiliz gizemlerinde benzer bir ortam sosyal istikrar sağlamıştır. Bununla birlikte Rinehart’da, ev genellikle çökmekte ve aile, masalın sonunda parçalanmaktadır. Gizli odalar, kullanılmayan tavan aralıkları ve gizli geçitler sadece şüphe uyandırmakla kalmaz, aynı zamanda varlıklı kişilerin, sırlarını birbirlerinden bile gizleyebilmek için boşuna çabalarını sembolize eder. Bu durum aynı zamanda insanların ya gizlilik nedenlerinden ya arkadaşlarına sadakatten ya da polise güvensizlikten önemli bilgileri gizlemelerini sağlar.

Macera duygusu sınırsız olan Rinehart'ın Saturday Evening Post ile uzun süredir devam eden bir bağlantısı vardı. I. Dünya Savaşı'nın Avrupa'da patlak vermesinden hemen sonra Post'a, savaş görüşmeleri yapmasına izin verecek tanıtım mektuplarını vermesi için ısrar eder. Avrupa'ya gider ve hemen ön cepheleere gitmesine izin verecek bağlantılar peşinde koşmaya başlar. Hiç yapmamış olsa da hemşirelik eğitimi sayesinde Kızıl Haç ile irtibat kurar ve birkaç bombardımana şahit olacağı ön hat hastanelerini ziyaret eder. ABD'ye gelmeden önce, sürgündeki Belçika Kralı Albert'in yanında Winston Churchill ve İngiltere Kraliçesi Mary ile de röportaj yapmayı başarır.

ABD'NİN POLİSİYE ROMANLAR KRALİÇESİ MARY ROBERTS RINEHART ÖLDÜRÜLMekten NASIL KURTULDU?

Mary Roberts Rinehart, Amerikan gizem kurgusunun bir numaralı ismiyken, kitapları cesetlerle doluyken neredeyse kendisi de bir cinayete kurban gidiyordu. Eserlerinin aksine bu sefer katil namzedinin kim olduğu çok barizdi, bu kişi senelerce başaşaçılığı yapmış sadık çalışanı Reyes'ten başkası değildi.

21 Haziran 1947 sabahı geç saatlerde, Mary Roberts Rinehart kütüphanede oturmuş, uşağıyla konuşuyordu. Kendisini birkaç hafta önce işe almıştı ve gelip giden diğer uşakların aksine, kalıcı olacağını umuyordu. Mary, sadık ve becerikli bir uşak bulma konusunda çok şanssızdı çünkü Büyük Depresyon sırasında çok ucuz bir fiyata satın aldığı Bar Harbor'daki yazlık ana köşk, çok sayıdaki konuk evi ve geniş araziyi yönetmek her babayiğit kâhyanın harcı değildi. Rinehart zengin doğmamıştı ama *Ölüm Merdiveni* ile başlayan yazarlık kariyeri ona çok iyi maddi kazanç sağlamıştı.

Kocası Stanley'i kaybedeli beş sene geçmişti, oğulları da büyümüş ve kendi hayatlarını kurmuşlardı. Oğullarından ikisi, Stanley Jr. ve Ted, 1929'da Farrar ve Rinehart Yayınevi'nin kurucu ortakları olmalarından bu yana kitaplarının tek yayıncıları haline gelmişlerdi.

71 yaşına yaklaşırken Rinehart, ölüme hiç olmadığı kadar yaklaşıyor. Görmüş geçirmiş, sert, hususi hafiyelerin cirit attığı karanlık ve tehlikeli sokaklar akımına karşın, kitapları çıkar çıkmaz hâlâ çok satar. Yerleştiği Bar Harbor'ı andıran bir kasabada geçen en son romanı *Sarı Oda* (The Yellow Room, 1945) cinayet, gizem, şüphe ve romantizm üzerine kurulmuştu ve okurlar tarafından yine yoğun ilgiyle karşılanmıştı.

O günlerde Rinehart ayrıca bir ay sonra *Ladies Home Journal* adlı dergide yayımlanmak üzere bir makale hazırlıyordu. Yazısında, 1936'da Bar Harbor'a yerleşmesinin ikinci yılında konulan meme kanseri teşhisini ve başarılı bir mastektomiyle hastalığın üstesinden nasıl geldiğini açıklıyordu. O zamanlar için bir devrim niteliğinde olan yazı büyük ses getirecekti. Rinehart, bir röportajında, "Bu hikâyeyi yazmak kolay değil," der, "ama her üç kanser ölümünden biri kolaylıkla önlenilecekken sessiz kalmaya devam edebilir miydim?"

Kanser, çok yaklaşmasına rağmen Mary Roberts Rinehart'ı öldürmedi fakat ölüm onu sonra yine Bar Harbor'da yakalamaya çalıştı.

Blas Reyes'in artık canına tak etmişti. İstifa edecekti ve bu sefer kararı katıydı. Daha önce de birkaç kez denemişti ancak Bayan Rinehart, beyanlarını asla ciddiye almamıştı. Başaşaçısı her istifa ettiğinde, ertesi gün onun mutfakta ocağın

başında olacağına inancı tamdı, bu neredeyse akşam istifa-sabah işbaşı oyununa dönmüştü. Mary'nin, ertesi sabah Reyes'in tam olması gerektiği yerde, kendisine ve misafirlerine sunulum üzere mükemmel yemekler hazırlamak için mutfakta olacağına dair hiç kuşkusu yoktu. Fakat bu sefer fena yanıliyordu.

1907'de, 24 yaşındayken Filipinler'den San Francisco'ya göç eden Reyes, yeni göç yasasının ardından Amerikan topraklarına gelen büyük Filipinli mülteci dalgası arasındaydı. Önceleri bir generalin yanında uşak olarak çalıştı. Washington'a taşınan Dr. ve Bayan Rinehart'ın yanına ise 1922'de girdi. Rinehartlar onu işe aldığı anda hem başuşak hem de şef aşçı olarak görev aldı.

Rinehartlarda çalışmak Reyes'in hayatını değiştirdi. İrlanda asıllı ikinci eşi, evin hizmetçisi olan Peggy ile orada tanıştı. Fakat Filipinli aşçıya göre, Doktor Stanley asıl patron idi ve Mary evin hanımı da olsa bir kadından emir almak hiç hoşuna gitmiyordu. Stanley'nin vefatından sonra işten ayrılmak istedi ama eşi Peggy'nin karşı koymaları sonucu yerinden kıpırdayamadı. Fakat son derece huzursuzdu, buna rağmen 15 yıl daha gönülsüzce çalışmaya devam etti.

Bardağı taşıran son damla, Mary'nin yeni bir uşak/kâhya işe alması oldu. Yeni bir kâhya geldi-

ğine göre kendisi artık en yüksek rütbeli çalışan statüsünden çıkmıştı. 64 yaşındaydı ve çeyrek yüzyıldır Rinehartlara çalışıyordu. Bu hiç de adil değildi, artık evine dönmek istiyordu.

Reyes meşum olaydan bir gün önce, 20 Haziran'da yine istifa eder ama bu sefer Bayan Rinehart hiç üstelemez, oralı bile olmaz. Bu, Reyes'i çileden çıkarır. Yaşadıkları daireye gidip eşine hemen eşyaları toparlamasını, ayrılacaklarını söyler. Peggy bir yere gitmeyeceğini belirtince içmeye başlar ve sonrasında şiddetli kavgaya tutuşurlar.

Sabah iki gözü iki çeşme Peggy'yi gören Mary çok şaşırır. Neler olduğunu dinleyince hayreti daha da artar çünkü şef aşçısının dünkü istifasını hiç ciddiye almamış, diğerleri gibi blöf olduğunu düşünmüş, bu yüzden aldırış etmemiştir.

Eğer Mary Roberts Rinehart, yıllardır mutfağını emanet ettiği aşçıbaşısı Reyes'in kafasından geçenleri bilseydi 21 Haziran sabahı kütüphanede yalnız başına kalır mıydı hiç? Tıpkı eserlerindeki tehlike içindeki narin kadınların durumuna düşmüştü; "Ah, bir bilebilseydi, tüm bunlar olur muydu?"

Öğle yemeğinden hemen önce Mary Roberts Rinehart hâlâ kütüphanedeydi, uşakla görüşmesini bitirdikten hemen sonra tanıdığı bir ses duydu.

“Çık dışarı,” dedi adam.

Dönüp bakınca gözleri kan çanağına dönmüş Reyes’i gördü. Filipinli adam yakasının düğmesi açık gömleğiyle kütüphanenin girişinde duruyordu.

“Ceketin nerede?” diye sordu Mary sakın bir şekilde. Reyes, Rinehart’a doğru ilerleyerek aralarındaki mesafeyi kapattı. Beş metre uzaktayken kalça cebinden bir şey çıkardı.

“Tam burada.”

Elinde bir tabanca tutuyordu. Tetiğe bastı, o an Mary öleceğini düşündü fakat tabanca tutukluk yapmıyordu.

Rinehart mutfığa doğru koşmaya başladı. Reyes onu yakalamaya çalışsa da iterek elinden kurtulmayı başardı. Patronunun değil de kendisinin tehlikede olduğunu düşünen yeni uşak da yardım istemek için sokağa fırladı.

Polisi aramak için telefona doğru koşarken, kiler kapısının yanında duran bir genç adam Rinehart’ın dikkatini dağıttı. Rinehart neden orada olduğunu sorunca, bahçıvan yardımcılığı için başvurduğunu söyledi.

“Genç adam,” dedi Rinehart, “daha sonra geri dönmeniz gerekecek. Burada beni öldürmeye çalışan bir adam var.” Çocuk gider ve bir daha asla geri dönmez.

Patronlarının öldürülmek üzere olduğunu gören hizmetçi ve şoför imdada koşarlar. Reyes’i sıkı sıkı yakalayan şoför, aşçının elindeki tabancayı bahçe duvarının ardına fırlatır. Şoförün elinden kurtulan Reyes bu sefer de mutfığa koşar ve iki elinde kocaman mutfak bıçaklarıyla Mary’nin hemen arkasında belirir. Çalışanlar koşuturup bir kez daha Reyes’i etkisiz hale getirirler ve polisi beklemeye başlarlar.

Rinehart, olay yerine gelen polis şefine, “Saldırıya neyin sebep olduğunu düşünemiyorum,” der. Karakolda Blas Reyes sorgulanır. Polis şefine göre Reyes, cesaretini kaybettiğini ve “eve dönmek istediğini” söyleyen bir itiraf imzalar. Aşçıbaşı tam bir itirafta bulunmasına rağmen tutarlı bir gerekçe gösteremez.

Ertesi sabah devriye memuru, Blas Reyes’i hapisane hücrelerinde pantolon kemeriyle intihar etmiş bir halde bulur. Öfkeden çok büyük bir üzüntü hisseden Rinehart, eski çalışanının kasabanın kilise mezarlığına gömülmesinde ısrar eder.

Başaschısının intiharı Rinehart için Bar Harbor’daki karanlık günlerin başlangıcı olur. Dört ay sonra, Acadia Milli Parkı’ndaki orman yangınları neredeyse Bar Harbor’un tamamını ve adadaki diğer kasabaları da sarsar. Alevler, ara-

Ölüm Merdiveni, gotik edebiyatın izinden giden romantik-süspans kurgusunun tüm özelliklerini taşır: Karanlık ve ıssız bir yere hapsolmuş tehlike içinde kadınlar, aniden sönen lambalar, tam o sırada camlı kapıdan içeriye bakan soluk bir yüz, merdiven dibinde beliren cesedin hemen arkasından gelen diğer ölümler, gece yarıları duyulan tuhaf gürültüler, gıcırıltılar, tabanca sesleri, ne ararsanız kitapta bulunuyor.

larında Rinehartların evi de olmak üzere 17.000 dönümden fazla arazi ve iki yüzü aşkın evi tahrip eder.

Mary Roberts Rinehart kış için New York’a döner ve bir sonraki romanına son dokunuşlarda bulunur ancak Blas Reyes’in kaybı sonsuza dek sevdiği evinin kaybıyla bağlantılı olacaktır. “Reyes o gece yerel hapisanede kendini astı ve belki de en iyi çıkış yolu bu oldu.” Rinehart devam eder. “O evi hep sevmişti ve şimdi hem kendisi hem de ev gitti.”

Mary Roberts Rinehart, *Baskerville’lerin Tazısı’nın* (1901-1902) yayımlanmasından iki yıl sonra polisiye yazmaya başladı ve Ian Fleming, James Bond kitapları üzerinde çalışmaya başladığında hâlâ yazıyordu. Rinehart öldüğü zaman, kitapları 20 milyondan fazla satmıştı.

Mary’nin kocası Stanley Rinehart ile olan hayatı, yazılarından da anlaşılacağı üzere belli ki çok eğlencelidir. Durmaksızın seyahat edip üç oğullarıyla birlikte keyifli bir yaşam sürerler. Her ikisi de güçlü karakterlere sahip olduklarından dönem dönem yaşadıkları sorunların üstesinden gelmeyi başararak 36 yıllık mutlu bir evliliğe imza atarlar. Mary Roberts Rinehart 1958’de, kocasından 25 sene sonra ölür ve Arlington Ulusal Mezarlığı’na gömülür.

KAYNAKÇA

Mary Roberts Rinehart - My Story, 1931

Jan Cohn - Improbable Fiction: The Life of Mary Roberts Rinehart, 1980

Charlotte MacLeod - Had She but Known: A Biography of Mary Roberts Rinehart, 1994

Sarah Weinman - The Near Murder of Mary Roberts Rinehart, 2019

TANGO

Kadife sesli tangocu Şecaattin ağabeyimiz şarkı söylerken biz ikimiz, iki kanepenin arasında kalan boşlukta dans ediyoruz. İstanbul'da son tango...

“Sana nerden gönül verdim

Ahh, keşke vermez olay-dım”

Çok iyiyiz yahu, yani çok güzel verecek hatun, bunu biliyorum ki söylüyorum size. Oynaşp cilveleşmişiz, meyhanede içip kızın evine gelmişiz ama yine de bu işler sanıldığı kadar zahmetsiz değil; işin raconunu iyi bilmek lazım.

Gecenin hayli geçkin bir vakti, perdeler sımsıkı kapalı, yanak yanağa geldiğimizde Aliye'nin erotik fısıltısı kulağımı ıslatıyor. “Onunla dans okulunda mı tanışmıştın?”

“Kiminle?”

“Karınla tabii,” diyor. “Kiminle olacak?”

Sorularını duymazdan geliyorum. Tangonun koreografisi gereği bedenimden uzaklaşan mini etekli Aliye'nin göğüs dekoltesine mi yoksa bacaklarına mı bakayım, şaşırmış vaziyetteyim. Hatun çok hoş canım, görmeniz lazım; ortadan az kısa boylu, incecik ama dolgun vücutlu, kısa kumral saçları menevişli mavi gözlerini iyice ortaya çıkartmış. Fındık kurdu kadar cilveli, güzel bir yaratık...

“Seni nerden sevdim keş-ke

Sevmez oo-laay-dım...”

“Başkaları da mı vardı yoksa?” diye soruyor. Evden kaçan karım ve diğer sevgililerim gibi onu da yıllardır eğitmenlik yaptığım dans okulunda tavladım, evet. Sorusunun cevabı bu aslında... Takdir edersiniz ki bir dans hocasının av alanı dans pistidir, yine de orada tanıştığım ilk günün akşamında beni evine davet eden Aliye'ye pis bir zamparator izlenimi vermem doğru olmaz. İlk baştan ürkütme-yeceksin kuşları...

Dans figürünün gereği olarak koluma yatınca, “Evin çok güzel,” diyerek konuyu değiştiriyorum. “Ne kadar hoş bir yer. Demek burada tek başına kalıyorsun. Bravo valla, çok özgüvenli bir kadınsın.”

Salonun yemek odası kısmına sürüklüyor beni. Tüh, hatunu kanepelerden birine devirmeyi gözüme kestirmiştim. Neyse oyuna devam, yapacak bir şey yok. Oturmam için sandalyeyi arkaya çekerken Aliye'yi belinden kavrayıp öpmeye kalkışınca başını öte yana çeviriyor. “Şşşt, biraz fazla ateşlisin!” diyor. Elimden kurtuluveriyor. “Acele eden, ecele gider.”

Geçip kuzu kuzu oturuyorum, ne yapayım? Masanın karşı tarafına yürüyüp büfenin üzerinde duran kahve makinesini çalıştırıyor. Arkası dönük ama karşımdaki füme renkli aynadan göz kırıyor bana.

“Sorularımdan hoşlanmıyorsun, anlıyorum

ama karın pat diye ortadan kaybolmasaydı senden hiç işkillenmezdim, soru da sormazdım,” diyor.

“Niye işkilleniyormuşsun benden?”

“Sanki sakladığın bir şeyler varmış gibi geliyor.”

“Ne saklayacağım yahu?!”

Aliye ellerini ve tırnaklarını gösteriyor, yüzünü korkunçlaştırıp cadı taklidi yapıyor. “Sssh-aa! Saklıyorsun, ben anlarım!”

“Doğru ya, cadiydın sen... Ay, çok korktum. Zihnimi mi okuyorsun yoksa? Karım başka bir adama âşık oldu ve beni terk etti. Bunun nesi acayip?”

“Şöyle acayip: Normal bir hikâyede, eşin ayrılmak istediğini söyler, belki kavga edersiniz ve evi terk edip annesine gider, sen bir otele taşınırsın ya da karın evden ayrıldıktan sonra avukatı seni arar, boşanırsınız, normali budur, öyle değil mi?”

“E, bizimki şablona uymadı işte, ne yapayım yani?”

Aliye kahveyi fincanlara koyup getirince karşılıklı oturuyoruz masada. Kafam hayli sisli ama erotik duygularım hâd safhada. Eli kulağında yani, az kaldı. Atacağım yatağa meraklı cadiyı...

Karşımdaki aynada biraz yorgun görünüyorum. Etraf loş, aynanın üzerindeki aplığın ışığı tam suratıma vuruyor, ondan mı acaba? E, aslına bakarsanız biraz yorgunum da... Nasıl yorulmayayım ki? Dört yıllık hayat arkadaşım Bilge’nin sırta kadem basması, şüphe altında sorgulamalar, pek çok bürokratik işleme maruz kalmamın ötesinde, dans okulundaki hocalık görevimi ne pahasına olursa olsun sürdürmek...

Öyle kolay değil bütün bunlar.

Aliye’nin yemek odasının sadeliği dikkatimi çekiyor. Yerler halısız, açık renk boş duvarlar, masanın etrafında yalnızca karşılıklı oturduğumuz iki sandalye var. Aa, o ne? Büfenin üzerindeki siyah vazodan sarkan çelik kelepçeler şimdi dikkatimi çekiyor. “O kelepçeler ne öyle?” diye soruyorum hemen. “Fantezi durumu mu?”

“Sert sevişmeden hoşlanırım, evet,” diyor. Gayet ciddi. “Öyle cıkcık vikvik ilişki istemem.”

“Ooo, tam adamına çatmışsın o zaman...”

“Döver misin?”

“Hafifçe okşarım... Sen de tam öyle istiyorsun, değil mi? Hadi, daha neyi bekliyoruz?”

Aliye soruma cevap vermiyor. “Demek, karın

Bilge sana acıklı bir mesaj yollamış ve sonra da çekip gitmiş,” diyor inanmaz gözlerle. “Puff! Buharlaşmış...”

“Ne var bunda? Bir dolu kadın, kocasını terk ediyor. Yahu, biz niye bunları bırakıp da işimize bakmıyoruz?”

“Emre, ben seni daha iyi tanımak ve bana yalan söyleyip söylemediğini anlamak istiyorum. Birkaç soru sormamın sakıncası var mı?”

“Soruyorsun ya zaten...”

“Cevap alabiliyor muyum? Önemli olan bu...”

“Tamam, peki, ne istersen sor.”

“Bana doğruyu söyleyeceksin, yalan yok... Anlaştık mı? Yalanı hemen anlarım. İşin daha da kötüsü... Cezalandırırım. Yalan başına en az on yıl yersin.”

Çok komik ya... “Nasıl anlıyorsun?” diye soruyorum tabii. “Makinen mi var?”

“Öyle de diyebilirsin. Bak, bu konuda çok hassasım. Söylemedi deme...”

Kahkahayla gülüyorum bu sözlerle. “Hadi sor bakalım.”

“O cumartesi akşamı saat dokuzda eve geldin ve evde kimseyi bulamadın. Tam o sırada, telefonunda Bilge’nin yazdığı mesajı gördün. Seni başka birisi için terk ettiğini söyleyen mesajı...”

“Aynen böyle...”

“Eksik, yanlış bir şey yok mu?”

Olmadığını söylerken Aliye gözlerini dikkatle yüzüme diyor, sonra da eliyle saçlarını ıştırıyor. “O zaman neden saçların beyazlaştı?” diye soruyor. “Yüzün de kırıştı...”

İnanılmaz bir şey! Nasıl ayağa fırladım, nasıl aynanın karşısına dikildim farkında bile değilim. Bunu nasıl yorumlamam gerektiğini de bilmiyorum ama gerçek bu işte... Gözlerimin tam önünde gür siyah saçlarım tamamen kırışmış; buruşuk kırışık suratı, feri kaçmış gözleri ve katmer katmer göz altı torbalarıyla ihtiyar bir adam duruyor.

Feci bir durum! Nasıl olur? Bunu bana yapan kişi ölmeyi hak etmedi mi, sorarım size? Aliye cadısı bana hesap ver: Ne oluyor, oyun mu oynuyorsun benimle?!

O anda asfalyalar atıyor, öfkeden tir tir titreyen parmaklarımla aynadaki suretimi eliyorum. Hemen arkamda, oturduğu yerden geriye dönüp beni büyük bir serinkanlılıkla gözleyen Aliye’nin aldırılmaz tavırları beni iyice delirtiyor, gözümü kan bürüyor. Onu koltuğundan yana doğru çevirip bir tokat

çaktıktan sonra bluzunun yakalarına yapışıp vücudunu sarsıyorum. Kılı bile kıpırdamıyor. “Beni öldürmeyeceksin, değil mi?” diye soruyor gayet sakin. Bir anda kendime geliyorum. Ne yapıyorum ki ben? Tövbeler olsun...

“O nasıl söz Aliye? Sadece... biraz sinirlendim.” “Sinirlenme, kime kızılıyorsun ki?” diyor. “Sana öfke hiç yakışmıyor.”

Aliye’nin tepkisizliğine iyice şaşırıyorum. Dalga mı geçiyor acaba benimle? Kayıtsız gözlerini yüzüme dikmiş, “Sakin beni suçlamaya kalkışma!” diyor. “Çünkü kendin ettin, kendin buldun.”

“Ne dedim, ne ettim ki ben?”

Masanın karşısındaki yerime geçip oturuyorum. Dokunsalar ağlayacağım.

“Yalan söyledin, kaybettin! Kaçtığını iddia ettiğin karınla ilgili anlattıkların yalanmış demek ki... Ortada adam falan yoktu, değil mi?”

“Vardı, saçmalama!”

“Adamı tanıyor musun peki? Adı neydi?”

“Bilmiyorum. Hiç görmedim.”

“Peki, onu Bilge’yle gören olmuş mu?”

“Hayır, ama...”

“E, o zaman karının seni biriyle aldattığı kanısına nasıl vardın?”

Kalp spazmı geçiriyor gibiyim. Ellerim o kadar çok titriyor ki önümdeki kahve fincanını deviriyorum. Aliye kâğıt peçeteyle masanın üzerini silip boş fincanı kenara alırken, “Sana o söyledi, değil mi?” diye soruyor. “Karın o gece sana başka birine âşık olduğunu söyledi.”

“Sen nereden biliyorsun?”

“Söyledi, değil mi?”

Sesim çıkmayınca, “Sen ne yaptın peki?” diye zorluyor beni.

Omuzlarımı silkip hiçbir şey yapmadığımı söylüyorum ama sinir bozucu cadı devam ediyor. “Onu öldürdün, değil mi?” diye soruyor. Israr ediyor.

Allah kahretsin! Kafam çok bulanık ve şakaklarımın korkunç bir basınç çarpıyor beni. Aliye kalkıp yanıma gelinceye kadar ona cevap verecek gücü kendimde bulamıyorum. Başımı öne eğerek olayı kabullenmemin ardından cesedi soruyor.

“Evinin arka tarafındaki arsaya gömdün, doğru mu?”

Adresimi, oturduğum apartman dairesinin alt katındaki geçidi aynen tarif ediyor. Nereden biliyor kaltak? Nereden edinmiş bu bilgileri şeytan kadın, bilmiyorum ama cesedin bulunduğu dair güçlü bir izlenim edindiğim için karşı çıkamıyorum ona.

Aliye birdenbire yumuşayıp bana masaj yapacağını söylüyor. Ekrandaki eski halime dönmüş görüntümü göstererek, doğruları söylediğim için tebrik ediyor beni. Arkama geçip gömleğimin arasından göğüslerimi okşamaya başlayınca diriliyorum. Erkekliğim uyanıyor. “İstiyor musun?”

“Hem nasıl...”

Hele ellerimi süt kaymağı gibi pürüzsüz bacaklarına götürüp eteğinin altından baldırlarını ellettirdiğinde mırıl mırıl gevşiyorum. Her şey Aliye’nin külotunun kenarlarına vardığımda değişiveriyor, tak, iki bileğim birden oturduğum koltuğa kelepçeleniyor.

“Ne oluyor yahu!”

Kapıya doğru dönüp, “Gel artık içeri!” diye bağıyor Aliye. Koridor girişindeki yan odadan uzun boylu, genç bir adam çıkagelince afallayıp öylece kalıyorum. “Götür şu şeref-sizi!” diyor beni işaret ederek. “Atın içeri, gözüm görmesin.”

Üzerine çelik yelek giymiş olan herif yanıma geliyor. “Merak etme amirim,” diyor. “Kadın katillerine acımanız yok.”

Beni kolumdan tutup ayağa kaldırırken yine çelik yelekli biri daha giriyor kapıdan. İkinci polis, büfenin üzerindeki aynaya işaret edince gülmekten kırılıyorlar hep birlikte. Kanal D spikeri gece haberlerini veriyor.

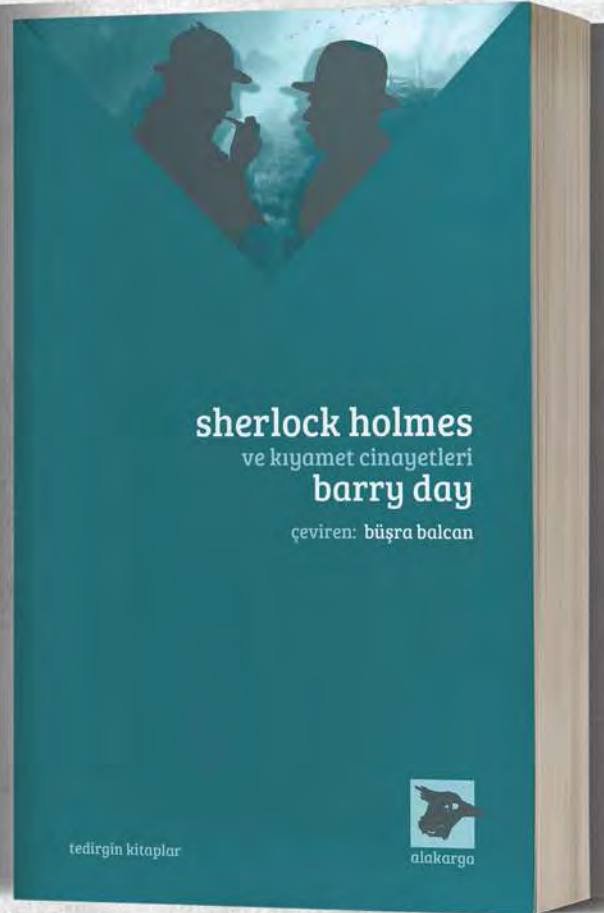
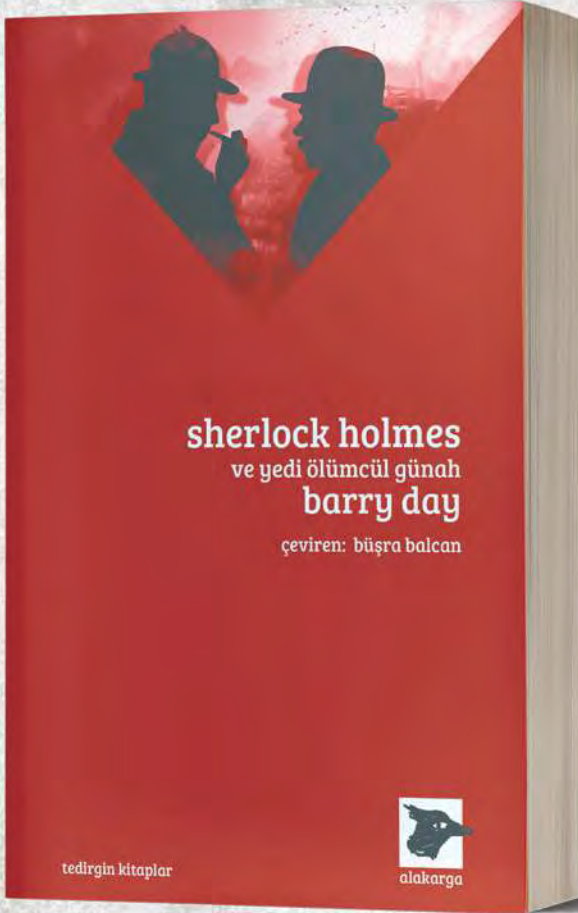
Bu nedir yahu? Ayna değil, ekranmış...

“Herifin ihtiyarlık safsatasına kanacağına hiç ihtimal vermemiştim, Aliye amirim,” diyor ikinci polis. “Ellerine baksaydı çuvalamıştık.” Tam o anda, ayna sandığım televizyon ekranının hemen üzerindeki aplik taklidi kamera dikkatimi çekiyor. “Salak işte!” diyor Aliye. Yüzüme iğrenerek bakıyor. “Hadi artık toplanalım.”

İki polis memuru birden üzerimi arayıp ikinci bir kelepçeyle beni tamamen derdest ediyorlar. Tartaklıyorlar azıcık. Aşağılayarak ve canımı yakarak üzerimi arıyor, ceplerimi boşaltıyorlar. Zaten direnecek halim yok, enerjim kalmamış...

Aliye durmaksızın talimat yağdırıyor, merkeze telefon edip araç çağırıyor, emrindeki polislerden kamera-kurgu düzeneğini toplamarını istiyor. İkide bir bana geri zekâlıymışım gibi bakıyor. Sahiden öyleyim galiba... Ava gidip avlanana ne denir?

KİTAPÇILARDA!

BALTACININ PEŞİNDE

NEW ORLEANS NE DİNLEDİ?

“New Orleans yüzyıl dönümünde halkların ve ırkların fokur fokur kaynadığı bir cadı kazanıydı,” diyor Joachim E. Berendt, Caz Kitabı’nda. Cazın doğduğu yıllardaki New Orleans için bundan güzel bir tarif bilmem var mıdır? Ray Celestin’in de New Orleans Cinayetleri’ndeki belki en büyük ustalığı, bu “cadı kazanını” bütün toplumsal gerilimleriyle hem de zihnimize beyazperde kurduracak kadar başarılı bir sinematografik anlatımla resmetmesidir.

Farz edin ki bu sabah güne Birleşik Devletler’in Louisiana eyaletindeki New Orleans kentinde uyanmış. 1919 yılı, Mart’ın 16. günü. Denizciler uyanalı birkaç saat olmuş, kösedeki manav dükkanının kepenklerini henüz açıyor ve siz uyku mahmuru, bir yandan kahvenizi yudumlarken *The Times-Picayune* gazetesinin ilk sayfasında korkutucu olduğu kadar tuhaf bir mektup okuyorsunuz. Mektubun yazarı, geçen yılın mayıs ayından beri kente dehşet saçan Baltacı mahlaslı seri katil. 13 Mart’ta kaleme alıp¹ gazeteye gönderdiği mektupta şöyle diyor:

*Şimdi, kesin olarak belirtmek gerekirse gelecek salı gecesi saat 12.15’te (dünya zamanı) New Orleans’tan geçeceğim. Sonsuz merhametimle siz insanlara küçük bir öneride bulunacağım. Şöyle: Ben caz müziğine çok düşkünüm ve cehennemdeki tüm şeytanlar üzerine yemin ederim ki şimdi belirttiğim zamanda evinde bir caz orkestrasının canla başla çaldığı herkes bağışlanacaktır. Şayet herkesin çalan bir caz orkestrası varsa tamam o zaman, sizin için çok daha iyi bu. Kesin olan bir şey var ki, salı gecesi ortamı coşturmayan bazılarınız (olursa tabii) baltayı yiyecektir.² İtiraf edin, böyle bir mektupla karşılaştıktan sonra, kaleme alan kişi sahiden bir dolu hemşehrini baltayla öldüren o herif mi değil mi diye düşünmeden caz sevdalısı olup çıkardınız, hiç değilse bir günlüğüne! İşte Ray Celestin, Türkçeye *New Orleans Cinayetleri* adıyla*

çevrilen enfes ilk romanı *The Axeman’s Jazz*’da, siz dahil tüm New Orleans ahalisini bir salı gecesi caz kulüplere doluşturan bu caz tutkunu seri katili ve onun işlediği cinayetleri konu ediniyor. Macerayı üç kişinin gözünden izliyoruz: Mafyayla ilişkilerinden dolayı beş yıl cezaevinde kaldıktan sonra nihayet şehre geri dönen eski dedektif Luca d’Andrea, Luca’yı hapse tıkan ve bu yüzden meslektaşlarınca pek de seilmeyen dürüst dedektif Michael Talbot ve Pinkerton Dedektiflik Bürosu’nun dedektif olmaya uğraşan Sherlock Holmes tutkunu genç sekreteri Ida Davis. Hikâye bu üç ana karakter üzerinden ilerlese de ilginç yan karakterler de mevzuya sık sık dahil oluyor. Bunlardan en mühim üçü *The Times Picayune*’in “kaşarlanmış” muhabiri John Riley, Michael’ın kol kanat gerdiği genç polis memuru Kerry Hunter ve Ida Davis’in yegâne dostu, handiyse Dr. Watson’ı Lewis Armstrong. Siz onu belki Louis Armstrong diye bilirsiniz. Ancak o henüz 19 yaşında, geleceği parlak ama pek bilinmeyen bir trompetçi; daha New Orleans onu büyütecek, parlatacak...

Tıpkı Baltacı’yı, Luca’yı, Michael’ı ve Ida’yı büyütüp parlattığı gibi. Doğrusu *New Orleans Cinayetleri*’nin tüm karakterleri bir yana, New Orleans bir yana: Bu romanın bir tek kahramanı varsa o da New Orleans’ın kendisi; bataklik üstüne kurulmuş, bin bir ırktan insanın birbirinden tiksindiği, mafyanın avucunda ama müziğin asla susmadığı bu güney şehri! Tam da bu yüzden, Dedektifler

Ne Dinler'in üçüncü yazısında ne Michael'in ne Ida'nın ne de Luca'nın dinlediklerine bakacağız; Baltacı'nın cinayetleri her bir hanesine korku salarken New Orleans ne dinliyordu, yazı dizimizin bu bölümünde işte buna bakacağız.

"New Orleans yüzyıl dönümünde halkların ve ırkların fokur fokur kaynadığı bir cadı kazanıydı,"³ diyor Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı*'nda. Cazın doğduğu yıllardaki New Orleans için bundan güzel bir tarif bilmem var mıdır? Ray Celestin'in de *New Orleans Cinayetleri*'ndeki belki en büyük ustalığı, bu "cadı kazanını" bütün toplumsal gerilimleriyle hem de zihnimize beyazperde kurduracak kadar başarılı bir sinematografik anlatımla resmetmesidir. Gerilimin bir an eksilmediği bir kurgunun arka planında New Orleans tüm gerçekliğiyle akıyor; hal böyle olunca şehrin biraz da bu cadı kazanı halinden doğan müzikleri de kulağımızda tınılıyor.

Hemen herkes, New Orleans'ı cazın doğduğu şehir olarak tanır. Esasında cazın memleketi yalnız New Orleans değildir; 19. yüzyılın sonlarında ragtime tarzıyla caz ilk defa baş gösterdiğinde, başka birçok şehirde birden benzer tınılar duyuldu. Gerçi ragtime, besteye dayanan, doğaçlamaya pek yer bırakmayan, özgün bir müzik türüydü ama bir zaman sonra *jazzy* adımlar atmış, caza kapı aralamıştı. Ragtime'i popüler hale getiren isimlerden Ben Harney, Kentuckyliydi; türün en büyük ustalarından Scott Joplin ise Sedalia'da doğmuştu. Bununla beraber, Berendt'in "Ragtime'in belli bir besteye dayanan yorumundan koparak melodik malzemeyi daha özgür ve caz tarzında kullanan ilk müzisyenlerden" ve "doğaçlama yapan ilk tanınmış caz piyanisti"⁴ olarak andığı Jelly Roll Morton, New Orleanslıdır. Belki de bu yüzden, cazın doğum yeri hep New Orleans sayılmıştır. Bu doğru olmasa bile New Orleans'ın cazı sırtlayıp müzik âleminin herkesçe görünür üst katlarına çıkardığı su götürmez bir gerçektir. 20. yüzyılın hemen başında bu "cadı kazanı"nda onlarca orkestra, sokakları şenlendiriyordu.

Aman, sanmayın ki bütün bu orkestralar siyahilerindi. Siyahiler dedik, siyahiler bile yekpare değildi ki! Bir yandan Ray Celestin'in romanında Zenciler diye andığı Afro-Amerikalılar vardı; bunlar yoksul mu yoksul, kölelikten İç Savaş neticesinde kurtulmuş ama özgürlükleri lafta kalmış bir toplumdur. Öbür yanda ise Kreoller vardı; Amerika'ya Fransızlarla gelmiş, hizmet ettikleri Fransız zenginleri tarafından İç Savaş'tan çok önce özgür bırakılmış, "zenciler"e biraz tepeden bakan, hali

vakti daha yerinde, tabiri caizse "burjuvalaşmış" siyahilerdi. Şehrin beyazlarına gelince; İtalyan da New Orleans'taydı İspanyol da, İngiliz de! *New Orleans Cinayetleri*'nde bunların hepsiyle bir şekilde karşılaşılıyor, aralarındaki gerilimi duyumsuyoruz. Bir ara, hepiniz bildiği üzere bir zenci olan Lewis, Ida'yla birlikte İrlandalıların mahallesinde dayak bile yiyor. Ne ki, cazı bunca sevdirenin biraz da bu "keşmekeş" olduğunu unutmamak lazım. O ne tam manasıyla siyah ne tam manasıyla beyaz bir müzik. New Orleans? New Orleans ise sokaklarında beyaz ve siyahi orkestraların atıştığı bir şehir ve tüm bu ırksal gerilimden kimse değilse bile bir Louis Armstrong çıkardığı için her şeye rağmen takdiri hak ediyor!

Sahi, caz müziği kökten değiştiren, popüler hale getiren, hırıltılı ve boğuk şarkı söyleme tarzıyla ona yeni bir ses veren, hemen her trompetçinin ilham kaynağı olan bu adamın işi ne *New Orleans Cinayetleri*'nde? Daha romanın başında, bir cenaze bandosunda trompetini üflerken görüyoruz onu. Önce Sarah F. Adams'ın yazdığı, bestesi Lowell Mason'a ait meşhur *Nearer, My God, to Thee* ilahisini, peşinden seneler sonra Louis Armstrong'un da yorumlayacağı *Oh! Didn't He Ramble?* adlı dans müziğini ve *High Society* isimli caz standardını çalışıyorlar. Sahnenin sonunda bir de *The Beer Barrel Polka*'nın girişini çalışıyorlar gerçi ama burada anlatıcı tarihsel bir yanlışlığa düşmüş olmalı çünkü mevzubahis şarkı, 1927'de Çek besteci Jaromir Vejvoda tarafından besteleniyor ve 1939'da Andrew Sisters tarafından plağa kaydedilene dek Birleşik Devletler'de kimselerce bilinmiyor... Bando böylece ilerlerken kalabalığın arasında dostu Ida Davis'i görüyor Lewis, yanına gidiyor ve ondan sonra roman boyunca hiç

ayrılmıyor. Üstelik öyle ki, gerçekte kurgunun iç içe geçtiği bu anlatıda, yeniyetme Louis Armstrong bir yandan kurgusal bir serüvenin parçası olurken bir yandan da tarihsel gerçekliğe uygun olarak yıldızını parlatıyor. 1919'daki adıyla Lewis, romanda Mississippi Nehri'nde seyreden bir buharlı geminin orkestrasında çalışıyor. Orkestranın başında Fate Marable var. Aslında genç Armstrong'u orkestrasına alması riskli çünkü şehrin eğlence ve fuhuş merkezi Stroyville'in 1917'de kapanmasının ardından caz müzisyenlerinin para kazanabildiği tek yer olan buharlı gemilerde -bir kısmı da ırkçı- sıkı kurallar uygulanıyor ve bu kurallardan biri de çalan müzisyenin nota okuyabilmesi. Ne ki, bizim Lewis bu konuda pek maharetli değil. Neyse ki duyduğunu notadan okur gibi kusursuz çalabiliyor da seyircilerden kimse onun nota bilmediğini çakozlamıyor; böylece Marable ona kol kanat geriyor hatta nota okumayı öğretmeye başlıyor. *New Orleans Cinayetleri*'nde tanık olduğumuz tüm bu mevzu, gerçekte de aynıyla vaki. Armstrong, ilk defa 1918'de Marable'in orkestrasıyla bir buharlı gemide çalışıyor ve 1922'de büyük usta King Oliver'in orkestrasına katılmak üzere Chicago'ya gidene kadar da Marable'dan pek çok şey öğreniyor. Armstrong'un aile bağları da romanda tarihsel gerçekleriyle verilmiş. Bence en heyecan verici detaysa romanın üç ana karakterinden biri olan Ida Davis'in gerçekte de Louis

Armstrong'un çocukluk arkadaşı oluşu!

Bir yandan Louis Armstrong'un gençliğini bir belgesel seyrederek gibi takip ederken, Ida'nın Dr. Watson'ı olduğu kurgusal yolculuğu da sanki ayrı bir yoldan sürüp gidiyor. Armstrong'un ne müzikal ne de ailevi yaşamı Ida'yla yaşadığı macerada mühim bir rol oynuyor. Ta ki Baltacı'nın mektubunda herkesi yaşamak için caz dinlemeye davet ettiği o geceye değin. O gece, kurgusal Armstrong ile gerçek Armstrong ilk defa bu kadar bariz kesişiyor; Marable'in orkestrasıyla o geceye özel olarak bir kulüpte sahne alan genç Armstrong, 1917'de Original Dixieland Jazz Band tarafından plağa kaydedilen *Tiger Rag* şarkısına girdikleri bir anda içindeki cevheri Pompeii misali dışarı üflüyor. İnsanlara daha önce duymadıkları bir şey veriyor. Yıldızının parlamasının bir temsili olan bu anda öyle bir solo atıyor ki mekânda bir curcunadır kopuyor, "kabarenin altı üstüne geliyor" ve "insanlar sırtarak çılgınlık atıyor, bazıları ise gözlerini dikmiş açık ağızlarıyla ona bakıyor."⁵ Ida da seyirciler arasında. Ancak biraz sonra, Lewis'in solosu henüz bitmişken Ida'nın başı derde giriyor. Sonrasında olanları romana dair merakınızı hepten öldürmemek adına anlatmayacağım fakat her şeyin çözüldüğü yere açılan kapı, Armstrong'un silkelediği bu mekân oluyor. Hani bir anlamda, New Orleans kendisini karanlığa sürükleyen bir

cinayetler dizisini yine kendi müziğiyle aydınlatıyor... mu? Onu da romanı okuyup öğrenmek size kalsın!

Yazının sonuna gelirken, *New Orleans Cinayetleri* ile başlayan maceranın aslında bir üçlemenin ilk ayağı olduğunu belirtelim. Michael ve Ida'nın yolu romanın sonunda, ayaklarını ikinci maceraya atarlarken bir başka şehre düşüyor: Chicago'ya. İlginçtir, Louis Armstrong'un da New Orleans'tan sonraki durağı Chicago olacak (aslında birçok caz müzisyeni Storyville kapandığı gibi trene atlayıp Chicago'ya gidiyor) ve caz müziği Armstrong efsanesinin nasıl büyüüp tüm dünyayı etkisi altına aldığına orada şahitlik edecek. Bunca yazdık, hep Louis Armstrong'dan bahsettik, bana kızmayın! Bir romanda Louis Armstrong etkin bir karakter olarak var olacak, siz de o romanın müziklerini yazacak ama Armstrong'dan birkaç cümlede bahsedeceksiniz... Baltacı gelir, kapınızı çalar alimallah! Yine de başka bestecilerin ve müzisyenlerin hakkını yememek adına romanda adı geçen bütün şarkıların dökümünü paylaşarak bitirmek istiyorum yazımı. Bunu bir "New Orleans playlisti" olarak da kabul edebilirsiniz:

"Nearer, My God, to Thee" (19. yüzyıl) Söz: Sarah F. Williams, Beste: Lowell Mason

"Oh! Didn't He Ramble?" (1902) Söz/Beste: J. Rosamond Johnson, James Weldon Johnson ve Bob Cole

"High Society" (1901) Beste: Porter Steele

"The Beer Barrel Polka" (1927) Beste: Jaromir Vejvoda

Sevil Berberi operasından bir arya

"Pauvre Petite Mam'zelle Zizzi" (?) Söz/Beste: Anonim

"Jazz Baby" (1919), Seslendiren: Marion Harris, Söz: Blanche Merrill, Beste: M.K. Jerome

"The Mysterious Axman's Jazz (Don't Scare Me Papa)" (1919), Söz/Beste: Joe Davilla

"Brown Skin Who You For?" (1915), Söz/Beste: Clarence Williams ve Armand J. Piron

"Kiss My Funky Ass" Söz/Beste: Bilinmiyor

"Tiger Rag" (1917), Söz/Beste: D.J. La Rocca (Original Dixieland Jazz Band)

NOTLAR

- 1 Mevzubahis *New Orleans Cinayetleri* romanında bu tarih 6 Mayıs 1919 olarak verilmişse de Miriam C. Davis'in belgesel kitabı *Axeman of New Orleans: The True Story*'de (2017) ve çeşitli başka kaynaklarda mektubun tarihi 13 Mart 1919 olarak geçmektedir. Burada Ray Celestin'in farklı bir kaynaktan yararlanmış olduğunu düşünebileceğimiz gibi metnin önünde sonunda bir kurmaca olmasından faydalanarak tarihle oynadığını da düşünebiliriz. Celestin'in romanında mektubun tarihi hariç orijinal haliyle yer aldığını da belirtmeli; virgölüne bile dokunulmadan. (Y.N.)
- 2 Ray Celestin, *New Orleans Cinayetleri*, çev. D. Kemal Tarım (İstanbul: Esen Kitap, 2015), s. 13
- 3 Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı*, çev. Neşe Ozan (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2010), s. 24.
- 4 Berendt, s. 24.
- 5 Celestin, s. 326.

2019'DA NORDİK SUÇ ANLATILARI

Tüm bir yılın yapımlarını incelemek ve değerlendirmek oldukça ilgi çekici ve zorlu bir iş. Apaçık ortada olan şu ki Nordik ülkelerde karşımıza çıkan suç anlatılarında büyük bir çeşitlilik söz konusu. Temel olarak, iyi bilinen eğilimlerin devam ettiğini görüyoruz ancak aynı zamanda suç anlatıları konusunda yeni teknikler de gün yüzüne çıkıyor. Uluslararası alanda, odağın yavaş yavaş soruşturma sürecinden ayrıldığını ve suçlulara yöneldiğini görmek mümkün. Bu, 2019'da Nordik suç anlatılarını da etkiledi.

2019'da karşımıza çıkan Nordik suç anlatıları, bildiğimiz yollarda ilerlemeye devam ediyor ancak bu sene, yeni eğilimlerin baş gösterdiğini de gözlemlemek mümkün. "Polis prosedürü" hâlâ en yaygın kullanılan alt türlerden. Nordik suç anlatılarının yapısı içinde, psikolojik olarak yıpranmış polis memurları hâlâ mevcut. Hikâyelerde ise toplumsal eleştiri, anlatının göze çarpan jenerik bileşeni olarak karşımıza çıkmaya devam ediyor. Bununla birlikte bu alanda yeni oyuncuların da sahaya çıktığını gözlemleyebiliyoruz. İnternet üzerinden yayın yapan mecralar, TV dizileri pazarına ciddi ve rekabetçi bir giriş yaptı. Bu mecralarda yer alan diziler, geleneksel çizgide ilerleyen TV yayıncılarına göre çok daha keskin sonuçlar doğuran yapımlar oluyor. Televizyonda yer alan suç anlatılarında, pazarın hızla kaymakta olduğunu gözlemleyebiliyoruz. Nordik suç edebiyatı, güncel "gerçek suç" eğilimlerinden etkilenmişe benziyor. Bu, gerçek suç belgesellerinin uluslararası alanda kendini iyiden iyiye gösteren bir жан haline gelmesiyle eşzamanlı ilerliyor. Bu yapımlar, kurgusal eserlere özgü bilinen teknikleri, gerçek suç hikâyeleriyle harmanlıyor. Bu akıma dair ilk eğilimleri TV dizilerinde gözlemleme fırsatı bulduk; Norveç dizisi *Acquitted* örneğin. Ancak yine de bu türe dair televizyonda gerçek bir patlamanın meydana geleceği zamanı bekliyoruz. Aslında bu patlama, önümüzdeki sene TV 2 kanalında yayınlanacak Danimarka yapımı *The Investigation* ile eşzamanlı gerçekleşebilir. Bu seri, 2017'de Danimarkalı ünlü yatırımcı Pe-

ter Madsen'in denizaltısında cinayete kurban giden İsveçli Kim Wall'ın şaşırtıcı hikâyesini konu alacak.

2019'da dikkat çeken en önemli olgulardan biri, Nordik pazarında vizyona giren suç ve polisiye filmlerinin azlığı. Şu ana kadar sadece bir tane İsveç yapımı Nordik suç filmi vizyona girdi. Biz hâlâ André Bjerke'nin klasik Norveçli doğaüstü suç anlatısı *Lake of Death*'in beyazperde uyarlamasının 2019'da vizyona girmesini bekliyoruz. Aynı şekilde, yükselen yönetmenlerden Hlynur Pálmason'ın devam filmi olan *A White, White Day* başlıklı İzlanda yapımı film de beklediklerimiz arasında. Tüm bunlarla birlikte Nordik pazarında suç filmlerinin sayısının bu kadar az olması, polisiye ve suç anlatısı türünün, bir film janrından öte bir edebiyat ve televizyon жанı haline geldiğini gösteriyor.

2019'da karşımıza çıkan Nordik suç anlatılarının İsveçli başlıklar çerçevesinde şekillendiğini söylemek mümkün. Bunu kısmen şuna dayandırabiliriz: İsveç, tarih boyunca Nordik bölgede en çok suç anlatısı üreten ülke oldu ve bu durum hâlâ geçerliliğini koruyor. Yine de bu, 2019'da piyasaya çıkan başlıkların biraz da olsa rastlantısal olduğunu gösteriyor. İzlanda yapımı *Trapped*'in ikinci sezonu 2018'in Aralık ayında yayınlandı. Aynı şekilde yükselen yazarlardan Danimarkalı Ane Riel'in *Beast* adlı romanı, bu makale yazıldıktan birkaç hafta sonra raflarda yerini aldı.

2019'da raflarda ya da ekranlarda yerini alan başlıklar için dinamik bir durum söz konusu ama yine de bu eserlerde yeni kıvılcımlarla birlikte, devam eden birtakım eğilimleri görmek müm-

kün. Farklı nedenlerden dolayı 2019'un en ilgi çekici başlıkları olarak adlandırdığımız eserleri sıraladık.

JONAS BONNIER, KNUTBY

İsveç'in en bilinen ve hakkında hâlâ tartışmalar dönen suçlarından biri, 2004'te Knutby adlı küçük bir kasabada gerçekleşti. Genç bir dadı, cinayet ve cinayete teşebbüs suçlarından tutuklandı ve hikâye çözüldüğünde, bu olay etrafında dönen dram, en iyi yazılmış pembe dizilerdeki dram unsurlarını bile geride bıraktı. Pentakostal Kilisesi'nde görev yapan ve epey aktif bir cinsel hayata sahip olan karizmatik bir papaz, birçok insanı bazı suçlar işlemesi için ikna etmişti. Papazın kendi karısının cinayeti ya da metresinin kocasının cinayeti... Gün geçtikçe bu gibi başka vakalar da gün yüzüne çıktı. Papaz şu anda hapishanede müebbet cezasını çekiyor.

Yazar Jonas Bonnier, bu gerçek suç hikâyesini kurgusal bir romana evirirken bu olaya dikkatle ve büyük saygı çerçevesinde yaklaşıyor. Papazın kendisiyle birlikte Knutby'ye taşınan ilk karısı aracılığıyla hikâyeye yeni bir kanaldan giriyor. Papazın karısı, kocasını kariyeri konusunda desteklemeye her zaman gönüllü, meraklı ve açık fikirli biri olarak tasvir ediyor. Tüm hislerini ve şüphelerini bir kenara bırakıyor ve kocasının sürekli başka kadınlara ilgi duyduğu gerçeğini görmezden geliyor. 1999'da kuvvette ölü bulunuyor ancak bu olay meydana geldiğinde papaz herhangi bir suçtan sorumlu bulunmuyor. Roman bu noktadan sonra farklı bakış açılarından hikâyelerle anlatıya devam ediyor ve ufak bir kilise topluluğunun yazılı olmayan kurallarını ve güç oyunlarını ustalıkla anlatmayı başarıyor.

Gerçek suçlara dayanan kurgu eserleri okumak ve yazmak, hikâye ne kadar sansasyonel ve tüyler ürpertici olursa olsun, hiç de kolaylıkla altından kalkılabilecek bir iş değil. Gerçek suç-

lar söz konusu olduğunda her zaman gerçek kurbanlar vardır. Gerçek suç hikâyelerinin, Nordik ülkeler de dahil olmak üzere uluslararası alanda bu kadar popüler olduğunu düşününce bu etik ikilemin incelenmeye değer bir olgu olduğu aşikâr bir hal alıyor. Yine de Jonas Bonnier, hem psikolojik hem de duygusal olarak inanılır karakterler yaratmayı ba-

şarıyor ve bunu, herhangi bir sömürü emaresi göstermeden ve bu janra ait eserlerde genelde rastladığımız sansasyona yol açmadan gerçekleştiriyor.

BEFOREIGNERS, HBO AVRUPA

İlk orijinal Norveç yapımı HBO serisi, *Beforeigners*, Nordik HBO'da ağustos ayında yayınlandı. İlk orijinal Netflix ortak yapımı *Lilyhammer*'ın (2012-14) yaratıcıları Anna Bjørnstad ve Eilif Skodvin, HBO için dizinin yapımcılığını üstlendi. İki dizi için de yapımcılığı Rubicon şirketi yürüttü.

Dizinin konusu, geçmişten insanların sürekli bir yerlerde ortaya çıkması. Bu kişiler, sözde çok zamanlı geçmişlere sahip karakterler. Tabii dizinin etrafında döndüğü bağlam, Avrupa'da ve dünyanın geri kalanında karşılaştığımız mevcut mülteciler konusu. Ne var ki sözde bir "beforeigner" ölü olarak bulunduğu, dizinin suçla ilgili olan olay örgüsü açılmaya başlıyor. İlk çok zamanlı dedektif Alfhlidr ve polis memuru Lars, cinayeti araştıran tuhaf bir ikili olarak karşımıza çıkıyor.

Kökünde suç unsurları barındırsa da altı bölümlük seri aynı zamanda suç türünün ve dünyaca ünlü Nordik Noir stiline bir parodisi. Alfhlidr'in açık sözlü tavırları, bir beforeigner olmasından ileri geliyor elbette ancak dedektif aynı zamanda *Bron/Broen* (2011-18) dizisinin ünlü Saga Norén karakteriyle de bariz benzerlikler taşıyor. Bu açıdan bakınca, dizi Nordik suç janrının sosyokritik damarının içinde yer alıyor ancak aynı zamanda Nordik Noir türünün tüm klişelerini de parodisel anlamda taşıyor.

Dizide Oslo şehri, biçimsel olarak çok kültürlü ve çok zamanlı bir arka plan oluşturuyor. Finlandiyalı aktris Krista Kosonen ve Norveçli aktör

Cleve Broch başarılı bir polis ikilisi olarak karışımıza çıkıyor. Özünde *Beforeigners* çok iyi bir fikrin eğlenceli bir biçimde işlenmiş hali.

Beforeigners, HBO Avrupa için Norveç girişimine önayak oluyor ve bu sene Lukas Moodysson'un *Gösta* (2019) isimli İsveç dramıyla başlayan orijinal yapımlarına devam etmelerine yardımcı oluyor. HBO'nun Avrupa kolu, suç dramları konusunda oldukça tecrübeli; bunlara Doğu Avrupa bölgelerinde yeniden çekilen Nordik Noir yapımlar da dahil. *Beforeigners*'ta Nordik suç жанрыna yönelik muzip yaklaşım, iyi kurgulanmış suç anlatıları üretebilen bir bölgede kasti ve temkinli bir stratejiyi vurguluyor. Keskin kenarlarını koruyabilmek için, HBO bu жанr hakkında bir meta iletişim sürdürmek durumunda. Bununla birlikte parodi öğelerini kullanarak en açık tuzaklardan kaçınıyor ve türe ait klişeleri bilinçli bir şekilde kullanabiliyor.

QUICKSAND, NETFLIX

İsveçli ilk orijinal Netflix serisi *Quicksand*, nisan ayında yayınlandı. Serinin yaratıcısı, televizyon sözkonusu olduğunda İsveç'in en üretken yazarlarından biri olan Camilla Ahlgren. *Bron/Broen*, İngiliz yapımı *Marcella* (2016-18) ve İsveç yapımı *Spring Tide* (2018) gibi daha birçok yapımın senaristliğini üstlenmişti. *Quicksand*, Ahlgren'in başyazarlığını üstlendiği ilk dizi ve seri, Malin Persson Giolito'nun polisiye romanından uyarlama.

Dizi, İsveç'te gerçekleşen bir silahlı okul saldırısıyla başlıyor. Seri, hikâyeyi işlerken bir taraftan saldırı anına kadar olanları yani çoğunlukla bir çift gencin aşk hikâyesini anlatıyor ve bir taraftan da saldırının soruşturma sürecini izleyicilerle paylaşıyor. Lise öğrencisi Maja, suç ortaklığıyla suçlanırken arka plandaki hikâye, Maja'nın asıl saldırgan olan zengin ve sorunlu genç Sebastian ile aşkını anlatıyor.

Bu dizi dikkate değer bir yapım çünkü iki önemli çağdaş жанrı birbirine bağlıyor. Bir taraftan Nordik Noir türünün biçiminden ve suç hikâyesini

işleyiş şeklinden ayrılıyor, diğer taraftan da tüm bunları bir gençlik dramasına entegre edebilmeyi başarıyor. Aslında dizinin ünlü Amerikan yapımı Netflix dizisi *13 Reasons Why* (2017-) ile benzerlikler gösterdiğini de söylemek mümkün. Hatta Amerikan serisi, okul saldırısının hiçbir zaman sonuna kadar gidebilmeye cesaret edemezken *Quicksand* günümüzde maalesef hâlâ karşılaştığımız bir olayla ilgili gerçekten bir hikâye anlatma cesaretini gösteriyor.

Tarihsel olarak baktığımızda, televizyonda yer alan suç dizilerinin genç izleyiciler arasında popülerlik kazanamadığını görüyoruz. Bazı televizyon yapımcıları, Nordik suç türünü gençlik dramlarına entegre etmeye çalıştılar ancak çok başarılı olamadılar. Norveç yapımı dizi *Where is Thea?* (2017) gibi. *13 Reasons Why* dizisinin suç soruşturması sürecini konu alan üçüncü sezonundan önce yayınlanan *Quicksand*, merak uyandıran ve samimi bir lise suç hikâyesini başarılı bir şekilde anlatmayı başarıyor.

DNA, TV 2 DANI MARKA

Son birkaç on yıldır, Nordik bölgedeki TV dizileri, uluslararası ortak yapım ürünleri haline gelmeye başladı. Bu, doğal olarak hikâye anlatımını ve biçimsel arka planı da etkiledi. Geleneksel Nordik bölge işbirliğine örnek olarak gösterebileceğimiz sekiz bölümlük televizyon dizisi *DNA*, Çekya yapım hizmetlerini kullanan, Danimarka-Fransa ortak yapımı bir seri. Dizinin çekimleri Danimarka, Çekya ve Fransa'da gerçekleşti ancak hikâye Danimarka, Polonya ve Fransa'da geçiyor.

Kızının kaybolmasından beş yıl sonra, polis memuru Rolf, Danimarkalı DNA kayıt sisteminde bir hata olduğunu fark eder. Yeni bir kayıp vakası, Rolf'u Polonya'ya yönlendirir ve Rolf aslında kızının hâlâ hayatta olabileceği gerçeğiyle yüzleşir. Serinin hikâyesi, soruşturma süreci boyunca Danimarka, Polonya ve Fransa arka planını tamamiyle gösterişsiz bir şekilde kullanır.

Ne yazık ki dizinin ilk bölümü, karakterin kayıp

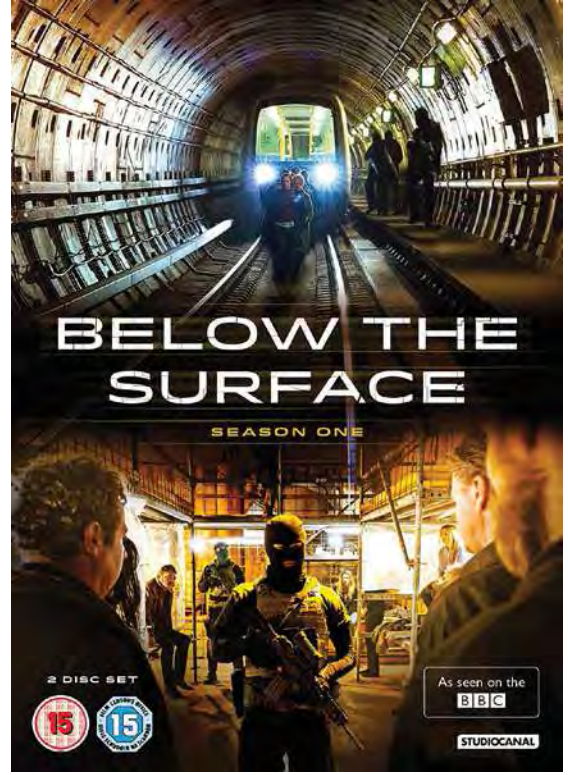

bir bebek konusundaki motivasyonunun inanılır olmadığı gerekçesiyle eleştiriler aldı. Diğer yandan Rolf'un kişisel hikâyesini, bebek ticareti konusundaki ana anlatıyla bağlayabilmek için fazla zorlama hamleler yapıldığı düşünüldü. Ne var ki en nihayetinde dizi, yavaş yavaş Polonya ve Danimarka hikâyeleri arasındaki bağlantıları güçlü bir şekilde kurabildi, bunlardan bazıları oldukça şaşırtıcıydı. Hamile genç kadın Julita'nın hayatını anlatan paralel Polonya hikâyesi, Danimarkalı polis prosedürü türüne Doğu Avrupa'dan gelen bir yeni dalga zenginliği kattı ve aynı zamanda genel hikâye için oldukça gergin bir altyapı sağladı.

Serinin yaratıcısı, TV suç dizileri konusunda oldukça tecrübeli olan Thorleif Hoppe. Kendisi aynı zamanda *The Killing* dizisinin de yazarlarından biriydi. Polonyalı yükselen yıldız Zofia Wichlacz (Netflix dizisi *1983*'ten hatırlayacaksınız) ise Julita'yı canlandırıyor. Danimarkalı aktör Anders W. Berthelsen (kendisi *The Killing*'in üçüncü sezonunda karşımıza çıkmıştı) kişisel detleri ve işi arasındaki dengeyi iyi kurabiliyor. Genel olarak *DNA*, Nordik televizyon dizileri konusunda umut verici uluslararası bir rotayı temsil ediyor.

BELOW THE SURFACE 2, DISCOVERY NETWORKS DANİMARKA

Danimarkalı TV dizisi *Below the Surface*, Danimarkalı Kanal 5'te 2017'de yayınlandı. Kopenhag metrosunda gerçekleşen bir terör saldırısı etrafında şekillenen ilk sezonuyla hızlı ritimli bir dram dizisiydi. Seri, anlatıyı kendi etrafında kapatma eğilimindeydi ve ilk sezon, dizinin aksiyon odaklı eğilimlerinin takip edilmesinin zor olacağı algısı yaratıyordu. Buna rağmen 2019'un Nisan ayında, dizinin nefes kesici ikinci sezonu Kanal 5'te ve Discovery'nin Nordik bölgede internet yayını yapan servisi D-Play'de yayınlandı. Serinin ana karakteri Philip, elit bir asker, eski bir savaş esiri ve Danimarkalı antiterör birimin başındaki kişi. İkinci sezona geldiğimizde Philip'in görevinden ayrıldığını ve kız arkadaşı ve kızıyla birlikte sessiz sakin bir hayat sürdürmeye çalıştığını görüyoruz. Bununla eşzamanlı olarak Danimarkalı-Suriyeli June karakterinin kaçırıldığını öğreniyoruz ve şartlar Philip'in soruşturmaya dahil olmasını gerektiriyor. June'u bulmak için yürütülen arama çalışmaları, ekibi Danimarka ve İsveç arasında sefer yapan bir feribotta meydana gelen rehine krizine yönlendiriyor. Ne var ki teröristlerin Philip'in feribotta olduğundan haberleri yok.

Tıpkı ilk sezon gibi, *Below the Surface 2* da geleneksel polis soruşturması sürecini oldukça aksiyon dolu bir ritimle harmanlamayı başarıyor. Philip'in feribotta bulunması, ona *Die Hard* serisinin ilk ve ikinci filmlerindeki John McClane karakterininki gibi bir pozisyon sağlıyor. Bu da dizinin iyi bilinen aksiyon filmlerine bağlılığını simgeliyor. Seri yine de domestik teröristlere dönüşen Suriyeli isyancılar meselesi gibi çağdaş konuları işlemesiyle Nordik suç anlatılarının toplumsal eleştiri özelliklerine sadık kalmayı başarıyor.

Below the Surface, Søren Sveistrup (*The Killing*'in yaratıcısı), Adam Price (*Borgen*'in yaratıcısı) ve Meta Louise Foldager (*Below the Surface*'in yapımcısı) gibi tanınmış TV yazarları ve yapımcılarının kurduğu, oldukça yeni bir girişim olan SAM Yapımcılık tarafından hayata geçirildi. Dizi, Kanal 5 ticari kanalı için Discovery Networks Danimarka tarafından yaptırıldı. Şu ana kadar ürettikleri ilk ve tek televizyon dizisiydi ancak bu, özellikle de kurgu söz konusu olduğunda herkesin orijinal içerik istediği bir pazar olduğunu gösteriyor.

Seri olarak *Below the Surface*, yine antiterörizm meselesini işleyen Danimarka yapımı *The Protectors* (2009-10) ve İsveç yapımı yüksek ritimli *Johan Falk* (1999-2015) ile bazı benzerlikler gösteriyor. Dizinin aksiyon eğilimleri ve kurgu tarzı genellikle yavaş tempolu dramlarla tanınan Nordik bölge

sözkonusu olduğunda epey orijinal kalıyor. Seriyi yayınlayan kanalın ticari televizyon markasına uygun olarak dizi, oldukça rekabetçi bir pazarda kurgu geliştirmenin yeni yollarını gösteriyor.

WISTING, VIAPLAY NORVEÇ

Nordik bölgede TV3 kanalı ve Viaplay'de yayınlanan *Wisting* dizisi, eski polis memuru Jørn Lier Horst'un iki romanından uyarılma bir seri. Temel olarak seri, Nordic Noir türü için uluslararası alanda gözlemlenen bazı talepleri karşılayabiliyor: Tekin olmayan bir ana karakter, ürkütücü Norveç manzarası ve bağımlılık yaratan bir hikâye. Dizi, iki romanın başarılı bir şekilde birleştirilmesiyle ortaya çıkmış. Belki de Horst'un idari yapımcı olarak projeye müdahil olması ve süreci takip etmesi, böylesine inandırıcı bir sonucun ortaya çıkmasına katkıda bulundu.

Dizinin konusu, suç anlatıları için yapılaştırma prensibi olarak oldukça iyi işleyen ve aslında epey sık kullanılan bir seri katil hikâyesi. Ancak gerçeği yansıtan bir olay örgüsü olarak baktığımızda çok da makul değil. Tüm bunların bir önemi yok elbette çünkü hikâyenin stili ve anlatım ritmi çok iyi kurulmuş. Oldukça Amerikanvari bir janrın ithal edilmiş olması, Amerikan dedektiflerin gerçekten de ithal edilmiş olduğu gerçeğiyle pekiyor. Carrie-Anne Moss (*The Matrix*'te

karşımıza çıkmıştı), Wisting karakteriyle (*Valkyrie*'den tanıdığımız Sven Nordin canlandırıyor) işbirliği içinde. Dizi aynı zamanda ironik bir şekilde Norveç'in bir seri katili barındırdığı gerçeği üzerinden yorumlarda bulunuyor.

Söylenene göre bugüne kadar çekilmiş en pahalı Norveç TV dizisi olan *Wisting*, tüm İskandinav'da yayın yapan televizyon kanalı TV 3'te yayınlanıyor. Son birkaç senedir Nordic Entertainment Group (NENT), bölgede internetten yayın yapan diğer servislerle özellikle de Netflix'le rekabet edebilmek için çok büyük yatırımlar yaptı. Bunu da tüm İskandinav'da yaygın olan Viaplay mecrası için diğer mecralara kıyasla çok daha fazla yerel içerik üreterek yapmaya çalıştılar, *Wisting* de bu eğilimin temsilcilerinden biri.

Viaplay'de yer alan dizilerin bazıları oldukça düşük bir tatmin seviyesine sahipken *Wisting*, NENT Grup yatırımlarının dikkate değer bir yatırım ve anlatı gücüne sahip olduğunu gösteriyor. Dizinin yaratıcıları, Norveç'in tecrübeli suç anlatıları yapımcılarından Trygve Allister Diesen (Arne Dahl serisi ve *The Third Eye*) ve Kathrine Valen Zeiner (*Valkyrie* ve *Eyewitness*). Seri, jenerik olarak neredeyse standart görünse de *Wisting*, Nordik Noir türünün hâlâ gizem dolu suç anlatıları üretebilen iyi yağlanmış bir makine olduğunu gösteriyor.

QUICK, MIKAEL HÅFSTRÖM YÖNETMENLİĞİNDE (İSVEÇ)

2008'de araştırmacı gazeteci Hannes Råstam bir meslektaşıyla birlikte, halihazırda suçluluğu kanıtlanmış seri katil Thomas Quick'in dahil olduğu bir vakayı araştırmaya başladı. Quick sekiz cinayetten hüküm giymiş ve daha birçok cinayeti itiraf etmişti ancak Råstam bundan emin değildi çünkü buna dair bir teknik kanıt yoktu. Quick gazetecilerle görüşmeyi kesmişti ancak Råstam için bir istisna da bulundu.

Bundan sonra olanlar, İsveç adalet sistemi tarihinde oldukça dikkate değer bir sayfa açtı, büyük bir hukuki skandal gün yüzüne çıkmış ve nihayetinde Quick salıverilmişti. Ne var ki Råstam, Quick'in ha-

pisten çıktığını görmeden hayatını kaybetti. Bu film, Råstam'ın yazdığı *The Case of Thomas Quick: The Making of a Serial Killer* isimli kitaptan beyazperdeye Norveçli yazar Erlend Loe tarafından uyarlandı; David Dencik ve Jonas Karlsson gibi ünlü aktörleri kadrosuna dahil etti. Bunun sonucunda ortaya çok iyi çekilmiş, oldukça hüzünlü ve korkutucu bir film çıktı ama eser aynı zamanda bazı mizahi öğeler de barındırıyordu. Film, Quick ve Råstam'ın buluşmaları çerçevesinde şekilleniyor. İzleyicide kalıcı bir etki bırakacak olan da bu: Klinik psikolojik rahatsızlıklara sahip bir mahkûm ve kanserden ölmek üzere olan bir gazeteci arasındaki konuşmalar.

LINA BENGTSDOTTER, FRANCESCA

Bu eser, yazarın Dedektif Müfettiş Charlie Lager'ı konu aldığı ikinci romanı. İlk romanı *Anabelle* (2017) hem eleştirmenler hem de okurlar tarafından çok beğenildi. Burada, Charlie'nin doğduğu yer olan küçük kasabaya geri döndüğünü görüyoruz. Bir vakayı çözebilmesi için rahatsız edici geçmişleriyle yüzleşmesi gerekiyor. *Francesca*'da Charlie bir kez daha evine, Gullspång'a dönüyor ve bu sefer soğuk bir vaka üzerinde çalışıyor; oldukça zengin bir ailenin, 30 sene önce bölgede kaybolan genç kızlarının vakası. Francesca isimli genç kız bir yatılı okula gönderilir ve orada çok mutsuzdur. En yakın arkadaşının hayatını kaybetmesinin ardından intihar etmeye çalışır. Ailesi genç kıza yardımcı olmak ister ve her şeyden öte, kızlarının arkadaşının ölümünden bir cinayet olarak söz etmesini engellemeye çalışır. Sonrasında genç kız aniden kaybolur. Bundan yıllar sonra, gizemli rüyalar ve ölü annesiyle ilgili belirsiz ama rahatsız edici hatıralarla tedirgin olan Charlie, kendi geçmişinin Francesca'nın geçmişleriyle bağlantılı olabileceğini fark eder. Ancak bununla birlikte, birçok insanın soruşturma sürecinden memnun olmadığını da anlar. Bengtsson'un Nordik suç anlatıları söz konusu olduğunda epey benzersiz bir sesi var ve ana karakteri Charlie, aynı derecede karmaşık bir arka plan hikâyesine sahip karmaşık bir karakter. Hikâye oldukça ilgi çekici ve okur yavaş yavaş hem dedektifin hem de kurbanın hayatı ve kaderi hakkında birtakım ipuçlarına erişiyor. Bunun sonucunda ortaya çıkan ise ihanet, depresyon ve yabancılığa hakkında oldukça inandırıcı bir hikâye.

JO NESBØ, KNIV (BIÇAK)

Norveçli Jo Nesbø, Nordik bölgenin en popüler suç romanı yazarlarından biri. Son romanı,

Shakespeare'in *Macbeth*'inin (2018) zekice ve "hard boiled" öğelerle yorumlanmış bir versiyonuydu. Şimdi ise Nesbø, Müfettiş Harry Hole serisinin 12. kitabıyla karşımıza çıkıyor.

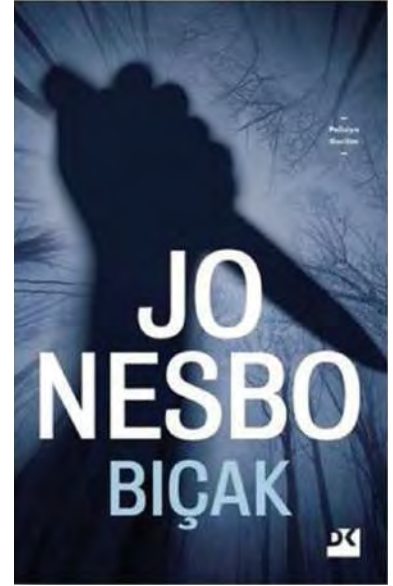
Harry Hole serisi her zaman karanlık bir seriydi; Hole, herhangi bir mutluluk durumunu tecrübe edebilme şansı çok düşük olan mutsuz bir karakter. Ancak bu roman, bugüne kadar ki romanların içinde en

karanlık olanı diyebiliriz. Hole yine fazlasıyla alkol tüketiyor ve bir sabah kanlı çarşafların içinde uyandığında neler olduğunu hatırlayamıyor. Karısı Rakel'e birçok defa ulaşmaya çalıştığını görüyor ancak önceki gece tamamen bulanık. Bazı kötü haberler aldığında hem eski hem de yeni düşmanlarıyla mücadele edebilmek için hatta hepsinden de öte kendisiyle ve kişiliğiyle ilgili yıkıcı şüpheleriyle mücadele edebilmek için yola koyulduğunu görüyoruz.

Genelde olduğu gibi Nesbø yine birçok ters köşe barındıran, oldukça iyi inşa edilmiş bir olay örgüsüyle karşımıza çıkıyor. Kimseye özellikle de Harry Hole'un kendisine güvenilemeyeceği anlaşıldığında bir paranoya duygusu da geliyor romanda. Roman oldukça uzun olmasına rağmen hızla okunan bir eser, bir kere okumaya başladığınızda durmak mümkün değil. Ve evet hikâye, romana ismini veren bıçak kadar keskin.

CHRISTOFFER CARLSSON, JÄRTECKEN (KEHANET)

Christoffer Carlsson, İsveçli bir kriminolog ve ödüllü bir suç romanı yazarı. Sekizinci suç romanı, 2018'de İsveç Polisiye Roman Akademisi tarafından en iyi roman dalında aday gösterildi. "Suç

Hakkında bir Roman” alt başlığını seçerek Maj Sjöwall ve Per Wahlöö gibi yazarlara saygı gösterisinde bulunuyor. Ne var ki Sjöwall ve Wahlöö, kentsel bir arka planda görev yapan bir polis ekibini konu alırken Carlsson, Marbäck (burası aynı zamanda yazarın büyüdüğü kasaba) adlı küçük bir kasabada geçen tek bir dedektif hakkındaki hikâyeyle karşımıza çıkıyor.

1994’te Edvard isimli bir adam, kız arkadaşını öldürdükten sonra genç kadının evini ateşe vermekle suçlanıyor. 8 yaşındaki yeğeni Isak, Edvard’ı en yakın arkadaşı olarak görüyor ve dolayısıyla Isak’ın hayatı altüst oluyor. Genç polis memuru Vidar başlarda Edvard’ın suçlu olduğunu düşünüyor ancak gün geçtikçe bu konudaki şüpheleri artırıyor. Bunlarla paralel olarak Isak’ın, amcasının işlediği suçla sonsuza dek damgalanarak büyüdüğünü görüyoruz. Bir bakıma kaderine terk edilmiş bir karakter ve sürekli başını belaya sokmakta üstüne yok.

Hikâye 2017’de sona eriyor ve karakterlerin çoğu, yıllar geçmesine rağmen hâlâ olaydan etkileniyor. Keder, insanları değiştiriyor ve sürekli onlarla kalıyor. Bir karakter, herkesin içinde yaşadığı bazı savaşlar olduğunu, bunlardan kimse-nin haberi olmadığını söylüyor ve kibar olmak da işte bu yüzden çok önemli. Hikâyenin ritmi oldukça yavaş ancak aynı zamanda epey sürükleyici. Çok iyi yazılmış bir hikâye ve karakterlerin çektiği acılar gün gibi meydanda.

NIKLAS NATT OCH DAG, 1794

Niklas Natt och Dag (soyismi Gece ve Gündüz anlamına geliyor ve bir hanedanın ismi) oldukça sansasyonel bir yazar. 1794 (2017) isimli romanıyla en iyi ilk roman dalında ödül aldı. Yazar, tarihi suç romanları yazıyor ve bu romanı, “Bellman Noir” olarak adlandırdığı üçlemenin ikinci kitabı. “Bellman Noir” ismini 18. yüzyılda yaşamış İsveçli söz yazarı, şair ve gösterici Carl Michael Bellman’dan almış. Birçok şeyin yanında 1794, İsveç tarihinin trajik bir kesitini konu alıyor: Karayiplerde yer alan Barthélemy adasının İsveç tarafından kolonize edilmesi ve İsveç’in bu adada köle ticaretine karışması. Romanın ilk bölümü adada geçiyor ve akıl hastanesindeki bir hasta tarafından

anlatılıyor; biz de bu hastanın neden orada tutulduğunu öğreniyoruz. Romanın geri kalan üç bölümü Stockholm’de geçiyor ve burada, tek kollu asker Cardell, kimsenin umursamadığı bir cinayet vakasını çözmeye çalışıyor.

İsveç hükümeti kaos içinde, Kral Gustav III cinayete kurban gitmiş ve oğlu tahta çıkmak için çok genç olduğundan onun yerine atanan bir vasi, yönetimin başında. Bu vasi ise epey dengesiz biri ve çok daha fazla eşitsizliğe yol açıyor. Yazarın detaylar konusunda inanılmaz bir yeteneği var, kokuların kokusunu almamak, sesleri duymamak ve tasvir ettiği şeyleri görmemek imkânsız. 1794 yılı adeta canlanıyor ve bu gerçekten acı verici bir tecrübe haline geliyor.

Fransa’dan yayılan özgürlük, eşitlik ve kardeşlik gibi kavramlara rağmen çoğu insanın hayatını büyük ölçüde yöneten şey adaletsizlik ve yoksulluk. Bu, korkunç ve dehşet verici bir hikâye; müthiş bir şekilde yazılmış.

BEFORE WE DIE 2, SVT

Before We Die dizisinin ilk bölümü 2017’de İsveç televizyonunda yayınlandı. Büyük başarı yakaladı ve birçok ülkeye satıldı. Dizi, aile draması ve gerilim türünün mükemmel bir karışımı. Marie Richardson’ın canlandırdığı Hanna, Stockholm’de organize suç biriminde çalışan bir polis müfettişi. İlk sezonda Hanna’nın sevgilisi ve iş

arkadaşı Sven kaçırılıyor ve öldürülüyor. Hanna çok geçmeden kendi oğlu Christian'ın (Adam Pålsson) bu işte bir parmağı olduğunu fark ediyor. Anne ile oğlu arasında halihazırda gergin bir ilişki var çünkü Hanna, oğlunu daha önce uyuşturucu suçundan hapse attırmış. İlk sezon bazen dayanılamayacak kadar fazla gerilimle doluydu ve Christian'ın, onu öldürmek isteyen mafyanın elinden kurtulmak için ülkeden kaçmasıyla sona erdi.

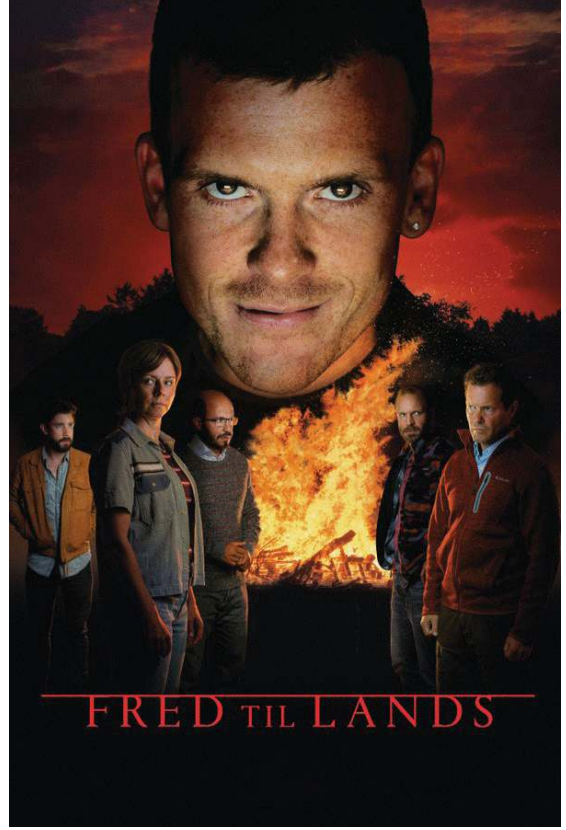
İkinci sezon nefes kesici bir ritimle başlıyor ve Hanna, teşkilattaki hangi meslektaşının ikili oynadığını bulmaya çalışıyor. Oğlu aniden geri döndüğünde, ilişkileri karmaşık doğasını sürdürmeye devam ediyor ancak Hanna teşkilattaki sızıntıyı bulmaya odaklanmış durumda. Christian bir kez daha gizli bir göreve giriyor; bu sefer yeni bir suç ağı söz konusu.

Oyunculuklar muhteşem ve gerilime neredeyse hiç ara verilmese de bu, karakterlerin önüne geçmiyor. Yazarlar Wilhelm Behrman (*Beck*) ve Niklas Rockström (*Thicker Than Water* ve *Alex*) duygusal yoğunluk ve dramla örülmüş, travma gibi ağır meseleleri ele alan bir hikâye yaratmışlar. Yakın zamanda bitmesini asla istemeyeceğiniz türden bir dizi.

DELIVER US, DR

Sekiz bölümlük dizi *Deliver Us* ile birlikte DR, Danimarka'daki ana ada Funen'e geri dönüyor; *The Legacy* (2014-17) de burada geçiyordu. *Deliver Us* belki de bugüne kadar DR tarafından üretilmiş en yerel seri. Bu, bir bakıma Funen'den alınan yerel fonlarla oluşan işbirliğinden ileri geliyor. Bir yandan da bu yapım, DR'nin kurgu departmanının yeni başkanı Christian Rank'ın ilk büyük ayak izi olarak karşımıza çıkıyor.

Aslında Christian Rank, televizyon kanalı TV 2'de idari yapımcı olarak görev yapmaya başlamadan önce *The Legacy* adlı yapımda çalışıyordu. Şimdi, kurgu departmanının başkanı olarak DR'ye dönüş yaptı ve Danimarkalı yerel yapımlar ve Norskov gibi uluslararası ortak yapımlar konusundaki tecrübesini de beraberinde getirdi. Hem aktörler hem de dizinin arka planındaki yaratıcı kişiler aracılığıyla *Deliver Us*, TV 2 benzeri bir hassasiyet taşıyor. Bu kişilerden bazıları, serinin yaratıcıları Christian Torpe (*Rita* ve *The Mist*) ve Maria Østerbye (*Rita* ve *The Rain*). Başka bir deyişle *Deliver Us*, Rank için gerçekten son bir çıraklık testi gibi ve bu diziyle birlikte DR kurguları için yeni bir yol açıldığını görmek mümkün. Dizinin orijinal adı, *Fred til lands*, tam olarak "bu ülkede barış" anlamına geliyor ama aynı zaman-

da klasik bir Danimarka baladına da atıfta bulunuyor. Başlık ironik elbette çünkü seri, isminin tam tersi konularla ilgileniyor: Kasabada yaşayan kötücül bir kontrol mekanizmasına sahip bir zorba yüzünden parçalanan yerel bir topluluk. Seri, bu yerel zorbanın sürdürdüğü arabanın çarpmasıyla hayatını kaybeden bir erkek çocuğun hikâyesiyle başlıyor. Önceleri, bu talihsizliğin kasti olmadığı düşünülüyor ancak çok geçmeden zorbanın kötü niyetle hareket ettiğine dair şüpheler bu ufak topluluğu zehirlemeye başlıyor. Maalesef yerel polis hiçbir işe yaramıyor ve kasabanın bazı sakinleri, meseleyi kendi kendilerine ele almayı seçiyor.

Uluslararası isim olan *Deliver Us*, hiç şüphesiz İsa'nın öğretilerine ve mecazi olarak kasaba halkının planladığı eyleme atıfta bulunuyor. Serinin açılış sahnesine ek olarak bazı sahnelerinde karşımıza, bölgede dolaşan bir kurt figürü çıkıyor. Kurt elbette birçok farklı mitolojide güçlü bir sembolik anlam taşıyor; Hristiyan öğretisindeki masum koyun ve şeytani kurt gibi. Ne var ki son zamanlarda bir hayvan olarak kurt, Danimarka doğasına dönmüş durumda ve bu, tüm Danimarka halkını rahatsız eden bir durum. Bu, Danimarka'da çok büyük bir problem değil ancak medyada ve halk arasında ciddi anlamda tartışılıyor.

şılan bir konu. Bazıları Danimarka'da kurt görünmesinin doğaya aykırı olduğu gerekçesiyle onların vurulması gerektiğini tavsiye ediyor. Bu da zorbayı öldürmeyi planlayan kasaba halkına dair sembolik bir anlam taşıyor.

Deliver Us, DR için adeta yeni bir çıkış açıyor. Bugüne kadar psikolojik gerilim Danimarka televizyonlarında iyi bir izleyici kitlesi yakalayamamıştı. Bununla birlikte *Deliver Us*, çok iyi planlanmış bir ilişki draması ve ilginç bir şekilde heyecan verici bir psikolojik tecrübe. Başka bir deyişle dizi, DR Fiction'dan beklenen tüm karmaşıklığı veriyor ve bunun yanında yavaş ritimli drama anlatıları sunuyor. Ancak bununla birlikte belirli bir janra ait tahmin edilemez bir art arda ve kısa zaman içinde izleme kalitesi sağlıyor.

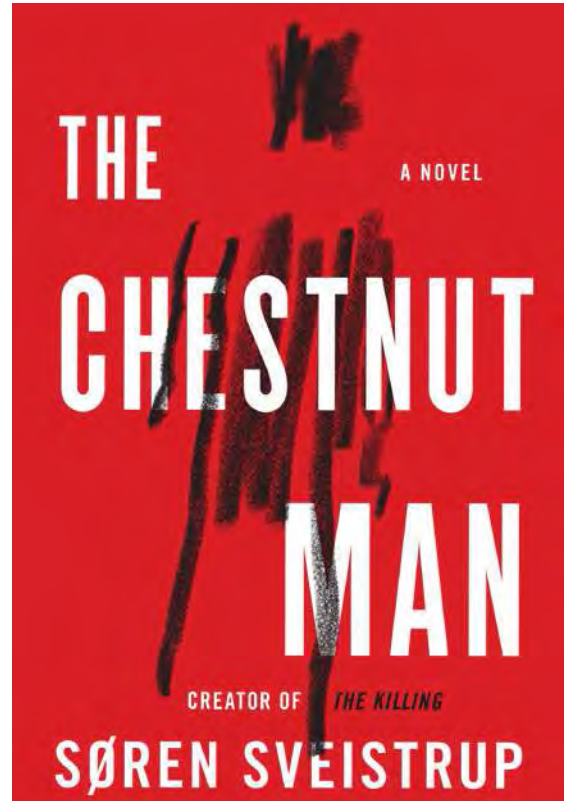
SON GÖRÜŞLER

Tüm bir yılın yapımlarını incelemek ve değerlendirmek oldukça ilgi çekici ve zorlu bir iş. Apaçık ortada olan şu ki Nordik ülkelerde karşımıza çıkan suç anlatılarında büyük bir çeşitlilik söz konusu. Temel olarak, iyi bilinen eğilimlerin devam ettiğini görüyoruz ancak aynı zamanda suç anlatıları konusunda yeni teknikler de gün yüzüne çıkıyor. Uluslararası alanda, odağın yavaş yavaş soruşturma sürecinden ayrıldığını ve suçlulara yöneldiğini görmek mümkün. Bu, 2019'da Nordik suç anlatılarını da etkiledi.

2020'ye baktığımızda heyecan verici şeylerle karşılaşacağımızı söylemek mümkün. En azından 2020'nin ilgi çekici bir suç yılı olacağı aşikâr. Gerçek olaylara dayanan iki hikâye *The Investigation* ve *The Hunt for a Killer* (sırasıyla Kim Wall cinayetini ve kötü şöhretli İsveçli Hörby vakasını ele alıyorlar) televizyondan yayınlanacak ve büyük ihtimalle gerçek suç türünü Nordik bölgede gerilim ve tartışma dolu bir tür olarak pekiştirecek. *The Killing*'in yaratıcısı Søren Sveistrup'un uluslararası çok satan romanı *The Chestnut Man*, Netflix tarafından uyarlanıyor. Bununla birlikte merakla beklenen *Young Wallander* da izleyici karşısına çıkmaya hazırlanıyor. Halihazırda bu senenin sonlarında, Danimarkalı sanat filmi yönetmeni Christoffer Boe, *The Interrogation* isimli diziyi suç anlatılarına duyduğu merakı pekiştirecek. Çok satan romanların diziyi uyarlanma geleneği de Anna Grue'nun *Dan Sommerdahl* romanlarıyla ve muhtemelen başka birçok başlıkla devam edecek. Bu listeye, 2020'de gösterime girmesi beklenen sinema filmi *The Marco Effect*'i de ekleyebiliriz. Jussi Adler-Olsen'in *Department Q* serisinin beşinci kitabı olan bu eser, yeni bir oyuncu ve yapımcı ekibiyle karşımıza çıkacak.

Suç edebiyatı söz konusu olduğunda edebi yâncılar, televizyon yapımcılarına kıyasla çok daha ketumlar. Ancak Arne Dahl'ın Molly Blom ve Sam Berger hakkındaki son romanı *Freedom*'ı bekliyoruz. Aynı zamanda Anders de la Motte'nin "mevsim dörtlüsü" serisinin son ve dördüncü romanı *Vår offer* (Bahar Kurbanı) da beklediklerimiz arasında. Danimarkalı Anne Mette Hancock'un, gazeteci Heloise Kaldan ve polis memuru Erik Schäfer'ı konu alan serisinin üçüncü romanı *Pitbull*'un da 2020'nin bahar aylarında çıkması bekleniyor. Söylentilere göre Danimarkalı yazar Jesper Stein, Axel Stein'i konu aldığı serinin yedinci romanı için Güney Danimarka kırsalını ziyaret etmiş. Yazarın adı, Horsens'te gerçekleştirilecek ünlü Danimarka Suç Fuarı'nda anılmaya başlanmış bile. 2020'de, marihuana için dedektif Axel Steen'in yeni maceralarla karşımıza çıkması kuvvetle muhtemel. 2019'un sonlarında Danimarkalı çok satan yazar Sara Blædel, yeni romanı *Pigen under træet* (Ağacın Altındaki Kız) ile polis dedektifi Louise Rick'e geri dönecek.

Sonuç olarak bazı eleştirmenlerin savunduğunun aksine Nordik Noir'in ölmediğini kesinlikle söyleyebiliriz. Hâlâ hayatta ve tekmelerini savuruyor. Hâlâ nefes alıyor ve önemli ölçüde üretken olan Nordik bölge için yeni ve güçlü alt türler ve biçimler üretmeye devam ediyor.

2019'DA İTALYAN POLİSİYE EDEBİYATI

2019, İtalyan polisiye edebiyatı açısından oldukça verimli bir yıl olarak değerlendirilebilir: Efsaneler ile genç yeteneklerin bir arada olduğu, okuma zevkinin polisiye okurları açısından hiç eksik olmadığı bir yıl. Ancak 2019'da tüm bu olumlu gelişmelere gölge düşüren, tüm bu başarılı yazarları üzüntüye sevk eden bir olay da yaşanır: İtalyan polisiye edebiyatının efsane ismi Andrea Camilleri, 17 Temmuz 2019 tarihinde, 93 yaşında hayata gözlerini yumar.

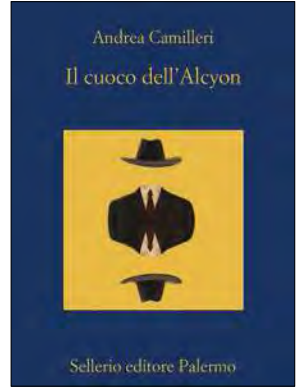
Günümüz İtalyan edebiyatının hâkim türlerinden biri olarak polisiye edebiyatın 2019'da da bu niteliğini sürdürdüğü söylenebilir. Bu nedenle polisiye edebiyat alanında 2019'da pek çok farklı yazarın ismine ve eserine ulaşmak şaşırtıcı değil. Doğal olarak bu yazar ve buna bağlı olarak eser sayısındaki yoğunluk İtalya'nın hemen hemen her bölgesinin -hatta neredeyse her şehrinin- bir polisiye maceraya ev sahipliği yapmasıyla sonuçlanır.

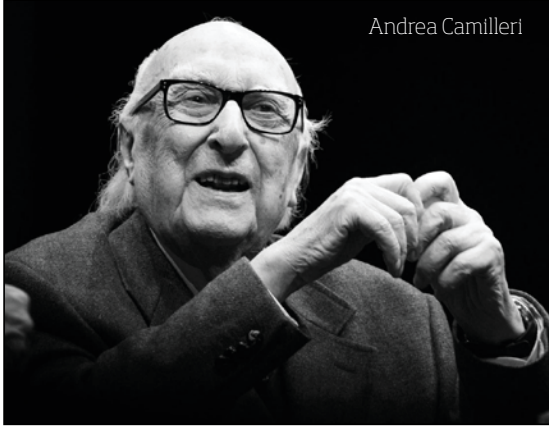
2019'da eser veren polisiye yazarlarına baktığımızda Andrea Camilleri, Carlo Lucarelli, Maurizio De Giovanni, Gianrico Carofiglio gibi türün en ünlü ve artık klasikleşmiş yazarlar karşımıza çıkar. Bunun yanı sıra görece yeni olsa da hem Avrupa'da hem İtalya'da popüler olan ve okurların yoğun ilgi gösterdiği Alessia Gazzola, Ilaria Tuti, Cristian Cassar Scalia, Mariolina Venezia gibi genç yazarların isimlerini de raflarda görmekteyiz. Ayrıca Giulio Leoni, Paolo Roversi ve Piero Colaprico gibi polisiye yazarları da eserleriyle bu yıl İtalya'da polisiye edebiyat alanında ses getirdiler. Görüldüğü üzere 2019, İtalyan polisiye edebiyatı açısından oldukça verimli bir yıl olarak değerlendirilebilir: Efsaneler ile genç yeteneklerin bir arada olduğu, okuma zevkinin polisiye okurları açısından hiç eksik olmadığı bir yıl. Ancak 2019'da tüm bu olumlu gelişmelere gölge düşüren, tüm bu başarılı yazarları üzüntüye

sevk eden bir olay da yaşanır: İtalyan polisiye edebiyatının efsane ismi Andrea Camilleri 17 Temmuz 2019 tarihinde, 93 yaşında hayata gözlerini yumar. Bu nedenle 2019'un İtalya'da en beğenilen (ve satış rakamı olarak bakıldığında belki de en çok ilgi gören) polisiye romanlarına ilişkin bu yazıya Andrea Camilleri'nin 2019'da yayımladığı iki eserle başlamak yerinde olacaktır.

Andrea Camilleri, bu yıl *Il cuoco dell'Alcyon* ve *Km123* başlıklı iki polisiye roman yayımladı. *Il cuoco dell'Alcyon*, bir Salvo Montalbano macerasıdır ve artık alışıldığı üzere olaylar hayali Vigàta kasabasında gerçekleşir. Kitabın ana olay örgüsünü "Alcyon" adlı teknede yaşananlar oluşturur: Bir cinayet soruşturması, FBI'ın dahil olduğu karmaşık bir olaylar yumağına dönüşür.

Salvo Montalbano'yı bir ajan macerasına sürükleyen bu Camilleri romanı, bir teknede geçmesiyle de kapalı oda türü polisiyeye de göz kırpar ve mekânı daraltarak gerilimi artırır. Camilleri'nin polisiye, ajan serüveni, gerilim romanı gibi farklı anlatı türlerini iç içe geçirdiği bu öyküsü, Montalbano'nun ortaya çıkışının 25. yılında okurlarına bir armağınadır. Halen İtalya'da çok satanlar listesinde yer alan bu iki eser, polisiyeseverleri mutlu et-

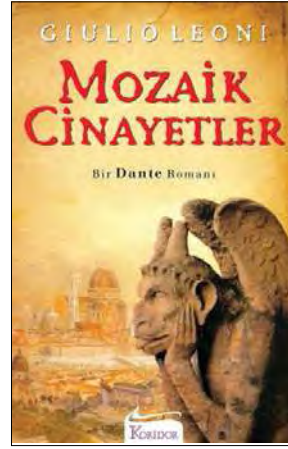

Andrea Camilleri

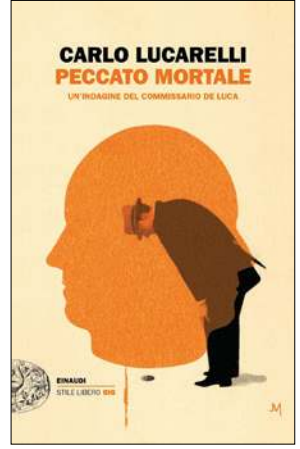
mekle beraber, bir tanesi Camilleri için çok daha büyük bir önem taşır: *Km123*. Camilleri'nin kaleme aldığı *Km123* romanı iki farklı yönden büyük önem taşır: İlk "Mondadori Giallo" serisinin 90. yılı anısına yayımlanan bir eserdir, öyle ki İtalya'da polisiye edebiyatın 90. doğum gününü kutlar bu roman. İkinci olarak Camilleri'nin Montalbano'yu başrolde kullanmadığı bir polisiye eser olarak dikkat çeker. Hikâye sıradan bir aşk öyküsü gibi başlar ve bir trafik kazası, romanın açılış sekansını okura sunar. Bir yasak aşk üçgeni edasıyla başlayan öykü, tanıkların ortaya çıkmasıyla karmaşık bir hal alır ve cinayet, intihar, aldatma gibi kavramların etrafında şekillenen bir polisiye-gerilim romanına dönüşür. Romanın ana anlatı örgüsünü oluşturan araştırma sürecini ironi ve mizah gibi unsurlar çevresinde sunan yazar, okuru gerçeği bulduğuna inandırırken, aslında gerçeğin çok daha başka olabileceğine (veya olduğuna) dair bir şüpheye de sürükler. Bununla birlikte, bu eser tamamıyla yeni bir roman, yeni kaleme alınmış bir eser değildir; Camilleri'nin "Mondadori Giallo"nun yıldönümü şerefine yayımladığı bu eseri, aslında kökeni çok daha eskilere dayanan, yayımlanmamış bir öykünün gün yüzüne çıkmasıdır. Şüphesiz ki bir Camilleri eseri olması, üstelik Montalbano'nun yer almaması İtalyan okurunda büyük bir merak uyandırmıştır. 2019'un en değerli polisiye eserlerinden biri olarak *Km123*'ü yazarın tüm yaşamının bir ürünü, biz polisiye okurlarına bir veda olarak değerlendirmek yanlış olmaz. 2019'da eser veren bir başka önemli İtalyan polisiye yazarı Carlo Lucarelli'dir. Artık klasikleşen Komiser De Luca maceralarına bir yenisini daha ekler. *Peccato mortale. Un'indagine del commissario De Luca* başlığıyla yayımlanan romanı, hem De Luca'nın maceralarına bir yenisini ekler hem de tarihsel arka planda Mussolini dönemine bir kez daha vurgu yapar. Eser temelde 25 Temmuz-8

Eylül 1943 tarihleri arasında konu alır: Mussolini'nin yönetimden düştüğü ve hapsedildiği dönemi konu edinirken Komiser De Luca, Bologna'da bulunan başsız bir cesedin ardındaki gerçeği araştırmaya koyulur. İtalyan tarihinin en karmaşık dönemlerinden birini konu edinen eser bir yanda bir cinayetin aydınlatılmasını işlerken, diğer yanda birbirine geçmiş siyasi ve askeri ilişkileri anlatır: Bir yanda faşist İtalyanlar, diğer yanda Nazi Almanlardan oluşan ülkenin karmaşık sosyopolitik yapısı De Luca'nın soruşturmasını da zorlaştırır.

Günümüz İtalyan polisiye edebiyatının en ilginç isimlerinden olan Giulio Leoni de bu yıl yeni bir esere imza atanlardan. Daha önce iki eseri dilimize de kazandırılan (*Mozaik Cinayetler* ve *Tanrı'nın Gözü*) Leoni'nin soruşturmacı figürü ünlü İtalyan şair Dante Alighieri'dir. 2019'da Leoni, Dante Alighieri'nin "modern tabirle" bir soruşturma yürüttüğü ve gizem peşinde koştuğu yeni bir polisiye yayımlar: *I delitti dei nove cieli: un'indagine di Dante Alighieri*. Yazar Leoni bu eserinde Sorbonne'da (Paris) işlenen bir cinayeti anlatır ve tıpkı bir Umberto Eco romanı gibi tapınak şövalyelerine kadar uzanan bir komplonun hikâyesini okura Dante Alighieri üzerinden sunar. Edebiyat, bilim ve felsefenin polisiye anlatı üzerinden verildiği bu eser, bir yanda Leoni'nin polisiye edebiyat anlayışını, diğer yanda Dante Alighieri'yi ve içinde yaşadığı çağın tartışmalarını da ortaya koyması açısından ilgi uyandırır.

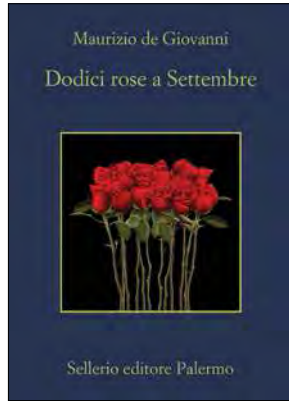
İtalyan polisiye edebiyatının günümüzdeki "rockstar"ı olarak tanımlanan Maurizio De Giovanni, 2019'da da eserler vermeye devam eder. Kendisini üne kavuşturan Komiser Ricciardi'nin yeni bir macerasını yayımlar. *Il pianto dell'alba. Ultima ombra per il commissario Ricciardi* başlığıyla yayımladığı bu yeni macera, 1934'ün Temmuz ayını zamansal arka plan olarak alır. Olaylar alışıldığı üzere Napoli'de geçer. Ko-

zırlar. Bir cinayet sahnesiyle açılan roman, Livia Vezzi'nin zanlı (hatta suçlu) konumuna düşmesi ve cinayetin aydınlatılması için yürütülen soruşturmanın Komiser Ricciardi'nin duygu dünyası üzerinden ilerlemesi açısından ilgi çekicidir. Komiser Ricciardi'nin burjuva dünyasında uyumsuz bir adam olarak başladığı hikâyesi nasıl son bulacaktır? Toplumun çarkları arasında belelenen bir demir bilye edasıyla Ricciardi'nin mücadelesini gözler önüne seren roman, yalnızca bir polisiye olarak değil, karakterlerin ruh hallerine yönelik kapsamlı anlatımlarıyla da öne çıkar.

Yazar ayrıca *Dodici rose a settembre* ile bir başka polisiye eser de imza atar. İtalyan edebiyat dünyasının en dikkat çekici isimlerinden olan Maurizio De Giovanni'nin eserleri yılın en iyileri arasında yerini alır. Maurizio De Giovanni'nin *Dodici rose a settembre* adlı romanı 2019'un önemli ve göze çarpan polisiye eserlerinden biridir. Yazarın daha önce kaleme aldığı ve kendisine tüm İtalya çapında ün sağlayan Komiser Ricciardi maceralarından farklıdır. De Giovanni'nin bu romanında başkahramanı bir kadındır: Mina Settembre. De Giovanni okuru

için bu isim hiç de yabancı değildir, yazar bu karakteri temel alan birkaç farklı öyküyü polisiye derlemelerde daha önce yayımlamıştı. Başkahraman Gelsomina Settembre yani bilinen adıyla Mina'nın etrafında şekillenen olayları anlatan romanda, dikkat çekici olan Gelsomina Settembre'nin bir polis, bir komiser veya bilindik bir araştırmacı figürü olmaması. Bir sosyal yardım uzmanı, bir sosyal işler sorumlusu ola-

rak tanımlanabilecek Mina, burjuva dünyasına ait bir kadın olmakla birlikte (De Giovanni'nin bir diğer önemli karakteri Komiser Ricciardi de aynı burjuva dünyasının -uyumsuz olsa da- bir üyesidir), Napoli'nin yoksul mahalleleriyle ve arka sokaklarıyla meşguldür. Napoli'de beliren bir seri katil hikâyesi üzerine gelişen hikâyenin yanı sıra eserin gücü, insan ilişkileri ve bireylerin duygu dünyalarını derinlemesine ve detaylı yansıtmada yatar. Polisiye kurgu ile beraber bir kadının duygu dünyasına doğru belirsiz ana- cak irdeleyici bir yolculuk söz konusudur. Napoli arka planı, farklı bir soruşturmacı figürü, toplumun dışında bir kadın hikâyesi ve cinayet serisi gibi farklı unsurların şekillendirdiği bu De Giovanni romanı, 2019'un en ilgi çekici polisiye eserlerinin başında gelir.

2019 yılının İtalyan polisiyesi açısından önemli olaylarından biri de Gianrico Carofiglio'nun *La versione di Fenoglio* adlı romanının okurla buluşmasıdır. İtalyan polisiye edebiyatının en yetkin kalemelerinden olan Carofiglio'nun yeni eseri büyük bir ilgiyle karşılanır. Hem büyük bir ticari başarı yakalar hem de okur-eleştirmen dünyasında yankı uyanır. Bir devam kitabı olarak nitelendirilebilecek *La versione di Fenoglio*, polis müdürü Pietro Fenoglio'nun başrolde olduğu üçüncü macera olması açısından da önem taşır. Gianrico Carofiglio'nun eski bir yargıç olması ve suç/suçlu dünyasına yakından tanıklık etmesi yönüyle oldukça gerçekçi bir yaklaşım sunar. Benzer bir edebi anlayış ile gerçeklik duygusunu bir başka önemli İtalyan polisiye yazarı

ve eski yargıç olan Giancarlo De Cataldo'nun eserlerinde de görürüz. Özellikle eserin temel düşünce olarak "yalan" ve "soruşturma" kavramlarına yaslanması, Carofiglio'nun mesleki deneyiminin bir sonucu olarak kabul edilebilir. Artık yaşlanmış bir polis memuru olarak başkahraman Pietro Fenoglio'nun ve 20 yaşında bir genç olan Giulio'nun yaşamlarının kesişmesiyle başlayan hikâye, soruşturma kavramının önemini, işleyişini ve algılanışını okurlara detaylı bir şekilde sunar. Diğer yandan, insanın en temel özelliği olan "yalan söyleme" dürtüsünü de inceleyerek aslında suç ve suçlu kavramlarının dönüşümüne de ışık tutar. Bu özellikleriyle Carofiglio'nun yeni romanı *La versione*

di Fenoglio, 2019'un başarılı romanları arasında sağlam bir yer edinir.

2019'da İtalyan polisiye dünyasında adından sıklıkla söz ettiren yazarlardan biri Paolo Roversi'dir. 1975 doğumlu genç bir yazar ve senarist olan Roversi'nin oldukça üretken olduğunu söylemek mümkün. Bugüne kadar çok sayıda roman ve öykü kaleme almış yazarın, 2019'da yayımlanan polisiye-gerilim romanı *Alle porte della notte* yazarın başkahra-

manı gazeteci-hacker Enrico Radeschi ile karşılaştığımız sekizinci eserdir. Bu nedenle de bir devam romanı niteliği gösterir ki İtalya'da kemikleşmiş bir okur kitlesine sahiptir. Enrico Radeschi karakteri, modern İtalyan polisiye edebiyatının en sıradışı figürlerinden biridir; farklı, alışılmadık, bağımsız bir gazeteci ve bir bilgisayar dâhisi. Bununla birlikte Roversi'nin eserinin mekânsal arka planını ağırlıklı olarak Milano şehri oluşturur. Polisiye geleneğin zirve şehirlerinden biri olan Milano'nun suç-mafya-para üçgeninde gelişen bir kaçırılma olayının ve bu olayın Belçika, Anvers'e kadar uzanan bağlantısını anlatan romanda Roversi, polisiyenin coğrafi yerelliğini mekânsal yapıyı Avrupa içine taşıyarak aşar: Olaylar Interpol aracılığıyla Belçika-İtalya arasında bir düzlemde gerçekleşir. Kaçırılma, fideye, İtalyan mafyası ve Rus mafyası gibi alışıldık gerilim-polisiye romanı dinamiklerini başarılı bir kurgu ve yalın bir üslupla harmanlayan Roversi, 2019'da adından sıklıkla söz ettirmiştir.

Eserleri dilimize de kazandırılan Alessia Gazzola, 2019'da kitap yayımlayan bir başka polisiye yazardır. Daha önce yayımladığı eserleriyle İtalya'da oldukça büyük bir okur kitlesine ulaşan Gazzola, bu yıl yayımladığı *Questione di Costanza* romanı ile bir kez daha dikkatleri üzerine çekmeyi başarır. Alessia Gazzola'nın 2019 tarihli romanı *Questione di Costanza*'yı yazar için yeni bir başlangıç olarak tanımlamak mümkündür. Daha önce

oluşturur. Polisiye geleneğin zirve şehirlerinden biri olan Milano'nun suç-mafya-para üçgeninde gelişen bir kaçırılma olayının ve bu olayın Belçika, Anvers'e kadar uzanan bağlantısını anlatan romanda Roversi, polisiyenin coğrafi yerelliğini mekânsal yapıyı Avrupa içine taşıyarak aşar: Olaylar Interpol aracılığıyla Belçika-İtalya arasında bir düzlemde gerçekleşir. Kaçırılma, fideye, İtalyan mafyası ve Rus mafyası gibi alışıldık gerilim-polisiye romanı dinamiklerini başarılı bir kurgu ve yalın bir üslupla harmanlayan Roversi, 2019'da adından sıklıkla söz ettirmiştir.

da faaliyet gösteren bir enstitüde çalışmak üzere giden Costanza'nın alışılmadık macerası bu romanın ana izleğini oluşturur. Yine de Gazzola'nın daha önce yazdığı polisiye romanların mirası ve bu yeni serinin ilk kitabı olan *Questione di Costanza*'nın bir soruşturma/araştırma süreci içermesi, Alessia Gazzola'yı hem bu yazıya dahil etmemize olanak veriyor hem de kendisini bu yıl İtalya'da ilgi gören yazarlarından biri yapıyor.

221B'ye bir röportajla konuk olan Ilaria Tuti de 2019'da eser veren bir başka polisiye edebiyat yazarı. İlk kitabının gördüğü ilgi de düşünüldüğünde, İtalya'da haklı bir okur kitlesi edindiği söylenebilir. Ilaria Tuti'nin *Cehennem Çiçekleri* adlı polisiye romanı *Times* dergisi tarafından 2019 yılı Mart ayının polisiye kitabı olarak seçilir.

Genç yazar bu yıl yayımladığı *Ninfa Dormiente* ile ülkesinde büyük ilgi görüyor. Bu yeni romanın soruşturmacı figürü bir önceki romandan aşına olduğumuz Başkomiser Teresa Battaglia. Tuti'nin yarattığı karakter hem okurlar hem de diğer polisiye yazarlarınca ilgiyle karşılanmış ve olumlu eleştiriler almıştı. Örneğin bir başka önemli İtalyan polisiye yazarı Donato Carrisi genç yazar için şunları söyler: "Ilaria Tuti bir karakter değil, gerçek bir kişi yarattı. Teresa Battaglia bir başkahramandan fazlası: gölgelerle bezeli bir ışık, kalbimizde bir yer. Halihazırda unutulmaz oldu bile."

Bu yıl İtalyan polisiye edebiyatına katkı koyan bir başka isim de 1977 doğumlu genç bir yazar olan Cristina Cassar Scalia. 2014'te yazarlık kariyerine başlayan Scalia, 2018'de yayımladığı *Sabbia Nera* adlı romanıyla Racalmare Leonardo

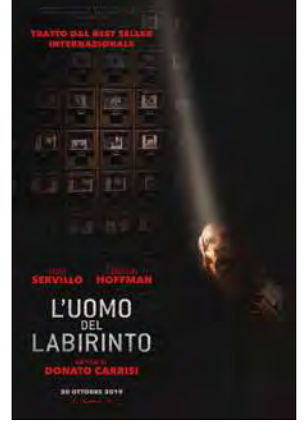
Sciscia Edebiyat Ödülü'ne layık görülür. Eserlerinde, Vanina Guarrasi araştırmacı figürü, diğer bir deyişle başkahraman olarak bizleri karşılar. Scalia'nın eserlerinin arka planını Catania (Katanya) şehri oluşturur. Diğer bir deyişle Güney İtalya eserlerin temel uzamıdır. 2019'da yayımlanan *La logica della lampara* romanında, ilk kitap *Sabbia Nera*'nın soruşturmacı figürü Vanina Guarrasi bir kez daha başrolde. Camille-

ri, Sciascia, De Giovanni gibi İtalyan polisiyesinin güneyli damarının bir devamı olarak değerlendirebilecek Scalia'nın romanı bu yılın dikkat çekici polisiye eserlerinden.

2019 yılı İtalya'da polisiyeseverleri oldukça memnun eder, zira yukarıda sayılan isimlere ek olarak bir başka önemli yazar Donato Carrisi farklı bir projeye imza atar. Ülkemizde de *Suflör* ve *Ruhlar Mahkemesi* gibi farklı romanları yayımlanan Carrisi, 2017'de *L'uomo del labirinto* adlı romanını yayımlar. Samantha Andreotti adlı bir kadının hikâyesi üzerine şekillenen bu polisiye-gerilim romanında, soruşturmacı figürü Bruno Genko ile profil oluşturma uzmanı olarak tanımlayabileceğimiz Doktor Green, gerçekler ve gerçeğe ulaşma yöntemleri açısından iki farklı ucu temsil eder. Samantha Andreotti adlı karakter üzerine kurgulanan roman bir geçmişî arayış, bir gerçeğe ulaşma yolculuğu olarak da değerlendirilebilir, bu nedenle soruşturma süreci bu arayışı işaret etmektedir. Lakin Carrisi'yi listeye dahil etmemize vesile olan, romanın aynı adla filme uyarlanması ve Carrisi'nin filmin yönetmenliğini bizzat üstlenmesidir. Donato Carrisi'nin filmi İtalya'da büyük ilgi görür. Zira filmde Toni Servillo, Valentina Bellè, Vinicio Marchioni gibi önemli oyuncuların yanı sıra Dustin Hoffman gibi bir efsane de yer alır. Ülkemizde de karşılaştığımız üzere filmin etkisiyle kitap yeniden piyasaya sürülür ve *L'uomo del labirinto*, 2019'da bir kez daha çok satanlar listesine girmeyi başarır ve İtalya'da bu yılın da ilgi çekici eserlerinden biri haline gelir.

Görüldüğü üzere 2019'un bu çok satan, eleştirmenlerce ilgiyle karşılanan polisiye romanları, İtalya'nın kuzeyinden güneyine, doğusundan batısına her yerini mesken edinmiş farklı polisiye-gerilim hikâyeleri sunar okurlara. 2019 yılı özelinde İtalya'da polisiye edebiyatın oldukça verimli bir yıl geçirdiği söylenebilir. Dikkat çeken bir husus da kadın polisiye yazarların İtalya'da artan

sayısıdır. Öyle ki gelineen noktada, listelerde sıklıkla kadın yazarların eserlerine rastlamak şaşırtıcı değildir. İtalya sözkonusu olduğunda, polisiye edebiyatta göze çarpan bir diğer unsur da tarih ögesidir. Tarihi olaylar, tarihsel dönemler, tarihsel karakterler İtalyan polisiye edebiyatı için besleyici bir unsur olmayı sürdürüyor. Kimi zaman bir yeniden tarih yazımı, kimi zaman alternatif tarih anlatısı, kimi zaman bir yüzleşme aracı olarak İtalya tarihi 2019'da da İtalyan polisiyesinin vazgeçilmez bir ögesi olmaya devam ediyor. Buna ek olarak, 2019'da ve genel itibarıyla İtalyan polisiye edebiyatında değişimi gözlenen bir unsur da soruşturmacı/araştırmacı figürü. Klasikleşen her şeye hâkim, sert, katı, resmi görevli polis, müfettiş ve dedektif gibi karakterler yerlerini, daha sıradışı karakterlere bırakıyor; artık soruşturma görevini yürüten bir doktor, bir tıp öğrencisi, bir gazeteci veya bir bilgisayar korsanı gibi profesyonel olarak işe başlamamış ancak bir şekilde işe dahil olmuş karakterler. Nihayetinde tüm bu örnekler de gösteriyor ki 2019, İtalya'da polisiye edebiyatın bir kez daha zirveye çıktığı ve yarımada'nın her yanını kuşattığı bir yıl oldu.

KAYNAKÇA

<https://www.ibs.it/>

<https://www.lafeltrinelli.it/>

Maurizio De Giovanni, *Dodici rose a settembre*, Sellerio Editore, 2019.

Maurizio De Giovanni, *Il pianto dell'alba. Ultima ombra per il commissario Ricciardi*, Einaudi, 2019.

Andrea Camilleri, *Il cuoco dell'Alcyon*, Sellerio Editore, 2019.

Andrea Camilleri, *Km123*, Mondadori, 2019.

Giulio Leoni, *I delitti dei nove cieli: un'indagine di Dante Alighieri*, Nord, 2019.

Gianrico Carofiglio, *La versione di Fenoglio*, Einaudi, 2019.

Ilari Tuti, *Ninfa Dormiente*, Longanesi, 2019.

Cristina Cassar Scalia, *La logica della lampara*, Einaudi, 2019.

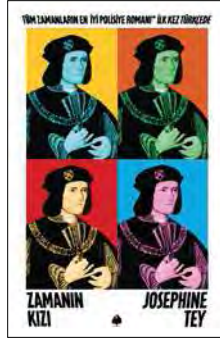
Alessia Gazzola, *Questione di Costanza*, Longanesi, 2019.

Donato Carrisi, *L'uomo del labirinto*, Longanesi, 2017.

YILIN EN İYİ POLİSİYE ROMANLARI

AN EXPERT IN MURDER

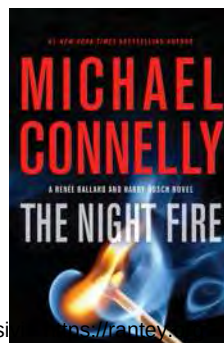
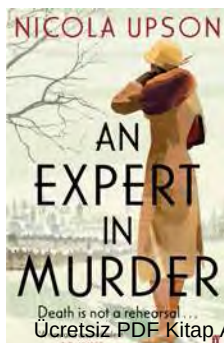
Çok az kişi, sağlam hikâye yapısını, hikâyenin geçtiği zaman diliminin atmosferini ve İngiliz olay mahallini aktarmadaki eşsiz becerisiyle birleştiren Nicola Upson'un en başarılı Britanyalı polisiye romancılarından biri olduğu gerçeği üzerine şüphe duyar. Oysa me raklılarının çok iyi bildiği gibi Upson'un asıl başarısı, İngiliz polisiye yazarı Josephine Tey'i (*The Franchise Affair* ve *Zamanın Kızı* ile üne kavuşmuştu) romanlarının kahramanı olarak zekice kurgulamasıydı. Dahası, çok sevilen seleftinin hafızasına hakkaniyetli davranırcasına Tey'in hayatının sorgulayıcı bir figür olarak kurgulanmasının Tey'in kendisini de çok memnun bıraktığını hissedebilirsiniz. Serinin ilk kitabı *An Expert in Murder*, PD James gibi önemli isimler tarafından övgüyle karşılandı ve diğer kitaplar da bu kitabın kalitesini devam ettirdi. 2019'da yayımlanan *Sorry For the Dead*'in konusu bir çatışma içine düşmekte olan dünya ile bu savaşın sert sonuçları arasındaki kışkırtıcı geçişlerin mirasıydı. 1915 yılının yazında Sussex kasabasında, genç bir kızın ölümünün giderek yayılan sonuçları olur. Yıllar sonra yazar Josephine Tey, I. Dünya Savaşı'nda öğretmen olarak kaldığı iki kadınla birlikte kızın öldüğü evi ziyaret eder. Ve iyi polisilerde sık rastlandığı gibi, geçmişteki karanlık sırların şimdiki zamana yansıyan

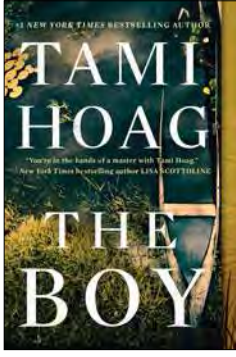

karanlık sonuçları olur. Upson'un son derece tutarlı serisinin son kitabı, yazarın becerisinde zerre kadar düşme olmadığını ve Upson romanının polisiye türünde sadece detayda ele alınan sorunlu duyguların kaydını tutmada ne kadar hünerli olduğunu gösteriyor. Bu seri, şu anki polisiye roman sahnesinde parıldayan mücevherlerden biri olduğunu kanıtıyor.

THE NIGHT FIRE

Mutlak değerlerin gittikçe mutlaklığını kaybettiği bir dünyada bazı şeylerin hâlâ iyi olduğunu söyleyebilmek oldukça rahatlatıcı. Örneğin Michael Connelly'nin *The Night Fire* adlı eseri, onun parlak yaratıcılığının başka bir ispatı. Connelly'nin eski ve yeni kahramanları bu kitapta etkileşime geçiyor: Eski bir mahkûmun on yıllar önceki ölümünü detaylarıyla anlatan çalınmış bir cinayet kitabı ortaya çıkınca Dedektif Harry Bosch huzursuz emeklilik hayatından geri döner ve Los Angeles Polis Departmanı'ndan Renee Ballard ile ortak olur. Ortaya çıkan diğer kahraman ise Connelly'nin Mickey Haller'dır, namı diğer "Lincoln Avukatı". Cinayet kitabının yıllar önce neden çalındığını açığa çıkarmadan önce bu üç kahraman da polislerin ayaklarına basarak ilerletir soruşturmayı. Connelly, tipik kalabalık hikâye izleğini en iyi şekilde kotararak neden bu kadar itibarlı olduğunu tekrar kanıtıyor.

THE BOY

Yazarlık kariyerine 1988'de masumane romantik romanlarla başlayan Tami Hoag, şiddet dolu polisiye romanlarıyla bir dehşet sarmalına doğru yol almakta olduğu konusunda okurlarını uyarmış mıydı? Thomas Harris ve *Kuzuların Sessizliği*, Hoag'un yeni edebi kimliği için bir prototip sağlıyor ve *The Boy*, en az son çalışmaları kadar kanla iç içe

bir eser. Nick Fourcade'nin ritmi, Louisiana'nın Bayou Breau bölgesi. Genç bir çocuğun sakat bırakılmış bedeninin bulunmasından sonra çocuğun annesi, Fourcade'e çocuğun ölüm çığlıklarıyla uyandığını söyler ancak dedektifin şüpheleri vardır. Gerçekten bu korkunç cinayetten anne mi sorumludur? Polis dostu Annie Broussard'ın yardımıyla Fourcade, öldürülen çocuğun annesinin geçmişi hakkında bilinmeyenleri ortaya çıkarır. Kadın ve erkek dedektifler arasındaki ilişkiye birçok romanda yüzlerce kez şahit olduk, ancak bu romanın meziyeti Louisiana'nın kırsalının canlı sunumu -zaman zaman konuşulan Cajun Fransızcası ile başa çıkma sözlüğü de bize temin ediyor- ve dilin şiirsel kullanımı.

ELEVATOR PITCH

Kanada'da yaşayan yazar Linwood Barclay, *Fear the Worst* ile özel bir başarı elde etmişti. *Fear the Worst*, okurun, Barclay'ın hem zevkli hem de huzursuz edici romanlarından ne beklemesi gerektiğine yönelik bildiri niteliğindeydi. Barclay, *Elevator Pitch*'de yaptığı gibi, karakterlerini (ve okurunu) korkutucu dönüşler yaptıkları gündelik durumlara koymakta usta. Son romanında da New Yorklular ölüm tuzaklarıyla donatılmış asansörlerde ölümle karşı karşıya kalıyor ve gazeteci Barbara Matheson, yerli veya yabancı teröristlerin ölümlerin arkasında olup olmadığını öğrenmeye çalışıyor. Cinayet kurbanı asansör teknisyeni, parmak uçları kesilmiş halde bulunuyor; Matheson, dedektifler Jerry Bourque ve Lois Delgado'ya çözüme yaklaşabilmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Barclay'ın yayıncısı, bu kitabın *Psycho*'nun düşlere ve *Jaws*'ın okyanuslara kazandırdığı kötü şöhretin aynısını asansörlere yapmasını istemiş ama dahası da var. Hikâye, Barclay romanlarında rastlanarlardan daha fazla şaşırtıcı ters köşelerle dolu. *Elevator Pitch*

klasik Barclay eseri değilse bile keskin zekâsının hakkını teslim etmek gerekir.

BLACK WATER RISING

Attica Locke'un çıkış romanı *Black Water Rising* edebi bir sansasyona yol açtı ve Locke bir anda suç edebiyatının en ünlü Afrikalı-Amerikalı yazarlarından biri haline geldi. Romanları, ABD'de yaşayan siyahilerin tecrübelerini

aktarsa da aslında uluslararası kitleye hitap eden eserler.

GOOD GIRL, BAD GIRL

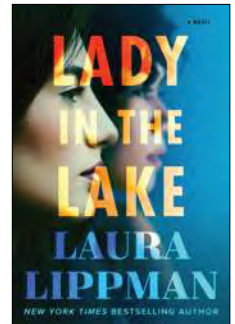
Bugünlerde Michael Robotham, CWA Dagger ödüllü bir yazar olarak ünlendi ancak öncesinde yazma kabiliyeti olmayan birçok yazar için hayalet yazarlık yapmıştı. Başkalarının sesinden eserler yazma konusundaki başarısına rağmen Robotham haklı olarak bu işten sıkıldı ve *Good Girl, Bad Girl* gibi güçlü romanlarla suç edebiyatı dünyasında katıldı. Sorunlu adli

psikolog Cyrus Haven, İngiliz küçükler artistik patinaj şampiyonu Jodie Sheehan'ın katilinin ve muhtemel tecavüzcüsünün izini sürmektedir. Haven'in başka bir görevi daha vardır: Evie'nin yüksek güvenilirlikli bir çocuk bakımeviden ayrılıp ayrılamayacağına karar vermelidir. Mahkeme tarafından kendisine yeni bir ad verilen Evie, gerçek kimliğini asla ortaya koymaz ancak Cyrus yavaş yavaş genç kızın yaşadığı bir dizi travmayı ortaya çıkarır ve tuhaf bir yeteneğe sahip olduğunu keşfeder: O, bir insan yalan dedektörüdür. Burada karmaşık bir psikolojik ağına ustaca çözüldüğüne şahit oluruz.

LADY IN THE LAKE

Bir kadın, erkek egemen bir dünyada mesleki başarıya ulaşmak için ne kadar acımasız olmalı? Laura Lippman'ın çok beğenilen romanı *Sunburn*'un ardından gelen *Lady in the Lake* isimli romanında güçlü kahramanımız, kendisini sevenleri bile incitir ama bu, 1960'ların boğucu Amerika'sıdır ve Maddie Schwartz, rahat ama tatminkâr olmayan bir ya-

şam süren Baltimore'lu bir ev kadınıdır. Kocasını ve oğlunu, gazetecilik kariyerini sürdürebilmek için terk eder ve cinayete kurban giden Afrika-Amerikalı garson Cleo Sherwood'un vakasını araştırmaya başlar. Başlığın Raymond Chandler'in romanına referansta bulunması yanıltıcıdır; bunun, hard boiled bir özel dedektif romanıyla uzaktan yakından alakası yok. Lippman'ın özneleri ırkçılık, cinsiyetçilik ve sınıf ayrımcılığıdır.

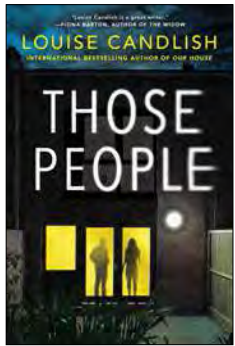

ONE WAY OUT

Bradford'da büyüyen AA Dhand, sosyal bir mesajla işlenen suç romanını kusursuz bir şekilde çözümler. Dedektif Müfettiş Harry Virdee'yi konu alan 2016 çıkışlı romanı *Streets of Darkness*, Asyalı bir ana karaktere sahip olan ilk büyük suç romanıdır. Bunu takip eden romanı *Girl Zero* da Asyalı timar çetelerini konu eder. Ancak *One Way Out* isimli son romanı,

zannediyorum bugüne kadarki en iddialı romanlarından biridir. Bradford şehri parkında bir bomba patlar ve bunun milliyetçi bir organizasyonun elinden çıkan acımasız bir eylem olduğu aşikârdır. "The Patriots" olarak adlandırılan eylemciler şehirdeki camilerin birine de bir bomba yerleştirir. Hükümet, teröristlerle pazarlık yapmak istemez, dolayısıyla Virdee, Patriots grubuyla kendi yöntemleriyle mücadele etmelidir.

THOSE PEOPLE

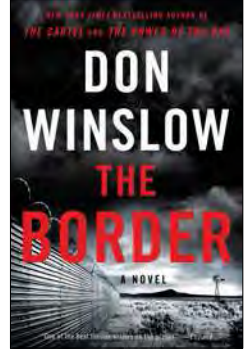

Biraz daha mizah dolu bir eser olarak, Louise Candlish'in *Those People* isimli romanını konu alabiliriz. Bu roman, iyi bir suç edebiyatı ürünü olduğu kadar, bir Londra mahallesinde karşımıza çıkan sınıf çatışmalarını incelikli şekilde irdeleyen bir eser. Arşivci Ralph ve karısı Naomi'nin hayatı, mahallelerine Darren isimli bir tamircinin gelmesiyle altüst olur. Darren evini bir inşaat alanına çevirir, ortaya çıkan gürültü ve park sorunuyla birlikte mahallede gerilim tırmanır. Bu adamdan kurtulmanın yolları nelerdir? Yasal olan olmayan tüm yollar tartışılır ve mesele kontrolden çıkar.

THE BORDER

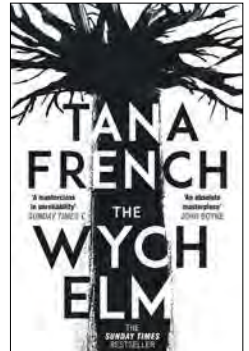
The Border'ın inanılmaz uzun bir roman olması gözünüzü korkutmasın. Don Winslow, 700

küsur sayfanın tümünün hakkını vermeyi başarıyor. *The Border*, Don Winslow'un *The Cartel* ve *The Force* romanlarından oluşan üçlemesinin son romanı. Ve bu roman tıpkı diğerleri gibi keskin ve heyecan verici. Emekli polis Art Keller, yıllardır uyuşturucuyla mücadele timindedir. Sinaloa Karteli'nin "Godfather"ı Barrera'yı yakalamıştır. Ancak Barrera'nın halefleri Meksika'yı cınai bir suç bölgesine çevirir. Keller, kendi vatani kadar sevdiği bu ülkedeki suçlarla mücadele etmek için elinden geleni yapacaktır.

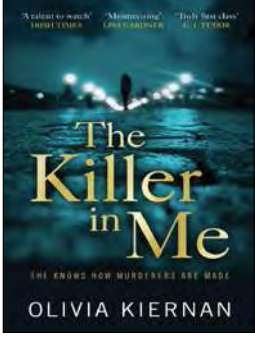
THE WYCH ELM

The Wych Elm isimli romanla birlikte Tana French'in eşsiz anlatısına şahit oluyoruz; zaten kendisinden başka türlüünü beklemek doğru olmazdı. Dublin'de yaşayan yazar, en ünlü psikolojik suç yazarlarından biri ve bu roman, ortalama bir suç romanından çok daha tutkulu bir eser. French; yetki, kişisel sorumluluk ve ihanet gibi kavramları işliyor. Toby, sokak santçılarının eserlerini sergileyen bir sanat galerisinde çalışmaktadır. "Gouger" olarak adlandırılan sanatçılardan biri, Tiernan isimli bir galeri çalışanıyla birlikte kendi eseri üzerinde çalışır ve eserini daha satılabilir hale getirmek için Tiernan'ın bazı dokunuşlar yapmasını ister. Toby bu işe karşı çıkar ve ikisi çok geçmeden işten atılır. Kısa süre sonra Toby şiddetli bir saldırıya uğrar ve hafızasını kaybeder. Okurlar, anlatının bu noktadan sonra nasıl bir yöne evrileceği konusunda tahminler yürütebilir; Toby dedektifliğe soyunacak ve saldırının arkasında kimler olduğunu öğrenecektir. Ancak French, çoğunlukla olduğu gibi okurlarını ters köşelerle şaşırtmayı sever. Toby, ufak bir kasabada yaşayan amcası Hugo'nun evine taşınır. Çok geçmeden, evin çevresinde bir insan kafatasının ardından bir ceset bulunur. Bu noktadan sonra anlatı, kırsalda geçen bir gizem hikâyesine evrilir ve olaylar gelişir.

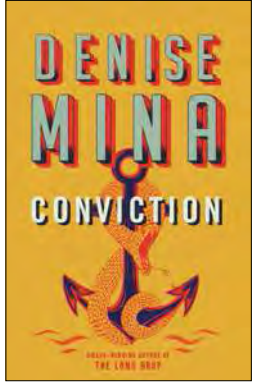
THE KILLER IN ME

Sıklıkla ele alınan "polis prosedürü" türünde gidilecek daha ne kadar yol olduğunu merak ediyorsanız, Olivia Kiernan'ın *The Killer in Me* romanıyla yetenekli bir yazarın klişelerden nasıl kurtulduğuna ve yepyeni şeyler yaratmayı nasıl başardığına şahit olacaksınız. Kiernan'ın yeni romanı,

Dublin’de gerçekleşen bir dizi cinayeti konu alır ve bu cinayetler geçmişte meydana gelen ikili cinayetle bağlantıdır. Seán Hennessey, her zaman masum olduğunu iddia etse de ailesini öldürmek suçundan aldığı hapis cezasını tamamlar ve dışarı çıkar. Hennessey’nin sorumlu tutulduğu cinayetlerin benzerleri işlenmeye başladığında gözler yine kendisine çevrilir. Başkomiser

Frankie Shearman, vakayı çözmeye çalışır ve büyük baskı altındadır. Bu tuhaf vaka gün geçtikçe daha da karmaşık ve tehlikeli bir hale gelir. Okuru oldukça şaşırtıcı bir son beklemektedir.

CONVICTION

Denise Mina’nın *Conviction* isimli eseri, İskoç yazarın bugüne kadar ki en iyi eserlerinden biri. Podcast olgusu zannediyorum yavaş yavaş polisiye yazarların cephaneliğine girmeye başladı. Mina’nın kahramanı, kaçmaya çalıştığı geçmişine doğru yolculuğa çıkar. Anna McDonald, birden fazla cinayeti konu alan bir gerçek suç podcastine kafayı takmıştır ancak kendi geçmişiyle ilgili bazı yıkıcı gerçekler gün

yüzüne çıkmaya başlar.

THE HOUSE ON HALF MOON STREET

Alex Reeve’in *The House on Half Moon Street* isimli romanı Viktorya dönemi Londra’sında geçen bir serinin ilk kitabıdır. Ana kahraman Leo, sevgili Maria’yı öldürmekle suçlanır ancak bu romanı benzersiz kılan, trans birey temasıdır. Leo aslında Charlotte olarak doğmuştur. Yazarın *The Anarchists’ Club* isimli diğer romanında bir kadın, anarşist bir sığınak evinde ölü bulunur ve suçlanan yine Leo karakteridir. Bu roman da tıpkı ilk roman gibi zekice yazılmış bir suç ve gizem romanı.

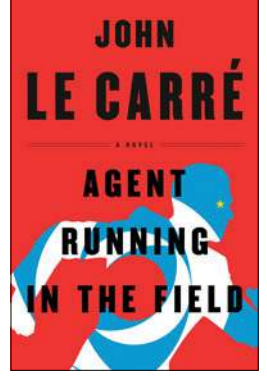
AGENT RUNNING IN THE FIELD

John Le Carré’nin son romanı *Agent Running in the Field*; eski ve gücünü yitirmekte olan bir istihbarat şefini konu alır. Bu istihbaratçı kovulmak yerine Londra’daki yıkık dökük bir istihbarat şubesinin başına geçmekle görevlendirilir. Bu, Mick Herron’ın beğenilen Slough House serisiyle benzerlikler taşıyor gibi görünebilir. Belki de le Carré, bir zamanlar ilham verdiği genç yazarın eserlerinden bir şekilde etkilenmiştir. Buradaki antikah-

ramanımız, bir ajan olarak sürdüreceği günlerin sınırlı olduğunun farkında olan, 50’lerindeki Nat karakteri. Nat’in kızıyla problemli bir ilişkisi var; insan hakları avukatı Prudence ile evliliği iyi gitmiyor. Nat, hiç hoşlanmadığı patronu tarafından yeni bir göreve atanır. Casusluk kariyerleri için mezarlık sayılan Haven’de göreve başlaması istenir. Nat’in yardımcısı, hırslı karakter Florence, Rusya departmanında adını duyurmak ister ve Nat bu durumdan rahatsız olur. İngiliz hükümeti için görev yapan Rus bir ilticacının kimliği ifşa olmak üzeredir. Nat’in badminton partnerlerinden biri olan araştırmacı Ed Shannon, patronunun belirsiz tarihini değiştirebilme şansı yakalar. Birçok köşede saldırıya uğrayan Nat, bu kaos ortamından kurtulup düzeni sağlayabilmek adına oldukça riskli bir strateji oluşturmaya başlar.

John le Carré son zamanlarda istihbarat çevrelerinden bazı eleştiriler aldı. Bu kişilere göre le Carré, onların görevlerine hazımsız bir bakış açısıyla yaklaşıyordu. Bu, ilginç bir eleştiri aslında çünkü le Carré, birçoğumuzun devlet kuruluşlarına karşı takındığı önyargılı modern tavrı temsil ediyor. Bazı eleştirmenlerin gündeme getirdiği daha meşru bir şikâyet, yazarın ABD’nin modern emperyalizmine yönelik içsel nefretinin son kitaplarının çoğunda kısa yoldan mevcut olmasıydı. Bu antipati şimdilerde Donald Trump’ın grotesk duruşuna yoğunlaşarak anlatıya daha net bir odak sağladı. Fakat le Carré’nin kendi memleketine daha yakın olan başka hedefleri var. Nat’in kızgın bir şekilde sarf ettiği şu cümle örneğin: “Ülke serbest düşüşe geçti. Kendisine hizmet etmem gereken cahil bir dışişleri bakanıyla karşı karşıyayım... Brexit’in kanlı deliliği.”

Le Carré’in sıkıntılı yeni kahramanı, yazarın alışlagelmiş becerisiyle geliştirilse de aldatici dünyasına karşı takındığı felsefi yaklaşımla çok daha ilginç bir karakter olan George Smiley’i özlememek elde değil. *Agent Running in the Field* inanılmaz derecede iyi bir roman. Yaşlanmak yazarın becerilerini etkilememiş ancak casusluk türüne dair alaycı ve sürreal bir yaklaşım arayacak olursak Mick Herron’un usta olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ancak bu gerçek, okurların le Carré’ye yaklaşımlarını değiştirmemeli.

* “Crime Fiction: A Reader’s Guide” Nordic Noir ve bu türdeki birçok kitabın yazarı.

ABD'DE 2019'UN EN İYİLERİ

Dünyada polisiye edebiyatı, sinemayı ve dizi sektörünü oldukça etkileyen ABD'de 2019, yine onlarca polisiye roman, dizi ve film üretimiyle geçti. 221B editörleri, sizin için ABD'deki yılın en iyi ve farklı polisiye romanlarını, dizi ve filmlerini incelemekle kalmadı, 2020'de merakla beklenen yapımlara da göz attı.

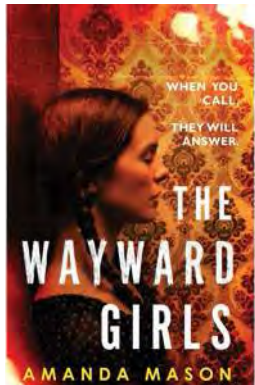
ROMANLAR **FINER THINGS, DAVID WHARTON**

Londra: 1963. Profesyonel bir dükkân hırsızının hayatı, genç bir sanat öğrencisiyle çakışır. Delia'nın korkunç bir hata için kefaret ödemesi gerekiyor; Tess, çaresizce kendisini bir sanatçı olduğuna ikna etmeye çalışıyor. Londra'nın diğer bölgelerinde, "Krays" grubu yükselişte ve bir çete savaşı yaklaşıyor.

Tess'in en yakınındaki eşcinsel arkadaşıyla ilişkisi beklenmedik bir şekilde karmaşıklıyor ve Delia, ihanet etmek istediği adama âşık oluyor. Sonunda iki kadın, ortak bir çözüm üretiyor: Delia'nın suça vedasını ve Tess'in büyük sanat eserini temsil edecek son ve büyük bir performansı.

THE WAYWARD GIRLS, AMANDA MASON

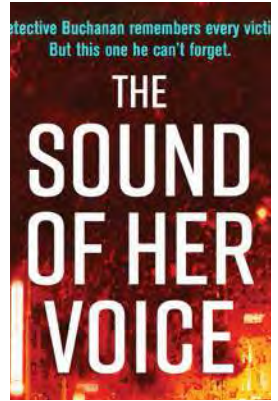
Sene 1976. Loo ve kız kardeşi Bee, sanatçı ebeveynleri ve vahşi kardeşleriyle birlikte, ıssız bir bölgedeki harap bir kulübede yaşamaktadır. Anneleri Cathy, çok daha basit bir hayata doğru kaçabilmeyi ummuştur. Fakat bunun yerine aile kendisini tecrit edilmiş ve komşuları tarafından dışlanmış hisseder. Boğucu bir yaz mevsiminin zirvesinde, evdeki açıklanamayan sesler ve olaylar aileyi rahatsız etmeye başlar, ta ki tüm bunlar ailenin hayatını ele geçi-

rene kadar. Şimdiki zamana döndüğümüzde, Lucy'nin çocukluğunda yaşadığı eve geri çağırıldığını görürüz. Bir grup yabancı, malum ev ve orada yaşamış insanlar hakkındaki gerçeği keşfetmeye çalışır. Fakat Lucy, yıllar önce gerçekleşen olaylarla yüzleşmeye hazır mıdır?

THE SOUND OF HER VOICE, NATHAN BLACKWELL

Dedektif Buchanan, bütün kurbanları hatırlar. Fakat bu, asla unutamayacağı türden bir vaka. Yeni Zelanda'nın el değmemiş sahillerinden birinde, bir kadın cesedi bulunur; ölümünün üzerinden on yıldan fazla süre geçmiştir. Auckland Polis Teşkilatı'na mensup Dedektif Matt Buchanan bunun, 12 sene önce araştırdığı çözilememiş bir vakanın tüm özelliklerini taşıdığından emindir: Samanta Coates, 12 sene önce evden çıkmış ve bir daha geri dönmemiştir. Vaka dosyasını tekrar açan Dedektif Buchanan, korkunç suçlar arasında birtakım bağlantılar bulmaya başlar ve bu da onu toplumun en karanlık köşelerine ve geçmişindeki en büyük takıntıya iter.

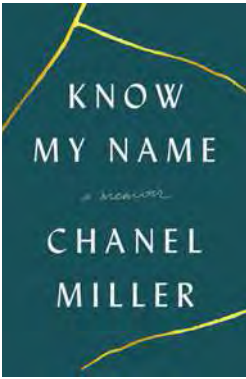
YOUR HOUSE WILL PAY, STEPH CHA

Polisin siyah bir genci vurmasının ardından Los Angeles, 1990'ların başında hissedildiği kadar gergindir. Fakat Grace Park ve Shawn Matthews'un kendi sorunları vardır. Grace, Koreli göçmen ebeveynleriyle birlikte Vadi'de yaşa-

makta ve aileye ait eczanede uzun saatler çalışmaktadır; korunaklı bir hayatı vardır ve çoğu şeyden büyük ölçüde habersizdir. Grace, kız kardeşinin anlaşılamayan nedenlerden ötürü iki senedir anneleriyle konuşmamasından endişe duymaktadır. Shawn, yıllar önce ailesini paramparça eden bir şiddet eyleminin ardından politik protesto çevrelerinde bulunmuştur. Tek istediği, Palmdale'deki sessiz hayatının tadını çıkarmak ve yalnız kalmaktır. Fakat LA, başka bir şoke edici suçla çalkalandığında Park ve Matthews aileleri kendi geçmişleriyle yüzleşmek zorunda kalır.

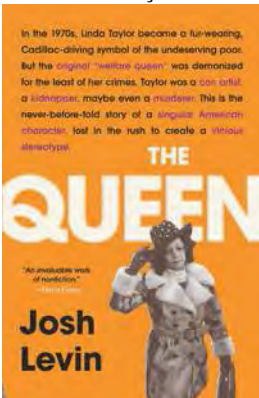
KNOW MY NAME, CHANEL MILLER

Bir mektupla milyonlarca insanı sersemlettiğinde, dünya onu Emily Doe olarak tanıdı. Brock Turner, Stanford Üniversitesi'nin kampüsünde Emily'i taciz ettiği için sadece altı ay hapis cezası almıştı. Kurbanın beyanı BuzzFeed'e gönderildi ve dört gün içinde 11 milyon insan tarafından okundu. Neredeyse bütün dillere çevrildi ve Kongre'de de okundu. Bu olay Kaliforniya kanunlarında değişiklik yapılmasını sağladı ve milyonlarca kurbanı,

sessiz kalmamaları için ilham oldu. *Know My Name*, cinsel saldırılara bakış açımızı değiştirecek ve inançlarımızı yerle bir edecek ustalıklı yazılmış bir roman.

THE QUEEN: THE FORGOTTEN LIFE BEHIND AN AMERICAN MYTH, JOSH LEVIN

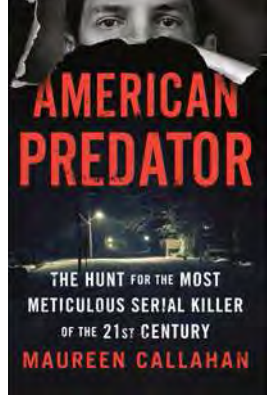

1974'te Chicago'nun güney yakasında Linda Taylor, çalınan kürkler ve takılar hakkında yalan söyleyerek sahte bir hırsızlık ihbarında bulunur. Araştırmalarda bulunan dedektif çok geçmeden Taylor'ın dolandırıcı olduğunu keşfeder ve bu daha başlangıçtır. Taylor aynı zamanda insanları kaçıran bir kadındır ve muhtemelen cinayetler de işlemiştir. Elim bir hastalıkla boğuşan bir öğretmen, travmayla uğraşan bir denizci ve umutsuzca dost edinmeye çalışan yaşlı bir kadın... Üçü de Taylor hayatlarına girdikten sonra ölü bulunur. Ancak hikâyesini anlatan gazeteciler, polis ve cumhurbaşkanı adayı Ronald Reagan da dahil hiç kim-

se, Taylor'ın hırsızlıklarından başka hiçbir şeyi umursamıyor gibidir.

AMERICAN PREDATOR, MAUREEN CALLAHAN

Ted Bundy, John Wayne Gacy, Jeffrey Dahmer... Bu vahşi seri katillerin isimleri, tüm haberlerde ve halkın bilincinde yer etmiş durumda. Ancak çoğu insan, modern tarihin en iddialı ve dehşet verici seri katillerinden biri olan Israel Keyes'i hiç duymamıştır. Bir savcı tarafından "saf kötülük gücü" olarak nitelendirilen Keyes, ABD'nin her tarafına saldıran bir avcıydı. Ülke genelinde uzak yerlere "ölüm kitleri" (nakit, silah ve vücut parçalama araçları) gömmüştü. Gazeteci Maureen Callahan, 2012'de Israel Keyes'i ilk kez duyduğunda, böylesine bir katilin 10 yıldan fazla süre boyunca polisin elinden kaçabilmesi karşısında şaşkınlığa uğrar. Bunun sonucunda da Keyes'in nasıl yakalandığının arkasındaki gerçek hikâyeyi ortaya çıkarmak ve Keyes gibi bir katilin varlığının ne demek olduğunu anlamaya çalışmak için geniş çaplı bir projeye girer.

DİZİLER CARNIVAL ROW

Cara Delevingne ve Orlando Bloom'un başrollerinde yer aldığı *Carnival Row*, Ağustos 2019'da Amazon Prime'da yayınlandı. "Neo-Noir Fantastik" bir yapım olarak adlandırılan dizinin yaratıcıları René Echevarria (*Dark Angel* ve *Castle*) ve Travis Beacham. Dizinin ilk sezonu henüz yayınlanmadan Amazon, ikinci sezon onayını da verdiğini duyurdu. *Carnival Row*, savaş nedeniyle anavatanlarını terk edip şehre gelen mistik yaratıklarla şehir sakinleri arasındaki gerilimi anlatırken bir dizi cinayetin soruşturma sürecini de izleyicilerle paylaşıyor.

EVIL

The Good Wife'in senaristleri ve yaratıcıları, Michelle King ve Robert King tarafından yaratılan dizi, 2019'un Eylül ayında Amerikan CBS kanalında yayınlandı. Papaz adayı David Acosta, adli psikolog

Kristen Bouchard'dan ve Ben isimli bir marangozdan yardım ister. Acosta'nın yardım istemesinin sebebi, kiliseye rapor edilen birtakım doğaüstü olaylara ışık tutabilmek ve bu olaylar için bilimsel açıklamalar bulabilmektir. Oldukça şüpheli bir bilim insanı olan Kristen Bouchard, meselenin köküne inebilmek için papaz adayının teklifini kabul eder.

PERPETUAL GRACE, LTD

Patriot dizisinin senaristlerinden olan Steve Conrad'ın senaristliğini üstlendiği neo-noir türündeki suç ve gerilim dizisi, Haziran 2019'da Amerikan Epix kanalında yayınlandı. Dizinin oyuncu kadrosunda Ben Kingsley, Jimmi Simpson ve Luis Guzmán gibi ünlü isimleri görmek mümkün. Genç bir dolandırıcı olan James, Papaz Byron Brown'u dolandırmaya çalışır ancak çok geçmeden papazın görüldüğünden çok daha tehlikeli bir adam olduğu anlaşılır.

I AM THE NIGHT

Chris Pine ve India Eisley'nin başrollerinde olduğu dizi, 2019'un Ocak ayında TNT kanalında yayınlandı. 1960'ların başında geçen dizi, Afrikalı-Amerikalı bir genç kızı ve gözden düşmüş bir gazeteciyi konu eder. Biyolojik annesi tarafından evlatlık verilen Fauna Hodel, yıllar sonra geçmişinin gizemlerini aydınlatmak ve gerçek ailesini bulabilmek amacıyla yola koyulur. Gazeteci Jay Singletary ile yolları kesişir ve ikili

kendilerini başka bir gizemin içinde bulur. Bu yolculuk sırasında takip ettiği izler, Hodel'i ünlü Black Dahlia katliamında parmağı olan bir jinekoloğa yönlendirir. Dizi, Türkiye'de BluTV'de yayınlanıyor.

DEVAM EDEN DİZİLERİN YENİ SEZONLARI

2019, Amerikan suç dizileri sözkonusu olduğunda yeni yapımlardan ziyade devam eden dizilerin yeni sezonları açısından oldukça verimli bir seneydi. Lianne Moriarty'nin aynı isimli romanından uyarlanan dizi *Big Little Lies*'in ikinci sezonu, kadrosuna ünlü oyuncu Meryl Streep'i de katarak haziran ayında yayınlandı. İlk sezonu ve ikinci sezonu arasındaki uçurumla adından sıkça söz ettiren *True Detective*'in üçüncü

sezonu da ocak ayında izleyicilerle buluştu. Mahershala Ali'nin mükemmel performansı ile taçlanan dizi, izleyicilerden büyük beğeni topladı. Bugün sıklıkla kullanılan seri katil teriminin mimarlarını yani FBI bünyesindeki profillem uzmanları Ajan Ford ve Ajan Tench'i David Fincher'in gözünden takip eden dizi *Mindhunter*'in ikinci sezonu yayınlandı. Viola Davis'in muhteşem performansı ile 2014 senesinden bu yana takip ettiğimiz *How to Get Away with Murder*'in altıncı ve son sezonu eylül ayında izleyicilerle buluştu. Tuhaf kitapçı Joe Goldberg'ün cinayete varan takıntılarını izlediğimiz *You*'nun ikinci sezonu da aralık ayında izleyicilerin karşısına geçecek.

FİLMLER KNIVES OUT

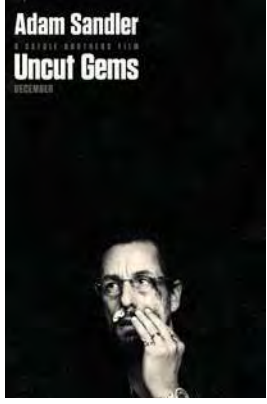
The Brothers Bloom'un yönetmenliğini yapan Rian Johnson'ın yapımcılığını ve yönetmenliğini üstlendiği kara komedi ve gerilim türündeki filmin ilk gösterimi Eylül 2019'da Toronto Film Festivali'nde gerçekleştirildi. Zengin polisiye yazarı Harlan Thrombey, 85. yaş günü anısına epey uzak ilişkilere sahip olduğu ailesini malikânesine davet eder. Harlan'ın amacı, işlevsiz aile bireylerini tekrar bir araya getirmektir. Ne var ki yaş gününün ertesi günü Harlan, aile bireyleri tarafından ölü bulunur. Tecrübeli dedektif Benoit Blanc ve polis ekipleri cinayeti araştırmak için eve intikal eder. Çok geçmeden tüm aile bireyleri cinayet soruşturmasında birer şüpheli haline gelir.

MOTHERLESS BROOKLYN

Ünlü oyuncu Edward Norton'ın yapımcılığını ve yönetmenliğini üstlendiği film, Jonathan Lethem'in aynı adlı romanından uyarlanan bir neo-noir suç filmi. Warner Bros yapımı olan ve 1957'de New York'ta geçen filmin oyuncular arasında Norton'ın yanında Bruce Willis, Gugu Mbatha-Raw, Bobby Cannavale, Cherry Jones, Alec Baldwin ve Willem Dafoe gibi ünlü oyuncular da mevcut. Yalnız bir özel dedektif olan Lionel Essrog, akıl hocası Frank Minna'nın cinayetini aydınlatmaya çalışır.

UNCUT GEMS

Amerikalı bağımsız film yapımcısı kardeşler, Josh ve Benny Safdie'nin yönetmenliğini yaptığı film, kara komedi türünde bir suç filmi. İlk gösterimi Ağustos 2019'da Telluride Film Festivali'nde gerçekleştirilen filmin oyuncularında Adam Sandler, Kevin Garnett, Idina Menzel, Lakeith Stanfield ve Julia Fox gibi ünlü isimler yer alıyor. New Yorklu karizmatik bir mücevherci olan Howard Ratner, büyük meblağların sözkonusu olduğu bir bahis oynar ve hayatının hayal kırıklığına uğruyor. Ratner, çok geç olmadan borçlarını ödemenin bir yolunu bulmak zorundadır.

THE HIGHWAYMEN

Yönetmenliğini John Lee Hancock'un, senaristliğini de John Fusco'nun üstlendiği bu dönem filmi, 2019'un Mart ayında Netflix'te yayınlandı. Kevin Costner, Woody Guthrie, Kathy Bates ve John Carroll Lynch gibi ünlü oyuncuların yer aldığı film, 2005'ten beri gelişim aşamasındaydı aslında. 2018'de Netflix filmin haklarını aldığını duyurdu ve proje böylece hız kazandı. 1930'larda geçen film,

kötü şöhretli suçlular Bonnie ve Clyde'ı izleyip yakalamaya çalışan iki efsanevi dedektifin gerçek hikâyesini anlatır.

JOHN WICK 3 - PARABELLUM

Summit Entertainment'ın sahibi olduğu, aksiyon ve gerilim türündeki John Wick serisinin üçüncü filmi Mayıs 2019'da beyazperdede gösterime girdi. Tüm serinin başrol oyuncusu Keanu Reeves, evlendiği için emekliye ayrılan bir tetikçiyi canlandırır. Wick, ölen karısından hediye olarak kendisine bırakılan köpeğinin öldürülmesinin ardından köpeğinin

intikamını almak için yola çıkar. Serinin üçüncü filminde, John Wick'in başına 14 milyon dolarlık bir ödül konmuştur ve dünyanın bütün tetikçileri Wick'in peşindedir. Wick serisinin dördüncü filminin 2021'de vizyona girmesi bekleniyor.

THE IRISHMAN

Ünlü yönetmen Martin Scorsese'nin yönetmenliğini ve yapımcılığını üstlendiği epik suç filmi, 2019'un en merakla beklenen filmlerinden biri. Steven Zaillian'ın *I Heard You Paint Houses* isimli romanından uyarılma filmin oyuncu kadrosunda Robert De Niro, Al Pacino, Joe Pesci gibi efsanevi aktörler yer alıyor. De Niro, daha önce farklı projelerde ayrı ayrı Al Pacino ve Joe Pesci ile birlikte yer aldı ancak izleyiciler bu üçlüyü ilk defa bir arada izleme fırsatını elde edecek. De Niro'nun canlandırdığı karakter Frank Sheeran, "The Irishman" lakabıyla bilinen bir kiralık katil. Al Pacino ise filmde cesedi hâlâ bulunamamış olan ünlü Amerikalı sendikacı Jimmy Hoffa'yı canlandırıyor. *The Irishman*'in, Scorsese'nin yönetmenliği ve üç usta aktörün oynuluğuyla efsanevi filmler arasında yerini alacağı aşikâr.

2020'DE BEKLEDİKLERİMİZ

2018'de yayınlanan ve 19. yüzyıl New York'un-da kol gezen bir seri katil ile birlikte Kriminal Psikolog Dr. Laszlo Kreizler'in hikâyesini konu alan *The Alienist*'in devamı niteliğindeki *The Angel of Darkness*'in 2020'de izleyicilerle buluşması bekleniyor. 2005'ten bu yana takip ettiğimiz *Criminal Minds*'in 15. ve son sezonu da 2020'de yayınlanacak yapımlar arasında. 2020'de izlemeyi beklediğimiz yeni yapımlar da sözkonusu. Erkek arkadaşının ortadan kaybolmasından, çalıştığı şirketi sorumlu tutan bir bilgisayar mühendisinin hikâyesini konu alacak *Devs*, bir mini seri olarak karşımıza çıkacak. Lise son sınıf öğrencisi ve "cheerleader" Brianna Bradley'nin intikam hikâyesini konu alacak dizi *Dare Me*'nin 2019'un son günlerinde ya da 2020'nin başlarında yayınlanması bekleniyor.

2020'de vizyona girmesi merakla beklenen polisiye filmler de var. Ailesinin ölümüne yol açan uçak kazasını planlayanlardan intikam almak için yola çıkan bir kadının hikâyesini anlatan İngiliz-Amerikan ortak yapımı *The Rhythm Section* bunlardan biri. New York'ta yalnız yaşayan agorafobik bir kadının, komşularını gözetlerken şahit olduğu vahşi suçu konu alan *The Woman in the Window* da 2020'de beyazperdede göreceğimiz yapımlardan.

FRANSA'DA 2019'UN POLİSİYE ROMANLARI, DİZİLERİ VE FİLMLERİ

POLİSİYE ROMANLAR QUI A TUÉ HEIDI?

Prix Nouvelles Voix du Polar ödülü 2017'den beri Fransa'da bir yerli bir de yabancı romana veriliyor. Ödül alacak romanları kitapçılar ve okurlar seçiyor. Marc Voltenauer'nin ikinci romanı *Qui a tué Heidi?* (Heidi'yi Kim Öldürdü?), ödülü bu yıl yerli roman dalında aldı. Marc Voltenauer 1973'te Cenevre'de doğmuş bir Protestan papazı. Bir bankanın insan kaynakları departmanında ve bir farmasetik firmasında çalışır. Bir yıllık izin kullandığı sırada yazdığı *Murevan Ejderhası*, Dedektif Andreas Auer maceralarının ilk romanıdır ve İsviçre'de çok satan olup Cenevre Kitap Fuarı'nda Le Prix SPG ödülünü almıştır. *Heidi'yi Kim Öldürdü?* İsviçre'nin güneybatısında, Gyron adlı bir şirin köyde, hayatını inek çanlarının arasında geçiren insanların hayatından bir kesit sunar. İneklerden biri bir gün kaybolur. Başta köylülerden birinin dikkatsizliğinden kaynaklandığı düşünülse de köyün kadınlarının da kaybolmaya başlamasıyla kuşkular artar. Heidi boğazı kesilmiş bir şekilde bulunur. Rus bir tetikçi, köydeki lüks bir kulübeyi işgal eder. Dedektif Andreas Auer gelir ve soruşturmayı başlatır.

GEÇENİN KARANLIĞINDA

Yabancı roman kategorisinde ödüle layık görülen eser ise Wendy Walker'ın Fransa'da 2018'de yayımlanan ikinci romanı *Gecenin Karanlığında* (Emma dans la nuit) oldu. Yazarın, *Her Şey Unutulmadı* (Tout n'est pas perdu) adlı kahramanların psikolojik boyutuna önem veren ilk romanı da Fransız okurlar tarafından beğenilmişti. Aile hukuku, bankacılık ve ticaret hukuku alanlarında uzmanlıklara sahip eski bir avukat olan Wendy Walker, yazma çalışmalarına *St Martin's Press* için yazdığı iki kadın temasına odaklanan romanla başlar. Daha sonra *Chicken Soup for the Soul* adlı seride ya-

zar. *Her Şey Unutulmadı*, çabucak *Gone Girl*'ün yönetmeni David Fincher'in ilgisini çeker ve şu anda sinemaya uyarlanma aşamasındadır. Walker, insan psikolojisiyle ve hafıza üzerine yapılan bilimsel çalışmalarla çok ilgilidir. *Gecenin Karanlığında*, 15 ve 17 yaşındaki Emma ve Cassandra adlı iki kardeşin kaybolmasını konu alır. Romanda kaçış, kaçırılma, cinayet, kısacası her şey düşünülmüştür. Üç yıl sonra Cassandra geri gelir ve neler olduğunu anlatır: Emma'nın kaçışı, Cassandra'nın onu takip edişi, tanımadıkları bir çiftle karşılaşmaları, bir yol, bir gemi, hapishaneye çevrilmiş bir ada ve kendisinin oradan firarı... FBI Psikiyatristi Abby Winter, Cassandra'nın anlattıklarını dinlerken kuşku duymaya başlar. Aile ilişkilerinin ayrıntıları bir bir dökülürken psikiyatrist anlatıdaki boşlukları tek tek keşfetmeye çalışır.

UN(E)SECTE

Fransa'da bu yılın ilgi çeken bir başka romanı Maxime Chattam'ın *Un(e)secte* (Bir Tarikat) adlı romanı oldu. Roman şu soruyu sorar: Ya bütün böcekler birdenbire kendi aralarında konuşmaya başlarsa nasıl bir dünyada yaşamaya başlardık? Böyle bir dünyada ne kadar yaşayabilirdik? Los Angeles dağlarının ve New York sokaklarının dekorunda geçen roman, inanılmaz bir cinayeti ve genç bir kadının açıklanamayan kayboluşunu konu alır. Dedektif Atticus Gore ve Özel Ajan Kat Kordell olayları araştırmaya başladıklarında korkunç bir gerçeğe yüzleşirler. Los Angeles'ta katil, kurbanlarını birkaç saat içinde iskelet haline getirmektedir. Bu esnada New York'ta birisi genç insanları kaçırmakta ve onlara cehennem azabı yaşatmaktadır. Atticus Gore ve Kat Kordell'in çok az zamanı vardır.

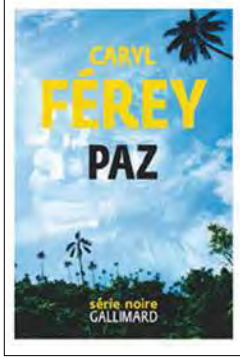

SI LOIN DE MON RIVAGE

Cédric Charles Antoine'nın yazdığı *Benim Kıyımından Çok Uzakta* (Si loin de mon rivage) adlı romanda Elma, yıllarca inandığı gibi anne ve babasının bir araba kazasında ölmediğini öğrenir. Büyükbabasının kendisine hep mesafeli olmasının nedeninin bu olduğunu anlar. Büyük bir şok yaşar fakat çökmek yerine bu durumu araştırmaya karar verir. Riga'nın Ruhnu adasında hayatını tepetaklak edecek bir karşılaşma yaşar. Bir kadın, aile trajedisinin tüm dinamiklerini altüst edecektir.

PAZ

Caryl Férey tarafından yazılan *Paz* adlı romanda, Devrimci Silahlı Güçleriyle büyük uyuşturucu çetelerinin Kolombiya'da

çok uzun zamandan sonra silah bırakarak barış yapmasını konu alır. İç savaş, arkasında birçok masum ölü ve kayıp bırakacaktır. İşbilir politikacı Saul Bagader ve Bogota'nın polis şefi, daha önce öldürülmüş Violencia'nın bedeninin ülkenin dört bir yanında bulunduğunu hatırlarlar. Bir an önce barışın gerçekleşmesi ve Violencia'nın katillerinin bulunması için aile geçmişlerine bakmak zorundadırlar.

LES REFUGES

Jérôme Loubry tarafından yazılan ve En İyi Fransızca Roman dalında Cognac 2019 Ödülü'nü de alan *Les Refuges* (Sığınaklar) adlı roman Fransa'nın Normandiya bölgesinde geçer. Sandrine'in, çok küçük bir adada yaşayan büyükannesinin evinin boşaltılması gerekmektedir. Adaya gittiğinde buradaki küçük topluluğun otarsi şeklinde yaşadığını görür. Hepsini büyükannesinin tatlı bir insan olduğundan bahseder ama Sandrine'in kafasındaki imaj böyle değildir. Ayrıca adada garip bir hava vardır. Sandrine adadakilerin bir şeyler sakladığını hisseder. Bir şeyden veya birinden korkmaktadırlar. O zaman neden hiçbiri adayı terk etmez diye merak eder. 1949'da orada kamp yapmış çocukların akıbetine dair kuşku durumu da öğrenince büyükannesinin gerçekten kim olduğunu araştırmaya başlar. Birkaç gün sonra Sandrine kendini başkasına ait kıyafetler içinde bulur.

VASTE COMME LA NUIT

Vaste comme la nuit (Gece Kadar Geniş) adlı romanda Elena Piacentini şaibeli bir dizi olayın araştırıldığı bir anlatı yaratmış. Eski grup şefi Lazaret kendisine anlaşılması güç bir mektup verince Başkomiser Mathilde Sénéchal kendisini Dieppe'den biraz uzakta, çocukluğunun geçtiği kasabada bulur. 24 Temmuz 1987'de yani Mathilde henüz 9 yaşındayken bir bisiklet kazası geçirir. Kaza, kafasında bir iz bırakır ama tam olarak neler olduğunu ve sonuçlarını hatırlamamaktadır.

LELOUP DES CORDELIERS

Henri Loevenbruck, *Le Loup des Cordeliers* adlı romanında 1789 Mayıs'ında Paris'te başkaldırı ve devrim havasını anlatır. Gabriel Joly adındaki hırslı taşra çocuğu, başkente gelir ve orada zamanının en tanınmış gazetecisi ve o karışık dönemin gizemli olaylarını aydınlatan soruşturmacısı olur. İlk işi Le Loup des Cordeliers adındaki, kendini adalet uygulayıcısı sanan garip adamın peşine düşmektir. Adam bir kurtla dolaşarak geceleri Paris sokaklarında karşılaştığı kadınları korumak için kanlı suçlar işlemektedir. Gabriel Joly'in araştırmaları Danton, Desmoulins, Mirabeau, Robespierre gibi Fransız Devrimi'nin büyük aktörlerinin de geçtiği yollarda sürer. Kitap boyunca tarihin bu büyük aksiyon adamlarının amaçlarını, karakterlerini ve gizli planlarını keşfederiz. Fransız İhtilali'nin yıldönümü olan 14 Temmuz'da bir adam Bastille'den kaçır. Fransız İhtilali'nin bu ilk günlerinde Gabriel Joly bir yandan le Loup des Cordeliers'nin kimliğini araştırırken diğer taraftan da Fransız İhtilali'nin en büyük komplolarını çözmeye çalışacaktır.

LUCA

Franck Thilliez'in *Luca* adlı romanında her şey Paris bölgesindeki bir otel odasında baş-

lar. Bir kadın, karnını çocukları olmayan bir çift kiralamak üzeredir. Bu kadın birden kaybolur. Bir yıl sonra bir ormanda bir cesede rastlanır. Cesedin bileğindeki dövmede 17:02 yazar. Bir süre sonra bir adam, Paris Polis Merkezi'nin önünde tam saat 17:02'de ölü bulunur. Aynı zamanda Başkomiser Sharko ve karısı Lucie internete sıkı sıkıya bağlanmış dünyamıza dair gizemli bir mektup alırlar. Okurlar bu romanda Sharko ve karısı Lucie ile Teğmen Bellanger'i de bulmaktan mutlu olacaklar.

POLİSİYE DİZİLER ETKİ OYUNU

Fransa'da 2019'da yayınlanmış ya da çekimi bitirilmiş (2020'de yayınlanacak) polisiye dizilere baktığımızda, en başta karşımıza *Jeux d'influence* (Etki Oyunu) (6x60 dakika) geliyor. La Rochelle'de yapılan TV kurgu festivalinde en iyi mini dizi ödülünü alan dizi, büyük bir kimyasal tarım şirketinin pazarlama müdürünün Seine Nehri'nde boğulmuş olarak bulunmasıyla başlar. Bir milletvekili ve asistanı, zehirli bir böcek ilacının yasaklanması için mücadele etmektedir. Bir çiftçi, çokuluslu bir şirkete karşı şikâyetle bulunarak onların yaklaşan kötü bir hastalığın sorumlusu olduklarını söyler. *Etki Oyunu* farklı kaderlere sahip insanların lobi faaliyetlerini nasıl gerçekleştirdiğini konu alır. Zehirli ilaçların kullanımı, siyasi kararlar ve polis soruşturmalarının yer aldığı dizide bazı karakterler sevimsiz ve serttir.

SARAH İÇİN

TF1 kanalında yayınlanan *Pour Sarah* (Sarah İçin) (6x52 dakika) adlı polisiye dizi, Quebeq dizisinden uyarlamadır. Bir trafik kazası sonucu evli bir çift, ergen çocuklarına dair gizleri keşfederler. Sarah ve Cédric 18 yaşlarındadır ve çocukluk arkadaşlarıdır. Bu kazanın ertesinde yaşamla ölüm arasında mücadele verirler. Olayı soruşturan dedektif, kendi kızının da kazadan birkaç saat önce onlarla olduğunu keşfeder ve gerçeği aramaya başlar.

LE BAZAR DE LA CHARITÉ

TF1'in yeni dizilerinden diğeri de *Le Bazar de la charité* (8x52 dakika). 4 Mayıs 1897'de, toplumun yoksul kesiminin alım gücüne uygun fiyatları olan Le Bazar de la Charité adlı bir mağazada yangın çıkar ve her şey bir anda yanar. Bu trajik olay karşısında hayatları en çok etkilenen üç kadın üzerinden 19. yüzyılın Fransa'sını anlatan dizi, dekorlar ve kostümler açısından başarılı görünüyor. Etrika ve ilişkiler başrolde.

TUZAĞA DÜŞMEK

Prise au Piège (Tuzağa Düşmek) M6 kanalında bu sene yayınlanan yeni polisiye dizilerden. *Derrière les barreaux* (Parmaklıklar Arkasında) adlı İspanyol dizisinden uyarlanan bu dizi daha çok *Orange Is The New Black* çizgisinde. Genç bir kadın olan Anna Rivière işlemediği bir cinayetten tutuklanır. Herkes onu suçlamaktadır. Gözaltına alınan Anna çok ağır bir ceza alma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Şiddetin ve suçun ortasında, kendi varoluşuna tamamen zıt bir dünyada yaşamak durumunda kalan ve kolay bir av gibi görünen Anna, hayatta kalabilmek için tüm kuralları tepetaklak etmek zorundadır...

UNE ÎLE

ARTE kanalı *Une Île* (Bir Ada) (6x52 dakika) adlı dizide başrolü Laetitia Casta'ya vererek bu yıla damgasını vurdu. Noée Abita ve Sergi López'nin Casta'nın yanında başrolü paylaştığı dizi fantastik, polisiye ve korku türünde. Balık kıtlığı, adayı vurmuştur ve üst üste tuhaf ölümler gerçekleşir. Laetitia Casta'nın canlandığı karakter oldukça gizemlidir. İçgüdülerine göre davranan bu hayvansı kadın, aslında kötü biri değildir. Adada yaşayan diğer bir kadının hayatını değiştirecektir.

Un homme ordinaire

UN HOMME ORDINAIRE

Un homme ordinaire (Sıradan Bir Adam) (4x52 dakika), M6 kanalında 2020'de yayınlanacak mini dizi, gerçeğin kurgudan daha güçlü olduğunu bir kez daha gösteriyor. Dupont de Lignonès ailesi Nantes'da yaşayan dört çocuklu bir ailedir. Herkes gibi normal bir hayatları vardır. Komşular bir süre sonra bu aileden hiç haber alamamaları ve evlerinde de yaşam belirtisi görmemeleri üzerine polise haber verirler. Polis evlerine girdiğinde evin boşaltılmış, aileninse taşınmış olduğuna kanaat getirir. Evde hiçbir anormallik görünmemektedir. Anne bir okulda öğretmendir. Okula gelen bir mektupta eşinin işi gereği Avustralya'ya taşınması gerektiğinden ailecek oraya gittiklerini yazar. Fakat okul yönetiminin mektubun kadın tarafından yazıldığına dair kuşkusu vardır. Dizi bir kadının ve 4 çocuğunun evlerinin bahçesinde ölü bulunmasıyla başlar. Baba ortada yoktur. Bir sosyal ağ uzmanı olan Anne-Rose olayı araştırmaya başlar ve Xavier Dupont de Lignonès vakasına dair gerçekleri bir bir ortaya çıkarır.

ILS ÉTAIENT DIX

M6 kanalındaki gösterimine 2020'de başlanacak *Ils étaient dix* (On Kişiydiler) (6x52 dakika) Guadeloupe'da çekiliyor. Bu polisiye dizi, Agatha Christie'nin *10 Küçük Zenci* romanından etkilenmiştir. Karayipler'de cennet gibi bir adada bulunan lüks bir otelde beş kadın ve beş erkek

gizemli biriyle tanışır. Hepsinin ortak bir özelliği vardır; geçmişte bir cinayet işlemek. Cep telefonlarından, internetten, her şeyden kopuk oldukları bu adada kâbusu yaşayacaklar ve en sonunda herkes yaşamını yitirecektir. Ama kim kimi öldürmüştür?

LA GARÇONNE

France 2 kanalının *La Garçonne* (4x52 dakika) adlı dizisi de 2020'de yayınlanacaklardan. 1920'li yıllarda Paris'te, bir yakınının devletin ajanları tarafından öldürülmesine tanık olmuş Louise Kerlac adında biri, daha da kötüsünü yaşamamak için ortalıktan kaybolmak zorunda kalır. Yeni bir hayat kurabilmek için kılık değiştirerek savaşın mahvettiği ikiz kardeşinin kılığına girer. Montparnasse'daki resamlara modellik yapanlar tek tek kaybolmaktadır. Bu durumu araştırmak için gece hayatına giren Kerlac, ikiz kardeşinin gölgesiyle karşılaşacaktır. Başına buyruk gazeteci Roman Ketoff'a çifte kimliğini tehlikeye atmadan yaklaşılabilecek midir?

POLİSİYE FİMLER

GÖÇ MEVSİMİ

2019'da Fransa'da gösterime giren filmlere gelince... 2019'un Nisan ayında gösterime giren *Les Oiseaux De Passage* (Göç Mevsimi) adlı film Kolombiya, Danimarka, Meksika ve Fransa ortak yapımı. Ciro Guerra ve Cristine Gallego tarafından yönetilen filmde José Acosta, Carmiña Martínez başrolde. Kolombiya'da 1970'li yıllarda Wayuu yerlisi bir aile kendini Amerika gençliğine marihuana satarken bulur. Bu iş iyice popülerleşmektedir. İnsanın doymazlığı, ailelerin onurundan çok daha önde gelmeye başlayınca farklı safların katıldığı iç savaş başlar ve hayatlarını yaşanmaz kılar. Kültürleri, atalarından gelen gelenekleri tehlikeye girerken uyuşturucu kartelleri de tek tek doğmaktadır.

SUÇ MAHALLİ

Roubaix, Une Lumière (Suç Mahalli) 2019'un ağır toplarındandı. 2002'de gerçekleşmiş bir cinayetten yola çıkan film, ünlü yönetmen Arnaud Desplechin'in 12. uzun metrajıdır. Dram öğelerini polisiyeyle karıştıran yönetmen, fetiş aktörleri Paul Dédalus ve Ismaël Vuillard ile çalışmış. Sara

Ils étaient dix

Forestier ve Léa Seydoux ise cinayetle etkilenmiş iki kadını canlandırıyor. Meraklıları için belirtelim, Antoine Reinartz bu filmde Cotterelle adlı bir polis memuru. Roubaix'de, Başkomiser Daoud ve yeni mezun bölge polisi Louis bir yılbaşı akşamı kendi evinde ölü bulunan yaşlı bir kadına dair vakayı araştırmaları için görevlendirilirler. Kadının komşuları, uyuşturucu müptelaları, alkolik ve sevgili olan Sara Forestier ve Léa Seydoux tarafından canlandırılan Claude ve Marie tutuklanır.

A LAND IMAGINED

Singapur, Fransa ve Hollanda ortak yapımı *A Land Imagined* (Les Étendues Imaginaires), yönetmenliğini Singapurlu Yeo Siew Hua'nın yaptığı, başrollerini Peter Yu, Liu Xiaoyi ve Yue Guo'nun paylaştığı, David Lynch tarzı yıpratıcı filmler kategorisine giren bir polisiye. Polis Dedektifi Lok, işçilerin sömürüldüğü bir şantiye ile bir internet kafe arasında bir soruşturma yürütecektir. Singapur her sene komşu ülkelerden getirdiği kumla denizi doldurarak topraklarını genişletmektedir. Bu işi ucuz işgücüyle gerçekleştirmektedir. Diğer işçilerin şantiyeye ulaşımıyla ilgilenen Çinli bir işçi olan Wang birdenbire kaybolur. Günlerce süren aramaların sonucu, Lok'u geceleri açık olan gizemli bir internet kafeye çıkarır.

UN BEAU VOYOU

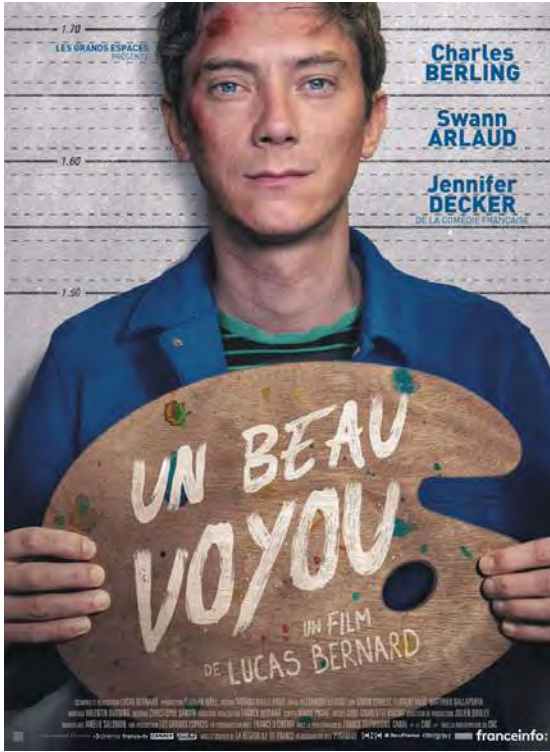
Un Beau Voyou (Yakışıklı Bir Serseri) adındaki polisiye komedi de Lucas Bernard'dan. Charles Berling, Swann Arlaud ve Jennifer Decker'in başrolünü oynadığı film, sakın bir şekilde emekliliğini bekleyen Komiser Beffrois'nun bir tablonun çalınmasıyla soruşturmayı ele almasını konu alır.

LADY WINSLEY'İ KİM ÖLDÜRDÜ?

Türkiye, Fransa ve Belçika ortak yapımı *Lady Winsley'i Kim Öldürdü?* (Qui A Tué Lady Winsley?) Hiner Saleem'in yönettiği polisiye komedinin başrollerinde Mehmet Kurtuluş, Ezgi Mola ve Şenay Gürler gibi Türk oyuncular var. Filmin büyük bölümü Türkiye'de çekildi. Amerikalı bir roman yazarı Lady Winsley, Türkiye'de küçük bir adada öldürülür. Ünlü dedektif Fergan soruşturmayı yönetip katilleri bulmak için İstanbul'a gelir. Fakat bu küçük adada aile sırları, tabular, soğuk aile ilişkileri, gelenekler ve geniş bir etnik çeşitlilikle karşılaşır.

HAIN

Pierfrancesco Favino, Maria Candido ve Luigi Lo Cascio'nun başrollerini oynadığı, Marco Bellocchio'nun yönettiği Fransa yapımı film *Le Traître* (Hain) adlı film, 1980'lerde Sicilya mafyasının

aktif olduğu dönemlerde geçer. Cosa Nostra üyesi olan Tommaso Buscetta saklanmak için Brezilya'ya kaçmıştır. Buscetta'nın yakınları ise İtalya'da bir bir cinayete kurban gitmektedir.

ANNA

Ünlü yönetmen Luc Besson'un, başrollerini Sasha Luss, Helen Mirren ve Luke Evans'a verdiği merakla beklenen filmi *Anna*, matruşka metaforunu işleyen bir kurgu oluşturur. Her matruşka içinde başka bir matruşkayı saklar. Anna, 24 yaşında güzel bir kadındır ama gerçekte kimdir? Moskova'daki bir bebek mağazasında tezgâhtar mı? Yoksa Paris'te bir top model mi? Milan'da azılı bir katil mi? Kokuşmuş bir polis mi? İkizi olan bir ajan mı? Ya da sadece yenilmez bir santranç oyuncusu mu? İçinde kaç kadın saklamaktadır? Bunu anlamak ve "şah mat" yapmak için filmin sonunu beklemek gerekiyor.

5 EST LE NUMÉRO PARFAIT

5 Est Le Numéro Parfait (5 Mükemmel Sayıdır) adlı filmde, eski kiralık katillerden Peppino Lo Cicero suç örgütüne katılarak başarı gösteren oğluyla gurur duymaktadır. Fakat oğlu pusu kurularak öldürülür. O da arkadaşı Kasap Toto ile birlikte oğlunu öldürenlerin peşine düşer. Bu arayış, intikam ve ihanetle yüklü 1970'lerin Napoli'sindeki mafya babalarının karşılaşmalarına dönüşür.

İSPANYA'DA 2019'UN EN İYİ ROMANLARI

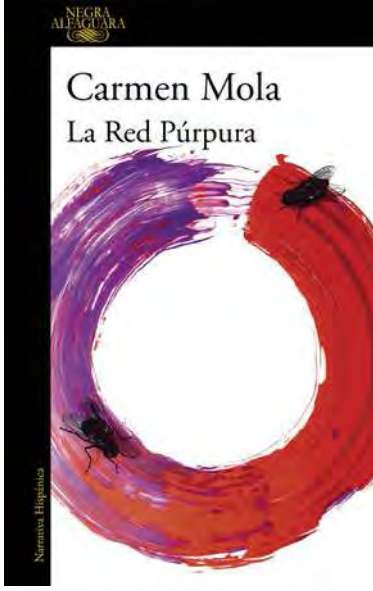
2019 yılına tabiri caizse damga vuran yazar Carmen Mola'yı, ekim ayının sonlarına doğru Trilogía Baztán'ın (Baztán Üçlemesi) devamı niteliğindeki son romanı La cara norte del corazón (Kalbin Kuzey Köşesi) ile Dolores Redondo izliyor. Baztán Üçlemesi'nin ikinci romanı Legado en los huesos (Kemiklerin Mirası) aynı adla filme uyarlandı, 5 Aralık 2019'da gösterime girmesi planlanan filmin 2019'un en çok izlenen polisiye filmlerden biri olacağı düşünülüyor.

2019 yılının sonlarına yaklaşmışken sizlere İspanyol polisiye romanında kendisinden çokça söz ettiren Carmen Mola'nın *La red púrpura* (Mor Çete) romanından kısaca bahsetmek istiyorum. 2018'de Carmen Mola takma adıyla kaleme aldığı *Elena Blanco* serisinin ilk romanı *La novia gitana* (Çingene Sevgili) ile İspanyol edebiyatına hızlı bir giriş yapan yazar, gerçek kimliğini sır gibi saklayarak okuru meraklandırmayı amaçlar. Pek tabii gerçek ismini kitap tanıtım etkinliklerinden, radyo ve televizyonda vereceği demeçlerden kaçmak için de gizlemiş olabilir. Takma isme bakılırsa yazar kadın olmalı, ancak adı üstünde takma isim, bir erkek de olabilir. Kadın, erkek ya da uzaylı olsun asıl önemli olan yazarın eserleri sayesinde okurda bıraktığı etkiyi konuşmak. Belki de en güzeli, yazarı, satırlar arasına ilmek ilmek işlediği ipuçlarıyla yakalamak. Yazarın eserleri Türkçeleştirildiğinde tüm okurlarımızın konuyla ilgili daha sağlıklı bilgiye sahip olacağını düşünüyorum.

Neden takma ismin arkasına saklandığını Carmen Mola şöyle açıklıyor: "Aslında neden diğer yazarlar da benim gibi yapmıyor, anlayabilmiş değilim. Bir neden söylemem gerekirse bence önemli olan romanın kendisi, onu kimin yazdığı değil. Uzun boylu güzel bir kadın ya da kısa boylu çirkin bir erkek olsam bu kimin umurunda olur? *La novia gitana* benim ilk romanım, yazarlık haricinde bir mesleğim var. İş arkadaşlarımın, ailemin ve arkadaş çevrem cinayetler üzerine düşünüp roman yazdığını bilmesini istemiyorum. Bunu anlayabilmeleri mümkün değil. Onla-

ra göre ben sıradan bir insanım. Bir diğer sebep de eğer ilk romanımla başarısızlığa uğramış olsaydım bunu kimse fark etmeyecekti. Utanmayacaktım. Peki, tam zıddı, tahminimden de fazla ün kazanmış olsaydım? O zaman da şimdiki hayatımı tamamıyla değiştirmem gerekecekti.

Şu anki düzenimden çok memnunum ve değiştirmeye hiç niyetim yok.” Bu açıklamaya bakılırsa işin içinde hem tanıdıkların yorumlarından kaçmak hem de, “Siz beni sıradan biri olarak görmeye devam edin. Kafamda ne cinayetler planlıyorum, ruhunuz bile duymuyor!” diyerek bir nevi onlardan intikam alıyor çıkarımında bulunabiliriz. Pek tabii gerçek niyetinin ne olduğunu şu anda bilebilmemiz mümkün değil.

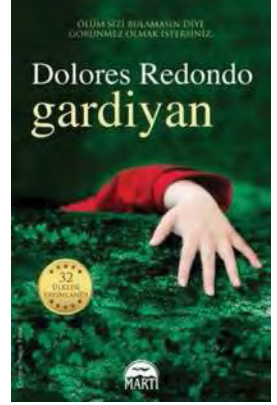
Serinin ilk romanı *La novia gitana*’da (Çingene Sevgili), Çingenelerin geleneklerine ve topluma uyum sağlama süreçlerine, Çingenelerin şehirliyle evliliklerine, eşcinselliğe, aileye, bunamaya, oğlancılığa dair pek çok konu işleniyor. Çingene bir baba ve *paya* (Çingenelere göre Çingene olmayan kimse) bir annenin küçük kızı Susana Macaya, bekârlığa veda gecesinde vahşice bir cinayete kurban gider. Romanın ilerleyen sayfalarında Susana Macaya’nın ablasının da altı sene önce bekârlığa veda ettiği gece öldürüldüğü ortaya çıkar. Olayı incelemek üzere Madrid emniyetinin en seçkin cinayet birimi görevlendirilir. Bu birimin başında başkahramanımız Komiser Elena Blanco yer alır. Elena Blanco, yıllar önce oğlu kaçırılmış olduğu için yaşadığı travmayı, çalışmadığı zamanlarda karaoke yaparak, içki içerek ve tanımadığı kişilerle tek gecelik ilişkiler yaşayarak atlatmaya çalışır. Kendisine, Komiser Yardımcısı Ángel Zárate ve ekibe dahil olan diğer emniyet görevlileri yardım edecek ve bu sayede iki kız kardeşin ölüm sebepleri aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Serinin ikinci romanı *La red púrpura*’da (Mor Çete, 2019) Elena Blanco’ya oğlu Lucas’ın kendisini aramasını bırakmasını istediği kısa bir video gönderilir. Ancak bu videoyu izledikten sonra oğlunu aramayacak hiçbir anne yoktur ve Elena Blanco’dan da aksini yapması beklenebilir. Elena Blanco, her zaman istediği gibi iyi bir iş, iyi bir eş ve harika bir erkek evlada sahipken Noel alışverişinde, sokak ortasında çocuğu kaçırlır ve bir daha oğlundan haber alamaz. Kocası ile yolları ayrılır ve sekiz sene boyunca oğlu Lucas’ı kaçıranların peşine düşer. Videoda gör-

düğü Lucas ile sekiz yıl önceki Lucas çok farklıdır. Oğlu, çocuk tacirliği yapan bir çetenin üyesi haline gelmiştir. Mor çetenin ağına düşen çocuklar vahşi hayvanlar gibi aç susuz bırakılarak diğer çocuklarla ölümüne bir dövüşün içine atılırlar. Bu dövüş kameraya kaydedilip çocuk pornosu içerikli sitelere servis edilir. Roman boyunca Lucas’ın kaçırılmadan önceki günlerine ve kaçırıldıktan sonraki sekiz yıl boyunca neler yaşadığına tanık oluruz. Elena Blanco’nun emniyetteki yardımcıları olayı çözmeye yardım ederken, bir yandan da amirlerine hayatın sadece bir kez yaşanacak bir şey olduğunu hatırlatmaya çalışacaktır.

2019 yılına tabiri caizse damga vuran yazar Carmen Mola’yı, ekim ayının sonlarına doğru *Trilogía Baztán*’ın (Baztán Üçlemesi) devamı niteliğindeki son romanı *La cara norte del corazón* (Kalbin Kuzey Köşesi) ile Dolores Redondo izliyor. *Baztán Üçlemesi*’nin ikinci romanı *Legado en los huesos* (Kemiklerin Mirası) aynı adla filme uyarlandı, 5 Aralık 2019’da gösterime girmesi planlanan filmin 2019’un en çok izlenen polisiye filmlerden biri olacağı düşünülüyor. Bu tahminde üçlemenin satış grafiğinin epey etkili olduğunu söylemek gerek. *La cara norte del corazón* (Kalbin Kuzey Köşesi), ekim ayından beri satış listelerinde bir numaraya sabitlenmiş görünüyor.

İspanya’da polisiye sevgisi kolay kolay tükeneyeceği benzemiyor. Biz okurlara da bu sevginin sonsuza kadar devam etmesini dilemekten başka bir şey kalmıyor. 2020 yılında bizleri kurgularıylayla hayrete düşürecek polisiye roman, film ve dizilerin artması dileğiyle.

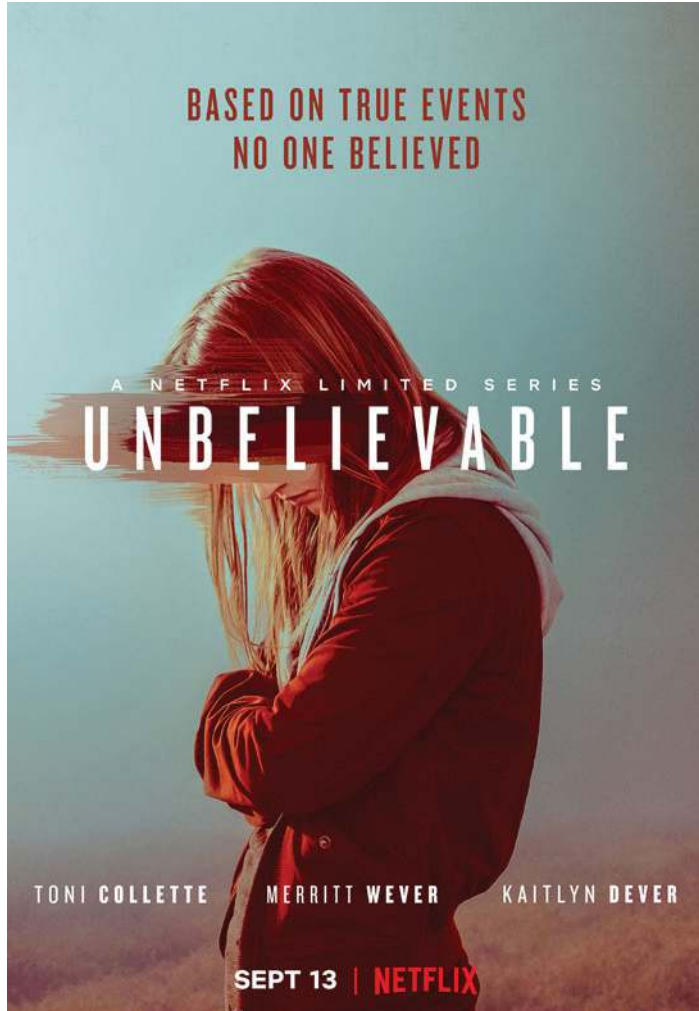

2019'UN BİZE BIRAKTIĞI 6 HİKÂYE

2019 yılını dünyanın çılgınlığından aklımızı korumak için kendimizi iyi hikâyelere gömmeye çalışmakla geçirdik. Hikâye böyledir, yemek ve içmek kadar hayati bir ihtiyaçtır. Bazen parça parça olduğunu hissettiğimiz ruh halimizi ustaca bir araya getirir bazen de yıllardır aradığımız bir cevabı çat diye karşımıza çıkarır. O nedenle iyi anlatılmış hikâyeyi bulup çıkarmak ve tavsiye etmek, bir türlü önümüzü görmeyi başaramadığımız puslu ve korkutucu bu çağda, en iyi dayanışmalardan biri bana göre. Ekran dedektifi olarak dayanışmamı kabul etmeniz dileğiyle...

1 UNBELIEVABLE

Gerçek bir hikâyeden yola çıkılarak yazılan *Unbelievable*, bana kalırsa 2019'un en çarpıcı polisiye hikâyesi. Netflix yapımı 8 bölümlük bu mini dizi, tecavüze uğradığıyla ilgili yalan söylemekle suçlanan bir genç kızın vakasına odaklanıyor. ABD'nin çeşitli eyaletlerindeki tecavüz vakalarını soruşturan iki kadın dedektifin, daha önce rafa kaldırılmış olan bu genç kızın davasını yeniden soruşturmasıyla başlayan hikâye, "erkek adalet" ne demek, bize adım adım gösteriyor. Vakayı önceden soruşturmuş olan erkek dedektiflerin bakış açısıyla kadın dedektiflerin bakış açısı ve olayı ele alışı arasındaki derin farkı izledikçe özellikle kadın izleyicilerin tüylerini diken diken eden sahneler de kaçınılmaz oluyor. Erkek egemen dünyada kadın olmanın ne demek olduğunu, bir tecavüz vakasının soruşturulmasıyla yeniden düşünmek isteyenler için çarpıcı ve can alıcı bir dizi.

2 WHEN THEY SEE US

Konumuz yine ergen yaştaki gençler... ABD’de “The Central Park Five” vakası olarak bilinen, 1989’da meydana gelen gerçek bir olaydan yola çıkılarak yazılmış dizi, Netflix’in bu sezonki en etkileyici işlerinden. 4 bölümlük mini dizi olarak tasarlanan hikâye, Harlem’de yaşayan beş gencin Central Park’ta çocukça taşkınlık yaparken, aynı esnada parktaki birinin saldırıya uğramasıyla bu beş gencin sorgusuz sualsiz suçlanması ve tutuklanmasını anlatan bir trajedi. Son yıllarda ABD ve Avrupa yapımlarında ön plana çıkan, yargılanma süreçlerinde “öteki” olmanın dezavantajı motifi, bu yapımda da karşımıza çıkıyor. ABD’nin ötekisi olan siyahiler, genellikle alt gelir grubundan da olunca ne önyargılarla ne de ABD yargısının girdaplarıyla uğraşacak imkâna sahip olabiliyor ve bu dizide de olduğu gibi beş çocuğun neredeyse hayatına mal olacak travmalar yaşayarak hayatlarına devam ediyorlar. Aradan bunca sene geçmiş olmasına rağmen şartların çok da değişmediğini düşünürsek, bu diziyi izleyen siyahilerin ağlama krizleri ve duygusal travmalar yaşadığını anlatan haberlere internette rastlamak bizi şaşırtmıyor.

3 QUICKSAND

Ünlü Nordik dizi *Bron/Broen*'in senaristi Camilla Ahlgren'in kaleminden çıkan *Quicksand* aynı adı taşıyan, 2016'da yayımlanmış bir romandan uyarlama. 6 bölümlük dizi, Stockholm'ün zengin semtlerinden Danderyd'de gerçekleşen bir okul saldırısından, daha önce hiçbir anormal davranışı görülmeyen 18 yaşındaki Maja'nın sorumlu tutulup suçlanmasıyla başlar. Bu vakanın sorgulanma sürecinde Maja'nın ebeveynleri, arkadaşları ve öğretmenleriyle ilişkileri bir bir ele alınıp incelenir. Bu da biz izleyenler için ebeveynlerin çocuklarıyla, öğretmenlerin öğrencileriyle, aynı yaş grubunda olan gençlerin de birbirleriyle olan ilişki tarzlarını sorgulamak ve bununla ilgili etrafımıza bakmak anlamına geliyor. İsveç'le Türkiye'yi karşılaştırmak gibi abesle iştigal bir şeyden bahsetmiyorum elbette ancak küreselleşme ve entegrasyon etkisiyle eskisinden daha da evrensel nitelikte olduğundan bu dizide de kendinize dair birçok şey bulacaksınız.

4 A CONFESSION

İngiltere'nin meşhur ve pek üretken kanalı ITV yapımlarından olan *A Confession* en çok *Sherlock* sevenlerin ilgisini çekecek gibi görünüyor. Uzun zaman Watson rolünde izlediğimiz Martin Freeman bu dizide Başkomiser Stephen Fulcher olarak karşımıza çıkıyor. Bafta ödüllü senarist Jeff Pope'un kaleminden çıkan dizi, gerçek bir hikâyeye dayanıyor. Bir cuma akşamı, eğlenmek için bir gece kulübüne giden ancak geri dönmeyen ve bir daha da haber alınmayan bir genç kızın aranma sürecini anlatan bu hikâye 6 bölüm uzunluğunda. Kayıp kızı bulmak için birçok kuralı çiğneyip kariyerini tehlikeye atan başkomiser rolüne hayat veren Martin Freeman ise gerçekten parmak ısırtan bir performans sergiliyor.

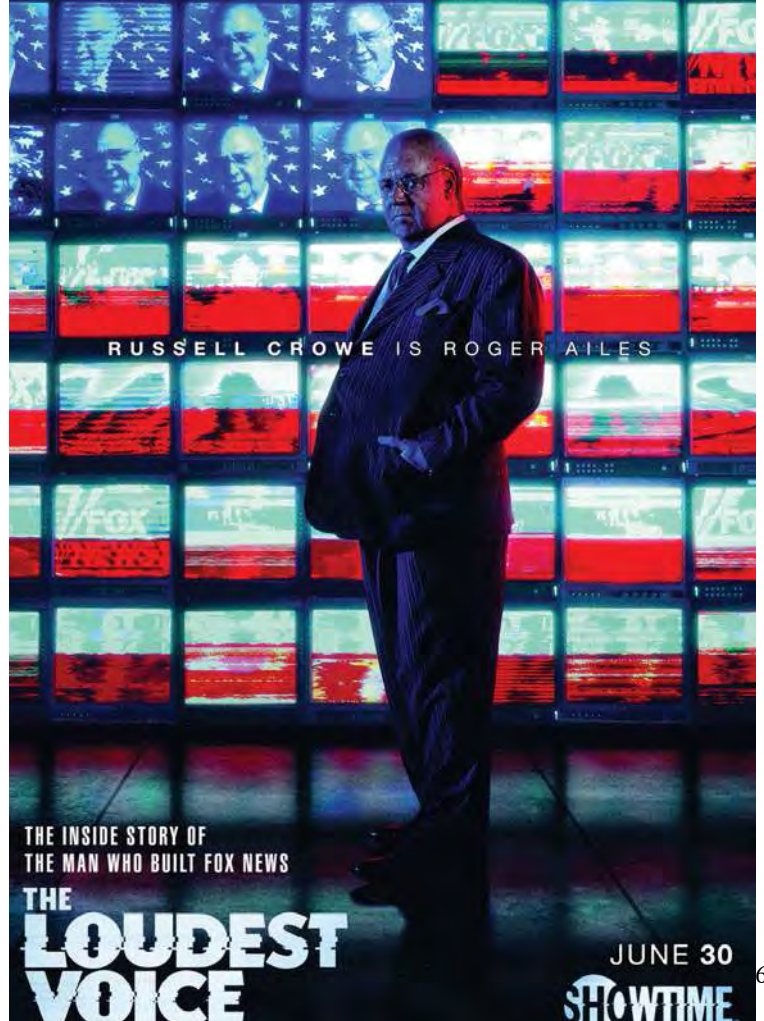
5 **PRODIGAL SON**

Bahsettiğim ilk 4 yapımdan bambaşka bir atmosferde ve formülasyonda olan bir diziden bahsedeceğim şimdi: *Prodigal Son*... Yabancı dizi piyasasını yakından takip edenler gayet iyi bilir ki Fox yapımları, her zaman başka bir âlemden gelmiş gibidir. Kendi içinde bir formülasyonu ve evren tasarımı vardır. Şimdi anlatacağım hikâyenin özellikleri de bunu kanıtlar nitelikte. Babası başarılı bir cerrah, tam bir aile adamı olan Malcolm Bright, çocukluğunun en büyük şokunu sevgi dolu babasının aslında bir seri katil olduğunu öğrendiğinde yaşar. Babasının kendisine ve ailesine yaşattığı bu şok, Malcolm'ı çok iyi bir suç psikoloğuna dönüştürür. Bu yeteneği sayesinde önce FBI'yla çalışmaya başlayan kahramanımız, daha sonra babasının cinayetlerini taklit eden bir katilin ortaya çıkmasıyla NYPD'den Dedektif Moralez tarafından işe alınır. O güne kadar birçok katilin davranışlarını anlayan ve nasıl hareket edeceğini tahmin eden Malcolm, şimdi babasını taklit eden bir katili anlamak zorundadır. Bunun için de başvuracağı kaynak, 20 yıldır hapiste olan babasıdır. Onca yıl bir kere bile yüzünü görmediği babasıyla bu vakayı çözmek için yüz yüze gelmek ve onu hapiste ziyaret etmek zorunda kalır. Diğerleri gibi mini dizi olmayan *Prodigal Son*'ın ilk sezonu 22 bölüm olarak tasarlanmış.

6 **THE LOUDEST VOICE IN THE ROOM**

Russell Crowe'u bambaşka bir çehrede, ABD'de "muhafazakâr" yayın çizgisiyle bilinen Fox News kanalının kurucusu Roger Ailes rolünde izleyeceğimiz bu 9 bölümlük mini dizi, 2019'un en ilgi çekici işlerinden. Hollywood'da patlayan ve #metoo hareketini başlatan Harvey Weinstein skandalından önce, Roger Ailes en az Weinstein'inki kadar büyük bir taciz suçlamalarıyla kurduğu büyük medya imparatorluğunun tepesinden düşmüş ve silinip gitmişti. 1995'te Fox News kanalının kuruluşuyla başlayıp 2016 yılına kadar gelen hikâye, Oscar ödüllü *The Spotlight*'ın yönetmeni Tom McCarthy ve *Sharp Objects*'in yaratıcı kadrosunda yer alan Alex Metchalf tarafından geliştirilen bir proje. Özellikle Russell Crowe'un başarılı performansını ve ABD'nin "muhafazakâr" sesi olan Fox News kanalının taciz skandallarıyla nasıl sarsıldığını izlemek, *221B* okurlarının kaçırmaq istemeyeceği bir deneyim.

2019'DA POLİSİYE ROMANDAKİ GELİŞMELER

Bu yıl, 80'li yaşlarımın neden olduğu bazı olumsuzluklar ve geçirdiğim ağır bir ameliyata karşın önceki yıllara göre sayısı azalsa da okuduğum polisiye romanların beni çok umutlandırıldığını hemen belirtmek isterim. Örneğin şu an masamın üstünde bir polisiye roman çokseveri olarak beni inanılmaz mutlu eden onlarca polisiye roman ve yayımlanmadan önce yazarlarının lütfedip bana gönderdikleri iki ayrı roman duruyor. Hepsini keyifle okudum...

2 21B okurlarına 21. sayımızda okuma olanağı bulduğum bazı polisiye romanları kısaca tanıtmış, her yılın son sayısında o yılın telif polisiye romanlarından hareketle yerli polisiye romanımızdaki gelişmeleri yazma hususunda söz vermiştim. Bu yıl, 80'li yaşlarımın neden olduğu bazı olumsuzluklar ve geçirdiğim ağır bir ameliyata karşın önceki yıllara göre sayısı azalsa da okuduğum polisiye romanların beni çok umutlandırıldığını hemen belirtmek isterim. Örneğin şu an masamın üstünde bir polisiye roman çokseveri olarak beni inanılmaz mutlu eden onlarca polisiye roman ve yayımlanmadan önce yazarlarının lütfedip bana gönderdikleri iki ayrı roman duruyor. Hepsini keyifle okudum..

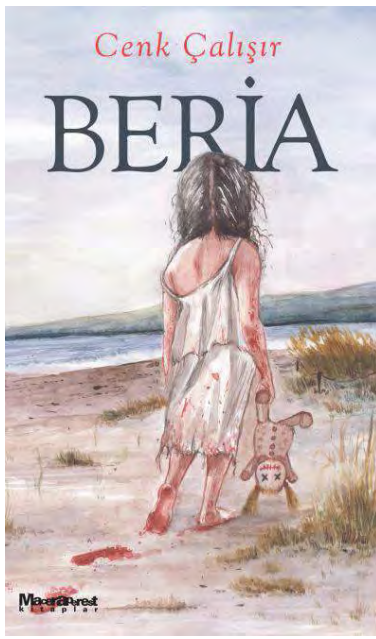
Tabii ki çok seviniyorum; bu umut verici durum hem benim hep tekrarladığım Türkiye'de polisiye romanın dünyadaki gelişmelere göre en ileri seviyedeki ülkelerle başabaş olduğunu kanıtıyor, hem de daha önce de değindiğim gibi dünya polisiye edebiyatını izlemek için Amazon'dan yabancı dillerdeki polisiye romanları getirip okuma

masraflarımı azaltıyor(!); gerçekten de eski ABD Başkanı Bill Clinton'ın James Patterson'la beraber kaleme aldığı, benim de milyon sattı diye bir halt zannettiğim romana verdiğim parayı düşününce artık yalnız telif polisiye romanlarla yetinebileceğimi bile düşünüyorum. Geçen yıla hızlı bir göz atarsak son dönemin usta kalemleri yanında yeni yazarların yapıtlarının da göze çarptığını hemen görürüz.

Artık “usta polisiye yazarı” olarak nitelendirebileceğimiz eski aşınalarımızdan Armağan Tunaboğlu'nun *Park Cinayetleri* romanı geçen yılın ilk aylarında yayımlandı. Tunaboğlu'nun pezevenk dedektifi Metin Çakır tiryakilerinin keyifle okudukları halisinden polisiye roman olarak göze çarptı.

Polisiye romanı ciddiye alan bir yazar olarak hep takdir ettiğim Ercan Akbay da *Yağmurdan Önce-Sami Tuzcu Dosyası* ile nitelikli eserlerine bir yenisini ekledi. Ercan Akbay polisiye romanı; muamma içeren suç, Hercule Poirot gibi beyninin gri maddelerini çalıştırarak çözen kahramanlarla sonuçlandırmaktan hoşlanan yazarlardan değil. Muamma tabii olacak,

sonunda çözülecek ama Dashiell Hammett ve Raymond Chandler'ın 20. yüzyılın ilk yarısında gündeme getirdikleri muamma ile toplumsal sorunları da konu alan Kara Roman'ın Türkiye'deki en başarılı izleyicilerinden biri.

Yine ustalığını kanıtlamış yazarlarımızdan Suphi Varım da 20. yüzyılın başındaki kozmopolit İzmir'de yaşayan sevimli dedektifi Sokratis'in başrolde olduğu iki

romanını *Sokratis ve Siyahlı Kadın* ile *Sokratis Ölüler Şehrinde*'yi yayımlayarak okurlarına bu eski kahramanıyla tekrar buluşma olanağını verdi. Cenk Çalışır da insanı kalbinden vuran kahredici bir mülteci öyküsünün gelişimi içinde, "Dünyadaki varlık nedenimiz suç" diyerek kurguladığı, okuru dehşete düşüren insan hallerinin romanını yazdı: *Beria*.

Çok değişik ve ilginç konularda kalem oynatan yetenekli yazar Deniz Gürsoy da ilkinin 2016'da yayımladığı Komiser Nazlı polisiyelerinin ikincisini bu yıl yayımladı: *İkinci İntikam*.

Bundan sonra söz edeceğim beş yazarsa hep tekrarladığım, "Kadınların en başarılı oldukları edebi tür polisiye romandır" savını destekleyen beş usta polisiye romancımız...

Bunların ilki Nuray Atacık'ın *Bukalemun*'u. İlk romanı *Fener Balığı*'nda yakaladığı başarıyı bu romanında da sürdüren Atacık, ilk romanındaki kahramanlarının başrolde olduğu bir macerayı sade ama sürükleyici bir dille bize zevkle okutuyor.

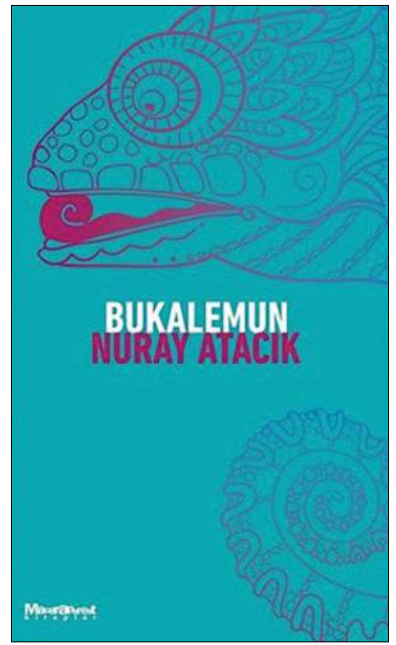

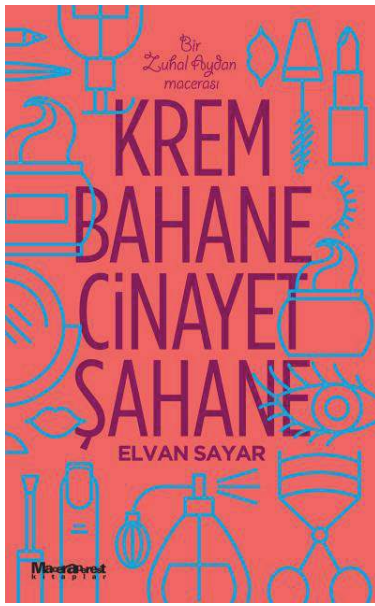
İkinci roman, Yaprak Öz'ün ev kadını dedektifi Yıldız Alatan'ın Zonguldak'ta işlenen korkunç cinayetleri nasıl çözdüğünü anlatan *Farahnaz'ın Çiçeği*. İnanılmaz içtenlikli yazılmış ve o kadar sağlam kurgulu bu eser Yaprak Öz'ü yılın en parlak isimlerinden biri yapıyor. Yazarın daha önce yayımlanan korku romanının başarılı örneği *Berlinli Apartmanı* da yeniden okurlarla buluştu.

Elvan Sayar'ın *Krem Bahane Cinayet Şahane* romanı ise üçüncü kadın yazarımızın yapıtı... Sayar'ın romanının dedektifi de basit, sıradan ve düz bir ev kadını: Zuhal Aydan.

Dördüncü kadın yazarımız ise Elçin Poyrazlar. Yazarımızı polisiye roman meraklıları zaten iyi tanıyorlar. Daha önce okuduğum ve çok beğendiğim *Gazetecinin Ölümü* ve *Kara Muska*'nın yazarı. Bu kez değişik bir anlatımla ama sapasağlam bir kurguyla karşımıza çıkıyor: *Mantolu Kadın*. Türkiye Polisiye Yazarları Birliği'nin (POYABİR) aktif bir üyesi olduğunu duyduğum Poyrazlar, kanımca son dönem Türk polisiye roman yazarları arasında en dikkate değer isimlerden biri.

Söz konusu edeceğim son yazarsa Işın Beril Tetik. Düzgün bir polisiye kurgu içinde korku edebiyatının çok

başarılı bir örneğini verdi: Ayaz.

Türkiye Polisiye Yazarları Birliği'nin "Büyük Usta" ödülünü alan sevgili kardeşim Ahmet Ümit de iki yıl aradan sonra okurlarıyla buluştu. Bir Başkomser Nevzat kitabı olan *Aşkımız Eski Bir Roman*, üç novelladan oluşuyor. Kitaba ismini veren novellanın dışında "Overlokçu Kız" ve "Sergey Nikolayeviç Jerkovski'ye Ne Oldu?"

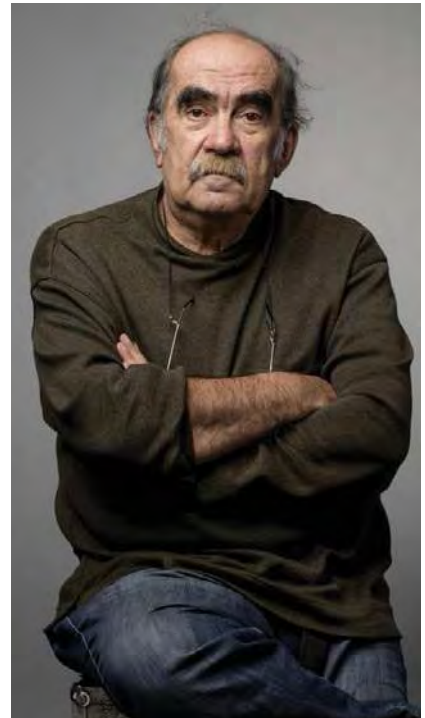
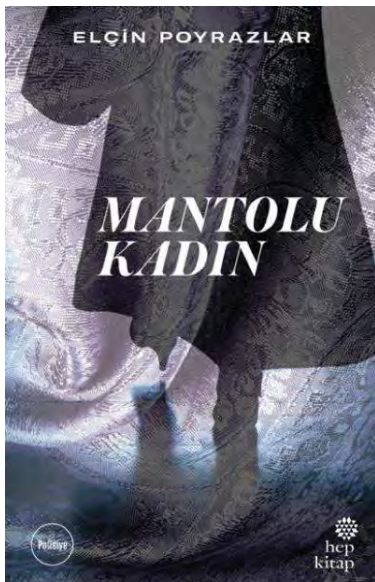

öykülerinde Başkomser Nevzat'ı yardımcıları Ali ve Zeynep, sevgilisi Evdoksiya ve beraber evlat edindikleri Suriyeli küçük kız Azer'le birlikte izliyoruz. Artık Başkomser Nevzat bizim çok sevdiğimiz bir yakınımız oldu. Ben, Nevzat'ı Georges Simenon'un Komiser Maigret'sine benzetiyorum. Tıpkı onun gibi, suçlulara bile insanca yaklaşan, edindiği deneyimlerle baştan kimseyi suçlamayan, çok sevdiği karısı ve kızını kaybeden ve bu kaybı hiç unutamayan geçmişiyse, olayları yorumlamadaki incelik ve duyarlılığıyla sevip can dostumuz kabul ettiğimiz Başkomser Nevzat, bu üç novellada da bizi sarıp sarmalıyor ve alıp götürüyor.

Bu yılın polisiye romandaki gelişmeleri içinde söz konusu edeceğim iki önemli olay daha var. Önce sevindirici olanından söz edeyim. Kurulmasını hep istediğim ve destekledi-

ğim Türkiye Polisiye Yazarları Birliği, ilk kez aktif bir etkinliğe imza atarak yaptığı toplantıda hem Yaprak Öz'ün kitabını "Yılın Kitabı" seçti, hem de Ahmet Ümit'i "Büyük Usta" ilan etti. Bütün ümidim, derneğin etkinliğinin artarak devam etmesi ve kendini kamuoyuna duyuracak şekilde organize olabilmesi.

Üzücü olan olaysa dostum, sevgili kardeşim, son yılların en büyük ustalarından Celil Oker'i kaybetmemiz oldu. Kendi tanımıyla "*Türk Hava Kuvvetleri'nden müstafi, Türk Hava Yolları'ndan kovulma, kendisine saygısı olan hiçbir (frequent fly)'ın adını bile duymadığı sekizinci sınıf charter şirketlerinde bile tutunamayan biri*" olan ve mecburiyetten profesyonel dedektifliğe soyunan kahramanı Remzi Ünal, hiç şüphesiz ki polisiye edebiyatımızın en başat figürlerinden biri olarak yaşamımızdaki yerini hep koruyacak. Yazdıklarını noktalamadan bu satırların yazarı olarak kendime de bir iltimas geçiyorum ve 221B okurlarına, bu satırların yazarının itinayla hazırlamaya gayret ettiği Ötügen Yayınları'ndan çıkan ve ilk kez özgün metinleriyle ve sansürsüz yayımlanan, rahmetli Peyami Safa'nın Server Bedi adıyla kaleme aldığı *Cingöz Recai* öyküleriyle onun pek bilinmeyen ve Latin harfleriyle çoğu hiç yayımlanmayan *Cıva Necati*, *Çekirge Zehra*, *Tilki Leman* ve *Kartal İhsan* hikâyelerini de öneriyorum. Değerli akademisyen Seval Şahin'in aynı seride Server Bedi'nin kaleme aldığı *Cingöz Recai* romanlarını da yayımladığını söyleyerek polisiye romanın bu bereketli yılını noktalayalım.

HEMEN ABONE OL!

ABONELİK AVANTAJLARI:

- HER SAYI ÇIKTIĞINDA ADRESİNE GÖNDERİLİR
- KARGO ÜCRETİ ÖDEMEZSİN
- 4 YIL İÇİNDE İKİ POLİSİYE ROMAN, DERGİNLE BİRLİKTE HEDİYE EDİLİR

abone olmak için: dukkkan.mylosyayingrubu.com/abonelik

TESS GERRITSEN

“GİZEM OLUŞTURAN OLAY NE OLURSA OLSUN, ASIL TAKİP ETTİĞİMİZ ŞEY KARAKTERDİR”

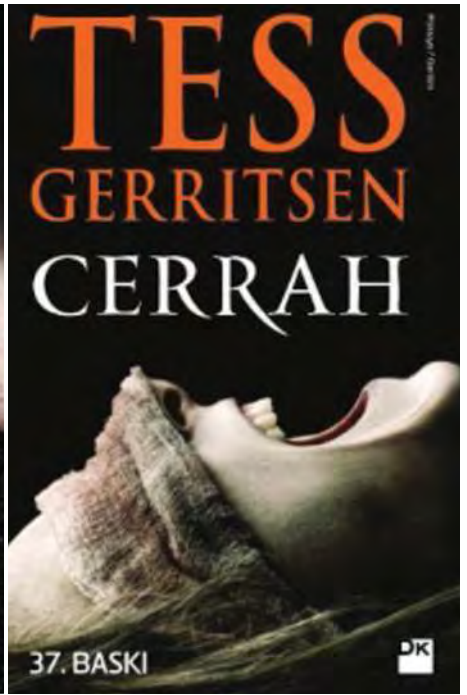
Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok sevilen Rizzoli ve Isles serisinin usta yazarı Tess Gerritsen ile İstanbul’da buluştuk. Rizzoli ve Isles serisinin ortaya çıkışını, okurların seri dışındaki romanlarına dair yorumlarını ve polisiye yazarlığı hakkındaki düşüncelerini konuştuk.

Öncelikle Rizzoli ve Isles serisinden bahsetmek istiyorum. *Bir Sırrım Var*, serinin on ikinci ve son romanıydı. Bundan sonrası için bu seriyle ilgili planlarınız ve düşünceleriniz nelerdir?

Planlarım hakkında hiçbir fikrim yok açıkçası. Rizzoli ve Isles serisi için on iki kitap yazdım. Son kitapta ikisini de mutlu bir şekilde bıraktım. Bu, onlar adına biraz dinlenmek için bir fırsat belki de. Aklıma Rizzoli ve Isles ile ilgili başka hikâyelerin gelmesini bekleyeceğim. Ama aslını söylemek gerekirse şu sıralar farklı kitaplar yazmak istiyorum. Tabii Rizzoli ve Isles için hâlâ umut var, hâlâ oradalar, hâlâ hayattalar.

Rizzoli ve Isles romanlarını en başından beri bir seri olarak mı planlamıştınız? Bu süreç nasıl gelişti?

Hayır, ilk kitabı yazdığımda bunun bir seri olacağını düşünmemiştim. İlk kitap olan *Cerrah*’ta Jane Rizzoli aslında ikincil bir karakterdi. O kitapta Jane’in öleceğini düşünmüştüm. Dolayısıyla Jane’i sevimli ve sempatik bir karakter olarak çizmemiştim. Ancak kitabı yazdıkça Jane’i bir karakter olarak gittikçe daha çok sevmeye başladım. Romanın sonunda da belki Jane’in kendine ait bir romanı olması gerekir diye düşündüm. O yüzden de ikinci romanı yani *Çırak*’ı yazdım ve okurları Maura Isles ile tanıştırdım fakat burada Maura yine ikincil bir karakterdi. Sonra Maura’yı biraz daha yakından tanımak istedim ve üçüncü romanı yazdım. Böylece bir seriye başlamış oldum. Yani aslında Rizzoli ve Isles’in maceralarının seriye dönüşmesinin ana nedeni bu kadınları çok daha yakından tanımak istememdi. Tabii zamanla onların da hayatı değişti; arkadaş

oldular... Yazdığım her roman, bu karakterlerin hayatlarında neler olduğunu öğrenmek için girdiğim bir işti.

İki güçlü kadın karakter yarattınız, eminim bunun dengesini tutturabilmek de zor olmuştur. Karakterlerinizle kendinizi ne kadar özdeşleştiriyorsunuz?

Kendimi özellikle Maura ile özdeşleştiriyorum. Jane çok farklı bir karakter. Belki de bu yüzden bu kadar ilginç bir çift olmayı başardılar. Biri çok sessiz sakın ve bilimsel bir karakter, diğeryse adeta bir kadın savaşçı. Her zaman çok iyi anlaşmaları gerekmiyordu elbette, problemler yaşayacaklardı. Ama sonuca baktığımızda, iki karakter de birbirine o kadar derin bir saygı besliyor ki birbirleri uğruna savaşabilirler. Tuhaf bir arkadaşlık yani.

221B'nin ilk sayısından beri, özel bir makale serisi kaleme alıyorum. Kurgusal dedektiflerin yediklerini ve içtiklerini inceliyor, bunun karakterleriyle ne kadar bağlantılı olduğunu tespit etmeye çalışıyorum. Rizzoli ve Isles ikilisi de incelediğim karakterler arasındaydı. Jane Rizzoli'yi İtalyan kökenli olduğu için aile evindeyken "gnocchi" ya da "cannoli" hazırlarken görebiliyoruz. Fakat Jane yalnızken yeme içme seçimleri daha farklı oluyor, tonbalıklı sandviç ve bira örneğin. Maura Isles'a baktığımızda ise durum tamamen farklı. Kendisi üşenmeden "Coq au Vin" hazırlayabiliyor ya da lezzetli bir domates çorbası ve peynirli kızarmış ekmek... Sizin aslında iyi bir aşçı olduğunuzu da biliyorum. Karakterlerinizin

"Aslında Rizzoli ve Isles'ın maceralarının seriyeye dönüşmesinin ana nedeni bu kadınları çok daha yakından tanımak istememdi. Tabii zamanla onların da hayatı değişti; arkadaş oldular... Yazdığım her roman, bu karakterlerin hayatlarında neler olduğunu öğrenmek için girdiğim bir işti."

yeme içme seçimlerini bilinçli bir anlatı aracı olarak kullanıyor musunuz?

Bu kesinlikle karakterlere bilerek verdiğim bir özellik. Maura ve ben aynıyız aslında. Kendisi üşenmeden çok güzel yemekler yapar çünkü ben de öyleyimdir. Şarap içmeyi sever çünkü ben de severim. Maura'nın sevdiği ve yediği her şeyin kaynağı benim kişisel zevklerimdir. Jane Rizzoli ise mavi yakalı ortalama bir Amerikalı gibidir daha çok. Zamanları olunca yemek yerler; fast food severler çünkü kolay, hızlı ve ucuzdur. Bu yüzden Jane pizza yemeye giderken Maura büyük ihtimalle evde lazanya yapmayı tercih eder.

Romanlarınızdan uyarlanan Rizzoli&Isles isimli dizi büyük beğeni toplamıştı. Bundan sonrası için ekrana ya da beyazperdeye yönelik benzer planlarınız var mı?

Evet, başarılı bir diziydi. Rizzoli&Isles dizisinde Maura'yı canlandıran Sasha Alexander ve ben,

dizinin devamı niteliğinde ayrı bir seri yapmayı çok istedik. Maura Isles polisiye romanlar yazacaktı. Her sezon yeni bir roman yazdığını görecektik ve romanın nasıl geliştiğine de şahit olacaktık. Her sezon için de farklı şehirler düşünmüştük. İlk sezon İtalya'da geçecekti örneğin, ikinci sezon İspanya'da geçecekti belki. İstanbul'da geçen bir bölüm ya da sezon hazırlamayı da çok isterdim. Ancak o zamanlar buna ikna olacak bir kanal bulamadık.

Böyle bir şansınız olsaydı, Rizzoli ve Isles ikilisinin hangi gerçek suç vakası üzerinde çalışmasını isterdiniz?

Kesinlikle Madeleine McCann vakasını araştırmalarını isterdim. (Madeleine McCann, 2007'de dördüncü yaş gününe birkaç gün kala, Portekiz'in Algarve bölgesinde ailesiyle birlikte tatildeyken kayboldu ve bir daha bulunamadı.) Çok üzücü bir vaka bu. O yüzden, kendimi kötü hissetmeden bu vakayla ilgili bir roman yazabilir miydim bilmiyorum. Sanırım genel olarak çocukları konu alan herhangi bir suç romanını yazmak benim için zor olurdu.

Geçmişte, Rizzoli ve Isles serisi dışında farklı türlerde romanlar da yazdınız. Okurlarınız bu janr değişimlerine nasıl tepki gösteriyor gelinde?

Okurlar bu değişiklikleri çok iyi karşılamıyor aslında. Tarihi bir roman olan *Kemik Bahçesi*'ni yazdığım da çoğu insan, "Rizzoli ve Isles nerede?" diye sordu. Okurlar karakterlere o kadar çok bağlanıyor ki yazar yeni ve farklı bir şey yazdığında hoşlarına gitmiyor. Sir Arthur Conan Doyle da Sherlock Holmes'ü bu yüzden öldürdü. O da farklı bir şeyler yazmak istiyordu çünkü.

Yazma süreci olarak baktığınızda, bir seri kaleme almakla bağımsız ve tek bir roman yazmak arasında ne gibi farklar var?

Bağımsız bir roman yazıyorsanız karakterinizin maceraya bir noktadan başlar ve romanın sonuna geldiğinizde, karakter uzun bir yolculuk yapmış olur. Son kitabım *Gece Gelen*'de olduğu gibi. Karakter oldukça karanlık bir noktadan başlar ve romanın sonunda artık iyileşme sürecindedir. Rizzoli ve Isles gibi serilerde ise karakterin yolculuğu her kitapta yavaş yavaş işlenir. Okur, on iki kitabın sonunda karakterlerin epey değiştiğine şahit olur.

Yazar olmak isteyen doktorlar için bir yazarlık semineri verdiğinizi okumuştum. Bir yazar olarak kariyer yapmak isteyen okurlarınız için neler söyleyebilirsiniz?

Yazar adaylarına verebileceğim birkaç tavsiye var aslında. Öncelikle, hikâyenizle duygusal bir bağ kurmanız gerekir. Olay sadece gizemden, bilmecelerden ibaret olmamalı; işin içine duygular da girmeli. Yeni başlayan yazarlara verebileceğim bir diğer tavsiye ise şu: Başladığınız kitabı mutlaka bitirin. Çoğu yazar, hikâyenin yarısına geldiğinde bezmiş hisseder. Hikâyeden bıktığını söyler. Daha fazla okuma yapmak istemez, o noktadan sonra hikâyede neler olacağını düşünmek istemez. Tüm bunlara rağmen durmamanız gerekir. Üzerinde çalıştığınız işi bitirmeniz gerekir; çünkü hikâyeyi bütünüyle ancak o zaman görebilirsiniz. Sonrasında problemler ve düzeltmelerle ilgilenebilirsiniz.

Tutarlı bir yazarlık kariyeri sürdürmenin zorlukları nelerdir peki?

Yazarlık, oldukça öngörülemez bir kariyer aslında. Severek yazdığınız bir kitap, okurlar tarafından beğenilmeyebilir. Böylece yayıncınızı kaybedebilirsiniz. Bir aşağı bir yukarı seyreden bir ivmeyle ilerler çoğu yazarın kariyeri. Tutarlı

“Tarihi bir roman olan Kemik Bahçesi’ni yazdığım da çoğu insan, ‘Rizzoli ve Isles nerede?’ diye sordu. Okurlar karakterlere o kadar çok bağlanıyor ki yazar yeni ve farklı bir şey yazdığında hoşlarına gitmiyor. Sir Arthur Conan Doyle da Sherlock Holmes’ü bu yüzden öldürdü. O da farklı bir şeyler yazmak istiyordu çünkü.”

olmak zorundasınızdır. Kitlenizi elinizde tutabilmeniz gerekir. Aynı zamanda, bir sanatçı olarak kendi istekleriniz ve yukarıda söylediklerim arasında bir denge tutturmaya çalışsınız. Sonsuza kadar Marvel ya da DC filmleri yapılabilir örneğin ama bu, bir yönetmenin kişisel olarak tercih edebileceği bir şey değildir belki de. Aynıysa yazarlar için de geçerli. Ben de sadece Rizzoli ve Isles maceraları yazmak istemiyorum.

Sizin için genel olarak yazma süreci nasıl işler? Doğru hikâyeyi bulduğunuzdan nasıl emin olursunuz?

Bir hikâye hakkında iyi hissediyorsam doğru hikâyeyi bulmuşum demektir. Çok fazla gazete okurum. Gerçek suç hikâyelerinde bir şeyler arar ve bulurum. Bunun hakkında yoğun duygular hissedersen hikâyenin doğru olduğuna kanaat getiririm. Küvette bulunan ve aşırı dozdan ölmüş olduğuna kanaat getirilen bir kadın hakkında bir haber okumuştum. Kadını ceset torbasına koymuşlar ve morga göndermişler. Bir süre sonra kadın uyanmış. 19. yüzyıldan bir haber gibi görünüyor ama böyle şeyler günümüzde de oluyor. Bu noktada benim için bir hikâye başlıyor. Bu kadın kim? Sonrasında neler oluyor? Nasıl oldu da ceset torbasına kondu? Olay bu noktadan sonra bir hikâyeye evriliyor. Nasıl çalıştığım konusuna gelince; ilk taslaklarımı her zaman kalem ve kâğıt kullanarak yazarım. Anlatının akmasını isterim çünkü. Yazdıklarımı bilgisayara geçerken de ikinci taslağı oluştururum.

İyi bir polisiye romanın bileşenleri nelerdir sizce?

Benim için iyi bir polisiye roman, tamamen karakterlerle alakalı. Bu karakterler gerçekten takip etmek isteyeceğim karakterler mi, ona bakarım. Sempatik olmaları gerekmiyor. Etkileyici insanlar olmaları yeterli. Bu ister ana kahraman olsun, ister kötü karakter olsun. Yani sadece hikâyeye odaklanan bir roman, gizemi ve

cinayeti ele alan bir roman benim için yeterli olmuyor. Sherlock Holmes örneğini verebilirim. Gizem oluşturan olay ne olursa olsun, asıl takip ettiğimiz şey karakterdir.

Sizce okurları suç romanlarına iten şey nedir? Polisiye okurlarının karanlık, rahatsız edici ve şiddet içerikli detaylara düşkünlüğü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tam olarak bilemiyorum ama bu evrensel bir duygu. Ben gençken gizem romanlarına bayıldım mesela. Yani ben de bu okurlardan biriyim. Bilhassa korku öğeleri barındıran suç romanları, özellikle de kadın okurları epey cezbediyor. Bu, korkularımızı keşfedebilmemiz için bir araç aslında. Dünya hepimiz için tehlikeli bir yer ve kadınlar bu tehlikeli dünyaya dair daha fazla korku besliyorlar. Tabii bunun yanında gizem ve suç türündeki eserler bize entelektüel bir bulmaca da sunuyor. Bulmacalarla, yapbozlarla uğraşmayı sevenler için büyük bir fırsat bu.

Kusursuz cinayet mümkün mü sizce?

Kusursuz suç diye bir olgu var elbette. Birini öldürürsünüz ve kimse sizden şüphelenmez. Bu, sıklıkla meydana gelen bir durum aslında. Yani

“Çoğu yazar, hikâyenin yarısına geldiğinde bezmiş hisseder. Hikâyeden bıktığını söyler. Daha fazla okuma yapmak istemez, o noktadan sonra hikâyede neler olacağını düşünmek istemez. Tüm bunlara rağmen durmamanız gerekir. Üzerinde çalıştığınız işi bitirmeniz gerekir; çünkü hikâyeyi bütünüyle ancak o zaman görebilirsiniz.”

size bunu nasıl yapabileceğinizi söylemek istemem ama o kadar da zor değil.

Suçları aydınlatmak sözkonusu olduğunda bugüne kadarki en büyük adli buluş nedir sizce?

İlk büyük adli gelişme parmak izi teknolojisiydi. En azından insanların kimliğini tespit edebilmenin bir yolunu bulmuştuk. Ama en büyük gelişme hangisi dersenez, kesinlikle DNA. DNA çok güçlü bir teknoloji ve bu teknoloji sadece suçluyu vakaya bağlayabilmek için kullanılmıyor. Günümüzde ABD’de kullandığımız “ailevi DNA” teknolojisi var örneğin. Ailenin DNA verilerini kullanarak hangi aile bireyinin suçu işlemiş olduğunu tespit edebiliyoruz.

Bir bireyi suç işlemeye iten şey nedir peki? “Yaradılış” ve “yetiştirme” kavramlarına İkiz Bedenler isimli romanınızda da değinmişsiniz. Suç işleme konusunda ortak genetik bir mirastan bahsedebilir miyiz?

Şiddete eğilimli genler taşıyan bir insan grubu var elbette. Buna kanıt olarak gösterebileceğimiz Hollandalı bir aile var. Ailenin tüm erkekleri hapisteye çünkü hepsinin taşıdığı ortak bir genetik bileşen var. Bunun yanında, XYY kromozomlarına sahip erkeklerin yani iki tane Y kromozomuyla doğan erkeklerin şiddet suçları işlemeye daha meyilli olduğunu biliyoruz. O nedenle insanları suça iten birtakım genetik faktörler var ancak yetiştirme de önemli bir etken elbette.

Peki, son romanınız Gece Gelen ile ilgili neler söyleyebilirsiniz? Polisiyeden ziyade gotik öğeler barındıran bir roman her şeyden önce. Evet, kesinlikle öyle. Feci bir sırrı olan bir kadın hakkında bu roman. Bu sırrından utanıyor. Bu utanç ve suçluluk duygusuysa içini kemiriyor. Tüm bunlardan kaçmaya çalışırken, evinden çok uzakta, muhtemelen lanetli bir evde buluyor kendisini. Bu evde, yaptıklarıyla yüzleşmek zorunda kalıyor ve bunu da evdeki hayalet yararı-

dımıyla yapıyor. Bu hayalet çok iyi bir arkadaş ama asıl soru şu: Ne kadar tehlikeli?

Şu sıralar üzerinde çalıştığınız projelerden bahseder misiniz?

Şu anda bir casusluk romanı üzerinde çalışıyorum. Maine’de küçük bir kasabada yaşıyorum ve oralarda sürekli emekli casuslarla tanışıyorum. Tabii bu gerçeği zamanla komşularımı tanıdıkça öğrendim. Çoğu, emekli CIA ajanı. O yüzden emekli ajanlarla ilgili, mesleklerini bıraktıktan sonra neler yaptıklarıyla ilgili bir hikâyeye yazmak istedim. Üzerinde çalıştığım roman, CIA’dan emekli olmuş yaşlı bir kadının hakkında olacak ve bu kadın ajanın bir sebepten dolayı işe geri dönmesi gerekecek. 60 yaşında bir ajan olmak nasıl bir şey, onu anlatmaya çalışacağım. Belki eskisi kadar hızlı koşamıyosunuzdur, topuklu ayakkabılarla yürüyemiyosunuzdur ama işe geri dönmek zorundasınız... Yaşça daha büyük kadınlarla ilgili romanlara ya da filmlere çok rastlamıyoruz çünkü. Bunu ele almak istiyorum.

2019’da okuduğunuz en iyi suç romanı hangisiydi? Beğendiğiniz dizileri de bizimle paylaşabilir misiniz?

İngiliz polisiyelerine bayıldığımı söylemeliyim. *Father Brown*’ı çok seviyorum örneğin. *Midsomer Murders* da favorilerim arasında. Çok rahat hikâyeler bunlar ve ayrıca karakterlere de bağlanıyorsunuz. Roman olarak da Gilly Macmillan’ın *The Nanny* isimli eserini çok beğendim. İngiliz bir yazar ve bu yepyeni romanı bir dadyyla ilgili. Dadının kötücül bir karakter olup olmadığı üzerine şekilleniyor hikâyeye. Olay yine karakterler ve karakterler arasındaki ilişkilerle ilgili. O yüzden bu romanı çok sevdim.

Türk okurlarınızla nasıl bir deneyim yaşadınız bugüne kadar? İstanbul’la ilgili tecrübeleriniz nelerdir?

Bu benim İstanbul’a beşinci gelişim. İstanbul muhteşem bir şehir. Buraya turist olarak da geldim çünkü şehri çok seviyorum. Türk hayranlarımla buluştuğumda en çok hoşuma giden şey ise şu: Özellikle kadın okurlarım genelde profesyonel hayatlar süren, eğitimli kişiler. Doktorlar, mühendisler... Bilhassa genç Türk kadın okurlarım beni büyülüyor. ABD’deki okurlarım genelde yaşça daha büyük insanlar. Burada ise daha genç ve hevesli bir kitleyle beraber olmak bana çok iyi geliyor. Hepsine teşekkür ediyorum.

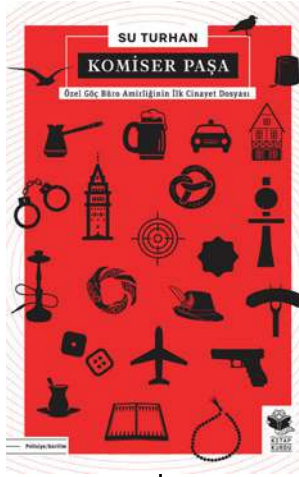
ZEKİ DEMİRBİLEK

Zeki Demirbilek, sabit alışkanlıklara sahip bir komiserdir. Her sabah saat yediye çeyrek kala kalkar, çayını demler, Hürriyet ve Süddeutsche Zeitung gazetelerinin spor sayfalarına göz atar ve kahvaltısını eder; yağlı bir tostla örneğin ya da yumurtalı sucuk ve yanında turp. Tatil günüyse sofranın üzerindikiler değişir: Domates, beyazpeynir, siyah ve yeşil zeytin, bal ve çilek marmelatı.

“Türk kökenli Münihli Komiser Zeki Demirbilek, aldığı karara göre domuz eti kızartmasını, her pazar yerine iki haftada bir pazar günleri yiyecektir. Bu kararı almasının nedeni bir yandan kaloriler, bir yandan da duyduğu vicdan azabıdır. Komiser Demirbilek, yeme içme alışkanlıklarının inancının kurallarını ihlal ettiğinin pekâlâ bilincindedir.”

On iki yaşındayken ailesiyle birlikte Türkiye’den ayrılıp Almanya’ya yerleşen Zeki Demirbilek, Polis Akademisi’nden mezun olduğu akşam, okul arkadaşlarıyla birlikte ömründe ilk defa domuz eti kızartması yer. Münih’e beslediği sevgiye karşın Türk kökenini hiçbir zaman inkâr etmeyen Demirbilek, bu akşamdan sonra kendisini gerçekten Bavyera Polis Akademisi mezunu olarak hisseder.

Demirbilek profilden oldukça etkileyici bir görünüme sahiptir. Siyah, sık kaşları, koyu kahve gözleri ve uzun kirpikleri... Aslında bir Türk'ün özelliklerine fazlasıyla sahiptir ve hatta oryantalist bir yanı vardır. Demirbilek'in en büyük takıntısı mendillerdir, kendisinin büyük bir mendil koleksiyonu vardır ve her gün üzerinde üç temiz mendil taşımayı âdet edinmiştir. İster resmi görevde olsun, ister özel hayatında bu değişmez bir alışkanlığıdır. Demirbilek bu alışkanlığının dedesinden kaldığını düşünür. Bu nevi şahsına münhasır yaşlı adam, mendiliyle önce kendi-

sinin sonra da küçük torununun burnunu silmeyi âdet edinmiştir. Bu belki de ona Türk atalarından kalan bir miras olduğu için bu kadar önemlidir.

Zeki Demirbilek, sabit alışkanlıklara sahip bir komiserdir. Her sabah saat yediye çeyrek kala kalkar, çayını demler, *Hürriyet* ve *Süddeutsche Zeitung* gazetelerinin spor sayfalarına göz atar ve kahvaltısını eder; yağlı bir tostla örneğin ya da yumurtalı sucuk ve yanında turp. Tatil günüyse sofranın üzerindeki değişir: Domates, beyazpeynir, siyah ve yeşil zeytin, bal

ve çilek marmelatı.

Komiser Zeki Demirebilek, henüz 40 yaşını doldurmadan özel bir büronun, “Özel Göç Büro Amirliği”nin amiri olarak görevlendirilir. Komiser Demirebilek serisinin ilk romanı *Komiser Paşa*’da yeni kurulan bu birimi Demirebilek’le birlikte anlamaya çalışırız. Kriminal Şube Müdürü Franz Weniger, Demirebilek’in görevinin özellikle göçmenlik geçmişi bulunan sanık mağdurların ağır ceza suçlarını aydınlatmak olduğunu açıklar.

Demirbilek, bir şekilde göçmenlerle ilintisi olan bir yığın soruşturma dosyasının önünde tek başına otururken üstlendiği bu yeni amirlik görevinden pek emin değildir. Komiser Demirbilek'e yardımcı olmak için iki kadın uzman bu yeni büroda göreve başlar. Türk kökenli Alman genç kadın Jale ve Alman Kriminal Uzman Isa-

bel Vierkant. Jale ve Isabel başlarda görevlerini acemi hafiyeler gibi icra ederler. Gergindirler, ne yapacaklarını bilemezler ve kendi başlarına kararlar alırlar. Gerçi bu, bir bakıma Zeki Demirbilek'ten de kaynaklanır. Demirbilek, ilk iş gününde boşanma avukatıyla buluşmak için ofisten ayrılır ve memurlarına kesin emirler verir: "Telefon çalarsa cevap verin, ortada bir ceset olursa arayın." Ve evet, büronun kurulduğu ilk gün, Jale ve Isabel'in elinde bir ceset vardır. Ne var ki Demirbilek'i defalarca aramalarına rağmen kendisine ulaşamazlar ve meseleyi ele almak zorunda kalırlar. Birkaç defa daha tekrar eden bu "defalarca çalmasına rağmen telefonu duymama" durumu hem dedektifin işine yaklaşımlarını göstermesi hem de soruşturma sürecinin gecikmesine neden olması nedeniyle romanın başlarındaki negatif anlatı öğelerinden biridir bana göre.

Tabii Özel Göç Büro Amirliği'nin iş yükü artıca görevli memurların sayısı da artar. Bunlardan biri de Pius Leipold isimli bir komiserdir. Komiser Leipold'un Demirbilek hakkındaki düşünceleri ise okura dışarıdan bir göz olarak Demirbilek'i anlatır. Leipold, Türk komiseri beş yıldır tanır. Başarılı ve titiz bir polis olduğunu kabul eder ancak ondan hoşlanmaz. Çünkü "Herif bir Osmanlı hükümdarı kadar kendini beğenmiştir. Elinde sürekli bir sümüklü mendil taşır ve takım elbisesiyle bir kriminal polis için fazlaca zarif bir görünüme sahiptir." Bunun yanında Augustiner meyhanesinin sahibi, Leipold'a Komiser Demirbilek'in Baviera mutfağının erbabı olduğunu söyler. Bu kesinlikle doğrudur.

Demirbilek, ikinci karısı Frederike ile Weibenburger Meydanı'ndaki Noel pazarında, şarap tezgâhının önündeki kuyrukta tanışır. Üç yıl süren evliliklerinin ardından boşanırlar ama dost kalmayı da başarırlar. Demirbilek, Frederika ve sanat tarihi okuyan kızı Özlem için akşam yemeğinde limonlu tavuk yapmayı planlar. Evde, Türk şarabı da vardır. Yemek Türk, İtalyan ve Baviera mutfağının karışımıdır. Demirbilek'e göre yemek alışkanlıklarının asimilasyonla hiçbir ilgisi yoktur, asıl mesele damak zevkidir. Malzemeler, bir Türk bakkalından aldığı pirinç, birkaç limon ve taze kesilmiş bir tavuktur. Tabii taze kesilmiş tavuğun poşetinden kanlar akar şekilde polis merkezine gelmesi hoş olmaz. Bunu gören Weniger şoke olur; özel büronun amiri, taze kesilmiş bir kümes hayvanıyla etrafta dolanıyordur. Ancak Demirbilek bunu umursamaz. Akşam olduğunda eve gider ve mutfakta işe koyulmadan önce müzik açar. Demirbilek'in beğendiği ve müzik yönünden dinleyebildiği tek Türk sanatçı olan Sezen Aksu çalmaktadır. Fakat Demirbilek eve geç gitmiştir ve limonlu tavuğun yetismeyeceği aşikârdır. Zeki iki misafirini kapıda karşılar ve İtalyan restoranında birlikte bir akşam geçirmeyi teklif eder. Pizzanın tadı güzeldir, tiramisu ise enfestir.

Komiser Demirbilek, sokak lezzetlerine de düşkündür. Ofise giderken peynirli sigaraböreği alıp bir iki ısırıkta bitirir ya da ofisindeyken bir pastane poşetinden arasına tereyağı sürülmüş bir brezel (üzerinde tuz bulunan Alman simidi) çıkarıp ısırır. Yanında da mümkünse çay içer. Çayını içerken ise her zaman başparmağı ve işa-

retparmağıyla küp şekerini kırar; şekerin bir parçasını tekrar şekerliğe koyar ve diğerini de çay bardağına atar. Demirbilek'in vazgeçilmezi ise az şekerli Türk kahvesidir.

Demirbilek'in favori sokak lezzetlerinden biri de ünlü Goethe Meydanı'nda yer alır. Demirbilek, en yakın arkadaşlarından biri olan Robert Haueis ile birlikte ayda bir iki kez Goethe Meydanı'ndaki bu dükkâna gider. Demirbilek, Oktoberfest'te yürüttüğü bir soruşturma esnasında mangalda pişmiş etli sandviç de sunan ve kendini sosisçilerin kralı ilan eden Würstlkönig'i keşfeder. Başlarda buradan yemeye tereddüt eder çünkü beş metre ileride bir Türk dönerci de klasik kebab satışı yapmaktadır. Demirbilek'in merakı içini öyle kemirmişti ki sonunda önyargılarını bir kenara bırakarak Bavyera usulü döner sipariş eder. Satış tezgâhının arkasında duran adam bir elektrikli bıçakla eti parça parça keser, etleri bir maşa yardımıyla ısıtılmış sandviç ekmeğinin içine doldurur, üzerine de arpacık soğanıyla iki dilim domates ekler. İşlemin sonunda da etin ve ve garnitürün üzerine köri ağırlıklı bir sos gezdirir. Tıpkı futboldaki gibi, diye düşünür Demirbilek: "Türkler atak yaparken Almanlar golleri atar. Kabul etmeli ki fastfoodu da daha iyi yapabiliyorlar. Şehirdeki en iyi döneri bir Münihli yapıyordu. Bu, yan taraftaki Döner Delüks zincirini düşününce Türkler için büyük yenilgiydi."

Demirbilek'in ilk evliliğinden olan kızı Özlem, Münih'te yaşar. Oğlu Aydın ise annesiyle birlikte İstanbul'dadır. Demirbilek beş yıldır görmediği oğlunun ziyarete geleceğini öğrendiğinde panikle karışık bir hüznün duygusuna kapılır. Buzdolabında arkadaşlarının ona Noel hediyesi olarak aldıkları rakıyı arar. Demirbilek'e göre rakı, Türk ruhuna işlemiş olan hüznü gidermek için birebirdir. Rakı şişesinin yanındaki Obstler marka brendi şişesi de ilgisini çeker. Karar veremeyince iki şişeyi de dışarı çıkarır. Rakı şişesinden büyük bir yudum alır. Ardından Obstler şişesini açıp ondan da büyük bir yudum alır. Bu da yetmeyince akşam yemeği için düşündüğü şarap şişesi aklına gelir. Kurtarıcı şişeyi alır ve arkadaşı Robert Haueis'in yanına tavlâ oynamaya gider.

Demirbilek'in bir diğer vazgeçilmezi ise buğday birasıdır. Suç soruşturmasını yürütürken bira bahçesine giden yoldan geçer ve canı zapt edilemez bir şekilde soğuk buğday birası çeker. Dolayısıyla akşamına Jale, Isabel ve Leipold ile birlikte bira bahçesinde buluşmak üzere sözleşirler. Demirbilek, "Canım neden maden suyu değil de bira çekiyor?" diye sorar kendi kendine. Bavyera usulü yaşama ve yeme alışkanlıklarını içselleştirmiş olduğunu kabul etmek zorunda kalır. Aslına bakarsanız Türk kökenli Münihli Komiser Zeki Demirbilek'in yeme içme alışkanlıkları, iki ulusal kimliğinin arasında kalmışlığını da simgeler.

ANNE ODAKLI POLİSİYE

YENİ BİR ALT TÜR, ANNELİĞİN İMTİHANINI İRDELİYOR

“Anne odaklı polisiye” olarak adlandırdığım grubun içine girebilmesi için bir romanın “matrifocal” olması yani annenin perspektifinden anlatılması gerekir. Birinci ya da üçüncü tekil şahıs fark etmeksizin, anlatının bir kısmının annenin perspektifinden anlatılması da yeterlidir. Anne odaklı polisiyenin ana odağı, çocuğunu hedef alan bir tehlike ya da tehditle karşı karşıya kalan bir anne karakteridir ve tabii ki eser, gerilim türünde olmalıdır.

*“Pencerenin dışında, korktuğum bir ağaç vardı ve filmde bu ağaç, pencereden içeri girdi.”
Steven Spielberg*

Jen Gann tarafından Şubat 2018’de yayımlanan bir makale şöyle söylüyor: “Yeni anne odaklı polisiye türü, en büyük korkularımızın kapısını çalıyor.” Arjantinli yazar Claudia Piñeiro’nun, çocuklarını yüzüstü bırakan anneleri konu alan gerilim romanları konusundaki çalışmalarına bir ışık tutması amacıyla annelerin perspektifinden anlatılan suç romanları hakkında olabildiğince bilgi toplamaya çalışıyordum. Gann’ın anne odaklı polisiyeleri ele alan makalesi kendimi kaybetme neden oldu ve ben de araştırmamın odağını değiştirmek durumunda kaldım. Görünüşte oldukça yeni olan bu alt türe ait daha fazla eser araştırmaya koyulduğumda, tüm dünyada “anne odaklı polisiye” türüne ait, çoğunluğu son yıllarda yayımlanmış¹ çeşitli eserlerle karşılaştım. Araştırmalarımı biraz daha derinleştirdikten sonra, “anneliğin trend olduğunu” fark ettim. En azından, moda endüstrisinde anneler için Fashion Mamas isimli bir oluşum kuran Natalie Alcalá’ya göre durum böyleydi. 2018’in Nisan ve Temmuz ayları arasında, bu iddiayı destekleyen ve son zamanlarda annelik temasını işleyen eserleri konu alan dört makaleyle² karşılaştım. Bu makaleler çoğunlukla Laura Elkin’in annelik üzerine “ciddi” kitaplar olarak nitelendirdiği eserleri ele alıyor. Makalelerden sadece ikisi gerilim türünden bahsediyor. Parul Seghal bu eserleri “anne odaklı polisiyeler” gibi dehşet verici

bir terim altında gruplandırılan bir tür” olarak tasvir ediyor. Yine de anne odaklı polisiyeler okurlara epey hitap ediyor, birçoğu *New York Times* çok satanlar listesinde. Bu eserler ayrıca annelik konusunda dokunaklı ve güçlü portreler sunuyor.

YENİ BİR KAVRAM: ANNE ODAKLI POLİSİYE

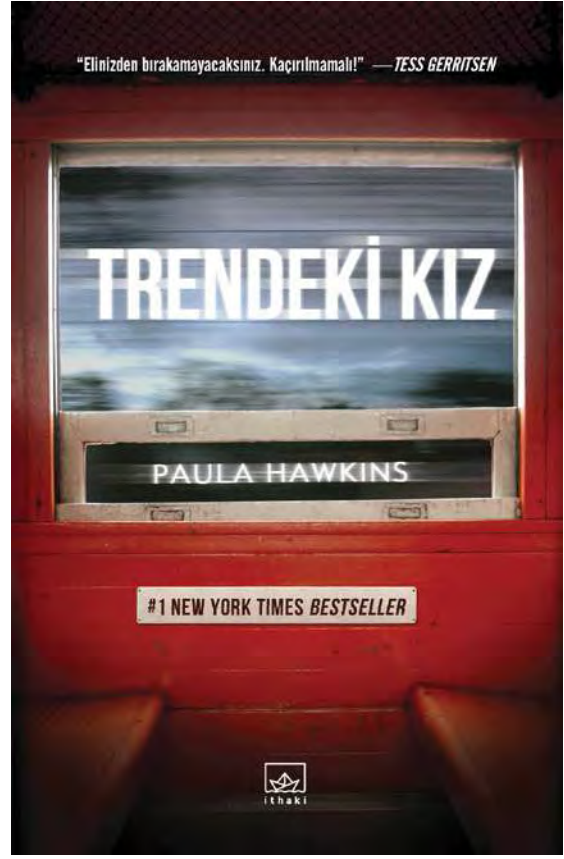
Uzun bir araştırma ve okuma sürecinden sonra, edebi kalitesi düşük olan ya da bu yeni alt türle ilgili kriterlerime (aşağıda detaylandıracağım) uymayan eserleri eldim ve anne odaklı polisiyelere ait son üç yıl içinde yayımlanmış neredeyse 30 eser tespit ettim. Bunlardan altısı 2017’de, on ikisi 2018’de ve yedisi de 2019’da yayımlanmıştı. Araştırmalarım, daha önce hiç kimsenin anne odaklı polisiye türü için bir tanımlama yapmadığını ve bu alt türe ait herhangi bir eleştirel tartışma içerisine girmediğini keşfetmemi sağladı. Ve işte buradayız.

Benim “anne odaklı polisiye” olarak adlandırdığım grubun içine girebilmesi için bir romanın “matrifocal” olması yani annenin perspektifinden anlatılması gerekir. Birinci ya da üçüncü tekil şahıs fark etmeksizin, anlatının bir kısmının annenin perspektifinden anlatılması da yeterlidir. Anne odaklı polisiyenin ana odağı, çocuğunu hedef alan bir tehlike ya da tehditle karşı karşıya kalan bir anne karakteridir ve tabii ki eser, gerilim türünde olmalıdır. “Gerilim” olarak adlandırdığımız, tanımlanması zor olan kategoriyi anlamak ve karakterize etmek için ana olarak Martin Rubin’in eserlerinden yararlandım.

Gerilim türünün anne odaklı polisiye türü için en geçerli özelliklerini aşağıda sıralayacağım. İlk olarak, içgüdülere ve hislere hitap eden bazı vasıfların ve duyguların aşırı uçlarda mevcut olması gerekir. Sıradan bir durumun içinden doğan, olağandışı bir tehlikenin sözkonusu olması gerekir. Bu tehlike hissi de iki farklı boyut olan “sıradan” ve “korkutucu” kavramları arasındaki güçlü tezat hissiyle beslenmelidir. Bu iki farklı boyut; olağan ve alelade konseptlerinin ürkütücü, tekinsiz ve korkutucu öğeler barındıran karanlık ve gizemli bir ortam ile bir arada var olmasıdır. Okurun verdiği karşılık da anahtar niteliğindedir. Okur bağlanır, büyülenir ve esir olur. Bir şeyler bizden kasti olarak alıkoyulmaktadır; sayfaları çevirmeye devam etmemizi sağlayan bir ifşa anını bekleriz.

Anne odaklı polisiye türünün “matrifocal” durumu, geleneksel suç edebiyatı türünden oldukça ayrılıyor aslında. Suç edebiyatında anne figürü, çoğunlukla katil oğlunun suçluluğunu izah etmeye çalışan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Bu konudaki ikonik vaka, Alfred Hitchcock’un *Sapık*’ında karşımıza çıkan Norman Bates karakteridir. Anne odaklı polisiye türünün, kendisiyle örtüşse de örtüşmese de kardeş alt türleri de vardır: *Kayıp Kız* ve *Trendeki Kız* gibi eserlerle popülerlik kazanmış “Banliyö Noir” gibi. Ya da “Domestik Gerilim” ki bu türün izleri de 1950’lere kadar sürülebilir.³ Anne odaklı polisi-

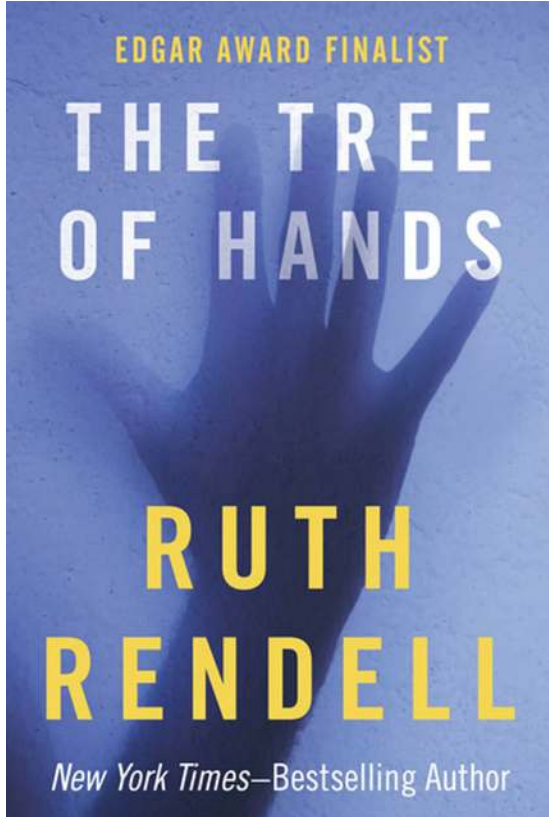

yenin dışında tutulan eserler genellikle kız evlat odaklı anlatılardır. Bu türün en bilinenlerinden biri, Christina Crawford’ın ünlü üvey annesi, aktris Joan Crawford tarafından uğradığı kötü muameleyi şoke edici bir şekilde anlatan kurgudışı eser *Mommy Dearest*.

ANNELİĞİN NEOLİBERAL YOĞUNLAŞTIRILMASI

Elizabeth Podnieks ve Andrea O’Reilly, annelik konusundaki makalelerinin giriş kısmında, Christina Crawford’ın hikâyesi gibi kız evlat odaklı anlatıların anneliğe özgü geleceği domine ettiğini ve *matrifocal* perspektifin sadece son birkaç on yılda ortaya çıktığını anlatıyor. Bu iki yazarın eseri şunu inceliyor: “Yazarlar, anneliğe ait rollerinin geleneksel kavramlarını kabul etmek, kavramak, tartışmak, bağdaştırmak ve bunlara meydan okumak için metinsel alanları nasıl kullanırlar?” (1-2) Antolojilerinin ana odağı, annelik konseptinin maskesini indiren metinleri gün yüzüne çıkarmak. Anne odaklı polisiye türü de anneliğin imtihanlarını ve sıkıntılarını araştırarak bu amaca hizmet ediyor aslında.

Anneliğin zorluklarını araştıran bu metinlerin artışına sebep olan neydi? Sosyal gözlemciler, annelikte mükemmellik ideali konusunda 21.

yüzyıla ait bir takıntıya işaret ediyor. Psikolog Shari Thurer, anneler üzerindeki toplumsal baskıyı ve bu beklentilerin getirdiği suçluluk duygularını tartışıyor:

Toplumumuz arsız ve küstah bir biçimde prenatal bir hale geldi... Anneliğin riskleri daha önce hiç bu kadar yüksek olmamıştı, özellikle de çocukların zihinsel sağlığı söz konusu olduğunda. Bu iş daha önce hiç bu kadar zor, yoğun emek isteyen, ince ve belirsiz bir olgu haline gelmemişti. Mutlu ve memnun annelerin medyadaki görüntüleri ve uzmanlardan gelen tavsiye bombardımanları, sadece annelerin yetersizlik, suçluluk ve endişe duygularına eklemelerde bulundu. Bugün anneler, asla ulaşamayacak ama yine de göz ardı edilemeyecek bir ideale tutunmuş durumdadılar. (340)

Bir psikolog olarak, davranışlarının veya duygularının çocuklarına nasıl zarar verdiğine dair utanç verici sırlar taşımayan bir anneyi tedavi ettiğimi hiç hatırlayamıyorum. Mükemmel annenin duygusallaştırılmış imgesi, gerçek annelerin yaşamları üzerinde uzun ve suçluluk uyandıran bir gölge salıyor... Anneliğin yerine getirilmesi ve özellikle de anneler olarak kendimiz hakkında fazlasıyla yargılayıcı bir hale geldiğimiz aşikâr. (331)

Jacqueline Rose bunun yanında, bu zihniyetin yaygınlığını ve kadınlar üzerindeki zararlı etki-

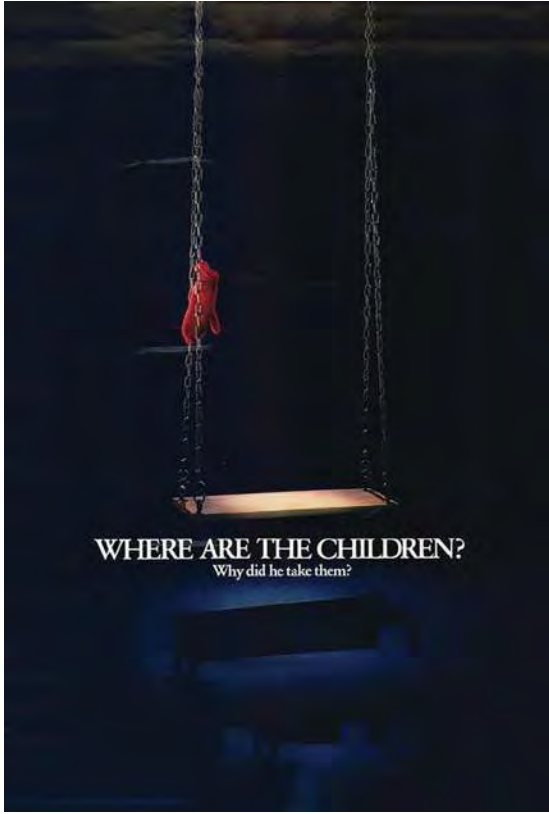
sini de anlatıyor.

Bizler şu anda “anneliğin neoliberal yoğunlaştırılması”na tanıklık ediyoruz. Mükemmel hayatlara sahip olmuş, orta sınıfa mensup, çoğunlukla beyaz anneler... Kusursuz işleri, kocaları ve evlilikleriyle, kendilerine dair duydukları tatmin duygusunun sürekli parlaması, bu imgeye uymayan kadınları başarısız kişiler olarak göstermeyi amaçlıyor. (17)

Bazı kurgulara karşı duyulan iştah, geniş kültürel eğilimlerin belirtisidir (Hollister 27) ve anne odaklı polisiyeler, bu maternal mükemmelliğin kültürel imgesine karşı bir tepki olarak hizmet edebilir. Thurer’in hastalarında gözlemlediği suçluluk duygusunu, bir annenin kâbuslarını meydana getiren “peki ya...” senaryolarını keşfederler. Tehlike her zaman oradadır; yabancıardan, tanıdıklardan, eşlerden, garip kazalardan ya da annenin veya çocuğun kendisinden kaynaklanabilir. Annelik çetin bir iştir ve anneler mükemmel değildir: Sinirsel çöküntüden mustarip olabilir ya da yanlış kararlar alabilirler. Anne olmakla ilgili duygu karmaşaları yaşayabilirler. Annelik, isabetsiz kararlar sonucunda endişe verici olabilir. Sosyal normlar ve başkalarının düşündükleri, annenin aleyhine çalışıyor olabilir.

Anne odaklı polisiyelerin ilk olarak ne zaman ortaya çıktığını tam anlamıyla söylemek pek mümkün olmayabilir. Ancak bu türe dair günümüzdeki küçük çaplı patlamanın dikkate değer öncülerini, 20. yüzyılın son 30 yılında bulabiliriz. İki kutsal suç romanı yazarı kadın, annenin perspektifinden anlatılan gerilim romanları kaleme aldı. Mary Higgins Clark’ın 1975’te yayımlanan *Where Are the Children?* isimli romanı, toplumun bir sapma olarak gördüğü şeyi araştırıyor: Çocuklarını öldürmekle suçlanan bir anne. Roman, Bruce Malmuth’un yönettiği ve Jill Clayburgh’ın rol aldığı 1986 yapımı bir filme de konu olmuştu. Ruth Rendell’in *The Tree of Hands* (1984) isimli romanı 21. yüzyılın anne odaklı polisiye romanlarında tekrar hayat bulacak başka bir konuyu ele alıyor: İhmal edilen bir çocuğu, kendisine daha iyi bir hayat verebilmek için kaçırarak bir anne figürü. Psikotik dadı figürü ise Robert Tine tarafından bir roman haline getirilen, 1992 yapımı film *The Hand that Rocks the Cradle*’da ele alınmıştı.

Şimdi dikkatimi son yıllarda yayımlanan anne odaklı polisiyelere çeviriyorum; 2017, 2018 ve 2019 senelerinde yayımlanan romanlara. Bu eserlere yaklaşabilmek adına onları anlatı şemalarına ya da olay örgülerine göre kategorize etmenin daha doğru olacağını düşündüm. Çocu-

ğün kaçırlma ya da ölüm sonucunda kaybolması en sık görülen olay örgülerinden biri. Çocuğun hayatını ve refahını korumak kesinlikle anneliğin temel amacı olduğundan bu türe ait eserler, düşünmesi bile zor olan bu gibi durumlarla karşılaştığında annenin tepkisini tahayyül etmeye çalışır. Bazen anne, bu kaybın ana ya da potansiyel sorumlusu olabilir, tıpkı cinayetle yargılanan anneleri ya da anneler tarafından gerçekleştirilen kaçırlma olaylarını konu olan hikâyeler gibi. Sıklıkla karşılaştığımız başka bir tema da birbirleriyle yüzleşen anneler; bu durumda “zayıf” ya da “kusurlu” anne en nihayetinde üstün geliyor. Bir diğer tema, çocuğunu korumak için suç işleyen anneyi konu alıyor. Ve tabii bir de sorumlu olduğu çocuğa ya da çocuklara zarar veren hissterik dadı figürü mevcut. Anneliğin son derece sarsıcı bir portresini sunan bir diğer anlatı da anneyi imha etmek üzerine yoğunlaşmış olan kötücül çocukla mücadele eden anneyi konu alıyor. Son olarak da çocuğunu korumak için her türlü fedakârlığı gösteren kahraman anneyi ele alan anlatılar mevcut. Bu romanlardan bazıları zorbalığı kınamak, domestik şiddet, anoreksiyaya yol açan bedensel utanç ve doğum sonrası depresyonun aşağılanması gibi politik birtakım ajandalar da taşıyor.

8 ROMANDA ANNE ODAKLI POLİSİYE

Sorunlu anneliği tasvir eden bu anlatılardan en iyileri olduğunu düşündüğüm sekiz romanı seçtim. Bu eserler ustaca yazılmış, rahatsız edici ve unutulması zor romanlar. Bu grubun içindeki en bilinen eserlerden biri, HBO tarafından ekrana da uyarlanan Liane Moriarty’nin *Küçük Ama Büyük Yalanlar* isimli romanı. Zayıf olanın ezildiği bu klasik hikâyede genç çocukların, mükemmellik arayışı içinde olan annelerinin tasviriyle karşılaşıyoruz. Bir büyükannenin, “Anneler bugünlerde annelik işini çok ciddiye alıyor,” gibi bir söylemde bulunduğunu görüyoruz. Tematik kaygılar arasında okul çocuklarının maruz kaldığı zorbalık, çocukları konusunda fazlasıyla korumacı olan anneler arasındaki rekabet, aile içi şiddet ve nihayetinde haklı çıkma ve iyileşme süreçlerinin gözlemlendiğini söyleyebiliriz. Roman, gizli bir amaca sahip olan bekâr bir annenin küçük oğluyla birlikte kasabaya taşınmasıyla birlikte hayatların ve yalanların çözölmeye başladığı pastoral bir Avustralya sahil kasabasında geçiyor. Hikâye, anaokuluna giden üç çocuğun annelerinin bakış açısıyla anlatılıyor: Jane, bekâr anne; Madeline, kocası tarafından terk edilen ve yeniden evlenen ışıltılı genç kadın tipini temsil

ediyor; Celeste, çok değerli ikiz oğulları, zengin ve yakışıklı kocası ve görünüşte mükemmel olan yaşamıyla kıskanılacak derecede güzel bir portre çiziyor. Hikâyenin başlarında, özel bir okul gecesinde korkunç şeylerin meydana geldiğini öğreniyoruz.

Anlatı daha sonra altı ay öncesine geri gidiyor ve her bölüm bizi olanları keşfetmeye daha da yaklaştırıyor. Her bölüm, farklı bir görgü tanığının, olanları kendi gözünden polise anlatmasıyla sona eriyor. Bu da söz konusu talihli gece yaklaşırken, gerilimi daha da artırmaya yardımcı oluyor. Moriarty, anaokulu çocuklarının annelerini basit bir anlatı stili kullanarak oldukça gerçekçi bir şekilde seslendirebiliyor ancak aynı zamanda zorbalık ve aile içi şiddet gibi konularda ciddi mesajlar da veriyor. Romanın, karakterleri derinlemesine inceleyen HBO uyarlaması toplam 14 bölümden oluşan iki sezonluk dolu dolu bir dizi. Mekân, Kaliforniya'da bir sahil kasabasına taşınmış ve başrol koltuklarına ünlü isimler oturmuş: Reese Witherspoon, Madeline ve Nicole Kidman da Celeste olarak karşımıza çıkıyor.

Sorumlu olduğu çocuklara zarar veren kötücül ve psikotik dadı, edebiyatta ve ekranda karşımıza sıklıkla çıkan bir karakter. Bu karakterler evrensel bir korkuyu temsil ediyor ve çocuklarının bakımını yabancıların eline bırakan

annelerin suçluluk duygusunu yansıtıyor. Bu temanın versiyonlarından birini, Patricia Highsmith'in 1945'te kaleme aldığı kısa hikâyesi *The Heroine*'de görmek mümkün. Bu hikâye, yakın zamanda bir akıl hastanesinden taburcu edilmiş olan (işverenleri bu gerçeği bilmiyor) genç bir mürebbiyeyi konu alıyor. Genç kadının takıntılı düşünceleri ve aileye bağlılığını göstermek için harcadığı aşırı çaba aracılığıyla kaygı verici bir ruh halinin yavaş yavaş başka bir şeye doğru evrildiğini görüyoruz. *The Hand that Rocks the Cradle* isimli eserde de psikopatik ve intikam peşinde olan bir dadının, çocukların ve babanın gönlünü kazanarak annenin dışlanması sağladığını ve ailede anne yerini aldığını görüyoruz. Leila Slimani'nin Paris'te geçen katil dadı versiyonu, 2012'de gerçekleşen korkunç bir olaydan ilham alıyor: New Yorklu bir dadı, kendisine temizlik görevi verildiği için bakmakla yükümlü olduğu iki çocuğu öldürüyor. Slimani'nin romanı *Hoş Nağme* uluslararası alanda övgüler aldı. 35 dile çevrildi ve İngilizcede yayımlanmadan önce bir *The New Yorker* makalesine konu oldu. Roman, "mükemmel dadının" iki küçük çocuğu soğukkanlılıkla öldürmesiyle açılıyor. Ardından anlatı, dadının bu duruma gelmesine sebep olan etkenlerin sosyolojik ve psikolojik bir resmini çiziyor. Üst orta sınıfa mensup çift, Paul ve Myriam, çocuklarına baklamaları için Louise'i işe alır çünkü Myriam, bir süre evde çocuklarına baktıktan sonra avukatlık kariyerine geri dönmek istemektedir. Louise her geçen gün gönüllü olarak daha fazla ev işini üstlenir ve bunları mükemmel bir şekilde yerine getirir. Myriam gün geçtikçe Louise'e daha da bağımlı bir hale gelir. Eleştirmenlerin de söylediği gibi roman, bir aileyi ve onların "başlarda samimi ve sadık olan" dadılarını kapsayan "karmaşık ve muğlak bir ilişkiyi" ayrıntılarıyla anlatır. (Collins 3, Sacks). Rose'un yakın zamandaki eğilime dair gözlemini yansıtan Laura Collins, romanın "anneliğin neoliberal yoğunlaştırılmasına" dair yıkıcı bir eleştiri sunduğunu savunuyor: "Simani, en samimi ilişkilerimizin metalaştırılmasından doğan endişelere, riyakârlıklara ve eşitsizliklere bir bedel biçmeye çalışıyor." (2) Diğer taraftan Maureen Corrigan hikâyenin gizli psikolojik mesajına işaret ediyor ve romanın başarısını, "annenin yetersizliğinden doğan kâbusun kalıcı mazoşist gücüne" atfediyor. Bir dadı ve işverenleri arasındaki problematik ilişkiyi ele alan ve tarif edilemez bir trajediye doğru evrilen bu roman, hem sosyolojik hem de psikolojik düzeyde oldukça rahatsız edici bir eser.

Sıradakiler, kaçırılan çocuk temasına ters köşe anlatı teknikleriyle yaklaşan eserler: Shari Lapena'nın *Yan Evin Sırrı* romanı ve Amy Gentry'nin *Kayıp* romanı. İki hikâyede yer alan kaçırılma olayının şartlarının tamamen farklı olmasına rağmen iki romanın ortak noktası, iki annenin de kızlarının kaçırılması konusunda kendilerini suçlaması. Kuzey New York'taki evinden kaçırılan bir bebeği konu alan *Yan Evin Sırrı*, oldukça ilgi gören bir romandı. Anne ve Marco çifti, yan komşuları tarafından yemeğe davet edilir ve bakıcıları o saatlerde uygun değildir. Komşuları çocuklardan hoşlanmadığı için Marco, Anne'i bebeği evde bırakmaya ikna eder. Bebek uyuyordur ve onlar da bebek monitörüyle birlikte hemen yan dairede olacaklardır. En kötü ne olabilir ki? Nihayetinde bebek kaçırılır. Anne inanılmaz bir suçluluk duygusuyla doludur: "Kim bebeğini evde bırakıp yan daireye yemeğe gider? Böyle bir şeyi nasıl bir anne yapar?" İyi bir anne olmadığına dair bilindik duygu ve düşüncelerle doludur. Bebeğini evde bıraktığı için diğer insanlar tarafından yargılanacağını düşünür. Polis, arkadaş grubundaki diğer anneler ve hikâye duyulduğunda tüm toplum tarafından yargılanacağından çekinir. Üstüne üstlük, annenin doğum sonrası depresyondan mustarip olduğu ve bununla başa çıkamadığı anlaşıldığında, bebeğin kaybolmasında bir parmağı olduğu düşünülür. Annenin kendisi bile bebeğine bilerek zarar verdiği gerçeğinden korkar. Polis, bebeğin kaçırılmasını araştırmaktadır ve Marco, Anne'in ailesinin zengin olduğundan bahseder. Bu, Marco'nun Anne'in ailesinden para alabilmek için bir aile bireyini kaçırdığı, *Fargo* benzeri bir hikâyeye mi evrilecektir?⁴ Roman, ters köşe anlatım teknikleri kullanarak bebek Cora'ya ne olduğunu anlatmaya çalışırken biz de okur olarak durmadan sayfaları çeviririz. Tatmin edici ve sürükleyici bir roman olmasının yanında bu eser, doğum sonrası depresyonun duygusal incelemesini de okurlarla paylaşır.

Amy Gentry'nin kaleme aldığı *Kayıp*, kızının ruhsal ihtiyaçlarını görmekte başarısız olan bir anneyi konu alan karmaşık bir hikâyedir. Julie, 13 yaşına geldiğinde evinden kaçırılır. Sekiz sene sonra, epeyce değişmiş olan Julie, evin kapısında belirir ve insan ticaretine kurban gittiğini iddia eder. Ancak Julie'nin hikâyesinde birtakım boşluklar vardır ve annesi Anna, bu genç kadının Julie'nin kılığına giren başka biri olduğundan şüphelenir. Hikâye, Anna'nın birinci şahıs anla-

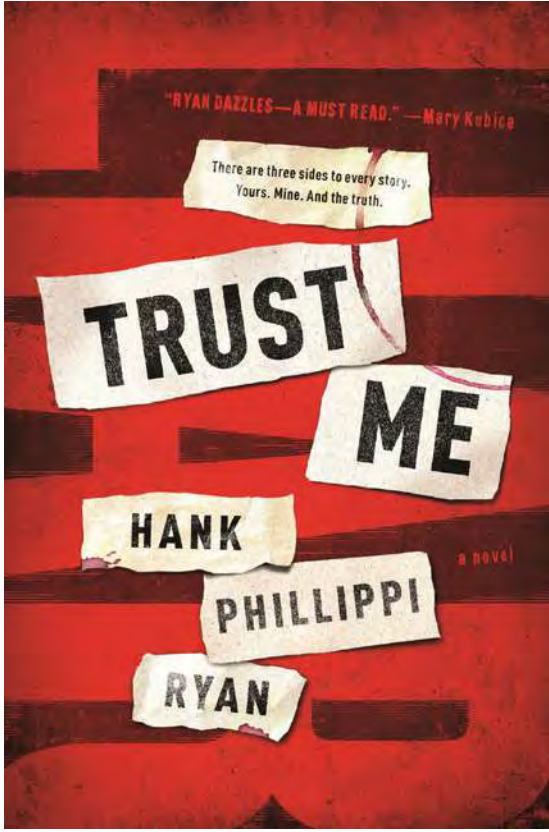

tısıyla Julie'nin hayatta kalabilmek için üstlendiği bazı karakterlerin anlatıları arasında gidip gelir. Din, hikâyede önemli bir yer kaplar. Anna bu gizemli kızı bir gün takip eder ve onun karizmatik bir papazın kilisesine gittiğini görür. Görünen o ki genç Julie tamamen Tanrıya teslim olmak istemektedir. Bir edebiyat profesörü olan Anna'nın dinle ilgisi yoktur ve kızını hiçbir şekilde tanımadığını fark eder:

"Julie'nin bana Tanrı hakkında sorular sorduğunu hatırlamaya çalışıyorum ancak aklıma böyle bir anı gelmiyor. Ben kimdim? O sırada ne yapıyordum da bana sorduğu soruları hatırlayamıyorum? Doktora tezimi yazmakla meşguldüm ve iş görüşmelerine gidiyordum.

Nasıl bu kadar kör olabilirim? Böyle bir şeyi nasıl kaçırabilirim? Sanki onu hiç tanımamışım gibi... yani... ben her şeyin yolunda olduğunu sanıyordum. Ben iyi bir anne olduğumu sanıyorum."

Anne odaklı polisiyenin en temel duygusu olan suçluluk duygusu, bir kez daha karşımıza çıkıyor. Anna, Julie'nin ruhani bir şeylerin peşinde olduğunu anlıyor ve kendisinin de bunu göremeyecek kadar kariyerine odaklandığını ve bu nedenle Julie'nin bir avcıya kurban olduğu gerçeğiyle yüzleşiyor.

İKİ GERÇEK SUÇ

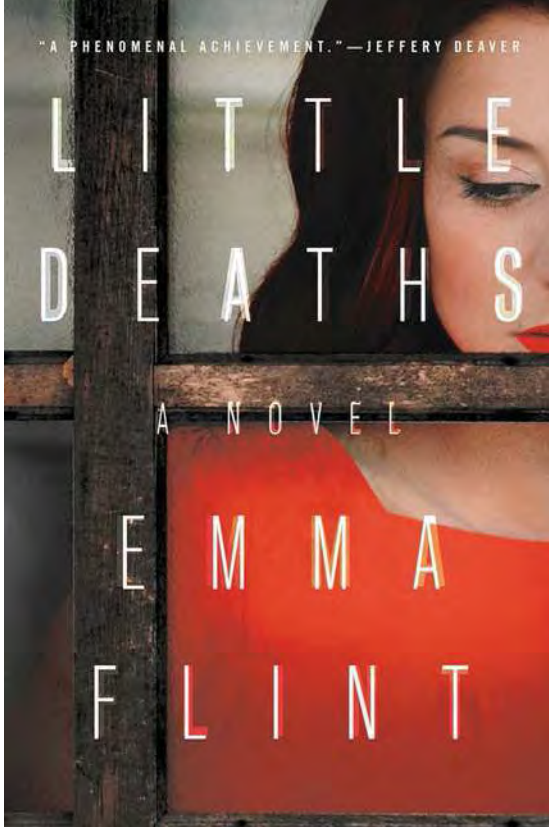
Hank Phillippi Ryan ve Emma Flint'in romanları, *Trust Me* ve *Little Deaths* kendi çocuklarını öldürmekle suçlanan anneleri konu alıyor. Bu iki cinayet zanlısı anne romanı, sanıklara önyargıyla yaklaşılmasına neden olan toplumsal önyargıları konu alıyor ve onları toplumun gözünde suçlu ilan ediyor. Medyanın canavar anneye ilgili çarpıcı bir hikâye satma isteği iki hikâyede de karşımıza çıkıyor. Ryan'ın romanı, Casey Anthony vakasıyla⁵ bazı benzerlikler taşıyor. Flint'in romanı ise iki küçük çocuğunu öldürmekle suçlanan Alice Crimmins'in 1965'te görülen davasını kaynak olarak alıyor.

Trust Me, kocasını ve üç yaşındaki kızını bir araba kazasında kaybetmesinin ardından darmadağın olan bir gazetecinin, Mercer Hennessy'nin perspektifinden anlatılıyor. Depresyonla başa çıkabilmesini sağlamak amacıyla editörler Mercer'i, iki yaşındaki kızını öldürmekle suçlanan genç kadın Ashlyn Bryant hakkında bir gerçek suç romanı yazmaya teşvik ediyor. Toplumun geri kalanı gibi, Mercer de Ashlyn'in suçlu olduğundan yüzde yüz emin. Ashlyn'den şu şekilde bahsediyor: "O, Massachusetts'teki ve belki de tüm ülkedeki en kötü kadın." Aslına bakarsanız Mercer'in kitabının başarısı, Ashlyn'in suçluluk

***Trust Me*, kocasını ve üç yaşındaki kızını bir araba kazasında kaybetmesinin ardından darmadağın olan bir gazetecinin, Mercer Hennessy'nin perspektifinden anlatılıyor. Depresyonla başa çıkabilmesini sağlamak amacıyla editörler Mercer'i, iki yaşındaki kızını öldürmekle suçlanan genç kadın Ashlyn Bryant hakkında bir gerçek suç romanı yazmaya teşvik ediyor. Toplumun geri kalanı gibi, Mercer de Ashlyn'in suçlu olduğundan yüzde yüz emin.**

duygusuna ve halkın duyduğu nefrete dayanıyor: "Doğum sonrası depresyonla boğuşan, suçluluk ve pişmanlık duyan bir anneyi konu alan bir kitabı satamayız," diyor Mercer'in editörü. Haberler, Ashlyn'in gece kulüplerinde takıldığına yoğunlaşıyor ve üzerinde ıslak bir tişörtün olduğu fotoğrafları servis ediliyor. Partilere düşkün olduğundan dolayı çocuğunu öldüren bir anne figürü resmediliyor. Ne var ki Mercer, Ashlyn'in kızının ölümünden sorumlu olduğu konusunda şüphe duymaya, kendi kocasının ve kızının canını alan kazayla ilgili yeni detaylar gün yüzüne çıkmaya başladıkça suçluluk ve masumiyetle ilgili kanılar derinden sarsılıyor. "Ashlyn'den nefret etmek kendimden nefret etmekten çok daha iyi," diyor Mercer ve böylece başka insanlara iftira atma konusundaki ihtiyacımıza ışık tutuyor. Emma Flint'in *Little Deaths* romanı gerçekte yaşanmış bir cinayet davasına dayanıyor. 1965 senesinin yaz aylarında iki küçük çocuk, Queens'teki evlerinin yatak odasından kaçırıldı ve sonrasında ölü bulundu. Anneleri Alice Crimmins, babalarından ayrılmıştı ve geçimlerini sağlamak için garson olarak çalışıyordu. Çocukların henüz cesetleri bile bulunmadan Alice başşüpheli konumundaydı. Neden? Çünkü bir annenin nasıl davranması gerektiğine dair sosyal normlara uymuyordu. Köhne bir barda uzun saatler boyunca çalışıyor ve geç saatlere kadar uyurken çocukları yatak odasına kilitliyordu. Kışkırtıcı bir giyim tarzı vardı, ağır makyaj yapıyordu, alkol kullanıyordu ve birden fazla sevgilisi vardı. Crimmins ikinci derece kanıtlarla suçlu bulundu ve mahkûm edildi.

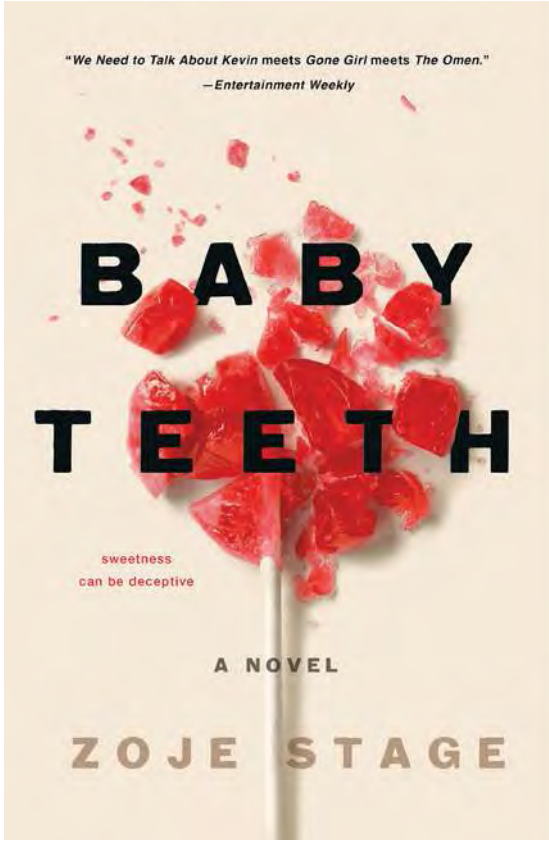
Emma Flint, Crimmins vakasıyla büyülenmiştir ve kendisi bu vakanın onuncu yorumcusudur.

Emma Flint, Crimmins vakasıyla büyülenmiştir ve kendisi bu vakanın onuncu yorumcusudur. Flint'in romanında anne karakterinin ismi Ruth Malone. Flint, gerçek vakada, medyada çokça yer alan fotoğraflarına rağmen Crimmins'in hiçbir zaman orada olmadığını iddia eder.

Flint'in romanında anne karakterinin ismi Ruth Malone. Flint gerçek vakada, medyada çokça yer alan fotoğraflarına rağmen Crimmins'in hiçbir zaman orada olmadığını iddia eder: "Gözleri aşağı bakar, dudakları birbirine yapışmıştır, kamera-raye direkt olarak bakmayı reddeder, insanlarla iletişim kurmak istemez." (Flint, "Fact and Fiction") Roman da tam olarak bunu yansıtır aslında ve Ruth'u çoğunlukla başkalarının yargılayıcı bakışları çerçevesinden tasvir eder. Üçüncü şahıs anlatı, Ruth'un düşüncelerini iletir ve acısını tarif eder: "Kalbine bir ağırlık gibi çöktü. Bir taş gibi boğazını tıkadı. Gözlerinin arkasında, göz yaşlarını dışarı iten bir güç gibiydi; midesinde bir ağırlık gibiydi. Bu, nefes alamadığı anlamına geliyordu. Hatırlamadığı bir an bile olmayacağı anlamına geliyordu." (90) Flint, Ruth'un önyargılı ve kötücül polis memuruna karşı mahkemede geliştirdiği sessiz direnişi de şu şekilde anlatır: "Belki de o suçu işlerken sen de yan odadaydın. Onları sustururken, dışarı çıkarırken sen de oradaydın. Belki de suçlu olduğun tek şey, şişeden bir yudum almak ve radyonun sesini açmaktı. Olaylar böyle mi gelişti Bayan Malone?" Kafasını öne eğdi. Polisin, suçluluk duygusuyla ilgili hiçbir fikri yoktu. Sekiz saat boyunca, ayaklarını sıkı bir topuklu ayakkabıyla çalışmanın,

her seferinde seni ellemeyi kendinde hak gören pisliklere içki servisi yapmanın ne anlama geldiğini; bu yüzden çocuklarını evde yalnız ya da genç bir bakıcıyla bırakmak zorunda kalmanın ne demek olduğunu bilmiyordu." (222) Roman, 1960'larda bir işçi sınıfı mahallesinin baskısı ve önyargıları hakkında çok şey anlatıyor. Ruth'un öznelliğine bir an için göz atmak onun çocuklarıyla ilgili duygularını, düşüncelerini ve hayatlarını idame ettirebilmek için yapması gerekenlerden dolayı duyduğu suçluluğu görebilmemizi sağlıyor. 1960'larda ABD toplumunda kadınlar için biçilen sınırlı rolleri eleştiren Flint, bu sosyal normlara uymadığı için "kötü anne" olarak adlandırılan bir kadının sempatik bir portresini sunuyor. İki roman da çocuklarını öldürmekle suçlanan annelerin gerçek hikâyelerinden yola çıkarak anlatılarını oluşturuyor; toplumsal aşağılama ve önyargı gibi konulara odaklanıyor. İnanılmaz derecede fedakâr bir anneyle ilgili mutluluk veren bir hikâye için Gin Phillips'in *Kırmızı Krallık* isimli eserine geçiyoruz. Korkunç bir meseleyi ele almasına rağmen pozitif anneliğe dair umut dolu bir hikâye barındıran bir roman bu. Joan ve dört yaşındaki oğlu Lincoln, akşamüzeri ziyaret ettikleri hayvanat bahçesinden çıkmak üzereyken Joan bir ses

duyuyor, ardından insanların teker teker yere düştüğünü görüyor ve bunun silahlı bir saldırı olduğunu fark ediyor. Oğlunu kucağına alarak hayvanat bahçesine dönüyor ve saklanacak bir yer arıyor. Roman, hayvanat bahçesinde geçen üç saati tasvir ediyor ve bu süre boyunca saldırganlar vuracak insan aramaya devam ediyor. Anne ve oğulun hayatta kalması, Joan'ın dört yaşındaki oğlunun sessiz kalmasını sağlayabilmesine bağlı. Joan, kendini çocuğuna adanmış, ilgili bir anne ve anlatı da Joan'ın oğluya kurduğu güçlü bağı vurguluyor: "Kendi beyninden oğlunun beynine geçen ince ipler olduğunu biliyor. İkisinin arasında, beyinden beyne, buna benzer milyonlarca ip var." Joan, oğlu Lincoln'un hal ve hareketlerine oldukça hâkim olduğu için çocuğun herhangi bir duruma nasıl tepki verebileceğini biliyor. Fiziksel gücünü ve problem çözme yetisini kullanarak oğlunu tehlikeden uzak tutmaya çalışıyor. Bu, bir annenin sevgisi ve cesaretinin, çocuğunu koruyabilmek için ne denli önemli olduğunu gösteren doku-naklı bir hikâye. Ancak roman bunun yanında bir kadının anne, eş ve evlat olarak rollerini de inceliyor.

Son olarak sıra, kişisel favorimde: Kötü bir çocuğun ustalıklarla anlatılmış hikâyesi, Zoje Sta-

Kötü bir çocuğun ustalıklarla anlatılmış hikâyesi: Zoje Stage'in Baby Teeth isimli romanı. Eğer bu roman tüylerinizi diken diken etmeye yetmiyorsa bunu başka ne başarır bilemiyorum. Baby Teeth'i en iyi anlatan sıfat "ürpertici" bana kalırsa. Hikâye hem dehşet verici hem de bazı noktalarda oldukça komik.

ge'in Baby Teeth isimli romanı. Eğer bu roman tüylerinizi diken diken etmeye yetmiyorsa bunu başka ne başarır bilemiyorum. Baby Teeth'i en iyi anlatan sıfat "ürpertici" bana kalırsa. Hikâye hem dehşet verici hem de bazı noktalarda oldukça komik. Hanna, yedi yaşında, hiç konuşmayan şeytani bir çocuk ve annesi Suzette, onunla başa çıkabilmek için elinden gelen her şeyi yapıyor. Roman üçüncü şahıs perspektifinden anlatılıyor; anlatı Hanna ve Suzette arasında gidip geliyor. Böylece hem çocuğun hem de annenin düşüncelerine vâkıf olabiliyoruz. Suzette, ilgili ve şefkatli bir anne olmakta ısrarcı; kendi annesinin tam aksi gibi. Ne var ki anneliğe beslediği değişken hislerle ilgili büyük bir suçluluk duyuyor. Hikâye ilerledikçe anlaşılıyor ki, ne kadar çabalarsa çabalasın Suzette, Hanna gibi zor bir çocuğun ebeveyni olabilecek donanımında değil ve Hanna da bunun farkında. Annesinin karmaşık duygularını hissedebiliyor: "Hanna, annesinin onu kucağına aldığı anda rahat olmadığını hissediyordu. Annesinin onu düşürmek istediğini hissediyordu." Hanna annesini testlere tabi tutuyor ve inanılmaz kötü davranışlar sergiliyor; annesinin ilaçlarını değiştirmek, annesi uyurken saçının bir kısmını kesmek ya da annesini ateşe vermeye çalışmak gibi. Bu kurnaz ve manipülatif çocuk, babasının yanında oldukça şeker davranışlar sergiliyor. Baba ve kız birbirlerine adeta tapıyorlar ve Hanna, annesini bu konuda rakip olarak görüyor.

Hanna, beş okuldan atılmış durumda; bu nedenle Suzette kızının eğitimine evde devam ediyor

ve bizler de sosyopat çocukları için bir çözüm bulmaya çalışan ebeveynlerin boşuna çabalarını takip ediyoruz. Roman, Hanna gibi bir çocuğa ebeveynlik yapmanın zorluklarını irdeliyor ve biz de Suzette'in duygularına şahit oluyoruz: "Anneliğin korkunç bir hata olduğuna dair korkuları, zamanı geri almak istemesi ama bunu yapamaması ve bundan duyduğu suçluluk.." Metnin ortaya attığı temel sorulardan biri, Suzette'in, Hanna'nın agresif davranışlarından ne kadar sorumlu olduğu. Oldukça rahatsız edici bir hikâye olan *Baby Teeth*, ebeveynlere özgü olağan endişeleri alıp uçlara taşıyor. Bu roman, "anne odaklı polisiye" türünün doruk noktasını temsil ediyor.

Yazar C. L. Taylor, bu gibi gerilim romanlarının okura konfor sağladığını iddia ediyor: "Domestik Noir romanları, en temel korkularımıza dokunur... Psikolojik bir gerilim hikâyesinde bu korkularla yüzleşmek katarsise yol açar." Peki, anne gerilimleri, annelerin, hissettikleri endişe ve suçluluk duygularını salıvermelerine yardımcı olarak, hislerinin normal olduğuna inanmalarını mı sağlıyor? Ya da bu romanlar insanlığın karanlık tarafına odaklanıp başarısız anneleri ve kadınlar arasındaki dayanışma eksikliğini mi vurguluyor? Anneliğe özgü davranışlarda bulunmayan kadınları marjinalize eden önyargılı toplumu mu eleştiriyorlar? Aile içi şiddet, zorbalık, doğum sonrası depresyon, ırk ve sınıf ayrılıkları gibi problemleri gün yüzüne çıkarabilmek konusunda etkili araçlar mı?

Yukarıdaki tartışmanın gösterdiği üzere, bu romanları birbirine bağlayan bir anlatı yapısı ya da ortak bir tema yok. Anne gerilimleri, annelikle ilgili birtakım mesajları ve duyguları irdeliyor. Bazıları anneliğe özgü gücü tasvir ederken bazıları da annenin cezai sapkınlıklarını ele alıyor. Çoğunluğu ise annenin korunmasızlığını ve kayıp duygusunun mazoşist fantezilerini ele alıyor. Ortak noktada birleştikleri kısım ise şu: Noir perspektifleri, kadının bir anne olarak rolünün kadın kimliği çerçevesinde karmaşık bir biçimde incelenmesi. Anne gerilimleri, gerçek annelerin korktuğu ya da yüzleştiği pek çok güçlüğü tasvir ederken, anneliğe özgü mükemmeliyetçi duyguyu eleştiriyor ve altüst ediyor.

KAYNAKÇA

Blackwood, Sarah. "Is Motherhood a Genre?" *Los Angeles Review*, 20 May 2018.

Cloud, John. "The Casey Anthony Verdict: The Jury Did the Right Thing." *Time*, 6 July 2011.

Collins, Laura. "The Killer-Nanny Novel that Conquered France." *The New Yorker*, 25 December 2017.

Corrigan, Maureen. "Worried about your nanny? Here's a novel in which your worst nightmare is realized." *The Washington Post*, 8 January 2018.

Elkin, Laura. "Why All the Books about Motherhood?" *Paris Review*, 17 July 2018.

Flint, Emma. "Fact and Fiction: Writing *Little Deaths*." Panmacmillan.com, 17 August 2017.

Gann, Jenn. "A New Crop of Mom Thrillers Taps Into Our Worst Fears." *The Cut*, 9 February 2018.

Hollister, Lucas. "Noir (Masculine Noun): Jean-Patrick Manchette, Alain Delon, and the Politics of French Hard-boiled Masculinity." *Genre* 51.1, 2018: 27-52.

Paskin, Willa. "Art or Babies?" *Slate*, 3 May 2018.

Podnieks, Elizabeth and Andrea O'Reilly, eds. *Textual Mothers/ Maternal Texts. Motherhood in Contemporary Women's Literatures*. Wilfrid Laurier University Press, 2011.

Rose, Jacqueline. *Mothers: An Essay on Love and Cruelty*. Farrar, Straus and Giroux, 2018.

Rubin, Martin. *Thrillers*. Cambridge University Press, 1999.

Sacks, Sam. "Fiction Chronicle: The Cloud of Unknowing." *The Wall Street Journal*, 5 January 2018.

Sehgal, Parul. "In a Raft of New Books, Motherhood From (Almost) Every Angle." *Books of the Times*, 24 April 2018.

Taylor, C. L. "Top Ten Reasons to Fall in Love with Domestic Noir." *Female First*, 23 March 2017.

Thurer, Shari L. "The Myths of Motherhood." *Maternal Theory. Essential Readings*. Andrea O'Reilly, ed. Demeter Press, 2007: 331-344.

NOTLAR

- 1 Amerikalı yazarlar dışında Arjantin, Fransa, İngiltere, Avustralya, Danimarka ve Kanada gibi ülkelerden çıkmış anne gerilimlerine de rastladım.
- 2 Sehgal, Blackwood, Elkins, ve Paskin'in makaleleri.
- 3 Bkz: Sarah Weinman'ın antolojisi, *Troubled Daughters, Twisted Wives. Stories from the Trailblazers of Domestic Suspense*.
- 4 Joel ve Ethan Coen tarafından yazılan ve yönetilen 1996 yapımı film, *Fargo*.
- 5 2008'de Orlandolu Casey Anthony, iki yaşındaki kızı Caylee'nin birinci derecede cinayetinden hüküm giydi. Davacı taraf, Casey'nin annelik sorumluluklarından feragat etmek istediğini iddia ediyor ve ölüm cezası istiyordu. Jüri 2011'de anneyi suçsuz buldu ve bu da kamuoyunda infial uyandırdı. *Time* dergisi vakayı "yüzyılın sosyal medya duruşması" olarak nitelendirdi.

BÖYLE BUYURDU ŞEYTAN

80'li yılların suç makinesi tarikat lideri Adolfo de Jesus Constanzo, Mexico City'yi mekân tutmuş, çeteye benzer bir tarikatın lideri olan bir seri katildi. Uyuşturucu ticaretiyle ilgili bir kartel oluşturduktan sonra adamlarını birer müride dönüştürmüş ve 1986-89 döneminde sayısız denebilecek çoklukta insanı öldürmüş/öldürtmüş olan bu dehşetengiz canı -polis kuşatması altında çaresiz kalınca- kendini müritlerinden birine infaz ettirmişti.

Şeytanı yücelten ve ona tapınmayı emreden eski bir öğreti olan satanizm, Macar asıllı ABD'li Anton Szandor LaVey'in 1966'da San Francisco'da kurduğu Şeytan Kilisesi ile kurumsallaşmıştır. LaVey'e göre satanizm, ateizm ve materyalizm temelli bir inanıştır ve şeytan, insanın vahşi doğasını; içindeki hayvani duyguları, içgüdüleri ve dürtüleri temsil eder. İnsanlar bastırılmış güdülerini dikkate alarak hedonistçe yaşamalıdır çünkü belirleyici olan Tanrı değil, bireyin kendisidir.

Satanizm, bireyciliği ve belirli sınırlar dahilinde hazcılığı savunur ve üyeleri birer ateisttir. Satanistler, Allahın ve şeytanın varlığına ve dolayısıyla cennet, cehennem, yüce ruh gibi dini kavramların hiçbirine inanmazlar.

Bu tuhaf tarikat -sanılanın aksine- şeytanı doğaüstü bir varlık değil, bir sembol olarak kabul eder. Temelinde zekilerin her zaman kazanacağını ve en iyi olanın bir şekilde galip geleceğini iddia eden sınırlı-aykırı satanist öğretisinde Anton LaVey, pragmatizm (faydacılık), egoizm (bencillik) ve bireyselliği ön planda tutmuştur. Gereksiz yere kötülük yapmak LaVeyan satanizmin felsefesine aykırıdır.

LaVey'in *Şeytani İncil* kitabıyla etrafına sadık müritler toplayan Satanist Kilise, yasal bir platformda gelişmiş ve organizasyonunu yasalara uyumlu kurallarla şekillendirmiş ancak tarikatın temel felsefesini öğrenmeye çaba göstermeden, aidiyetini bireysel eğlence amacıyla kullanmaya

Anton LaVey

çalışan müritlerin çeşitli suçlara bulaşmasıyla birlikte Şeytan Kilisesi'nin olumlu algısı zaman içinde yozlaşmıştır.

Black Sabbath plaklarını tersinden çalıp böylelikle şeytandan emirler aldığını iddia edenler,

Adolfo de Jesus Constanzo

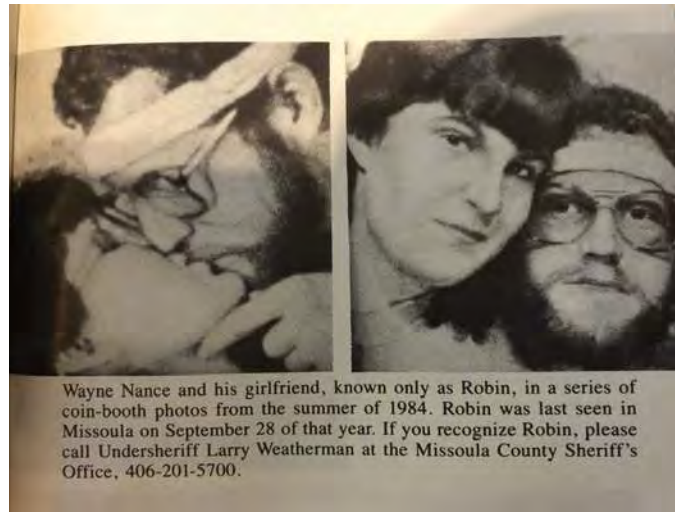
uyuşturucu kafasının sapkın zevklerini tatmin etmek üzere ayinlerde hayvan ve insan kurban etmeyi benimseyen gençler arasındaki taklit tarikat izlenimi, Satanist Kilise'nin kurallarından uzaklaşarak farklılaşmasına neden olmuştur.

LaVey öncesi ve sonrası şeytana tapan ya da itibar eden tarikatların etkisi altındaki şahıslarla ilintili suç dosyaları oldukça kabarıktır. Bu hadiselerin bazılarıysa tüyler ürperticidir.

Teksaş Üniversitesi'nde öğrenci olan Mark Kilroy, 1987 Mart'ında arkadaşlarıyla Meksika'da tatildeyken bir gece ortadan kaybolmuştu. Seyahat arkadaşlarının polise başvurusuyla yoğun bir araştırma başlatan dedektifler -buldukları ipuçlarını değerlendirerek- Matamoros'ta yerel bir uyuşturucu kaçakçılığı çetesinin karargâhı olarak kullanılan metruk bir çiftlik keşfettiler. Bu kana susamış çetenin elebaşı, kara büyüyle ilgili bazı tarikatlarla Afrika kökenli bir dinin saçma sapan ayetlerini vaaz eden bir manyak olan Adolfo de Jesus Constanzo idi.

Büyük bir uyuşturucu sevkiyatı yapıldığında, Constanzo'nun müritleri metruk çiftliğin kuytu bir köşesinde insan kurban ederek doğaüstü bir koruma sağlamaya çalışıyorlardı.

Federaller uyuşturucu karargâhında Mark Kilroy'un da aralarında olduğu 15 cesedin kalmıntılarını buldular. Bu zavallılar, uyuşturucu taciri Serafin Hernandez'in sahibi olduğu çift-

Wayne Nance and his girlfriend, known only as Robin, in a series of coin-booth photos from the summer of 1984. Robin was last seen in Missoula on September 28 of that year. If you recognize Robin, please call Undersheriff Larry Weatherman at the Missoula County Sheriff's Office, 406-201-5700.

Altı cinayetten sorumlu olduğu tahmin edildiği halde hiçbir kanıtlanamayan Wayne Nance'in Şeytan Kilisesi ile olan bağlantısı da araştırılmış ve bu konuda FBI tarafından ortaya birçok tanık ve karine çıkarıldığı halde somut delillere ulaşılamamıştır. Nance son kurbanı tarafından öldürülen yegâne seri katil olarak suç tarihine geçmiştir.

likte yaşayan korkunç tarikatın ayinlerinde sapıkça bir şölene kurban gitmişlerdi.

80'li yılların suç makinesi tarikat lideri Adolfo de Jesus Constanzo, Mexico City'yi mekân tutmuş, çeteye benzer bir tarikatın lideri olan bir seri katildi. Uyuşturucu ticaretiyle ilgili bir kartel oluşturduktan sonra adamlarını birer müride dönüştürmüş ve 1986-89 döneminde sayısız denebilecek çoklukta insanı öldürmüş/öldürtmüş olan bu dehşetengiz canı -polis kuşatması altında çaresiz kalınca- kendini müritlerinden birine infaz ettirmişti.

Aslında satanist olmayıp da karanlık eylemlerinin nedenini -belki de sırf ilginçlik olsun diye- satanist inançlara bağlayan seri katiller de vardır. Bunların en tanınmışlarından biri, "Gece Avcısı" lakaplı seri katil Richard Ramirez (1960-2013), Los Angeles'ta zengin mahallelerdeki evlere sızarak uyumakta olan insanları öldürüyordu. Gece vakti evlere çeşitli yollarla girerek içerideki masum insanları katleden Ramirez, 1985'in bahar ve yaz döneminde 13 cinayet, 5 cinayet girişimi, 11 cinsel suç ve 14 ev soygunu gerçekleştirmişti.

"Gece Avcısı" önce kocayı bertaraf ediyor, sonra da sadist tutkularını adamın karısına yöneltiyordu. Uyuşturucuyla bulutlanmış aklına nasıl gelirse öyle öldürüyor; ateşli silahlar, sopa ve kesici aletler kullanıyor, evdeki kadınları dişleriyle parçalıyordu.

Suç mahallindeki duvarlara ve kurbanlarının üzerine satanist semboller çizmeyi âdet eden Ramirez, cinayetlerinin birinde kurbanının gözlerini çıkarıp hatıra olarak yanına almış, döverek öldürdüğü 84 yaşındaki bir kadının vücuduna ve evinin duvarına beş köşeli satanist yıldızlar -pentagram- çizmişti. Richard Ramirez içindeki kötülüğü şeytanla bağdaştırıyor, işlediği cinayetleri şeytana saygısının bir göstergesi olarak sembolize ediyordu.

FBI uzmanlarına göre Şeytan Kilisesi'nin sembolleri, satanist cinayetleri diğerlerinden ayırt etmeye yarayan önemli bulgulardır. Şeytana tapan katiller, karanlık ve sapkın amaçlarını ve işledikleri suçları simgelemekten büyük keyif alırlar. Kendilerine özgü cinayet üslupları olan satanistler, suç mahallerinde şeytanla bağlantılı işaretler bırakırlar.

1985 Ağustos'unda son saldırısının ardından çaldığı kamyonetle şehirdışına çıkıp burada yakayı ele veren Richard Ramirez'in ölüm cezasına çarptırıldığı dönemde, 1980'lerin ortasında satanist güdülerle beş kişiyi öldüren Montanalı kamyon şoförü Wayne Nance, kurbanlarının vücuduna şeytanın sembolü 666 sayısını dağlayabilmek için demirden bir elbise askısı kullanıyordu.

Bebek yüzlü görüntüsünün arkasına gizlenmiş korkunç bir sapık olan Nance, 1986'da tecavüz ve cinayet amacıyla evine girdiği Kris Welles'in -Nance tarafından bıçaklandığı halde sağ kalmayı başaran- kocası Doug tarafından başından av tüfeğiyle vurularak öldürülmüştür. Altı cinayetten sorumlu olduğu tahmin edildiği halde hiçbir kanıtlanamayan Wayne Nance'in Şeytan Kilisesi ile bağlantısı da araştırılmış ve bu konuda FBI tarafından ortaya birçok tanık ve karine çıkarıldığı halde somut delillere ulaşılamamıştır. Nance son kurbanı tarafından öldürülen yegâne seri katil olarak suç tarihine geçmiştir. Şeytan Kilisesi dünyanın pek çok ülkesinde örgütlenmiş bir tarikat olduğu halde, uluslararası ağ bağlantılarını açık etmeden çalışan, resmi yükümlülüklerin dışında kayıt tutmayan ve müritlerinin karanlık eylemlerinden sorumluluk kabul etmemeyi ilke edinmiş bir örgüttür. Kitlesel ayinlerini yasal çerçevede yapar, müritlerini bilgilendirir, ikna eder ama eylemlerine karışmaz ya da karışmaz görünür.

Felsefesi ve faaliyetleri son derecede kapsamlı ve kapalı LaVeyan anlayışın vücut bulduğu yaygın bir örgütsel ağ bulursa da şeytana tapan satanist kisvesi altındaki suç makinelerinin cinayet are-

Ricky Kasso

nası genellikle ABD eyaletleri olmuştur.

1984'te Long Islandlı bir genç, vahşice parçalanmış ve vücuduna çakıyla beş köşeli satanik yıldız kazınmış olarak sokakta bulundu. Heavy metal müziğin popülerleştiği ve Kabalacı-okültist birtakım bilgisayar oyunlarının yaygınlaştığı bir dönemde gerçekleştiği için bu cinayet tüm ülkede infial uyandırmıştı.

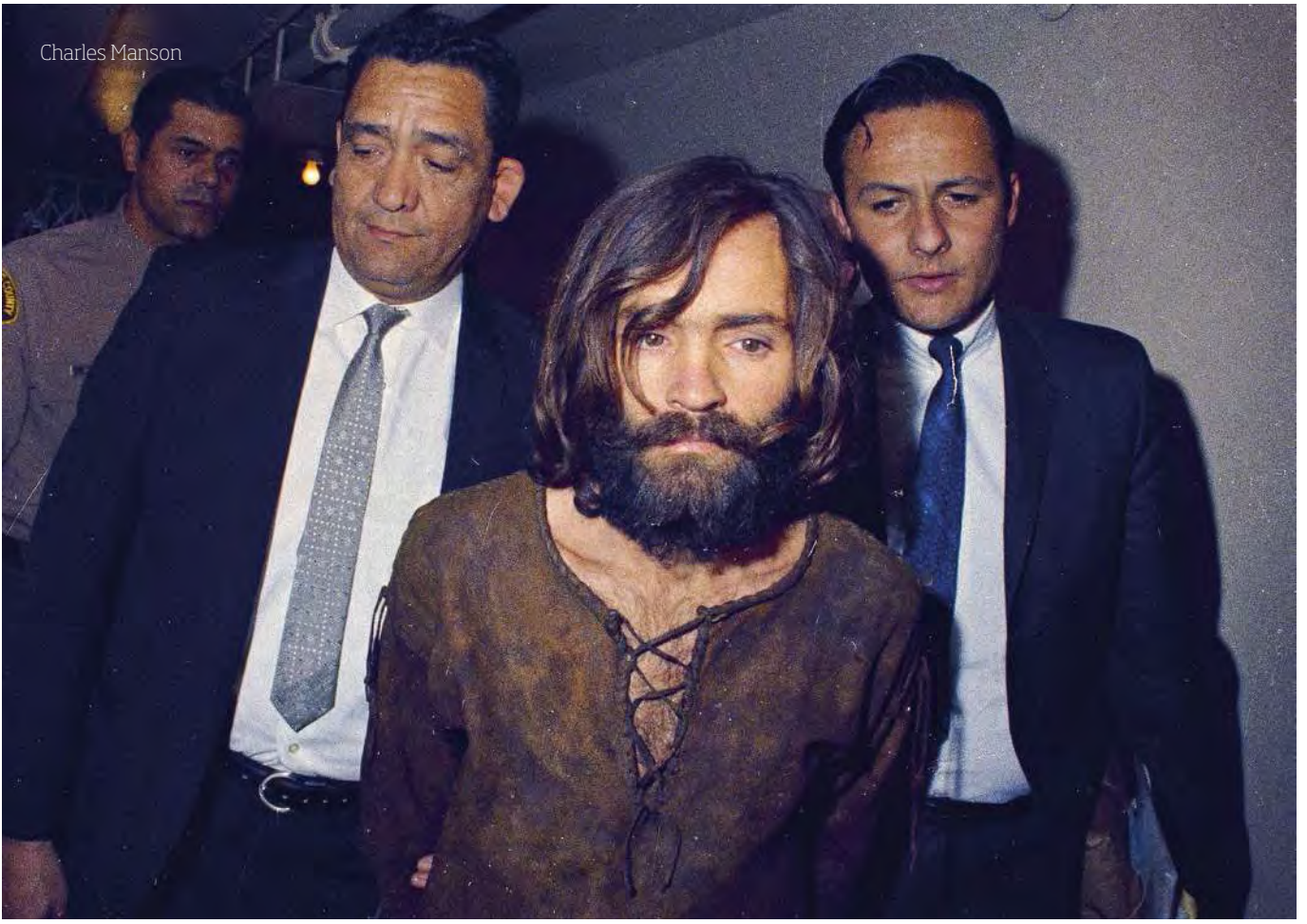
Federaller işe el koydu ve kısa süre içinde Ricky Kasso adındaki, kafayı şeytanla bozmuş bir uyuşturucu bağımlısını tutukladı. Black Sabbath, Judas Priest ve Ozzy Osbourne hastası olan Kasso -namı diğer Asit Kralı- olay gününde giydiği kanlı AC/DC tişörtünü üzerinden çıkarma zahmetine bile katlanmamıştı.

Benzer şekilde, 1985'te New York'ta üç genç kadına önce tecavüz edip sonra da onları kurban eden satanist bir tarikatın başı olan John Kogut'un kolunun ön kısmına Leviathan haçı damgalanmıştı. Satanist sembolleri kullanan seri katillerden bir bölümünün LaVeyan Kilisesi mensubu olmadıkları çeşitli bilirkişi raporlarıyla tespit edilmiş olsa da bu uçuk görünümlü canilerin satanizme sempati duydukları ve LaVeyancı felsefeden etkilendikleri muhtemeldir. Suç tarihinin belki de en kötü şöhretli satanist

cinayetleri, Charles Manson'ın sapık hippie tarikatı tarafından bir gün arayla işlenen Tate-LaBianca katliamlarıdır. Doğuştan suçlu Charles Manson (D:1934) Los Angeles'ta yerleştiği terk edilmiş çiftlikte etrafına topladığı müritleriyle 9 Ağustos 1969 gecesi hamile aktris Sharon Tate'in evinde ve ertesi gün Labianca çiftinin evinde olmak üzere toplam yedi kişiyi katletmiştir.

2017 Kasım'ında Kaliforniya'daki Bakersfield cezaevinde 83 yaşındayken Hakk'ın rahmetine kavuşan Charles Manson, cani manyaklar arasında en özel olanıydı. Kendisi bizzat silah ateşlememiş, bıçak kullanmamış ve hiçbir cinayet işlememiş ancak karanlık cazibesiyle kendisini birer köle gibi takip eden ve kanlı eylemlerini sorgulamadan yerine getirmeye hazır olan müritleri 1960'ların en şoke edici suçları olan Tate-LaBianca katliamlarını adeta oyun oynar gibi gerçekleştirmişlerdi.

Charles Manson, fahişe bir annenin gayrimeşru oğluydu. Terk edilmeler, dayak ve istismarlarla dolu bir çocukluktan sonra suç, tutuklanma, hapis ve kaçış döngüsünden ibaret gençlik döneminde büyümlü sözler söyleyen zeki bir dolandırıcıydı. 18 yaşındayken islahevine düştüğünde koğuş arkadaşlarının biri tarafından tecavüze

uğradı, 1954'te şartlı tahliye edilmesinden sonraki 13 yılını sahte çek vermekten kadın satıcılığına kadar çeşitli suçlardan değişik hapisanelere girip çıkarak geçirdi.

Sempatizanı olan bir kadının işledikleri cinayetlerden birini -nezarethane- övünerek anlatması sonucunda Charles Manson ve dört müridi tutuklanarak çıkarıldıkları mahkemede idama mahkûm edildiler, ancak California'da idam cezasının kaldırılmasıyla cezaları ömür boyu hapse çevrildi. Toplam cinayet sayısı tam olarak belirlenemese de Manson ve tarikatının 35 ölümden sorumlu olduğu tahmin edilmektedir.

Manson, 70'li yılların popüler müziğinde kalıcı etkiler bırakmış birisidir. Kendisi de albüm kayıtları yapmış, beste ve şarkı sözleri pek çok ünlü sanatçıya ilham vermiş, ABD'li rock müzik grubu Guns'n Roses 1983'te çıkardığı çok satan albümü *The Spagetti Incident*'ta onun bir şarkısını seslendirmiştir. Grubun solisti Axl Rose, konserlerinde Charles Manson baskılı tişörtler giymeyi âdet edinmiş; endüstriyel rock müzik idolü Marilyn Manson, grubunun adını ondan almıştır.

Şarkı sözlerinde yumuşak ve masumane bir çizgi izliyor gibi görünse de Manson ve ailesi satanizme fena halde bulaşmıştı. Başlangıçta tipik

çiçek çocukları görünümündeki uyuşturucu bağımlısı gençler, Charles Manson tarafından etki altına alınarak canavarlık yapmaya adanmış robotlara dönüştürülmüşlerdi.

ABD'nin yegâne tarikat lideri elbette Manson değildi. Özellikle 70'li ve 80'li yıllarda dünyayı kasıp kavuran satanist suçlar yazmakla bitmez, şeytana tapan müritlerin akla ziyan faaliyetlerini anlatmak için kitaplar yetmez. Şeytanı insanoğlunu özgürleştiren isyan ruhu, reddin somut ifadesi ve uygarlığın ilerlemesini sağlayan gelişme güdüsü olarak tanımlayan ve öğretisini kutsal kitaplarıyla tüm dünyaya yaymayı sürdüren Şeytan Kilisesi, yüzden fazla ülkede milyonlarca sempatizanla yoluna devam etmektedir.

Şeytan Kilisesi'nin büründüğü imajla gerçek felsefesi ve önerileri arasında fark olduğunu düşünen uzmanlara göre, gerçek satanistlerin suça bulaşmadıkları hikâyesi muğlak bir iddiadır. Şeytana tapan suç müptelalarının onlardan ilham almaları dahi bu tür tarikatlardan uzak durmak için yeterli bir sebep olarak görülmemelidir. Mürit adaylarına hazzın hükümlerliğini vaat etmeye devam eden buyurgan şeytanın her yolu deneyeceğinden hiç şüphemiz olmasın.

TOSCA V2.0

Bu mektubumda size “Cavaradossi” diye hitap edeceğim dedektif, bu durumda kendime de “Scarpia” demem uygun olur. Gerçek ile kurgunun iç içe geçip birbirine karıştığı son olaylar dizisi düşünülürse Tosca operasının iki ana erkek karakterinin isimleri, artık bizler için gerçek isimlerimizden daha gerçek. Hemen şunu belirtmek isterim ki Sayın Cavaradossi, bu mektubu bitirdiğinizde aklınızda hiçbir soru işareti kalmayacak. Her şey, operayı izlerken gizlice ceketinizin iç cebinden çıkarıp içtiğiniz matara içindeki viski kadar berrak olacak. Tabii bu berraklığı sağlamak için her şeyin başladığı zamana dönmeli ve anlatmaya oradan başlamalıyım.

Henüz genç bir adamdım. Görünüş olarak, yaşına bakmaksızın hemen herkesin genç görüldüğü bu zamanda, benim kastettiğim sadece fiziksel değil, ruhsal olarak da genç olduğum zamanlar. Hayatımda ilk defa operaya gitmiştim o gün. Neden gitmek istedim, ilgimi çeken neydi tam olarak emin olduğumu söyleyemem. Belki de afişi hoşuma gitmişti. Elinde kılıç taşıyan görkemli bir meleğin kanat çırpışını gösteren, sürekli tekrar eden 10 saniyelik bir animasyonu vardı ve üç boyutluydu. Nanoteknoloji ve grafik tasarımın mükemmel bir dansı, özel bir kâğıt baskıydı. Dijital değil de animasyon saklayabilen yeni nesil nano-kâğıtlardan olması yüzünden bu kadar hoşuma gitmişti belki de. Bu bana dijital bir panoda görebileceğim bir animasyondan çok daha gerçekçi görünüyordu ve kendimi bildim bileli “gerçeklik” kavramına kafayı takmış biriyimdir. Her neyse animasyondan gözlerimi ayırıp afişin alt kısmındaki yazıyı okudum sonunda: TOSCA. Tosca’nın yaratıcısı Giacomo Puccini’nin operada “verismo” (gerçeklik) akımının temsilcilerinden olduğunu biliyordum, bu da eseri izleme isteğimi artırmıştı tabii. Bir bilet aldım, izleyicilere dağıtılan artırılmış gerçeklik vizörlerinden birini taktım ve izlemeye başladım. Opera, ortaya çıktığı zamandan beri asırlar içinde değişime uğramış ve teknoloji her daim operanın yardımına koşmuştu. Günümüzde opera teknolojisinin geldiği noktanın muazzam olduğunu duymuş ama izleme şansına

kavuşmamıştım. Duyduklarım doğruymuş. Konusu alabildiğine basitti. Ama önemli olan konusu değil, o konunun nasıl anlatıldığıydı... 3 saat süren müzik, dans, ses, ışık ve renk cümbüşünden sonra hipnoz olmuş bir vaziyette adeta sendeleyerek opera binasından kendimi dışarı attım ve o an karar verdim; opera benim mesleğim olacaktı.

Ve işte o günden tam 25 yıl sonra, şehirdeki en görkemli operanın sahibi ve yöneticisiydim. Sahne sanatları teknolojilerini her daim yakından takip ettim ve hatta kazancımın büyük kısmını bu teknolojileri daha da geliştirmeye yarayacak projelere yatırdım. Böylece operam, sadece sanatında değil, teknolojisinde de önde gelen bir yer oldu. Tüm bu süre boyunca en büyük hayalim, izlediğim o ilk operayı, Tosca’yı, o günkü mükemmel halinden daha da ileri taşımak, daha mükemmel hale getirmektir. 25 yıllık tecrübemin ve operamdaki teknolojik olanakların artık kafadakilere gerçeğe dönüştürmek için yeterli olduğuna kanaat getirdim ve alanındaki en iyi sanatçıları bir araya toplayarak, elimdeki tüm tek dünya kredilerini bu işe harcayarak çalışmalarını başlattım.

25 yıl boyunca operamda sahnelenen sayısız esere rağmen Tosca’nın neden hiç sahnelenmediğini sorar dururdu eleştirmenler, şimdi sebebini anlatacaktı. 2100 yılının soğuk bir kış günü, eserin ilk sahnelenmesinden 200 yıl sonraki o anlamlı günde sahneye konulacaktı ve sadece 1 gün oynanacaktı. Onca hazırlıktan sonra neden sadece 1 gün diye sorabilirsiniz. Çünkü gerçek sadece bir defa yaşanır dedektif. Ve daha önce belirttiğim gibi, gerçeklik konusunda oldukça takıntılıyım.

Sizinle ilk ve son defa, sahneleme gününde, perdenin açılmasına saatler kala holofon üzerinden görüştük dedektif. Hatırlayacağınız gibi, size operanın sahnelenmesi sırasında cinayet işleneceği ve tetikte olmanız ihbarında bulunmuştum. Yanınızda birkaç polisle birlikte bilet alıp koltuklara oturmıştunuz. Destek ekipleri localarda, koridorlarda konuşlanmıştı. Elbette ne benim o kadar dedektif arasından sizi aramam ne de sizin, olayı aşırı ciddiye alarak, onca destek eşliğinde gelmeniz tesadüftü. Başrol, güzeller güzeli Tos-

ca'yı canlandıran hanımefendi sizin nişanlınız, benimse platonik aşkımdı. Tüm izleyiciler artırılmış gerçeklik vizörlerini takıp salonda yayınlanan rahatlatıcı hipnotik ses dalgaları sayesinde gevşeyip koltuklarına gömüldüklerinde, devasa salonun devasa sahnesindeki devasa holo-perde yavaşça silikleşmeye başladı. Tüm salonda heyecanlı bir bekleyiş hissediliyorken sizde ise endişe, gerginlik ve korku hâkimdi dedektif. Nereden mi biliyorum? Çünkü sahnedeysiniz ve sizi gördüm. Scarpia'yı ben oynuyordum. Yıllarca aldığım şan, oyunculuk ve dans derslerine rağmen sadece bir defa, o gece Tosca'da sahneye çıkmıştım. Opera binasının sahibi ve aynı zamanda yöneticisi olan kişinin sahnede olması beklenen bir şey değildi, o yüzden oyuncular dışında hemen hemen kimse beni tanımamıştı bile. Holo-perde tamamen yok oldu ve işte Tosca'nın "son versiyonu" ilk ve son defa izleyici karşısındaydı. Bu mektubu boşuna bir nano-kâğıda yazmıyorum dedektif, operadaki 3 perde boyunca neler olduğunu, mektubun devamındaki hafıza-canlandırıcılar ve arşivimdeki animasyonlara eşlik eden sesim eşliğinde takip edebileceksiniz.

PERDE 1.0

(Hafıza canlandırıcı devrede.) Sant'Andrea Kilisesi dekoru. Holo-partiküller havada dolaşarak, tüm salonu kiliseye çeviriyor. Sahne sadece sahnede değil, sahne tüm salonda; sahne her yerde. Artırılmış gerçeklik vizörleri kilise hakkındaki tarihi verileri hızlı hızlı not düşüyor. Ayrıca partiküllerin neredeyse dokunulabilecek kadar gerçek görünmesini sağlıyorlar. Cavaradossi yağlıboya tablosu üzerinde çalışmakta. Tablosunu gerçekten o an yapıyor. Attığı her fırça darbesi gözlüklere naklen veriliyor. Aşkı geliyor sahneye, Tosca. İzleyici koltuğundaki dedektif, nişanlısını görünce geriliyor, gerçekten bir cınayet işlenecek mi? Ya sevgilisine bir zarar gelirse? İzleyici koltukları havalanmaya, yer değiştirmeye başlıyor. Karmaşık görünen ama aslında mükemmel bir düzene göre hareket eden yüzlerce koltuk, sanal kilise içinde gezintiye çıkıyor. Tam o sırada Tosca ve Cavaradossi'nin mükemmel aşk düeti başlıyor. Ve arkasından birçok farklı karakterin aryları ve düetleri birbirini takip ediyor. Müzik... Orkestradaki enstrümanların hiçbirisi, salonun büyüklüğüne rağmen hoparlöre bağlı değil. Her çalgı doğrudan izleyici vizörlerinin kulaklık kısmına yayın yapıyor. Her izleyici, orkestra yalnızca kendisi için çalışmış gibi hissediyor. Bir ara, zangoğun uğursuz sesi yankılanıyor:

ANGELUS DOMINI NUNTIATIVIT MARIAE,

Et conceptit de Spiritu Sancto.

Ecce ancilla Domini,

Fiat mihi secundum verbum tuum.

Et Verbum caro factum est,

Et habitavit in nobis...

Ve izleyiciler, içinde yaşadıkları çağa rağmen daha önce benzerini görmedikleri teknolojik cümbüşten dolayı ağızları açık kalmışken 1. perde sona eriyor. (Hafıza-canlandırıcı devre dışı.) Aslında insanların etkilendiği şey, operadaki üstün teknoloji değil dedektif. Asırlar sonra bile insanlar neden hâlâ operaya bu kadar ilgi duyuyor biliyor musunuz? Çünkü insanlar "gerçeği" istiyorlar. Orkestradaki bir kemanı düşünün örneğin. Onun çıkardığı her sesi, yaptığı müziği pekâlâ bir bilgisayarla da üretebiliriz. Ama yine de orada gerçek bir kemancı ve elinde gerçek bir keman var. Aradaki farkı tek kelimeyle açıklayabilirim: "ruh". Bilgisayar mükemmel çalabilirken kemancı hata yapabilir ama kemancı hâlâ daha üstündür. Çünkü kemancı "ruh"tur. Burada teknolojinin amacı; gerçek olanı daha gerçek kılmaktır. Geçmişti hatırla, başta sadece keman vardı. Hoparlör geldiğinde kemanın sesini çok daha geniş bir alana yayabildik. Ve şimdi de gerçeklik artırıcılarımızla keman ve dinleyici arasındaki tüm araçları kaldırıyoruz. Teknoloji sayesinde gerçek, kademe kademe daha gerçek oluyor.

PERDE 2.0

(Hafıza canlandırıcı devrede.) Dansçılar, mükemmel bir uyumla ve olanca doğallıklarıyla dans ediyorlar. Koreografileri insancıl fakat yine de hareketlerinde mekanik bir şeyler var. Öyle ki milimetrik bir hata bile yapmadan onlarca dansçı aynı anda aynı hareketi yapabiliyor. "Synerchip" denilen, adından da anlaşılacağı üzere, sinerji kavramına yeni bir boyut katan çipler sayesinde oluyor bu. Tüm dansçılar, beyinlerindeki implant çipler sayesinde birbirlerinin beyin dalgalarını algılayabiliyor ve mükemmel senkronizasyonu yakalayabiliyorlar. İzleyici koltukları da koreografinin bir parçası. Dansın akışına ve figürlerin yapısına uyacak şekilde koltuklar havada dönüyor, usulca sağa sola savruluyorlar. Kötü karakter Scarpia, Tosca'ya tecavüz etmeye çalışıyor. Aryalar havada uçuşuyor. Tosca, kendini savunmak için eline aldığı bıçakla adamı öldürüyor. Artırılmış gerçeklik vizörleri, izleyicilerin beyin nöronlarını uyarıyor ve izleyiciler, kendi vücutlarında, Scarpia'ya bıçağın saplandığı noktada bir karıncalanma hissediyorlar. Scar-

pia öyle bir çılgılık atıyor ki acısı ancak gerçek olabilir. Tosca'yı canlandıran soprano sanki fark etmemiştir fakat Scarpia bıçağa eliyle güç vererek gerçekten kendine saplanmasını sağlamıştır. *Kanın seni boğuyor mu?*

Bir kadın tarafından öldürülüyorsun!

Bana çok işkence ettin!...

Duyuyor musun? Konuş!... Bana bak!...

Ben Tosca'yım... Ey Scarpia!

(Hafıza canlandırıcı devre dışı.)

Biliyor musun dedektif, bu operada hiç saçmalık yok. En absürd lirikler, en gereksiz görünen sahneler bile matematikten ibaret, bir bütüne hizmet ediyorlar. Çünkü kurgu ile gerçek arasındaki tek fark, kurgunun mantıklı olmak zorunda olmasıdır. Oysa gerçek hayatın böyle bir zorunluluğu yoktur. Tüm bu okuduklarında sana saçma ve sebpsiz gelen şeyler varsa bu, okuduğunun gerçek olmasından kaynaklanıyor; saçmalık, gerçekliğin en büyük kanıtıdır.

PERDE 3.0

(Hafıza canlandırıcı devrede.) Askerler, Cavaradossi'yi idam etmek üzere duvara yaşıyorlar. Gözlerini bağlıyorlar. Ateş etmek üzere tüfekleriyle nişan alıyorlar. Tosca, tüm bunların düzmece olduğunu, silahların içinde sadece boş kurşunlar olduğunu sanıyor. Sonunda sevgilisinin özgür kalacağını düşünüyor. Tüfekler muazzam bir gürültüyle patlıyor, sahnenin ışık oyunları eserin başından beri görülmüş en şaşılahtı gösteriyi sunuyor. Tosca, Cavaradossi'nin gerçekten öldüğünü fark edince çılgılık atıyor. Acısından kurtulmak için tek çaresi, kale surları şeklinde oluşturulmuş dekordan atlayıp intihar etmek oluyor. O, intihar için atlayıp gözden kaybolduğunda artırılmış gerçeklik vizörleri, izleyenlerin beyin nöronlarına acı ve yas tohumları ekliyor, ister istemez çoğu gözyaşı döküyor.

(E lucevan le stele...)

Yıldızlar ışıldadı...

ve etraf toprak kokardı...

bahçe kapısı gıcırdadı...

onun adımları kumları okşardı...

kokusuyla içeri girerdi o,

kendini kollarıma bırakırdı...

Oh! Tatlı öpücükler, o yumuşak okşamalar, ben titrerken

güzel vücudunu giysilerinden arındırırdı!

Aşk hayallerim sonsuza kadar yok oldu...

Fani dünya...

Şimdi umutsuzluk içinde ölüyorum!

Daha hayata doyamadan!...

(Hafıza canlandırıcı devre dışı.)

Ve işte her şey orada bitti dedektif. Sahnede oturmuş, tetikte bekliyordun. Holo-perde kapanırken hiçbir şey olmadığını düşünüp rahatladın büyük ihtimalle, oysa her şey gözünün önünde olup bitivermişti bile.

İnsanlar operaya kurguyu izlemeye geldiklerini sanırlar ama aslında gerçeği izlemek için gelirler. Kendileri de bunun farkında değiller. Opera, gerçek ve kurgunun sevişmesidir. Opera, kurguyu anlatır ama sahnedeki her şey gerçektir. Bir an sonra ne olacağı belli değildir. Aynı oyuncunun bir sonraki sahnelemedeki performansı, orkestranın çalışması, her şey aynı gibi görünse de o kadar farklıdır ki aslında... Aynı suda iki kere yıkanamayacağı gibi, aynı operayı da iki kere izleyemezsin!

Mektubun başında, okumayı bitirdiğinde aklında soru işareti kalmayacağını vaat etmiştim. Şimdi sözümü tutayım. Biliyorsun Scarpia'yı ben canlandırıyordum. Nişanınıza, Tosca'yı canlandıran sopranoma gerçekten aşkıttım ve hislerim gerçektir. Bana saplayacağı köreltilmiş bıçağı önceden gerçek bir bıçakla değiştirmiş ve elimle destekleyerek kendime saplamıştım. Operadaki yönetim ofisimde bu mektubu yazarken, bir yandan da kan kaybından ölmekle meşgulüm. Cavaradossi de öldü. Hayır, sizin takma isminiz değil elbet, operadaki karakter olan, Tosca'nın büyük aşkı Cavaradossi. Libretto'daki senaryo gereği boş kurşunlarla vurulacağı ve ölmeyeceği sanılıyorken gerçek kurşunlarla öldürüldüğü ortaya çıkıyordu. İşte o kurşunlar, gerçekten gerçektir dedektif. Sahte tüfekleri gerçekleriyle değiştirmiştim. Tosca'nın gerçek dünyadaki aşkı olan sizi öldüremedim belki ama sahnedeki aşğını öldürdüm. Ve Tosca'nın intiharına gelince. Normalde sopranonun intihar sahnesi için dekor arkasına koyduğumuz, düşüşü yavaşlatan anti-yerçekimi cihazı yerine, onu orada sivri metal kazıklar bekliyordu. Kendisi gerçekten intihar etti. Ya da ettirildi diyelim. Her iki cesedi de apar topar odama taşıdım. Henüz kimse olanların farkında değil. Evet, artık her şeyi biliyorsunuz dedektif. Odama gelip üçümüzün de kokuşmuş cesetlerimizi görebilir ve dosyayı daha açılmadan kapatabilirsiniz.

Tosca aslında çok basit bir öyküdür. Onu güzel yapan anlatılış biçimidir. Gördüğünüz üzere aslında benim öyküm de çok basit dedektif ama onu güzel yapan -tabii beğendiyseniz- anlatılış biçimi. Tosca'ya sahip olamasam da seni yendim. Senden intikamımı aldım Cavaradossi! Ben gerçekten Scarpia'yım! Ve şimdi, gerçekten öleceğim!

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ SEVİL ATASOY'LA

OLAY YERİ İNCELEME VE KRİMİNOLOJİNİN PEŞİNDE

Arzu: Kitap önerme sırası bana geçtiğinde Sevil Atasoy'un kitaplarını önermek istedim. Bu kitaplar bence polisiye okurları, yazarları ve özellikle yazar adayları tarafından mutlaka okunmalı. Yaşanmış olayları anlatıyor ve bu olayların çözümleri konusunda detaylı açıklamalar yapıyorlar. Bugün artık neredeyse olay yeri inceleme, kriminoloji ve DNA analizleri gündelik hayatımıza girdi. Bir cinayet olsa hemen DNA'dan katil kim çıkar acaba, diye sorabiliyoruz. Krimi-

noloji ve DNA analizi sayesinde neredeyse sıfır hatayla olaylar çözülüyor. İşte bu yüzden işin uzmanından gerçek hikâyelere dayanan açıklamalar almak, değerli bilgilere ulaşmak iyi olur diye düşündüm. Gerçek ve ilginç olaylar hakkında olduğu için bu tarz kitapları seviyorum. Okuduğum kitaplar ya edebi olmalı ya da böyle gerçek ve yararlı bilgileri aktarmalı. Sevil Atasoy hakkında kısaca bilgi vermek isterim. 1949 doğumlu. Kimya bölümü mezunu. Biyokimya alanında uz-

İllüstrasyon: Güneş Toprak

2016 yılı Kasım ayında 221B Dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen "Dünyanın Polisiye Haritası" adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden dokuz kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisiyenin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışmamız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisiyelerin nostaljisini yaşayanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırmama hevesinde olanımız... Ayrılmadık birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kırıncı kırıncı tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan!

* Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Pınar Demirbilek, Saliha Aslan, Şenay Dünder, Verda Toprak.

man ve tıp bilimleri doktorası yapmış. Olay yeri incelemeye, kriminolojiye ve DNA analizi konularına yaptığı katkılar nedeniyle ulusal ve uluslararası ödüller almış. DNA konusundaki çalışmaları ve kriminal laboratuvarların gelişmesine katkıları nedeniyle 2012’de “Yılın Bilim İnsanı” ödülüne layık görülmüş. Birleşmiş Milletler’de halen üyesi olduğu uluslararası uyuşturucu kontrol kurulunun başkanlığını üstlenmiş. Şu anda Üsküdar Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Adli Bilimler (Forensic Sciences) Bölüm Başkanı.

Çınla: O kadar aktif ve başarılı bir bilimsani ki bu tanıtım aslında zayıf kaldı.

Salih: Bu kadar çok çalışmış, başarılı olmuş ve torun bakmak yerine hâlâ aktif, mesleğine katkıda bulunuyor. İdollerimden biri.

Çınla: Her zaman bakımlı ve karizmatik.

Salih: Polisiyenin yükselen bir değer haline gelmesine katkısı olduğunu düşünüyorum.

Şenay: Ben de polisiye roman yazmasını bekliyorum dört gözle. Kendisi de, henüz sıra gelmedi, diyor kitap için ama uzun vadede böyle bir planının olması bile çok sevindirici.

Çınla: *Kanıt* dizisinin bütün bölümlerini o yazıyor sanıyordum ama kızı Selin Atasoy Hartevioğlu yazıyormuş. Gerçek olaylardan esinlenerek yazılan bu hikâyelerde Sevil Atasoy’un parmağı vardır kesinlikle. Kızına gerçek olaylara dair kaynak sağlıyor ya da direkt yardım ediyor olabilir. *Kanıt*’ın 50’den fazla bölümünü izledim. Her bölümdeki olaylar gerçekten çok iyi kurgulara dayanıyor. Polisiyede iyi kurgu, suçluyu kesinlikle son dakikaya kadar tahmin edemediğimiz kurgu ise izlediğim her bölümün sürprizli bittiğini söyleyebilirim.

Pınar: Bu kitap yani *Züppe Kocanın Şarkıcı Karısı ve Başka Nahoş Gerçekler*, DNA’nın polisiye olayların çözümünde kullanılmasının bir tarihçesi adeta. Yani DNA’dan önceki vakalar, DNA’nın keşfi ve DNA’dan sonrakiler. Kitap tarihsel bir belge niteliğinde. Her polisiyeseverin bunları bilmesi lazım. İlgi çekici bilgiler var. Mesela Conan Doyle’un nereden ilham aldığı; Sherlock Holmes’in nasıl ortaya çıktığı gibi.

Mine: Arthur Conan Doyle’un Dr. Joseph Belle’den etkilendiğini biliyordum ama yazarın bu züppe kocanın davasını takip hiç ettiğini bilmiyordum.

Şenay: Kitapta çok ilginç ve bilgi verici dipnotlar vardı. Mesela, yazar Arthur Conan Doyle’un sihirbaz Henry Houdini ile arkadaş olduklarını hiç duymamıştım.

Salih: 221B’de bunun hakkında bir yazı okumuştum. I. Dünya Savaşı’nda oğlunu kaybetmiş.

O yüzden spirütel âleme veriyor kendini.

Mine: Evet, yazar sihirbazlık ve ruh çağırma ile kafayı bozuyor.

Şenay: Aynı dönemde yaşadıklarının hiç farkında değilmişim.

Mine: Ben de Dr. Bernard Henry Spilsbury’yi hiç duymamıştım.

Pınar: 20. yüzyılın başında polisiye vakalarını çözmekte çığır açmış. Bu polisiye edebiyatı da etkileyen çok önemli bir gelişme. Benim beynim yandı biliyor musunuz? Madam Tussauds müzesinde hâlâ o evin, doktorun karısını öldürdüğü ev olarak anılması ve ispatlanamaması. Kitaptaki pek çok değerli ve ilgi çekici bölümden biriydi bu bölüm.

Şenay: Bölüm sonunda diyorlar ya, “Acaba adamı boşuna mı astık?” Adamın karısı çoktan beri kayıp, adamın öldürdüğü düşünülüyor. Yıllar sonra kömürlükten bir insan cesedi çıkıyor ama cesedin bir kadına ait olmadığı anlaşılıyor.

Arzu: Adamı boşuna astıkları ortaya çıkıyor.

Şenay: Ama sonuçta kadın olmasa da bir ceset var. Kim öldürdü acaba? O ceset kimin?

Pınar: Kadın nerede o da belli değil.

Mine: Ceset zaten kadın bile değilmiş. Belki de doktor o eve taşındığında ceset zaten orada görmüldü!

Arzu: Ceset Dr. Crippen’in karısı olmadığına göre adam boşu boşuna suçsuz yere öldürüldü deyip konuyu öyle kapatıyor Atasoy. Cesedin kime ait olduğuna bakmıyor.

Mine: Adam kaçıyor ama suçlu olmasa kaçarmıydı?

Salih: Kaçtığı için suçlu durumuna düşüyor. Eskiden var olan jüri sisteminde düşünün. Pat diye mahkûm edilebilirsin. Muhtemelen hepimizin vereceği tepki suçlamak olurdu bu durumda. Eskiden idam cezaları da fazla mesai harcanmadan, yarım saat içinde veriliyormuş.

Şenay: Ne kadar çok insan boşuna hüküm giymiş ve ne kadar çok suçlu da serbestçe dolaşabiliyor.

Çınla: Bu arada Sevil Atasoy'un yeni kitabı da çıktı: *Çürük Elmalar ve Masum Mahkûmlar*. Bu kitap tam da şu anda tartıştığımız konuyu mercek altına alıyor. Ayşe Arman'ın kendisiyle yaptığı, 13 Ekim 2019 tarihinde *Hürriyet*'te yayımlanan röportajda şöyle diyor Atasoy: "Adından da anlaşılacağı gibi- iyi sandıklarımızın kötü, suçlu sandıklarımızın da masum çıktığı soruşturmaları yazdım. Bunun yanı sıra, seri katillere âşık olan kadınlardan hastaları öldüren hemşirelere, tek böcek yüzünden kaldırılan idam cezasına, Kata'nın görme engelli şarkıcılarına varıncaya kadar az bilinen gerçekleri de... Kısacası otuz iki kısım tekмили birden." Bu kitap da bize epey hitap ediyor gibi, ne dersiniz?

Arzu: Kesinlikle. Aslında o dönemde yanlış kişilerin asılması suçluların bulunamamasından kaynaklanıyor. Tabii doğru kişiler de asılmasın. Şimdi bile olay yeri incelemenin, kriminolojinin gelişmesi ve DNA derken hatalar da çıkabiliyor.

Mine: Kitapta bir bölümde Sevil Atasoy, bir kadın kriminalisti anlatıyor. 70'lerde henüz DNA analizi diye bir şey yokken bu kriminalist, kurallara aykırı olmasına rağmen topladığı bütün örneklerden yedek alıyor. Daha sonra bu yedek alınan ve arşivlenen örnekler sayesinde 2000'li yıllarda üç mahkûmun suçsuz olduğu ortaya çıkıyor.

Salih: Aslında bildiğim kadarıyla DNA'nın kriminal araştırmalarda kullanılması da daha 1990'larda başladı, çok yeni.

Pınar: DNA'nın çıktığı dönemde çok net sonuçlar vermesi işe yarar bir şey. Ama ona rağmen geç sonuçlanan ne kadar çok dava var. Ben İskandinav polisiyesi okurken, bir Amerikan po-

lisiyesi gibi hızlı gitmiyor diye şikâyet ederdim. Aslında yazarların gerçeği yazdığını fark ettim. Bu bağlamda Sevil Atasoy, ABD'deki düzeni bize olduğu gibi anlatmış. 2003'te kadına tecavüz ediliyor, öldürülüyor; DNA raporu 2006'da çıkıyor. O zaman suçlu bulunuyor.

Arzu: Ama bu kitapta belirtiyor zaten. Bürokratik nedenler var ortada.

Pınar: Amerikan polisiyesi bize bunu hiç böyle göstermedi. Bir DNA örneği gönderiyorlar, bekliyorlar ve üç ay sonra geliyor. Okurken hemen belli olsun istiyor insan.

Mine: Biz kitapta polislin televizyondaki CSI dizilerindeki gibi çalışmadığını gördük. Gerçi ben bunu biliyordum ama..

Şenay: Bununla ilgili Sevil Atasoy'dan bir alıntı yapayım. "Laboratuvar incelemelerinde hata yapılabileceğini her kimyacı ve biyolog bilir. Otopsilerde her zaman gerçeğe ulaşamayacağını, kimi zaman ölüm nedenini ya da ölümden sonra geçen zamanı tam olarak belirlemenin mümkün olmadığını her adli tıp uzmanı farkındadır. Ancak CSI ya da ülkemizdeki Kanıt gibi polisiye diziler, her incelemenin kusursuz olduğu ve her olayda faile götüren bir kanıtın bulunacağı algısını yerleştirdiler."

Pınar: Çünkü insan sabırsızdır. Ayrıca bir polisiyedeki heyecan fırtınası hiç dinmesin ister. Kim öldürdü, neden öldürdü? Hemen öğrenyim peşindedir.

Mine: Bütün Amerikan romanlarında ceset Adli Tıp'a gider ve iki üç günde otopsi raporu çıkar. Acaba gerçek hayatta, bizim ülkemizde de otopsi bu kadar çabuk yapılıyor mu?

Arzu: Dizilerde ve filmlerde öyle işleniyor. Kanıt dizisinde de öyle. Başkomiser Orhan hemen gidiyor, Kriminolog Ece'nin başına dikiliyor. Ece'nin bazen tepesi atıyor. "Orhan, yakında ceset gelmeden sonuç isteyeceksin," diyor ama akşama sonucu hazır ediyor.

(Gülüşmeler)

Salih: Muhtemelen başkomiserin elinde 32 tane daha olay vardır.

Arzu: Başkomiserin değil de olay yeri inceleme ve kriminoloğun elinde bir sürü vaka vardır.

Pınar: *True Detective*'i izlediniz mi? Mesela o, bu kitaba göre daha gerçekçi bir polisiye. DNA'sını

gönderiyorsun, bekliyorsun. Bir rapor geliyor, kişinin kimliği belirleniyor. Fakat akrabası da olabilir diye tekrar araştırılması isteniyor.

Çınla: Ben *True Detective* dizisini izlemeye başlamıştım ama devamını getiremedim. Gerçekten yavaş ilerleyen bir polisiyeydi. Atasoy'un kitabında bu dizinin edebiyatta, tiyatrodan ve sinemada izlerini gördüğümüz Amerikan Güney Gotik akımından etkilendiğini söylüyor. Bu bölümü okuyunca dizinin konusu daha da anlam kazandı. Tekrar dönüp kaldığım yerden izleme isteği uyandı. Atasoy şöyle yazmış: "*Güney Gotik yazarları, ülkenin güneyindeki kültürel değerlere damgasını vuran ve toplumu şekillendiren fakirlik, suç, şiddet, din, büyü ve doğaüstü güçlere inanç gibi sosyolojik gerçeklerin yanı sıra, ırkçılığı, çürüme ve umutsuzluğu, kadın-erkek rollerinin değişkenliğini, siyahilerin kölelik döneminden kalma ayınlarını kaleme alır.*" (S. 88-89)

Mine: "Buz Bebekleri" bölümü beni çok etkiledi. Alaska'da seks işçisi kadınlar ortadan kayboluyor. Kimse umursamıyor. Sonra bir kadın cesedi buluyorlar ama teşhis edilemiyor ve dosyayı rafa kaldırıyorlar.

Pınar: Buz bebekler olayı çok sinir bozucu. Savcılarını ikna etmenin ne kadar zor olduğu, komiserin de 14 sene daha çalışmak zorunda kalması ve tabii bu kadar çok insanın öldürülmesi, tüm bunlara inanmak çok zor ama hepsi gerçek.

Mine: Ve bir gün ihbar üzerine polis bir otelde elleri kelepçeli bir kadın buluyor. Kadın, tecavüze uğradığını söylüyor. Elleri kelepçeli seks işçisi, ona işkence eden adamı gayet iyi tarif ediyor. Evini gösteriyor. Adamı teşhis ediyor ama kimseyi inandıramıyor.

Saliha: Çünkü o bir aile babası, işadamı.

Mine: Ayrıca kentin ileri geleni ve zengini.

Saliha: Polis emekli olmak üzereyken emekliliği erteliyor. Mesleğine adanmış kendisini. Suçlu adam ise geçmişte de Alaska'ya gelmeden de suç işlemiş. Alaska normalde insanların çok yerleştiği yerlerden biri değil. Alaska'ya insanlar servet yapmaya geliyor. Gelenler genelde tek başına geliyor. Böyle bir yerde tek başıyysam ve öldürülsem kim peşinden koşacak, beni bir yakınım ihbar etmezse? Dana önce okuduğumuz A.D. Miller'ın *Kardelenler* kitabının hikâyesi geldi aklıma.

Pınar: Olay üç sene sonra çözülüyor.

Mine: Bu olayı araştıran polis emekli olmaktan vazgeçiyor ve her yaz ceset arıyor. Robert Hanson davası tam polisiye romanlık bir davaydı. Zaten filmi de çekilmiş. Başrolde Nicholas Cage

ve John Cusack'ın oynamış. Filmin adı *The Frozen Ground* (Karanlık Cinayetler). Kesinlikle seyredeceğim. Olayı araştıran polis nihayet 1987'de emekliliğe ayrılmış ve Hawaii'ye yerleşmiş. 2016'da da ölmüş.

Şenay: Benim de delil toplama yöntemleri çok hoşuma gitti. Mesela polis memuru, şüphelinin aracını durduruyor, alkol kontrolü için gerci üfleyin diyor. Şüpheli üflüyor. Memur, "Olmamış, şu kaba tükürün ve tekrar üfleyin lütfen," diyor. İşte o tükürüklü kap laboratuvarında incelendikten sonra adam suçlu bulunuyor ve tutuklanıyor. Bir diğerinde de sorgu sırasında içilen kahve fincanından alınan örnekle şüpheli tutuklanıyor.

Mine: Sorgu sırasında şüpheliden DNA'sını istiyorlar. Şüpheli vermek istemiyor. Adamın kolunu, sandalyeye sürttüğünü gördükleri için ısrar etmiyorlar. Adam kalkınca koltuktaki terinden DNA örneği alıyorlar.

Pınar: Bunlar dizilerde çok işlenen konular, o yüzden bana olağan geldi. Zaten bunu yapıyorlardı dedim.

Mine: Evet, dizilerde vardı da, gerçek hayatta da varmış demek ki.

Pınar: Hangisi hangisinden ilham aldı peki?

Şenay: Kitapları daha çok okuduğumuz için, yazarlar bulmuş gibi.

Pınar: Belki bunları önce dizi senaristleri keşfetti. Ondan sonra polisler kullanmaya başladı.

Arzu: Bir şeyin önce filmi yapılırsa gerçeği mutlak olacaktır derler. *Uzay Yolu* mesela.

Pınar: Bütün Amerikan filmleri gerçek çıkmıyor mu? *Yapay Zekâ* filmini hatırlayın.

Arzu: Önce hayal gücü.

Pınar: Bence önce senaristler bunu buldu. Sonra polisler kullanmaya başladı.

(Gülüşmeler)

Mine: Ya ABD'de ölüm cezasının uygulanamamasına ne demeli?

Pınar: Ben ona çok güldüm. Hindistan'dan ilaç alamadıkları için idam edemiyorlar.

Mine: Neden ilaç alamıyorlar, onu anlayamadım.

Saliha: İthalatla ilgili bir durum vardı. Onun için ilaç alamıyorlar.

Pınar: İdam karşıtı lobicilerin baskıları yüzünden. İdam karşıtları lobi yapıyor, o ilacı ABD'ye sattırmıyor. İlaç olmadığı için idamlar yapılmıyor. O sayede idam edilemeyen birçok insan olmuş. Burada tabii kurbanların ailelerini de düşünmek lazım. Benim bir yakınımı öldüren adamın ölmesini isterim belki o ruh halimle. Ama öğreniyorum ki ilaç olmadığı için adam ölmüyor.

Mine: ABD'de yıllarca idamı bekleyen mahkûm-

lar var, 15-20 yıl. Adam tam idam edilecek, ilaç yok, edilemiyor, hapishaneye geri götürüyorlar.

Pınar: Yazar, hatalı ne kadar çok DNA olayı anlatmış kitapta. Hatalı DNA'dan hapis yatanlara yıl başına 80.000\$ tazminat veriyorlar. Bence çok az.

Mine: Kitapta bir bölümde, iki mahkûm 26 yıl hapis yattıktan sonra, 7 milyon ve 5 milyon tazminat alıyor. Hatta tazminatı alan mahkûmlardan biri suçsuzluğuna inanan kadın berbere de, gönüllü olarak avukatlığını yapan adama da beş kuruş para vermiyor.

Şenay: Yaşlı bir çift var öldürülen. Orada olayın gelişimi anlatılıyor ama katilin motivasyonundan hiç bahsedilmiyor. Ben onu çok merak ettim. Katil niye öldürdü? Bazı bölümlerde bunu öğrenemiyoruz.

Arzu: Bu kitap sadece olay yeri inceleme ve DNA'nın önemini vurgulamak için yazıldığından bazı olayların detayları ve sonucu verilmiyor. Daha çok olayların çözümünüyle ilgili bir kitap. Ama yine de, bir sayfa da olsa olayın sonucu açıklansa iyi olurdu bence. İnsan, vakalara iyice kaptırıyor kendini, ayrıntıları ve sonucu merak ediyor.

Pınar: Arzu, sen daha önce diğer kitaplarını da okudun yazarın. Hepsi böyle mi?

Arzu: Evet, diğer kitapları da böyle. Kriminolojinin ne kadar önemli olduğuna vurgu yapıyor. Hep gerçek hikâyeler anlatılıyor. Bu arada hapis-hanelerden o kadar çok "ben masumum" çığlığı yükselmiş ki Sevil Atasoy "masumiyet projesi" adında bir proje başlatmış. Masumları koruyabilmek için, hatalı mahkûmiyetlerin sonlanmasını sağlayacak, kaliteli kriminal laboratuvarlara ihtiyaç var diye, bunların kurulmasına önayak olmuş. Kriminalde çalışanları günah keçisi ilan etmeyin, diyor. Esas her şey olay yeri incelemede başlıyormuş.

Şenay: Delil toplama işi çok zor.

Mine: DNA'nın bu kadar çok hareket ettiğini duymuştum ama inanamamıştım. Mesela seninle tokalaştığımda DNA'm sana geçiyor ve senin bedenini incelediklerinde benim DNA'm çıkıyor. Bardağı tutuyorum. Senden bana geçen DNA bu kez bardağa bulaşıyor. Bazı insanların neden doğum günü pastası yemediğini anladım. Pastayı üflerken DNA'lar karışıyor, herkese bulaşıyor.

Şenay: DNA bilgi bankası diye bir kurum varmış çoğu ülkede. Türkiye'de resmi olarak böyle bir kurum var mı belli değilmiş sanırım.

Çınla: Henüz kurulamamış. Kurulum aşamasındaymış ama mevzuatın belirlenme süreci pek ilerlemiyormuş.

Salih: Kanları toplayıp ne yapabilirler ki?

Pınar: Kimyasal silah geliştirebilir. Irk haritanı baltalayacak bir ilaç verebilirler belki.

Şenay: Çok zengin biri hasta olur, senin DNA'nı uyuyordur. Seni kaçırlılar.

(Gülüşmeler)

Pınar: Çin'de öyle bir çalışma yapmışlar. Bir de altının ne kadar zehirli bir element olabileceğinin anlatıldığı olay ilginçti. Bu zehir etkisini hiç bilmiyordum.

Şenay: Rönesans döneminde ressamların çoğu zehirlenerek ölmüş. O zamanki boyaların içinde kurşun ve cıva varmış ve yavaş yavaş bunları solumak çoğu ressamın sonu olmuş. Bizler de wi-fi dalgalarından yavaş yavaş zehirlenerek mi öleceğiz acaba?

Mine: Evet, Diane de Poitiers'nin davası da çok ilginçti. Yüzyıllar sonra kadının neden öldüğünü çözüyorlar. Fransız İhtilali'nden sonra ihtilalcilerin, soyluların mezarlarına saldırıp cesetleri toplu mezara attıklarını bilmiyordum.

Pınar: Orada, "2008 yılında yürütülen bir proje çerçevesinde toplu mezarı açıyorlar," diyor. Ben o projeyi merak ettim; bunu Çınla'ya sormak lazım. Biz araştırsak bile akademik bir şeyler çıkar, anlamayız.

Çınla: Diane de Poitiers, 1576'da yani 66 yaşında ölmüş. Fransa'da güzellik sembolüymüş. İki kıızıyla birlikte gömülmüş. Genetik ve fiziksel özellikleri sayesinde bulunan iskeletin kendisine, yanındakilerin de kızlarına ait olduğu anlaşılmış. Projeye ilgili bulduğum kaynaklar Atasoy'un kitabındakinden fazla bilgi vermiyor aslında.

Şenay: Toplu mezarı açınca saçları inceliyorlar ve oradaki saçların incelenmesinden nasıl zehirlendiğini buluyorlar.

Arzu: Şöyle bir cümle var: "Saçta incelleme, kronik altın zehirlenmesinin başlıca belirtilerinden biridir. Normalde saçın çapı 89-90 mikrometre olduğu halde, Diane'in saçı 65 mikrometreydi. Dışındaki altın düzeyi de normalin çok üstünde çıkınca, kadının o dönemde uzun yaşam ve güzelliğin iksiri olduğuna inanılan altın suyundan yavaşça zehirlendiği ve bu yüzden öldüğü sonucuna vardılar." (S. 45) Altının yanı sıra çok miktarda cıvanın nedeni de o dönem simyacılarının altın suyu hazırlarken cıva kullanmalarıymış.

Çınla: Kısaca Sevil Atasoy'un bu kitabı teknolojik gelişmelerin polisiye olayların çözümüne ne gibi etkisi olduğunu çok güzel ortaya koyuyor. Mesela bir Rus teknoloji firmasının geliştirdiği ve MOBESE'lere takılacak olan "duyguları tanıma yazılımı" insanın hayal gücünü zorluyor...

Şenay: Aman Allahım, daha neler duyacağız!

BAYTAN UĞUR YEM

“
ÖLDÜREN

ROMAN

Mylos
Kitap

YAKINDA
TÜM KİTAPÇILARDA

Sherlock Holmes

İSTANBUL'DAN
GELMEYEN MEKTUP

2.
BASKI

GÖKHAN TOSUN

Mylos
Kitap

**YENİ KARAĞIYLA
YAKINDA
RAFLARDA!**

Mylos
Kitap